

काव्यमाला ९०.

समरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

जयपुरमहाराजाश्रितेन महामहोपाध्यायपण्डितश्रीदुर्गाप्रसाद-
तनयेन पण्डितकेदारनाथेन, मुम्बापुरवासिना पणशी-
करोपाह्वलक्ष्मणतनुजनुपा वासुदेवशर्मणा च
संशोधितः ।

स च

मुम्बय्यां निर्णयसागराख्ययन्त्रालये तदधिपतिना मुद्राक्षरैरङ्कयित्वा
प्राकाश्यं नीतः ।

१९०८

(अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायन्त्रालयाधिपते-
रेवाधिकारः ।)

मूल्यमेको १ रूप्यकः ।

समरपुंगवदीक्षितः, तदीयो यात्राप्रबन्धः

अतिरात्रयज्ञा वाधूलकुलजलधिकौस्तुभः कनकाठपाठविद्दाहः श्रीसमरपुंगवदीक्षित-
तनामायं कविः ख्रिस्तशताब्द्या (१५७४ ख्रिस्तान्दात् परम्) अन्ते दक्षिण-
देशे बटवनाभिधाननाशि नगरे श्रीवेङ्कटेशादनन्तम्मायां जन्म लेभे इति तदीये यात्रा-
प्रबन्धे लिखितया ग्रन्थनायकजननकालिकया ग्रहस्थित्या, द्वितीयांशस्ते 'श्रीभागिनैवः
स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् । अरोवत् शिवाकल्पकल्पमप्ययदीक्षितम् ॥' इत्यादिना
कृतेन तदात् एव वर्तमानस्य सुप्रसिद्धस्य विद्वद्भरेश्वरस्य श्रीरत्नराजाश्वरेखनूद्रवस्य चित्र-
गीमांसाद्यनेकनिबन्धरचयितुः श्रीमदप्ययदीक्षितस्य वर्णनेन च सुस्पष्टमभ्युपगम्यते ।

सा ग्रहस्थितिर्यथा—

'अथाप्युपितकेरारिष्यहिमभासि गेपं गते
कलावति तुलाधरोदयमुपेयुषि स्वामिनि ।
स्यतुङ्गुषि वाङ्मती मकरभाजि मित्रात्मजे
शुभैकजनने दिने सुतमसूत शतोदरी ॥
सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांप्रतं मृगपतेरजनीति ।
स्पर्धमान इव पुत्रसुदारं प्रख्यपद्यत स पूरुपसिंहः ॥' इति ।

श्रीमदप्ययदीक्षितस्य समुद्रवसामयस्तु संस्कृतचन्द्रिकायाः पष्ठे खण्डे तदीयजीवन-
चरितोपन्यासेऽस्मत्प्रियमुहूर्त्तप्रवरः श्रीमद्भिर्षियावावस्वतिभिः श्रीमदप्पाशास्त्रिभिर्बहुभिः
प्रभाणैः श्रीमदीक्षितवंशोद्भवैः श्रीवेद्यनाथशास्त्रिभिः प्रेषितस्वत्स्थितिमुचकश्लोकैश्च १५५४
ख्रिस्तान्दो निर्णीत एव । उपरितना ग्रहस्थितिरप्ययदीक्षितजन्मनो विंशतेर्बर्षेभ्यः
परमासीदिति नातिरोहितं ग्रहस्थितिविदाम् । एतावता पर्यवसितं यत्किल कविरयं
१५७४ ख्रिस्तान्दात्परं वभूवेति ।

पत्न्यस्य अनन्ताम्ना श्रीवेङ्कटेशश्च पितरौ । द्राविडजातीय एवायं भवेदिति तदीय-
विद्वत्वावल्या तत्राग्रा चानुगीयते ।

ग्रन्थोऽयं समरपुंगवदीक्षितेन स्वस्य ज्येष्ठप्राप्तुस्वीर्ययाग्रामधिकृत्य विरचित इति
दक्षिणेषु तीर्थयात्राप्रबन्धनाग्राप्यस्य प्रसिद्धिः ।

ग्रन्थस्यास्य पुस्तकमेकग्रन्थसप्तमांशासपर्यन्तं स्वर्गवाणिमिः श्रीकाशीनाथपरब-
महोदयैः प्रेषितम् । अन्यसप्तमांशासाद् समाप्तिपर्यन्तं मद्रपुरस्थराजकीयपुस्तकाल-
याद् श्रीमती रायबहादुरपदविभूषितानीं श्रीरत्नाचार्यमहोदयानामनुनया श्रीवरदाचार्य-
महोदयैः प्रेषितमिति तयोः कृतज्ञाः स्मः । शेमुपीदोपादशरयोजकदोषाद्वा यदत्र स्व-
लितं स्यात्तत्क्षाम्यं श्रीमद्विरिति शम् ।

केदारनाथयामुदेवशर्माणी
काव्यमालासंपादकौ ।

यात्राप्रबन्धस्य विषयक्रमः

प्रथम आश्वत्से (पृ. १—१७ पृ.)

मङ्गलानरणादिकम्, वडवनाभिधानाया राजधान्या वर्णनम्, तत्रत्यधर्मशिवयोगिनः स्वप्ना गृह प्रबन्धकर्तृजनकस्य श्रीवेङ्कटेशस्य परिणयः । तस्याः पुत्रप्राप्त्यर्थं शिवाराधनम्, विष्णुकासारस्नानम्, सूर्यस्तुतिः, कालायनीदर्शनम्, कालायनीस्तुतिः, द्विपासदर्शनम्, द्विपासस्तुतिः, नन्दिकेश्वरस्तुतिः, शिवस्तुतिः, गौरीस्तुतिश्च । तत्रसादात् गर्भधारणं चेत्येते विषयाः ।

द्वितीय आश्वत्से (पृ. १७—२७ पृ.)

पुत्रोत्पत्तिः, पुत्रस्य विद्याभ्यासादिकम्, पाणिग्रहणम्, सोदर्याभ्यां समरगुंगवसूर्य-नारायणाभ्यां गृह श्रीमदप्पयदीक्षितसन्निधौ विद्याभ्यासश्चेत्येते विषयाः ।

तृतीय आश्वत्से (पृ. २८—४९ पृ.)

वसन्तवर्णनम्, सीर्ययात्रार्थं प्रस्थानम्, प्रथमं काशीपुरीगमनम्, काशीपुरीवर्णनम्, एकाधेश्वरवर्णनम्, एकाधेश्वरस्तुतिः, कामाक्षीस्तुतिः, विष्णुदर्शनम्, विष्णुस्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

चतुर्थ आश्वत्से (पृ. ४९—६५ पृ.)

सूर्योदयवर्णनम्, उद्यानवर्णनम्, सूर्यास्तमनवर्णनम्, चन्द्रोदयवर्णनम्, प्रसन्नवशा-दृतीप्रेषणम्, संभोगवर्णनम्, चेत्येते विषयाः ।

पञ्चम आश्वत्से (पृ. ६५—८० पृ.)

कावेरीवर्णनम्, सेतुवर्णनम्, सेतुस्तुतिः, गन्धमादनपर्वतीयशिवस्तुतिः, पाण्ड्य-देशगमनम्, तत्र हाल्लास्पपुरे मीनाक्षीस्तुतिः, शिवस्तुतिः, प्रन्यनायकस्य द्वितीय उद्गा-हश्चेत्येते विषयाः ।

षष्ठ आश्वत्से (पृ. ८०—१०६ पृ.)

द्विधमवर्णनम्, गयातीर्थगमनोपक्रमः, मध्येमार्गे स्वामिन्नादिस्तुतिः, माकृतपावलो-कनम्, वेङ्कटेशदर्शनम्, कालदम्बिपतिशिवस्तुतिः, अम्बिकास्तुतिः, धीपर्वतगमनम्, अहोबलनिदर्शनम्, पुनधर्मस्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

सप्तम आश्वत्से (पृ. १०६—१२३ पृ.)

गोकर्णगमनम्, कतिपयनदीवर्णनम्, तदनुपक्तकतिपयपुर्यादिवर्णनम्, मधुरापुरीस्थ-
मुकुन्दस्तुतिः, गङ्गास्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

अष्टम आश्वत्से (१२३—१४० पृ.)

केदारेश्वरदर्शनम्, वदर्याश्रमविलोकनम्, कामरूपकामाक्षीस्तुतिः, कपिलाश्रमदर्श-
नम्, नीलगिरिगमनम्, तत्र जगन्नाथस्तुतिः, ततो गयाक्षेत्रगमनम्, ततश्च विविध-
तीर्थावगाहनानन्तरं विन्ध्येश्वरीस्तुतिः, प्रयागे स्रोतस्त्रिनीत्रिकसमागमस्तुतिः, साकेत-
गमनम्, तत्र रामभद्रस्तुतिश्चेत्येते विषयाः ।

नवम आश्वत्से (पृ. १४०—१५१ पृ.)

वाराणसीगमनम्, वाराणसीस्तुतिः, विश्वेशस्तुतिः, ईश्वरीस्तुतिः, प्रन्थसमाप्तिश्चेत्येते
विषयाः ।

काव्यमाला ।

श्रीसमरपुंगवदीक्षितविरचितो

यात्राप्रबन्धः ।

• प्रथम आश्रयः ।

श्रियं स पुष्पातु वृषध्वजो मे जिगीपतो यस्य पुरानुपूर्वीम् ।

चक्रीभवद्भूधरचापसङ्गी बाणोऽपि चक्री भवति स जैत्रः ॥ १ ॥

पौलोन्न्यर्षितपादुका चरणयोः पाणिस्फुरद्वेत्रया

भारत्या पुरतो निवारितजना पद्माकरालम्बिनी ।

प्रक्रान्तस्तुतिरद्विराजतनया प्राचीनवाचां गणै-

रायान्ती पतिमन्दिरं निजगृह्णादन्तर्मम द्योतताम् ॥ २ ॥

यामस्तनवलदाननमन्यकुचादानतरलहस्ताग्रम् ।

आत्मजमवलोकयतोः शिवयोरेकः स्मिताङ्कुरो जयति ॥ ३ ॥

विरलीभवद्विलोकनतरलीकृतगोपभीरुचैतन्यम् ।

फरलीलया मुखार्पितमुरलीवादनपरं महः सेवे ॥ ४ ॥

आनन्दायास्तु कालिन्दी पुरः स्नान्मे सरस्वती ।

निहुतां जहुतनया रंहसा राशिमंहसाम् ॥ ५ ॥

काञ्चीमुखानि परमावधिकाशिकानि

प्रुप्यस्थलानि कतिचित्क्षितिभूषणानि ।

चारुणि योजयितुमग्रमसरुथायां

कुर्वे मतिं गुणतताविव मौक्तिकानि ॥ ६ ॥

देशिफस्य कृपया हि देहिनामापतन्ति पुरुषार्थमंपद्मः ।

तत्कथारसनिमज्जनं विना मरुतेरनघता कथं भवेत् ॥ ७ ॥

कल्याणनिधिमाचार्यकटाक्षं किमिति स्तुमः ।

ईश्वराणां प्रसादोऽपि यस्यावसरमीक्षते ॥ ८ ॥

कालिदासकविमुख्यभारतीपारणाकृतिन एव पण्डिताः ।

भाषिते मम भजेयुरादरं स्वादुसेविन इवाम्लवस्तुनि ॥ ९ ॥

फाणिताञ्चितपयःसहोदरे गद्यपद्यमयकाव्यगुम्फने ।

चापलं किमपि मे रसज्ञया स्वानुरूपमनयानुभूयते ॥ १० ॥

पद्येषु बाहुल्यमिह प्रवन्द्ये मितानि गद्यानि तु तावतापि ।

अस्त्येव लक्ष्मानुगमो रसज्ञैर्विच्छित्तिभेदाः परमीक्षणीयाः ॥ ११ ॥

महाकविसरस्वती मधुरकाव्यनिर्वर्तने

प्रसन्नपदलिप्सया परमुखानि नापेक्षते ।

अलंकृतिविधौ मणेरधिगमाय किं गाहते

भुवं त्रिदशधाम वा भुजगराजसीमन्तिनी ॥ १२ ॥

अस्ति समस्तविध्यण्डरञ्जनोच्चण्डताण्डवोदञ्चितचरणकंजनखगयूख-
शशाङ्कोदयसंकोचितभद्रकालीमुखनालीकस्य अमणाटोपपर्यस्तजटाजूट-
गभस्तिशाटघटनाप्रेडिततडित्पुञ्जपिञ्जरिम्णो डामरडमरुडात्कारप्रतिरवपूरि-
तामरालयस्य अमरालकानुरागस्यमरापाङ्गभृङ्गास्वादितवदनारविन्दसौन्द-
र्यमकरन्दस्य चिरंतननर्तकशिखामणेरानर्तकभूमिरभूमिरापदामनेकलोका-
शयविभक्तरागाभिनिवेशविलासिनीकुचपीठमर्दकपीठमर्दकविटविदूषकजना
वटवनाभिधाना राजधानी ।

यस्यां वचःस्वादिमभिष्टुरिक्षुर्यांनप्रशंसाकृत एव हंसाः ।

चन्दी मुखस्येन्दुरणूदरीणामिन्दीवरश्रीर्नयनांशुचन्दी ॥ १३ ॥

तत्र जयति विचित्रतरचरित्रातिशयसपत्राकृतात्रिमुखतपोधनानुभावः
रुभापादिमज्जन्तीपाददर्शदर्शनीपिपद्दर्शनीरहस्यः अशस्मत्प्रभादेशनयशो-
देशिकान्तेवसदरविन्देशमुतमन्दारजलदचिन्तामणिः शैवागमजैवातृकोदय-
शैवालिनीपतिर्नष्टिश्चाचारप्रतिष्ठापनगरिष्ठापदानो मन्मथविजयकर्मण्यपर
इय पिनाकी धर्मशिवयोगी ।

व्यत्यासं व्याससूनोर्विनिमयममराचार्यवर्यस्य वीप्सां

पाराशर्यस्य मैत्रावरुणिगुणनिकां धर्मसूनोर्विभाषाम् ।

प्रत्यादेशं दधीचेः सनकपरिणतिं नामभेदं मृकण्डो-

स्तण्डोः पर्यायमत्रैर्यमकमिह सुधीधुर्यमाहुर्यमार्याः ॥ १४ ॥

कलानिधेरस्य विधोरिव श्रीः कापि स्वसा काञ्चनपेशलाङ्गी ।

श्रीचैङ्कदेशव्यपदेशभाजो वरस्य जाया हृदयंगमासीत् ॥ १५ ॥

अस्याः किल रमणीमणेरपरगृहिणीसमाजदुरवापा गुणकलापास्तरु-
णिमारम्भ एव जजृम्भरे ।

तस्याश्चङ्कमणे विलम्बनमभूत्तन्वया न दीनावने

तारत्वं दृशि नेन्द्रियेषु तनुता मध्ये न नित्योत्सवे ।

वामत्वं भ्रुवि न प्रियानुसरणव्यापारलीलाविधौ

काठिन्यं च कुचे न चेतसि कचे नाभापणे वक्रिमा ॥ १६ ॥

एनां भरद्वाजकुलैकभूपामनन्तमाख्यामधिगम्य योषाम् ।

बाधूलवंशप्रभवोऽनुरूपां सुधीमणिः सोऽयमवाप शोभाम् ॥ १७ ॥

निरतिशयानुकूल्यनिष्ठागरिष्ठयोररुन्धतीवसिष्ठयोरिव परस्परानुभूति-
सुभगभावबन्धमेदुरमनुपलम्भसरणिगोचरविप्रलम्भरसोदयमलघुविस्रम्भगर-
निवारितरहस्यार्थनिगूहनमनिवेदितोपपादितहिताहितविधिप्रतिकारमस्त्रि-
गृहमेधिपरिपदननुकरणीयसांगत्यमनयोरजायतानुकूलदांपत्यम् ।

नारीललास्रश्चरितैरुदारैर्दूरीकृतस्वर्गसुखाभिलाषः ।

प्रज्ञाधिभूरेप पिनाकपाणेराज्ञा धिया कर्म समाचचार ॥ १८ ॥

एष पुनरशेषधर्माचरणकर्मणि साचिव्यमाचरन्त्या नितान्तमसितेश-
णया प्रतिक्षणमापादितमनःसभाजनः सदनवर्तनमेव सकलपुरुषार्थमवधा-
रयन्कदापि न वारणाङ्गीप्रभृत्तिस्त्रेन्द्रासु भावसाव्रवन् ।

सेयमविमुक्तरूपा श्रीपर्वतनिर्विशेषवक्षोजा ।

पुष्करमुखी न फलैः बभूव कान्तस्य कामनासिद्धयै ॥ १९ ॥

तस्य च सुमेधसः प्रबोधतरङ्गिणीपतिकुरङ्गलाञ्छने वाञ्छितवरप्र-
दानसंतानशास्त्रिणि मन्दाकिनीतरङ्गमालतीदामशेखरे सागरमेखलाश-

ताङ्गसंचारकारिणि वारिधरमेचकांशुवासाव्यकन्धरे सिन्धुः ।
 व्यूढचेलकर्मणि सहघमिणीवियर्तभेदशरीरार्धमनोदरे वनेऽथ ।
 चरितस्रोमशालिनि केलीविटावलेपनिर्वापणनिरीक्षणे सरिः ॥
 वरीयसि महसि गरीयसी भक्तिरभूत् ।

वेधःशौरी मुकुटचरणौ वीक्षितुं यस्य नालं

प्राप्तो युद्धे यदुपकरणीभावमेव प्रपद्यः ।

यसिन्विधाधिक इति पदं याति विश्रान्तिमुद्रां

कण्ठेकालः स खलु भुवने कस्य न स्यादुपास्यः ॥ २० ॥

मानं यस्य निवेदिताक्षिकमलो माहानुभाव्ये पुमा-
 न्दावृत्त्वे यपुरर्धलाभसुखिता दाक्षायणी साक्षिणी ।

प्राप्तो दण्डधरान्मृकण्डुतनुभूर्द्रष्टा दयागौरवे

सेव्यश्चन्द्रशिखामणिः स हि कृतश्रेयोभिलापैर्जनैः ॥ २१ ॥

संप्रदायसुगमं निगमानां तं प्रपद्य तरुणेन्दुकिरीटम् ।

देवतान्तरगिरापि दरिद्रां भावयन्स जगती प्रजहर्ष ॥ २२ ॥

तस्य च सदनान्तरे हृदन्तरालविहरदीशानमुकुटभूपामणीकृतसौदर्य

प्रीतिपरवशेव सरसिजालया चिरमुवास । कुमारिकावलोकनकुतूहलसमा

गतः कलशतरङ्गिणीपतिरिव तदीयशृङ्गिणीनां परिणाहमेदुरेषु परमूषः

प्रकरेषु विरेजे पयोतिरेकः । तस्य तपस्विजनभागधेयस्य दयाविधेयमतेर-

धिनिकेतनमत्यादरोपनीतमभिजातगुणकरम्बितव्यञ्जनपरम्पराञ्चितमतिबहु-

लहैयंगवीनधारानुपङ्गसुरभिलं कारनखंपचस्पर्शकमनीयभावसंभृतममृतरसा-

तिशायिमाधुरीविशेषसंपन्नमनैपमस्त्यशाल्यमवनीमखभुजो बुभुजिरे ।

भूसुरेषु गृहे तस्य भुञ्जानेषु न केवलम् ।

असंख्यानमभूत्तेपामवस्थानदिनेष्वपि ॥ २३ ॥

महीसुरातिथ्यमहोत्सवेषु समेघमाने भ्रमगौरवेऽपि ।

प्रभातपन्नप्रतिभं प्रियाया मुखं स पश्यन्सुसुद्धे मनीषी ॥ २४ ॥

ऋतुभिरिहाज्ञदानविभैरपि कन्दलितै-

रनुदिवसोऽवहृत्तविबुधावलितृप्तिविधेः ।

न खलु निकाममस्य हुतशेषमभूदमृतं

विषसपदाभिधेयमपि भोजनशेषमहो ॥ २५ ॥

उपासनामुक्तिरकृत्रिमेव प्रसूय कांचिद्व्यथमं कुमारीम् ।

पुत्रोदये प्रत्ययजन्मनीव कुट्टम्बिनी तस्य विलम्बते स्म ॥ २६ ॥

अथ कदाचिदपरिणतमणिसमूहामिव रोहणमहीधरतटीम्, अजनितपटी-
रसालामिव मलयशैलमेखलाम्, अपरिफुल्लरुचिरपल्वामिव सुरविपिनवल्ल-
रीम्, अनङ्कुरितपतङ्गकिरणजालामिव प्रभातवेलाम्; अनधिगतकनकार-
विन्दामिव मन्दाकिनीम्, अनासादितसुधांशुबिम्बामिव जम्भारिककुभम्,
अनवकृत्तभाव्यनिर्वर्तनामिव यजनभायनाम्, अविभातव्यङ्ग्यामिव काव्यम-
ङ्गीम्, अधटितसुखप्रकाशामिव ब्रह्मविद्याम्, अनासादितसमीरसारथिमिव
वितानवेदिम्, अनुपनततनयजननामसितनयनामयेक्ष्य हृदयसरणिधृत-
व्यथः परिणीरिदमभाणीत् ।

आहादावहमञ्जनं नयनयोरङ्गे सुधालेपनं

धैर्यं चेतसि खेदनामनि गदे तत्तादृशं भेषजम् ।

क्रीडापोतमिह प्रसूतिजलधौ गेहे प्रकाशोदयं

पुण्यैरायतलोचने परिणतैः पुत्रं लभन्ते जनाः ॥ २७ ॥

उरोरुहादुद्भृगितैः पयोगिरापूर्थं केल्या निजमास्यगर्भम् ।

श्लुत्स्य मातुर्वदने हसन्तं तनूमधं पश्यति कोऽपि धन्यः ॥ २८ ॥

सप्तद्वीपवसुंधराधिपतिना संकन्दनेनाथवा

पागोजातभवेन कैटभजिता पश्यन्निटालेन वा ।

पुंसा केनचिदन्तरेण भुवने पुत्राग्निधानं धनं

शक्या किं द्रविणान्तरैर्निरसितुं सा संपदि न्यूनता ॥ २९ ॥

किं बहुना ।

षाधूलवाचंयमशैलवर्यात्संभूय संतागलता प्रवृद्धा ।

नषाङ्कुरोद्धेदविलम्बिनीयं न सांप्रतं मे हृदयं धिनोति ॥ ३० ॥

श्रीसनाथमपि मे निकेतनं मालकेन रहितं न भासते ।

कंसशासनसुजान्तरं यथा कौस्तुभेन मणिना विनाकृतम् ॥ ३१ ॥

रङ्गवल्लिरचनादि भवत्या प्रस्तुतं किमपि पाणितलेन ।

अन्यथा विरचयन्पृथुको मे हा कदा भवतु लोचनलेखः ॥ ३२ ॥

अथवा हरिणाक्षि चिन्तया कृतयैतर्हि कृतं दुरन्तया ।

विभुरेव विधासति प्रियं मदिराक्षीमयवामविग्रहः ॥ ३३ ॥

अद्यप्रभृति समाराध्यतां कुमारावतरणाय घटवनीनिकेतनो भगवान्बृ-
भकेतनः ।

मृकण्डुनाम्ने मुनिपुंगवाय दीर्घायुषं दत्तवत्सलानूजम् ।

सपर्यया यस्य रमाकुटुम्भी साम्बेन लेभे सह शम्बरारिम् ॥ ३४ ॥

इति प्रियतमादेशमिन्दीवरविलोचना ।

निशम्य परिजग्राह नियमाचरणक्रियाम् ॥ ३५ ॥

तथा हि । अहरहरियमवगाहनाय निर्गत्य निवासभवनादवनीविला-
समुकुरशेमुधीगोचरमरविन्दकरनिष्यन्दमानमकरन्दसलिलदानमन्दीकृतम-
सलपान्यकुलपरिश्रान्तिगौरवं सरसविसभङ्गभोजनसभाजितविशदद्विजपरि-
पदनुवेलपरिशीलितं तरलतरपवनकीर्णतामरसपरागपालिकाभ्रेडितमज्जना-
गतनागरमत्तकाशिनीकुचकलशकुङ्कुमाश्रगमम्भोजसौधबिम्बोकलालसक-
लशजलधिकन्यकाजघनमेखलाकलापकलकलानुसारिसारसनिनादमेदुरम्,
अन्तरङ्गमिव तरङ्गिणीपतेः, प्राणसहायमिव मानसस्य, सोदर्यमिव पृथूद-
कस्य, पृथक्करणभेदमिव पुष्करस्य, विलासविशेषमिव प्रभासस्य, बिम्बान्तर-
मिव पम्पायाः, सगन्धमिव स्यमन्तपञ्चकस्य, सामन्तमिव विन्दुसरसः, दुर-
न्तदुरितधोरणीनिवारणनिपुणशीकरासारमाससाद विमुक्तिकासारम् ।

व्यालेन्द्रनिर्षार्यगभीरमावो विभाव्यते यः परिणाहशाली ।

आसादगस्त्यप्रभवात्कुतोऽपि तरङ्गमालीव निलीनमूर्तिः ॥ ३६ ॥

पयोमृणालीप्रमुखेन वर्तनं वितन्वती भृतिविलेपनिर्मला ।

अनेहसो यापनकर्म यत्र सा तनोति हंसावलिरात्मचिन्तया ॥ ३७ ॥

अस्तातपं क्षितिरुहैरधिगम्य तीरं

यसाध्वनीनमुदृशो दिनयौवनेषु ।

कान्तोपनीतमधिपत्रपुटं नलिन्या

कङ्कारकैरवसुगन्धि पयः पिबन्ति ॥ ३८ ॥

अथ तथात्वभवैरघसंहतिग्रहनिवारणयन्त्रगणैरिव ।

उपनतावृतिरूर्मिकदम्बकैरकृत तत्र निमज्जनमङ्गना ॥ ३९ ॥

कल्लोलगतिभिरुल्लोलमम्बुजनिकुरुम्बमपहाय समुच्चरन्ती पद्मचरणप-
ङ्क्तिरखिलजनपावननलावगाहनसुकृतभयपलायमाना कुमारोदयविघातदुर-
क्षरावलिरिव मृगेक्षणयास्तत्क्षणमलक्ष्यत ।

कृतेऽपि कैवल्यसरोवगाहे पश्चादभूद्बन्धविविधैर्ममेति ।

पयःकणव्याजविमुक्तवाष्पां स्नातोत्थिता सा कवरीं बभार ॥ ४० ॥

अनन्तरं सा हरिचन्दनाधैरकं समभ्यर्च्य तटे सरस्याः ।

धरातलस्यापितजानुहस्ता स्तुत्यानया स्यूतमुखी वयन्दे ॥ ४१ ॥

प्रय्यात्मा त्रिगुणमयस्तिमूर्तिरूपः सृष्टिस्थित्यवधिकरो जगन्नयस्य ।

कालेषु त्रिषु विधिकल्पितोपचारस्तापानां सृजतु शमं रविस्त्रयाणाम् ॥ ४२ ॥

यत्सत्ताव्यपगमयोरिहाखिलार्थप्रत्यक्षीकृतिपटिमा पटुत्वलाभः ।

भक्त्या मत्परिकलितेयमस्तु तस्यै देवाय त्रिभुवनचक्षुषे नमस्या ॥ ४३ ॥

घस्रान्ते घनतिमिरोदयापदेशादाकाशे निपतति सत्यवासभोदान् ।

काल्ये तत्करनिकरैरुदस्य लोकान्भास्वन्तं भजत पुनः प्रबोधयन्तम् ॥ ४४ ॥

नैरादयादसुषु निजप्रवासरूढादालेहुं कमलकरोदरार्पितानि ।

व्याधूय अमरविपाणि यः कराग्रैः प्रत्यूपे रमयति पद्मिनीस्तमीडे ॥ ४५ ॥

भारत्या धृतिमुपि भासि केऽपि लीनाः श्रीनीविद्वुहि महसीतिरे निमग्नाः ।

सक्तोऽयं जन इह तेजसि त्रिवेदीसीमन्तारुणमणिमण्डनायमाने ॥ ४६ ॥

आलीभिरवनीदेवकेलीसहचरी ततः ।

कालीनिकेतनं भक्तिव्यालीदहृदया ययौ ॥ ४७ ॥

तत्र च नृशंसतरकंसाहृदन्तरालसंताडनपाटलीकृतपदारविन्दां मयुकैट-
भतगिसहारिविधुपाटवविशेषदानविजदपक्षविभायरीं सैरिभदानवाबलेरस-
रसिजावसादतुपारपारां शुम्भनिशुम्भदनुजकुम्भिनीधरविभेदनदम्भोन्तिके-

लिकां निरवधिभुजप्रतापदीपशलभीकृत्तरक्तबीजपुरोगमदैत्यावलिमलोकत
कात्यायनीम् ।

निद्रा हरेरमरशक्तिनिकायमूर्ति-
रज्ञादगेन्द्रजनुषः कृतसन्निधाना ।
दुर्गेति पद्मनिलयेति सरस्वतीति
शब्दैरनन्यविषयैरनुभूयते या ॥ ४८ ॥

प्रणिपत्य भगवतीं परमाणुमध्यमेयमित्यवादीत् । 'अविमृश्यकारिणी
हरिणीदृशां प्रकृतिः' इति निरपवाद एव निःसिलजनवादः ।

विश्वत्रयाशयविमोहनताण्डवेन
केलीसखेन कृतविग्रहया भवत्या ।
विभ्रे विभाविनि तदात्वविकारजन्ये
प्रस्तावि.....महो वत साहसेन ॥ ४९ ॥

महिपदनुजेन्द्रमस्तकनृत्तभवा देवि निपुणता किं ते ।
नटनायकेन साकं नाट्यविधाने ततान वैयात्यम् ॥ ५० ॥

अनन्तरमियमहरन्तविहरमाणखण्डपरशुताण्डवावलोकनसमयसमञ्ज-
सादरोद्धाटयोर्मुञ्चिकेशकार्कोटयोराविष्कृतनमस्कृतिरदसीयसंप्रदायपरम्प-
रान्तेवासिनमनषचरितानुबन्धभासिनं धर्मशिवदेशिकाभिधानमखिलनिर्म-
मजनप्रधानं प्राणंसीत् ।

पन्नग इव भयम.....भक्तिं भगवानिवेश्वरः साक्षात् ।
स्त्रीणां पितेव दिनयं दर्शनमात्रेण यः स्मरविजेता ॥ ५१ ॥

तदनु तदनुमदगजगतिरवनिमुरयुवतिरियमचलपतिदुहितृसखभवन-
मुखसदनविहितरतिमवनतपरिपदभिलपितफलवितरणमुरविपिनतरुमुक्कर-
टतटगलितमदलहरिपरिमलमिलदलिनिकरमुन्मरमतिविमलवमधुसमुदयकप-
टनटदुडुपटलविहितगगनपथमिमवदनमभजत ।

श्रीढाविधौ यः कलधौतशैले रन्ध्राणि दन्ताहतिभिस्तनोति ।

पौरस्त्यविश्लेषितसंधिवन्पदाढ्याय शङ्कनिव दातुकामः ॥ ५२ ॥

द्विलोधा वक्रमम्भोरुहपरिहसनारम्भलोलं प्रवाल-

नीलानिर्माणलीलाचतुरमपि करांस्त्रिश्चतुर्धा वहन्ती ।

उत्तुङ्गे पश्चिमाङ्गे मरकतसुपमागार्हिणो चार्हिणस्य

क्रीडामाभ्रेडयन्ती ततिरिह महसां कापि भेजे कृशाङ्गचा ॥ ५३ ॥

तदनु सुतनुरियं परिजनकरापवर्जितभाजनसलिलकृतचरणनिर्णेजना

निटिललोचनमवनकक्ष्यान्तरमुपेत्य दाक्षायणी यवाधिरोहणविधिपूततरमति-
तुङ्गशृङ्गभासुरमपरमिव रजतभूधरं महोक्षाधिराजमद्राक्षीत् ।

यदीयनासाविवरोपरूढम्रौढानिलावर्तजुषो भजन्ते ।

वातूलवेगाकुलतूलरीतिं सेवागतव्रक्षविमानहंसाः ॥ ५४ ॥

ह्रस्वानतिर्गिरिशशाकरयोरधाम्ने

भक्त्या प्रदक्षिणपरिक्रमणानि सापि ।

सा तन्वती तनयसंभवकारणानि

विद्योतते स सुकृतानि विचिन्वतीव ॥ ५५ ॥

अधामिधानान्तरमन्तकारैरन्तःपुरद्वारि कृताधिकारम् ।

नाथं गणानां सुयशा सनाथं ननाम सा नन्दिनमानताक्षी ॥ ५६ ॥

अजोऽहमीशोऽहमहं मुरारिविज्ञापनीयो विभवे त्वयेति ।

याच्चावचो यं प्रति देवतानामुदेति सेवार्थमुपागतानाम् ॥ ५७ ॥

अथ तदानीम्

उर्व्यां न्यस्यापसव्यं चरणसरसिजं सव्यमुत्क्षिप्य कुर्व-

न्पाणिं तस्योपरिष्टात्परिकलिततिरोवाहुविशेषशालि ।

त्वङ्गद्गङ्गातरङ्गं तरलतरजटाजूटरिङ्गन्मृगाङ्गं

भ्राम्यद्भूपाभुजंगं पयसिरुहदृशादक्षि नृत्यजटेशः ॥ ५८ ॥

दृष्ट्वा च तमष्टमूर्तिमादराविष्टमतिरयनतशिरःस्पृष्टमूतला हरिणशा-

यद्विपरभितुष्टाय ।

पद्यायुधालम्बनवामभागं पायादिदं वस्तु भवाभिधानम् ।

यस्ते यदीये घटशासनाद्या द्विचौकसश्चित्रदशामयन्ते ॥ ५९ ॥

सोऽयं मदीयाशयरङ्गमध्ये सायंनटस्ताण्डवमातनोतु ।

पदारविन्दाभरणे यदीये दधाति नीलोपलतां मुरारिः ॥ ६० ॥

.....शीकरकणैरार्द्रा न चेज्जित्वर-

स्फीतालीकदृगचिपा कथमसौ चान्द्री कला जी

तत्तादृक्षफणीन्द्रपद्मलविपज्वालावलिं वा भवा-

न्सोढा किं शिव कालकूटकलनापाण्डित्यमालम्ब्यते ॥ ६१ ॥

अस्याङ्घ्रिर्मभोजममुष्य वन्धुं समुद्यतं चण्डकरं च जित्वा ।

तन्नन्दनं दण्डधरं जघान व्यथावहो विक्रमिणा विरोधः ॥ ६२ ॥

चेतः कदाचिदपि मुञ्च न मुञ्जकेश-

कार्कोटकव्रतिमनःकमलोदयार्कम् ।

चञ्चन्नखांशुशशिमुद्रितभद्रकाली-

वक्राम्बुजं वटवनेशितुरङ्घ्रिपद्मम् ॥ ६३ ॥

अनन्तरमसौ निरन्तरपरिक्लियमाणपश्यद्वलीकवागपार्श्वी कलधौतभू-
घरावलम्बिनीमिव कादम्बिनीमगराजनन्दनामभिवन्द्य वसुंधरासुरचको-
रलोचना वाचमेवमवोचत ।

निखिलचराचरपटलीनिर्माणमहेन्द्रजालशीलस्य ।

चण्डि शशिखण्डमौलेर्भवतीं शिखिपिञ्छमालिकां मन्ये ॥ ६४ ॥

छायेव चण्डघाम्ना ज्योत्स्नाकलिकासुधाकरेणेव ।

मणिना प्रभेव मातर्दाव्यसि मिलितादरेन्दुचूडेन ॥ ६५ ॥

तीव्रतपःस्फारदिने गतया पार्श्वस्थितिं गिरीशस्य ।

हरकोपातपपीडा चिचभुवः कालिके त्यया जह्वे ॥ ६६ ॥

प्रेङ्गदपाङ्घ्रितयाणा वेहृङ्गवल्लिकार्मुकोपेता ।

सेनेव चिचयोनेरहृत विभोरद्गमम्बिके भवती ॥ ६७ ॥

• शिखरितनये भवत्या स्वीकृतमविचार्य पशुपतेरर्धम् ।

शिरसि तदूढसपत्नीचरणाहतिरम्ब न खलु सहनीया ॥ ६८ ॥

दुरक्षराणि द्रुहिणार्पितानि संमार्जयन्तीव सरोरुहाक्षी ।

मूर्तिं तदा पूनकलोकदत्ता हस्तेन फाले स्वयमाततान ॥ ६९ ॥

आवद्धखेलनमथो निगमाटवीपु
रूपश्रिया हिमरुचेरपि लोभनीयम् ।
रंहोनिवारितरतीशगजावलेपं
सिंहोदरी शिवमसेवत देवसिंहम् ॥ ७० ॥

समाचरितनमस्या मनस्येवमकरोत्सा ।

गङ्गानीरतरङ्गहारिशिरसे गोहीकृतच्छन्दसे
संध्यानर्तनसाक्षिलेखसदसे सत्यां नटचेतसे ।
तत्तादृग्गरलान्धसे नितिलहृग्दग्धाङ्गजातैषते
सिद्धश्रेणिशिखादृताङ्घ्रिरजसे सेर्यं नतिस्तेजसे ॥ ७१ ॥

अथ कमपि सा जटालं हीरच्छालमिन्दुचूडालम् ।
श्रितवटमूलमविद्याजृम्भणमूर्च्छालभेपजं भेजे ॥ ७२ ॥

नानाशाखाचिवृतमहिमा नाटितश्रान्तहर्षां
मौनालम्बी प्रविततजटामण्डलोदारपार्श्वः ।

न्यग्रोधोऽयं विलसति वियन्निमगासङ्गिमूर्धा
प्रत्यासत्तेरिव पशुपतेः प्राप्य सारूप्यलक्ष्मीम् ॥ ७३ ॥
विश्वोन्मेपप्रभृतिरचनां व्यापरीतं धुरीणै-
राद्यैर्विद्यागुरुभिरभितो भूपितान्तेयसद्भिः ।

धन्यामाशामभिमुखतया तन्वती कुम्भयोने-
रीशस्याव्यादिह घटतले भद्रपीठासिका माम् ॥ ७४ ॥

जप्यासीना वटतरुतलं हासदिग्धारुणोष्ठी
शार्दूलस्य त्वचमधिकटि श्लाघनीयां वसाना ।

वद्वैणाङ्गा शिरसि दधती पाणिना बोधमुद्रा
कण्ठे श्यामा जयति करुणा कापि पश्यन्निटाला ॥ ७५ ॥

वङ्कस्थायाः किमपि वलता हैमवत्याः कुचाप्रे
व्याचक्षणं मदननिगमान्यामदृस्ताम्बुजेन ।

अन्येनार्यानकृतकगिरामञ्जता बोधमुद्रा-

मेक्षे साक्षादखिलजगतामीशमार्घं गुरुणाम् ॥ ७६ ॥

साक्षात्कृत्य श्रवणमननोपासनाभिर्भवन्तं
 द्रक्ष्यन्त्यन्यत्किमिह यमिनस्तावकीनोपदेशैः ।
 चिन्तारूढां शिव तव चिदानन्दसत्तादिरूपा-
 माकाशाख्यामखिलजननीमद्रिजामन्तरेण ॥ ७७ ॥
 मोहातीतस्त्वमिह भगवन्मूर्तिमास्थाय तां तां
 वैलालङ्घिव्यवहतिरतो मूढवन्नानटीपि ।
 आत्मत्राणं भवजलनिधेरात्मनैव प्रणेतुं
 वाटे मूले वससि यदियं भाति ते कापि लीला ॥ ७८ ॥
 दूरीकर्तुं प्रभवति तवोपासनैव प्रजाना-
 मेनोराशीनिति पशुपते वक्ति वाणी पुराणी ।
 ध्वस्ताहंयुद्बुहिणवदनस्त्वं वटद्रोरघस्ता-
 दातः किंवा सृजसि भगवन्नीदृशीमात्मचिन्ताम् ॥ ७९ ॥
 शान्तरेकं सदनममृतासारशीतं प्रकृत्या
 हन्तेदानीं भवति भवतो रूपमालोकनीयम् ।
 ब्रह्माण्डानां प्रसभकवलीकारकाले तु तस्मि-
 न्द्रष्टुं दृष्ट्वा त्रिनयन भवानेव शक्तो भवन्तम् ॥ ८० ॥
 चिन्वोष्ठीनामिव बहुविधाकृतपारिप्लवाना-
 मात्मायत्तीकरणपुटिकापङ्क्तिमाम्नायवाचाम् ।
 पाणेरस्य प्रसवकलिकां पल्लवस्य स्मरारे
 स्तौमि ज्योतीरसमणिकृतां तावकीमक्षमालाम् ॥ ८१ ॥
 पाणिच्छायाततिभिररुणा स्फाटिकीनाक्षमाला
 धीजश्रेणी परिणतिमती दाडिमस्येयमास्ते ।
 चिन्मुद्रैषा शिव तव सप्तादाय तत्रैकमेकं
 हस्तोपान्तस्थितशुकमुखेष्वर्पयन्तीव भाति ॥ ८२ ॥
 प्रज्ञावह्नीपरिणतिरूते भक्तिबीजनजानां
 पुष्यन्तीव प्रतिजनमनोभूमिषु न्यासलीलाम् ।

अर्धान्द्रातुं समभिलषितानाददानेव मह्यं
भावत्कीर्यं त्रिभुवनगुरो भासते बोधमुद्रा ॥ ८३ ॥

पाठीनाङ्गप्रमथनविधिपेष्ठ गीर्वाणमध्ये
सद्योजातं सकलनिगमाः संगिरन्ते भवन्तम् ।
सत्यप्येवं फथमिव पुनः साधयस्त्वामजातं
निश्चित्यैकं निरवधिभवक्लेशगीत्या भजन्ते ॥ ८४ ॥

दारान्वन्धूनपि तनुभुवस्तावकीर्णचोभिः
सन्तस्त्यक्त्या सकलमपरावृत्तयः कापि यान्ति ।
कृत्वा कण्ठे गरलमलधुव्याद्दत्तोदारसूक्तै-
र्विन्दन्त्येते न खलु भवतो विमलम्भं पुरारे ॥ ८५ ॥

विधस्य वेपविवृतामगितां विरक्तिं
पार्थ तपस्विजनता भजते गुरोस्त्रे ।
त्वं दक्षिणामिमुखतामुपदेशकाले
पुष्पासि चेतुररिपो किमियं विषयाम् ॥ ८६ ॥

विलसति षट्मूले व्यजितज्ञानमुद्रा-
मतिशयरमणायामासिकामादपाना ।
अनिशमुपदिशन्ती योगिनामागमार्था-
न्दरहिमच्छरचूडा देवता सापतान्गाम् ॥ ८७ ॥

ओमित्यशरलक्ष्यमैन्द्रपङ्कजामाभिभनं मौञ्जिना
नथा कल्पितशेखरं मरकतच्छायां दधानं गले ।
श्रींकारार्थविदे शिलीमुखपदन्यस्तारविन्देक्षणं
वासःभ्यानकृताकिनं यनिमनःगौवस्वमीजं गले ॥ ८८ ॥

कमवि जटाच्छरणां मुभेष्ट्यटमून्मलितटानं छरणम् ।
अथत महासमयानां जनकं निगनामभेतिहासमयाजाम् ॥ ८९ ॥
निपत्रवया रुद्राक्षमण्डं छरलो मुञ्जालचारद्राशः ।
आर्गमनाद्दरदृष्टभाभवतु गुरुर्बन्धु दिवसना जन्मदना ॥ ९० ॥

महती काचिन्मुद्रा करगतरुद्राक्षमालिकाचिन्मुद्रा ।

निगमादिव्याख्यानस्वातश्चयवती पुनातु दिव्याख्या नः ॥ ९१ ॥

पुररिषवे भसितेन स्फुरता लिप्ताय वासवेभसितेन ।

घटजन्माशास्त्राय क्रियतां प्रणतिर्महत्तराशास्त्राय ॥ ९२ ॥

शान्त्या परमो दान्तः स गुरुर्नगतां चकास्ति परमोदान्तः ।

शाम्यति तापः स्मारं स्मारं चरतां यमर्दितापस्मारम् ॥ ९३ ॥

अञ्चितहासाननया रक्षन्त्या जातजनिजिहासाननया ।

असि भृशं पावन्या धन्या कृपया जटास्तशम्पावन्या ॥ ९४ ॥

पावनपादपरागः फलघटनधृताक्षकल्पपादपरागः ।

इह महसामतिरेकः क्रीडति हृतनग्रतापसामतिरेकः ॥ ९५ ॥

स्मरभेदि प्रकटाक्षस्रगुपेतकरः प्रसादप्रकटाक्षः ।

जगदधिकं पाति शयस्थायि सुधागुण्डिकोऽनुकम्पातिशयः ॥ ९६ ॥

जननरुजातापघनश्रेणिशरण्यः सुधाभिजातापघनः ।

स्वदत्ते मायातीतः शिव एव वरोरुञ्चितमायातीतः ॥ ९७ ॥

एष महीयानवतात्रिपुरं जिग्ये यतो महीयानवता ।

यस्य च पञ्चाक्षरतस्तरति भयं विषयसप्रपञ्चाक्षरतः ॥ ९८ ॥

मिलदुमया देवतया जितमधिकसदृकः खालया देवतया ।

सृजति च सेवनमस्या द्युसदामखिलापि धृतरसेव नमस्या ॥ ९९ ॥

इति संभावयामास नृतिगुम्फामृतैरियम् ।

दक्षिणाभिमुखं दीनरक्षणे रसिकं महः ॥ १०० ॥

चण्डेशमानस्य ततस्तदग्रे चकार तन्वी करतालशब्दान् ।

विधासयन्तीव वृषाङ्गभक्तिशालिद्रुहो दुष्टृतपक्षिसङ्घान् ॥ १०१ ॥

सा मण्डपे शैलभुवो मुहूर्तमतिष्ठदीशानमनुस्मरन्ती ।

पुरारिसंसेवनपुण्यभारैरासादितैः स्पन्दितुमक्षमेव ॥ १०२ ॥

तदनु गदनाभिधातिसदनादधिगम्य निजनिकेतनमनुमेयमध्यमा स-
कलभूतसमुदायागोदसमर्पणकोविदमतिमात्रविशदगोत्रैकमण्डनमकुण्ठतर-
वृषप्रचारमात्मनेतरमपरमिव ताराधिपशेखरमाराधयामास ।

इत्यादिनियमत्रातविध्याहितमहोत्सवा ।

दिनानि कतिचित्साध्वी निनाय निमिषं यथा ॥ १०३ ॥

अथ कदाचिदखिलजनतापातिरेकसमापादनदुरितपरिणतेरिव परि-
क्षीणतामुपैयुषि वासरायुषि, नवकुसुमसंभृतकमलिनीपरिरम्भजन्मनो दु-
ष्कृतस्येव निष्कृतिं विधातुमाचरति चरमसिन्धुसलिलावगाहनमरविन्दिनी-
पतौ, रविपतनवेगदूरापसृतनीरवाराकरोदरकुरुविन्दकिरणसंदोह इव चरु-
णहरिदन्तरालमुपरुन्धति संध्यारागे, संध्यानलक्रीलक्षुम्बितव्योमाटवी-
धूम इव धरणीमण्डलमवकुण्ठयति तिमिरपण्डभावितेजःप्ररोहपटल इव
समुन्मीलति दीपिकाजाले, नटनक्रेलीविहितोद्यमरजनीनर्तकविमुक्तपुष्पाञ्ज-
लिनिकर इव गगनमश्चति तारकापुञ्ज, सकलदिक्चक्रवालसमाकमशीलत-
मिस्रकोपादिव पाटलधपुषि विजृम्भमाणे विभावरीकुटुम्बिनीबहुलान्धकार-
परिपन्थिविनयवीततन्द्रस्य चन्द्रमसो यशवृन्द इव भुवनमानन्दयति म-
रीचिकन्दले, प्रयातैकयामायां त्रियामायामासादितनिद्रारसानुभूतौ परि-
णेतारि तदीयपदसदेश एव पतिदेवतेयमाशयनिवेशितपश्यदलीकचरणा
मुप्वाप ।

द्विगुणीकृतदोर्लतोपधाना तरुणी स्थण्डिल एव सा शयाना ।

निजनेतरि निद्रयोपगूढे विदधानेव रूपं तदा व्यलासीत् ॥ १०४ ॥

ततस्त्रियामासमये तरुण्याः पुण्येन साकं परिपाकभाजि ।

अगेन्द्रकन्यापरिणीरमुप्याः स्वप्ने स्वयं लोचनगोचरोऽभूत् ॥ १०५ ॥

उच्चावचानां जगतामुपरि स्थितिमानपि ।

भद्रासनवरं किञ्चिदध्यासीनः सहोमया ॥ १०६ ॥

मौलिमन्विच्छतो वक्रान्मरालस्य परिच्युतम् ।

मृणालरूपं, नमः मृणालरूपं, नमः ॥ १०७ ॥

संभिन्नदलिके किञ्चिच्चदमिशिसाङ्कुरम् ।

घतंसेन्दुसुधालोभवलज्जिह्मिवेक्षणम् ॥ १०८ ॥

फाल्गवनीसुस्नान्मोजनेत्रोत्पलविकासिकैः ।

आलोकैः प्रकटीकुर्वन्क्षोरकैन्दुरूपताम् ॥ १०९ ॥

सहजक्ष्वेलसौहार्दादधिगत्य गलान्तरम् ।
 निःसरन्तीमिव सुधां दधानः स्मितचन्द्रिकाम् ॥ ११० ॥
 केलीपरवशां मूर्ध्नि गङ्गामसहमानया ।
 कण्ठे गाढमिव श्लिष्टः कलिन्दगिरिकन्यया ॥ १११ ॥
 कस्तूरिकाभिरालिप्य कंधरामितराङ्गके ।
 परागैरिव कार्पूरैः परिक्लृप्तानुलेपनः ॥ ११२ ॥
 मनोवागपरिच्छेद्यमहिम्नि स्वस्य तादृशे ।
 विश्वविस्त्रम्भणायेव तन्वन्परशुधारणम् ॥ ११३ ॥
 द्वीपिचर्माम्बरालोकत्रासेन मुकुटीविधोः ।
 निष्कान्तमिव सारङ्गमुद्गीवं धारयन्करे ॥ ११४ ॥
 आगतं गिरिजोत्सङ्गादङ्गे कृत्वा षडाननम् ।
 कराकृष्टजटाजूटखण्डेन्दुमुपलालयन् ॥ ११५ ॥

विततार विभूषणाहिमौलेर्मणिभादाय गृहस्तदा नताङ्ग्यै ।
 सुरनाथदिशे सुमेरुपार्श्वदहरारम्भ इवारविन्दवन्धुम् ॥ ११६ ॥
 तादात्विकीभिः प्रमदातिरेकतरङ्गिणीवीचिपरम्पराभिः ।
 नीतेव कुत्रापि सुमध्यमाया निद्रा सहैव क्षपया व्यरंसीत् ॥ ११७ ॥
 तथा हि ।

भूपामणिं दत्तवतः पुरारेथ्यूडामणौ स्वार्पणशङ्कयेव ।
 शनैर्गलत्यम्बरतो जहास प्राचीदिशा पाण्डुरिमापदेशात् ॥ ११८ ॥
 धनकज्जलकर्दमापदेशान्मलिना मन्दिरदीपवर्तिरासीत् ।
 प्रमथाधिपतिं विहाय देवं प्रतिभेव श्रितदेवतान्तराणाम् ॥ ११९ ॥
 दिशि सांध्यरागमपदिश्य हरेः समये समेधयति वहिशिसाम् ।
 भयसंवृताः प्रतिदिशं सपदि व्यघटन्त संतमसगन्धगजाः ॥ १२० ॥
 अन्यस्य सारङ्गकण्ठप्रकरणं यद्विद्विहाय फलकृत्तियरूढाम् ।
 वर्णान्तरन्यासकृते मगार्जे कालामिधानः किल कोऽपि बालः ॥ १२१ ॥

क्षणदायां प्रयातायामपि तस्या मृगीदृशः ।

सा दिनारम्भवेलेव क्षणदा समवर्तते ॥ २ ॥

अनन्तरमरविन्दलोचना सरयमुत्थाय समाचरिततीर्थाभिषेचनविधिर-
पर्णासखवितीर्णमणिसदृक्षतामिव परीक्षितुं प्रभातसमयवणिजा विभावित-
मम्बरमणिं प्रणिपत्य कृतकर्तव्यकलापा स्वापावसरविलोकितशोभनोदन्त-
भाषणैः प्राणबन्धुमानन्दयामास ।

प्रासादमासेदुपि नीलकन्धरे दुरन्तसंतापभिदाधुरंधरे ।

दधार गर्भे तनयं धरेव सा करीरमत्युन्नतवंशवृद्धये ॥ १२३ ॥

इति श्रीसमरपुंगवस्य कृता यात्राप्रबन्धनम्पूकाव्ये प्रथम आश्वासः ।

द्वितीय आश्वासः ।

दिनेषु यातेषु ततोऽमितेषु पचेलिमे तादृशि भागधाये ।

वामालका व्यक्तमुवाह गर्भं निधानमम्मोनिधिमेखलेव ॥ १ ॥

सा कुशाक्षी शरीरेण शरकाण्डविपाण्डुना ।

अत्यशेत दिशं प्राचीमत्यासन्नविधूदयाम् ॥ २ ॥

आह्लादकारिण्यखिलप्रजानां जैवातृके जग्मुषि गर्भसीमाम् ।

प्रत्यप्रलोप्रप्रसवाभिराममयाप सा रूपमपश्चिमेव ॥ ३ ॥

उदरे किमप्यमृतमुत्प्लेक्षणा तपसार्जितं तनयनाम विभ्रती ।

अतिसौहितीमधिगतेषु भोजने विभरांबभूव विगतादरं मनः ॥ ४ ॥

धृत्वान्ववायाभरणा स्वगर्भे दधौ न सा प्रागिव मण्डनानि ।

आसक्तिरर्थेषु शरीरभाजां विशिष्टवस्त्वन्तरलम्भनान्ता ॥ ५ ॥

हन्त मध्यमपरिष्करणाहं वंशरत्नवरभूषितमासीत् ।

इत्सोदवदिवाजनि तस्याः श्यामिकाञ्चितमुखं स्तनयुग्मम् ॥ ६ ॥

कुलाङ्कुरादर्शनखेदजन्मा कामभ्रुवो वक्रविवर्णभावाः ।

गर्भोद्भयामोदभुवः प्रसादाद्गीतो नु भेजे कुचभूधराग्रम् ॥ ७ ॥

साधयिन्स्वेदमिध्यात्वमर्दयन्मध्यधून्यताम् ।

अर्भको गर्भगस्तस्या निर्भमे संमदाद्वयम् ॥ ८ ॥

काश्यं जहौ गर्भगते कुमारे बलग्रमस्या इति किं विचित्रम् ।

समृद्धिमाधातुमकिंचनेषु संतानशाखीव स हि प्रवीणः ॥ ९ ॥

अल्पानामपि च महत्त्वमाशु दातुं सर्वेषां प्रकटयितुं च सूक्ष्ममर्थम् ।

निष्णातं पृथुकमबोचदस्य योगात्तन्मध्ये धृतमहिमप्रकाशभावः ॥ १० ॥

वामभ्रुवो मध्यवलित्रयाभ्यां किं व्यत्ययेन स्वगुणौ दधाते ।

आद्यं यदत्राजनि दर्शनीयं परं तु वीक्षापदवीमहासीत् ॥ ११ ॥

विद्यानिधाने सविधं विभूषयति तादृशे ।

अतिहर्षादिव जहौ नाभिरस्या गभीरताम् ॥ १२ ॥

भक्तिमात्मनि विधास्यतः शिशोः पालनाय परमभ्रगङ्गया ।

स्थापितेव यमुना तदन्तिके रोमराजिरकुचन्मृगीदृशः ॥ १३ ॥

विरलाभरणं विपाण्डुवक्रं त्रिवलीभङ्गदरिद्रमध्यभागम् ।

मलिनीकृतचूचुकं मृगाक्ष्या वपुरासेचनकं बभूव भर्तुः ॥ १४ ॥

जठरविहरमाणमाणवगुणानुसारिः परमाणुमध्यमाया बभूवुरध्यवसायाः ।

व्याहर्तुं मृदुलाक्षरामपि गिरं वैक्लव्यमुद्रावती

साटोपं विवरीतुमैहत बधूः सर्वाणि शास्त्राण्यपि ।

रूढाशक्तिभरापि चत्वरगतिक्रीडानु धाराणसी-

पूर्वाणि स्पृहयांचकार चरितुं पुण्यानि तीर्थान्यहो ॥ १५ ॥

पाणिर्बभार किमपि प्रसवापचाये

ग्लानिं द्वितीयकुसुमग्रहणेऽपि यस्याः ।

सा त्रिल्वपत्रनिकरैः स्वकरोपनीतै-

रीशानपूजनमित्येव मुहुर्विधातुम् ॥ १६ ॥

किमङ्गरागेषु परिष्क्रियासु वा तवेष्टमालीति घवेन सा रहः ।

कृतानुयोगा निजगाद काङ्क्षितौ विभूतिरुद्राक्षमणी विलासिनी ॥ १७ ॥

प्रियमभिलषितोपहारशीलं निजहृदये नितरामघच साध्वी ।

उदरविहरदर्भकोपलम्भव्यतिकरलोभवशादिव प्रविष्टम् ॥ १८ ॥

अथाध्युषितकेसरिण्यहिमभासि मेघं गते

कलावति तुलाधरोदयशुपेयुषि स्वामिनि ।

स्वतुङ्गजुषि चाक्पतौ मकरभाजि मित्रात्मजे

शुभैकजनने दिने सुतमसूत शातोदरी ॥ १९ ॥

सिंहिकातनुभुवा सह योगः सांप्रतं भृगपतेरजनीति ।

स्पर्धमान इव पुत्रमुदारं प्रत्यपद्यत स पूरुषसिंहः ॥ २० ॥

तस्योदये दातुरवाप लाभं बुधो न तत्पुष्यति विस्मयं नः ।

स्वयं कुजन्मापि घनाधिनाथो भूत्वा स रामामधिगम्य रेमे ॥ २१ ॥

विशङ्क्य पृथुकाक्षतो निजनिकारमास्तां तदा

कविः स्वम्बुने हरिं शरणमेतु तेजोनिधिः ।

अजाश्रयणतत्परो भवतु स द्विजाधीश्वरः

कुलीरसदनान्तरं कथमसौ जगोहे गुरुः ॥ २२ ॥

निजहृदयकण्ठकायमानकुमतगण्डलीसमुद्धरणनिपुणविद्वद्वत्तरणामोद-
समासादितप्रसादशालिनीनामाशाविलासिनीनां मुखसरोजनिःसृतो निश्वा-
सविस्तर इव सहजनुपारसौरमासारतुन्दिलो मन्दमन्दमस्पन्दत गन्धवाहः ।

अथारविन्दोपममायताक्षं सुताननं सुन्दरमीक्षमाणा ।

तपांसि सर्वाणि तदात्वहर्षे प्रसूरपर्याप्ततमानि मेने ॥ २३ ॥

क्षणमीक्षणमुद्रणां तदानीं न विमुञ्चन्नयमर्भको व्यलासीत् ।

निजसूतिविलम्बखेदिताया वदनं मातुरवेक्षितुं विलक्षः ॥ २४ ॥

सुकुमारपाटलकरं निजोदरादुदितं वितीर्णजनलोचनोत्सवम् ।

अरुणं तमश्भुवि पङ्कजेक्षणा दधती पुरंदरदिशेव सा घमौ ॥ २५ ॥

निहिताः पुरतो निविष्टदीपाः शुभयष्टीरपदिश्य सूतिगेहे ।

अभजन्फणिनो नु रत्नचूडा हरभूपाहिमणेरमुं विवर्तम् ॥ २६ ॥

अथ तदानीमद्गुरित इव मङ्गलावेदनकुतूहलमन्येतरपुरंभिकुलसंज-
ल्पितैः, पङ्कवित इव नानाविधदानविलारैः, कोरकित इव विविधराजयोग-
विमाजकसैद्धान्तिकुलोक्तसूक्तावलिभिः, फलित इव द्विजाशीर्वचोभिर्विशेषै-
रशेषमपि बन्धुजनमानन्दमनयत तनयोत्सवः ।

शुक्रादरादय कुमारमैक्षत प्रमथाधिनाथमिव बालताजुषम् ।

रुष्टश्चसंबदनरुदवासनाकृतगुष्टिबन्धविलसत्कराम्बुजम् ॥ २७ ॥

प्रागेव कण्ठनिन्दैः श्रवणाभिरामै-

रावेदितामथ विलोचनलोभनीयैः ।

आग्नेडितामवयवैरथ भाग्यवत्तां

निर्धार्य तस्य जनको नितरां ननन्द ॥ २८ ॥

स क्षोणीविबुधो मघ्नै रक्षोनिरसनक्षमैः ।

पूतजन्मभृतस्तस्य जातकर्मविधिं व्यधात् ॥ २९ ॥

असौ पुनरवनीसुरकुमारको मुहुः समाराधयिष्यति मामिति हृष्य-
न्मना इव दमुना हविर्ग्रहणकर्मणि तत्क्षणं प्रदक्षिणावर्तशिखः प्रणनर्त ।

तस्य बाधूलसंतानतपःसमुदयाकृतेः ।

धर्माभिधानकरणात्पितृभ्यां दर्शितौचिती ॥ ३० ॥

नयनायुधनर्मगेहमेतत्परिपाल्यं भवतीति शार्ङ्गिणेव ।

वहति स निवेदितं स धीरो हृदि पद्यायुधभीषणं मनोज्ञम् ॥ ३१ ॥

अमृतं नभःसरित एव सूनवे दिशति स सा धृतमुरोजकुम्भयोः ।

स विहाय वारि सकलं कथं भवेत्परथा तदेकभगने कृतादरः ॥ ३२ ॥

सायुसंघटितमुष्टिवन्धनं प्रत्यहाञ्चितपयोम्रतक्रियम् ।

आत्मसूनुमसकृत्प्रसूर्सुदा पश्यति स शिशुभावदीक्षितम् ॥ ३३ ॥

कलिना मलिनीकृतां पदाम्यामवनीं स्पृष्टुमवेक्षितुं च दृष्ट्या ।

घृणया मुहुरुचताङ्गिरासीदपि चोत्तानशयः स पूतजन्मा ॥ ३४ ॥

कुत्रापि धामनि कुलार्दिसुतासनाथे

दृष्टिं मुहुस्तरलतारहितां निधातुम् ।

अभ्यस्यतेव पटुताममुना व्यलोकि

निष्पन्दपद्मनयनेन निशि प्रदीपः ॥ ३५ ॥

मातृवल्लिकुचमञ्जरीभृतां माकरन्दलहरौ घयंघयम् ।

पाणिपङ्कजवनीषु योपितां खेलनं व्यधित बालपदपद्मः ॥ ३६ ॥

जनकः कृतजानुयानकेलिं तनयं वीक्ष्य तमादरोत्तरङ्गः ।

चतुरश्ररणाग्निधाय घात्र्यां विहरन्तं वृषमेव मन्वते स ॥ ३७ ॥

जानुद्वयीचङ्कमणक्रमेषु रत्नस्थलीलक्षितमात्मविम्बम् ।

हस्तेन संताडयति स सोऽयमात्मीयसाम्यासह एव बुद्ध्या ॥ ३८ ॥

पञ्चपाण्यथ पदानि निघातुं प्रस्खलच्चरणपल्लवमेपः ।

प्रा[र]मन्नपरमस्फुटनीयद्वर्णवल्लुगुतरमप्यभिधातुम् ॥ ३९ ॥

अजनि खुरलीकेलिस्तीर्याभिधावनकर्मणि

त्रिचतुरपदन्यासक्रीडैव तस्य गृहाङ्गणे ।

फणितिरभवन्नान्दी स्पष्टेतराक्ष[र]मञ्जुला

विवुधद्वयभाहिव्याहारनाटकनिर्मितौ ॥ ४० ॥

तन्वीपयोधरपयःकणिका निपत्य

तस्याभिरूप्यजलधेर्मुखशुक्तिकायाम् ।

मुग्धद्विजाङ्कुरततिव्यपदेशशालि-

मुक्तात्मना परिणति किल विभ्रते स ॥ ४१ ॥

तस्यालकप्रकरकुण्डलपद्मराग-

मन्दस्मितद्युतिभिरुन्मिपितां त्रिवेणीम् ।

पिशोरजसमविगाद्य मनोविपादं

तत्याज संसृतिपथभ्रमणोपजातम् ॥ ४२ ॥

अयं पुनरवनिनिलिम्पशावकः शुभसमयनिर्व्यूढचूडामङ्गलो निरङ्कुशधि-
हारफेलिनिर्माणतरलमानसं समानवयःसनाथमाणवमनःसमाजनं खेलनाप-
हृतगृहोपकरणायासितवामालकाजनं बचनसीमातिलक्षितकुतूहलं कौमारम-
मजत ।

सध्रीचीनकुमारकैरभिवृत्तश्छात्रायमाणैः स्वयं

शास्त्रव्याकरणाभिनीतिमकरोदारोपिताचार्यकः ।

काशीति त्रिदशापगेति कलयन्विश्वेश इत्यप्यसौ

केल्यामाकलयति स पांसुपु पुरीं शैवालिनीदेवताम् ॥ ४३ ॥

क्रीडां विधाय पृथुकैर्गृहमापतन्तं

क्लान्तं क्षगातरजोपरदूषिताङ्गम् ।

आरोप्य वक्षसि कुमारमपुं करेण

स्त्रिजं तदीयवदनं जननी ममार्ज ॥ ४४ ॥

हरस्तुतीनां गुरुक्रीतितानामनूक्तिभिः प्रीणितया जनन्या ।

प्रदिष्टमिष्टं लभते स बालः सहैव गण्डस्थलनुम्बनेन ॥ ४५ ॥

कुशाग्रबोधो गुरुणा ततः सकृत्प्रकाशितां वर्णपरम्बरामसौ ।

मनोऽप्यनाविष्कृतमस्य किञ्चिन्महीसुराभ्रैसरसूनुरग्रहीत् ॥ ४६ ॥

पुनः पुनर्भूमितले स बालो वर्णावलीविन्यसनं व्यतानीत् ।

विधाय शङ्के बहुधा परीक्षां पञ्चाक्षरीसंग्रहणं प्रणेतुम् ॥ ४७ ॥

अन्वितानि शुभस्पर्शैरन्तरूपाश्चितान्यपि ।

व्यञ्जनानि बटोर्जिह्वा सस्वरं समसेवत ॥ ४८ ॥

तदनु- निटिलेक्षणाभिधामुपदेक्ष्यमाणमग्राधिदेवतामिव विभावयितुं
कुबेरदिशामासेदुपि घासराधिपतौ भूसुरापत्यमिदमध्यापयितुमिव कला-
कलापमहाय संगृह्णति द्विजाधिराजे निजापचितिभागामिनीमिव परिग्रही-
तुमाविष्कृतप्रकाशातिरेकेषु कविगुरुपुरोगेपु समागते च शिवतातिदिने
जनक एव कृपानिधिरेनमुपानयत ।

स निर्मलात्मा गुरुणा समाहितं त्रयीनिदानं तदवाप्य वाङ्मयम् ।

अशोभत स्वैरमभीशुमालिना शशीव संचारितमंशुमण्डलम् ॥ ४९ ॥

स यज्ञसूत्रच्छलतस्तयीमधान्मुखस्फुरन्मात्रसमावृतक्षमाम् ।

पराभिचारप्रतिपादनाविलां मृपेतरोक्तिं च मृगत्वचो मिपात् ॥ ५० ॥

तचादृशो गामिव तातदत्तां पातुं नियन्तुं च स बालवर्णो ।

पाणौ दधाति स पलाशदण्डं भौर्जां कटीसीमनि मेसलं च ॥ ५१ ॥

शशिपाण्डरेण समिदग्निभस्मना विहितास्तिपुण्ड्रवित्ततीरयं प्रति ।

प्रथमागमे गिरिशभक्तिसंपदो रचिता इवाप(ह)रत रत्नवल्लिकाः ॥ ५२ ॥

कल्लोलिताद्भजनकर्मविलम्बनेन

कोपादिव प्रकटगुम्फितशोणभावे ।

संप्रीणयन्निव मुहुश्चरणारविन्दे

विश्रोरवन्दत कृती प्रवदन्निजारयाम् ॥ ५३ ॥

उपसंग्रहणच्छलादसौ युगलेनात्मकरारविन्दयोः ।

स्वकृते बहुतीर्थचारिणी किमु पित्रोः समवाहयत्पदे ॥ ५४ ॥

द्राधिष्ठमायुस्तनये निधातुं प्रकाममिच्छामरितेन पित्रा ।

अस्य द्युतालंकृतिमौलि नाम प्रायुज्यत प्रत्यभिवादनेषु ॥ ५५ ॥

समाश्रितस्वाङ्घ्रिसरोजनावं कुमारमेनं गुरुकर्णधारः ।

प्राचीनवाणीकुहनापयोधेः पारं मितैरेव दिनैरनैपीत् ॥ ५६ ॥

वाक्यैर्विषृण्वती भावं बल्गुस्वरपदक्रमैः ।

कण्ठमेतस्य मुद्वहं कान्तेव श्रुतिरग्रहीत् ॥ ५७ ॥

अपि च, अस्य निपुणदेशिकोपदेशसलिलविमलीकृतमतिरहिराजवचनकुटजाटवीनवजीमूतमालिकां साहित्यवाहिनीपतिशीतद्युतिं कौमारिलवचोरसालकुसुमाकरश्रियं निगमान्तकुमुदिनीधवदिवसान्तसमयलक्ष्मीमक्षचरणपक्षराजीवतापनरोचिच्छटां प्रौढिमादौकत ।

कविवाचस्पतिबुधाः फलयापि न तत्समाः ।

मूढता मुहुरेतेपामापतत्यनियग्रणा ॥ ५८ ॥

निःसीमपश्यन्निटिलानुभावप्रकाशनं प्रत्युपकारयन्ती ।

स्वशीलिनः संततमस्य मोदं वेदादिविधाविततिर्न्यतानीत् ॥ ५९ ॥

अस्य पुनरभ्यस्यतः कलां गुरुतर्कनिवासजनुपगुरुतरश्लेशमसहमान इव शनैः शनैरपसरति शैशये सकलकलाधिकारसहकारिबालतापनोदपरिणतं त्रोधमपनेतुकाम इव कामरिपुचरणपरिचरणोपकरणानां करणानामतिनिपुणिमानमुपपादयन्नवतरुणिमा वपुरसोदकुमुमायुधमसेवत ।

स्वभञ्जनोचितवस्तुविषेचनं समभिलष्य किमस्य विलोचने ।

श्रवणयोरवकर्णितशास्त्रयोः सविधभूमिमभूपयतानुभे ॥ ६० ॥

फलितस्पृहमेव कालकण्ठस्थितिपर्याप्तमावकाशभावे ।

अदसीपहदन्तरालमासीत्परिणाहातिशयप्रणीतशोभम् ॥ ६१ ॥

वालोज्यमानानुविलम्बिबाहुरालोकि लोकातिरूपशाली ।

आराधनेः प्रीणनमात्मशत्रोः फर्तुं क्षिती काम इवावतीर्णः ॥ ६२ ॥

तदनु द्विजकन्याया धन्यायाः सहशैर्गुणैः ।
 संतानसंपदे तेन पाणिमग्राहयत्पिता ॥ ६३ ॥
 पार्श्वभूषा गवानीव पद्मेव हृदयंगमा ।
 सरस्वतीव सा गुह्या भर्तुरासीत्पतिव्रता ॥ ६४ ॥
 अजायत तयाक्रान्तममुष्य हृदयं तथा ।
 यथान्तरं न विन्देरखीषदप्यन्ययोपितः ॥ ६५ ॥
 शुभलक्षणशोभिन्व्या भावनापरिशुद्धया ।
 पुरंध्या सोऽरुचद्वेदः पूर्वमीमांसयाऽथ ॥ ६६ ॥

अहो महीसुरभुवो महाभागस्य भागधेयपरिपाकः, यदेव मदनगज-
 राजमदभेषजे रजोभरविजृम्भमाणमातरिश्चनि विषयमृगतृष्णिकाजलविभा-
 दनोष्णसमये तमोविकारसंपादननिशावतारसंपदि कुपथावगाहघटनहरि-
 न्मोहगौरवे पटुतरविवेकिशास्त्रिपाटनविधानहस्तिनि तत्तादृशि वयसि वर्त-
 मानोऽपि भगवति मृगाङ्गशेखरे समनोनदील्लामनि मुदतीमयार्धविग्रहे
 महती भक्तिरजनि ।

चन्द्रमसि चन्दनतरौ सुहृगाश्लेषे सुधाशुभूषे च ।
 स्निह्यति न कस्य चेतः कठोरसंतापकन्दलीहरणे ॥ ६७ ॥

जन्मदमसितो मन्त्रैरशीलितपडक्षरः ।

जपूजितपुरारातिरभुङ्क्त न कदाप्यसौ ॥ ६८ ॥

आगामिनामङ्गजवैरिमेघे हृद्भ्रमरालम्बिनि हर्षवृष्ट्यै ।

पौषैकहेतुं पुलकाङ्कुराणामभूषयद्वात्रमसौ विभूत्या ॥ ६९ ॥

नदी महोक्षं शिशिराशुरेता वाताशनेन्द्रं यजनं च भूतैः ।

वाम्बन्धस्त पञ्चाक्षरमघ्नलक्ष्यादाचष्ट तद्वाचि पदादिघर्णान् ॥ ७० ॥

शंभोरजस्रं जलगन्धपुष्पैराप्लावनालेपनमण्डनानि ।

आत्मीयतापत्रितयापनीतिं विधातुकामः स कथं व्यतानीत् ॥ ७१ ॥

अन्नमर्षितमगात्मजापतेरस्तुतं प्रतिनिलिम्पभोजनम् ।

अद्भुतं सदनिवेदितं त्वभूदोदनोऽयममुनेव सेवितः ॥ ७२ ॥

सरिद्रतंसस्य जलागिपेको बालेन्दुमौलेः प्रसवोपहारः ।
 स्यात्किं मुदे तस्य कृते मयेति समादि(वि)दम्भादकरोत्स चिन्ताम् ॥ ७३ ॥
 भक्तेषु प्रमथपतेः पदार्चनायां पर्याप्तं बलिमुत्तमेष मन्यते स्म ।
 पौलोमीपरिवृढमुत्सवावलोके व्यालेन्दुं विविधगुणप्रशंसनेषु ॥ ७४ ॥
 चेतोनिविष्टस्य सितांशुमौलेः परिच्युतं मौलिपदात्स्वगर्भे ।
 प्रालेयधामानमदच्छ(इच्छ)लेन प्राप्तुत धन्या भवनं कु(क)लानाम् ॥ ७५ ॥
 अनिशं गिरिशतिवादशीलं परमेष्ठी किमसुं प्रणेतुकामः ।
 अपदिश्य घटीभवादिसर्गान्पठिमाभ्यासविधिं परं वितेने ॥ ७६ ॥
 किमेव नन्दी शिवधर्मवक्ता किं वा कुमारः श्रितनीलकण्ठः ।
 आहो मुरारिः कृतदृष्टिरीशे पार्थोऽथवा पाशुपतागिमानी ॥ ७७ ॥
 एवमुत्प्रेक्ष्यत् जनैरेधमानकुतूहलैः ।
 बाल एव परां कौटिं शिवभक्तेः श्रयन्नयम् ॥ ७८ ॥
 अपि सकलार्थविदोऽभूदर्थत्रयमेव चिन्तनीयं मनसि ।
 मोहोच्चाटनमूलिका तनुभृतां मुत्तयङ्गना फारणा
 दृती भाग्यवतामधर्मफलमस्तोमावसादस्वली ।
 लीलाताण्डवशालिका पशुपतेर्लक्ष्मीमणीपेटिका
 कसिञ्जन्मनि लोचनातिथिदशां गाहेत वाराणसी ॥ ७९ ॥
 केवल्यामृतकन्दर्ली वसुमतीकान्ताप्रसूनस्रजं
 मौलिशौमपर्ती हरस्य हिमवन्मातङ्गशुण्डालताम् ।
 स्वर्गारोहणमार्गमौक्तिकशिलासोपानपारम्परीं
 भाग्यैरभ्यधिका जना भगवतीं पश्यन्ति भागीरथीम् ॥ ८० ॥
 सुखनिधिमपहृत्य गायया स्वयमतिसंनिहितोऽप्यलक्षितः ।
 सुकृतिभिरधिकाशि गृह्यते श्रुतिकथितः स हि तत्करामणीः ॥ ८१ ॥
 अकथयच्च सच्छात्रान् ।
 तीर्थायगाहस्यतिकल्पनायामर्चाविधौ वा यदि योऽमिलापः ।
 नदीषु गङ्गां नगरीषु फाशीं देवेषु विश्वेश्वरमाध्यध्वम् ॥ ८२ ॥
 जिज्ञासवे श्रुतिशिरोनिकरान्प्रवक्तु-
 मादौ यदक्षरमुपाददते महान्तः ।

श्रोत्रे तदेव विनिवेद्य जनान्भवाब्धे-

रुत्तारयन्तमुपपायत विश्वन्धुम् ॥ ८३ ॥

अधिकाशि देशिकानामवतंसमर्णिं तमेव सेवध्वम् ।

यो रहसि किञ्चिदक्षरमुपदिश्य जनान्फरोति सर्वज्ञान् ॥ ८४ ॥

अथ भक्तियशादमुष्य कार्शा प्रति यातुं स्पृहयालुचेतसोऽपि ।

अगयज्जनकाङ्क्षिपन्नसेवानियमातिक्रमभीतिरन्तरायः ॥ ८५ ॥

असौ पुनरात्मपितरावेव महीधरापत्यकुसुमास्त्रशासिनौ तदधिवासवसुम्-
तीमेव सुरस्रवन्तीमनुचिन्तयन्त्यथोदितसमय्यविधेयनियतकार्यपरायणमनाः
सूर्यनारायणसमरपुंगवाभिधानाम्यामसमानविनयधुर्योम्भां सोदर्याम्याम-
थ्रान्तरचितचरणारविन्दपरिचरणो निरवधिखेहपरिवाही जनकविहिताम्भि-
लपितकर्मा सहधर्मिणीप्रणीतसमधिकानुरोधविधिरतिमहान्तमन्वभूदानन्दम् ।

सौभागिनेयः स तदा शोभायै श्रुतिसंपदाम् ।

असेवत शिवाकरूपकरूपमप्यदीक्षितम् ॥ ८६ ॥

पुस्तककरा बुधावलिररुचद्वचाख्याकृतः पुरो यस्य ।

पटुवाङ्मुखप्रवाहप्लवनावष्टब्धपोतफलकेव ॥ ८७ ॥

निन्दति मकरन्दरसं न्यङ्कुरुते शर्करां पयो जयति ।

गोचामदमाचामति वाचामधिपस्य वैखरी यस्य ॥ ८८ ॥

यन्मुखविगलद्वाङ्मुखसुरपुरतटिनीजडीकृता विदुषाम् ।

फणितिर्दन्तपटाम्यामजीघटद्वाढमात्मसंवरणम् ॥ ८९ ॥

वादिमतपुण्ड्रवाटीनिष्पीडननर्मयुक्तियज्ञेण ।

भुवि यः सृजन्नृम्भयदवदातं ख्यातिफाणितत्रातम् ॥ ९० ॥

यस्य च मनीषिणामग्रगण्यस्य शिविकाप्रसीमनि वैतालिकवदननिःसृता
सरस्वती शश्वदेवमश्रौपम् ।

दुरभ्यस्तविद्यालवेनापि केचिद्दुरन्तागहन्तामयन्तां कृतं तैः ।

प्रशस्ते कवित्वे समस्तेऽपि शास्त्रे भवत्यप्ययज्वावर्तसाकृती कः ॥९१॥

रे रे सुश्रुत धावनानि विमताः सेवध्वमङ्घ्रिद्वयी-

मप्यव्याध्वरिणो घटेत भवतामेतत्प्रसादस्तदा ।

तुष्यन्त्यक्षिगतेष्वपि प्रपतनात्सन्तः समृद्धागतः

काकस्यानतिकारिणो हि दयते किं नो रघूणां प्रभुः ॥ ९२ ॥

यश्च सकलविपश्चिदावलिधुरंधरो वसुंधरोलङ्घनजङ्घालशोभापिचण्डिलै-
र्यशोमण्डलैरजगर्हदभिनवकेतकचर्हैम्, अयनीवलयानन्दसंदायकविलासकैर्गु-
णविलासैरजिह्विपदम्भोजदुर्हैदम्, तिवेलकलितसपर्यापरिचर्याभिप्रीणदगरा-
जकन्यकाप्रणयिनम्, अचलगुहाविहरदिगारिपुगार्जितोर्जितप्रणादैवोदविनोदै-
रततक्षदहितविबुधदाक्ष्यम्, अनवरतायातयाचकप्रियंकरणैर्वित्तरणैरचकम्प-
दशेषदातृयशःस्तम्भम्, अङ्घ्रिपद्मेरुहसेवाहेवाकमण्डलितान्पण्डितानललङ्घ-
दागमसागरसागरसंघम्, अनवद्यविद्याविशेषभूषणमञ्जूषया मनीषयाचचर्च-
दमरगुरुगर्वम्,

यस्याजद्यमुदिस्वरेण हविषाक्रान्ते दिशामन्तरे

तस्तम्भे कुमुदसथेन चकृशे ताराधिपच्छायया ।

सस्रंसे शरकाण्डपाण्डुरतया गम्ले मरालश्रिया

बभ्रंशे विसकान्तिभिर्विजगले डिण्डीरखण्डांशुभिः ॥ ९३ ॥

यत्कीर्तिप्रकरद्विपस्य विहृतिस्थानं जगन्मण्डलं

घण्टे चण्डमयूखशीतकिरणावालानगद्रीश्वरः ।

कक्ष्या व्योमतरङ्गिणी यमथवस्तारागणाः सप्तधा

निर्मुक्ता मदवारिनिर्झरपरीवाहाः पयोराशयः ॥ ९४ ॥

फर्णः श्रीचित्रबोम्गसितिपतिरभितो लम्भयन्शातकुम्भ-

स्तोमं हेमागिपेकप्रणयनसमये यस्य मूर्तिं प्रशस्याम् ।

रेजे श्रीरत्नराजाप्वरिवरकलशाम्भोधिलब्धप्रसूते-

विद्याकल्पद्रुगस्य स्वयमिव कलयज्ञातरूपालवालम् ॥ ९५ ॥

नीलकण्ठमतनिर्वहणोत्काटुक्तिवृष्टिसुपलम्ब्य तद्भ्रात् ।

ईशयोग्यमयमाशयभूमौ घोषजालिभरमेवयति स्त ॥ ९६ ॥

अहो विबुधवर्गाय सकलाः सकला अपि ।

दिशन्ननिशमेताभिर्द्विजाधिपतिरैधत ॥ ९७ ॥

इति श्रीमरसुंगरम्भे श्री श्री चम्पूनाम्भे द्वितीय आश्रयः ।

तृतीय आश्वास ।

शक्तिमस्याभिरूपस्य सकलगमशोधने ।

पटीयसीमिवामृष्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥

मध्येवन भूरिदिनोपजातमौनव्रताना कलरुण्ठयूनाम् ।

समग्रवाग्वैभवसप्रदायससिद्धिहेतु समयो जजृम्भे ॥ २ ॥

दिनान्यभूवन्नवशीधुनापि विना जनाना मदसाधनानि ।

कदर्पवाहाविजयाङ्कगीतसदर्भनिष्णातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥

मधौ मिलत्सपदि क्लृप्तभावा सीदद्वि त्वि शिशिर धरित्री ।

शनै शनैर्यद्विजहौ बधूना साधारणीना प्रकृति किलेदम् ॥ ४ ॥

वियन्महोदन्वति दक्षिणाशाब्द्यापारभाजस्तरणेर्निवृत्तिम् ।

तदास्ववातानुगुणां ततान सायात्रिक किं समयाभिधान ॥ ५ ॥

शीघ्रा जडिमा शिशिरेण दत्तामात्माकृते सकुचितामवस्थाम् ।

दिनानुपूर्वी त्यजति स्र जाते सुखैरुहेतौ सुभगे वसन्ते ॥ ६ ॥

स्वीकर्तुमुर्वी शिशिरर्तुभूषे विजृम्भमाणे भृशविस्तृताभि ।

गते तु तम्मिन्क्षणदाभिधाभिर्निमीलित नीलपटीकुटीभि ॥ ७ ॥

प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीना सर्वातिर्रासहतिरावभासे ।

नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेव ॥ ८ ॥

मनो वशीकुर्वति माधवेन व्यक्तीकृते क्लोकिलवशनादे ।

बह्नी मुधा बह्वचसुन्दरीणा पटैरिवाभ्रद्वयत पाण्डुपर्ण ॥ ९ ॥

तपोनभस्तरप्रभयेन क्लृप्ता त्रासेन नीहारसमावृतिं वा ।

वसन्तविश्लेषवल्क्षपाता जहौ जरत्पत्रमिषेण बह्नी ॥ १० ॥

समं पुराणच्छदनैर्लतानामणूदरीणामतिधैर्यभारम् ।

मालानिष्ठे मुष्णति पहवेषु मभूव विषेषु च रागबन्ध ॥ ११ ॥

समीरण चापलक्लृप्तपाण्डुपर्णाशुकाकर्षणवारवद्वयम् ।

बह्नी बलत्पहवपाणिनेव निवारयन्ती नितरा चक्राशे ॥ १२ ॥

आरामसीमामधिजग्मुषे नु दातु वसन्ताय गणैर्गन्तूनाम् ।

प्रवाउपीमुम्भपट्टोपहारसमाधनागामर्षैर्भूषे ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमञ्जरीषु चरन्त्यलीनां पटली चक्राशे ।
तत्तन्मधुस्वादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोद्यमेव ॥ १४ ॥
अनङ्गवाणावलिरध्वनीनवान्सेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।
निपातजातं किल नीलिमानं निलीनलोलम्बनिभाह्वार ॥ १५ ॥
माफन्दवाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकृन्तितानि ।
पिकावलेरञ्चितपञ्चमायास्तानार्यणायैव धृताभिलापम् ॥ १६ ॥
गलन्मरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाग्रशाखी ।
शाखाञ्जलेमानिलचञ्चनेन क्षापाचलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥
क्रोशन्तमिन्दिन्दिरघोषलक्ष्यात्पिकारवालोलितया प्रसाद्य ।
समीरपोतं सहकारवाटी ध्वन्या मधुस्त्रन्वरसैरगुष्णात् ॥ १८ ॥
सकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।
अङ्गानुपारुह्य दिग्ङ्गनानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥
वने वने वल्युगिरां पिकानां कलक्षनाकर्णनकौतुकं वा ।
परागपालीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि मान्धहेतुः ॥ २० ॥
पिकद्विजं च स्पृहणीयवाचं मचद्विरेफं च मधुः पुषोप ।
सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाङ्गात्या विहीनो न विविक्नुमीष्टे ॥ २१ ॥
वसन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो लाक्षारसार्द्राः पदपद्मयो वा ।
छिन्नस्य वा किंशुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैकदेशाः ॥ २२ ॥
पान्थप्रियालस्य भरेकहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।
उत्तानचिच्चा भृशमुपलाक्ष्यो गानैर्विकासं घटयांत्रग्भुः ॥ २३ ॥
दृष्ट्या बधूनां तिलकद्रुमस्य स्वच्छन्दमातीरमुगनोविलासः ।
सचेतनानां किमु क्षम्यरारिशरावलीजर्जरिताशयानाम् ॥ २४ ॥
निश्वासवातेन नितम्भिनीनामुद्गायितोपस्कृति सिन्दुवारम् ।
अलंचकार श्रवणं यदासां कृतज्ञभादानुगुणः किलेदम् ॥ २५ ॥
सनर्महासाङ्करचन्द्रिकाणामणूद्रीणामनुकृतेन ।
नमेरुणाभूयत सम्मितेन जनस्य चित्तेन तु विक्षितेन ॥ २६ ॥

तृतीय आश्वासः ।

शक्तिमस्याभिरूपस्य सकलागमशोधने ।

पटीयसीमिवामृष्यन्प्रादुरास मधुस्तदा ॥ १ ॥

मध्येवनं भूरिदिनोपजातगौनव्रतानां कलकण्ठयूनाम् ।

समग्रवाग्भैभवसंप्रदायसंसिद्धिहेतुः समयो जजृम्भे ॥ २ ॥

दिनान्यभूवन्नवशीघ्रुनापि विना जनानां मदसाधनानि ।

कंदर्पनाहाविजयाङ्कगीतसंदर्भनिष्णातशिलीमुखानि ॥ ३ ॥

मधौ मिलत्संपदि क्लृप्तभावा सीदद्वि...ति शिशिरं धरित्री ।

शनैः शनैर्यद्विजहौ वधूनां साधारणीनां प्रकृतिः किलेदम् ॥ ४ ॥

वियन्महोदन्वति दक्षिणाशाव्यापारभाजस्तारणेर्निवृत्तिम् ।

तदात्ववातानुगुणां ततान सांयात्रिकः किं समयामिधानः ॥ ५ ॥

शीघ्रा जडिन्नः शिशिरेण दत्तामात्माकृतेः संकुचितामवस्थाम् ।

दिनानुपूर्वां त्यजति स्र जाते सुसैकहेतौ सुमगे वसन्ते ॥ ६ ॥

स्वीकर्तुमुर्वा शिशिरर्तुभूषे विजृम्भमाणे भृशविस्तृताभिः ।

गते तु तस्मिन्क्षणदाभिधाभिर्निमीलितं नीलपटीकुटीभिः ॥ ७ ॥

प्रादुर्भवन्ती बहिरब्जिनीनां संवर्तिकासंहतिरावभासे ।

नीहारवर्षात्ययनिर्णयाय प्रसारिता पाणिपरम्परेव ॥ ८ ॥

मनो वशीकुर्वति माघवेन व्यक्तीकृते कोकिलवंशनादे ।

बह्वी शुभा बह्ववमुन्दरीणां पटैरिवाभ्रद्वयत पाण्डुपर्णैः ॥ ९ ॥

तपोनमस्वरूपभवेन क्लृप्तां त्रासेन नीहारसमावृतिं वा ।

वसन्तविश्लेषबलक्षपातां जहौ जरत्पत्रमिषेण बह्वी ॥ १० ॥

समं पुराणच्छदनेर्लतानामण्डरीणामतिर्धैर्यभारम् ।

बाष्ठानिष्ठे मुष्णति पल्लवेषु बभूव चित्तेषु च रागबन्धः ॥ ११ ॥

समीरणं चापलङ्घसराण्डुपर्णाशुकाकर्षणपारवश्यम् ।

बह्वी बलत्पण्डवपाणिनेव निवारयन्ती नितरां चक्राक्षे ॥ १२ ॥

आरामसीमामभिजम्भुषे तु दातुं वसन्ताय गणैल्लक्षणम् ।

प्रवाट्कौमुम्भपटोपदारसनायगागामर्त्विग्भूये ॥ १३ ॥

पर्यायतः पाटलमञ्जरीषु चरन्त्यलीनां पटली चकाशे ।
तत्तन्मधुखादिमतारतम्यविवेचनायै विहितोद्यमेव ॥ १४ ॥
अनङ्गवाणावलिरध्वनीनवान्तेषु शोकज्वलनाकुलेषु ।
निपातजातं किल नीलिमानं निलीनलोलम्बनिभाद्भार ॥ १५ ॥
माकन्दवाटीषु मधुव्रतानां कुलं वितेने कलकृजितानि ।
पिकावलेरञ्चितपञ्चमायास्तानार्पणायैव धृताभिलाषम् ॥ १६ ॥
गलन्मरन्दप्रमदाश्रु गीतमाकर्णयन्कौकिलमाग्रशाखी ।
शाखाञ्चलेनानिलचद्यन्नेन श्लाघाचलन्मौलिरिव व्यलासीत् ॥ १७ ॥
क्रोशन्तमिन्दिन्दिरघोपलक्ष्यात्पिकारवालोलितया प्रसाद्य ।
समीरपोतं सहकारवाटी धन्या मधुस्तन्यरसैरपुष्पात् ॥ १८ ॥
सकिङ्किणीकः कलचञ्चरीकैः प्रसूनधूलीपरिधूसराङ्गः ।
अङ्गानुपारुह्य दिग्गङ्गानानां बालानिलः साधु बबन्ध लीलाम् ॥ १९ ॥
वने वने बल्गुगिरां पिकानां कलखनाकर्णनकौतुकं वा ।
परागपालीषु परिभ्रमो वा मरुद्विहारेऽजनि भान्यहेतुः ॥ २० ॥
पिकद्विजं च स्पृहणीयवाचं मत्तद्विरेफं च मधुः पुषोष ।
सतो गुणानप्यसतोऽपि दोषाञ्जात्या विहीनो न विवेक्नुमीष्टे ॥ २१ ॥
वसन्तलक्ष्म्या वनकेलिभाजो लाक्षारसार्द्राः पदपद्मयो वा ।
छिन्नस्य वा किंशुककैतवेन शीतस्य रेजुः सरसैरुदेशाः ॥ २२ ॥
पान्यप्रियालस्य भैरुहेतोरपि प्रियालस्य गुणानभिज्ञाः ।
उत्तानचित्ता भृशमुत्पलाक्ष्यो गानैर्विक्रासं घटपांशुमूषुः ॥ २३ ॥
दृष्ट्या चधूनां तिलकद्रुमस्य स्वच्छन्दमासीरमुमनोविलासः ।
सचेतनानां किमु शम्बरारिशरावलीजर्जरिताशयानाम् ॥ २४ ॥
निभासवातेन नितम्बिनीनामुद्गावितोपस्कृति सिन्दुवारम् ।
अलञ्चकार ध्रुवणं यदासां कृतज्ञभावानुगुणः किलेदम् ॥ २५ ॥
सनर्महासाङ्करचन्द्रिकाणामण्डूरीणामनुकृतेव ।
नभेरुणाभूयत सम्भिनेन जनस्य चित्रेण तु विग्नितेन ॥ २६ ॥

स्वसिन्धुभिः सुददोपगूढे विटान्प्रहर्तुं विहिताभ्यसूयान् ।
 अस्त्रार्चिं नूनमनन्यजाय कदम्बकं कौरवंकं व्यतानीत् ॥ २७ ॥
 कङ्कलिसालः कमलेश्णानामङ्गैः प्रणीताभिहतेर्निपीताः ।
 वमन्प्रवालान्व्यपदिश्य लाक्षां स्पष्टं वित्तेने त्रिजपादपत्वम् ॥ २८ ॥
 तत्तादृशं भाजनगङ्गानानां हस्ताम्बुजस्पर्शनगौरवस्य ।
 तत्पादघातैकपदं मसूनैस्त्रहं जहासेव रसालसालः ॥ २९ ॥
 अलिद्विजैरादरणीयनादव्याजेन क्लृप्तसरवेदपाठैः ।
 मन्ये न वन्यां मदिरानुपङ्गकलङ्किता गन्धकली सिषेवे ॥ ३० ॥
 मधुश्रियः काञ्चनकर्णिकेव मनोभुवो हैमभिवातपत्रम् ।
 आलोकि लोकैर्यलाजनोक्तिकार्यसितालंकृति कर्णिकारम् ॥ ३१ ॥
 नीललकावक्रनिपीतशेषहालारसापादितहासशाली ।
 मदोदयमान्तमधुमताक्षः शास्त्री जनस्याजनि कामपालः ॥ ३२ ॥
 सेतुं प्रति प्रतिष्ठासा शिष्टसूनोरथोदिता ।
 काशीगतिकलाधीतैरादौ प्रणवतामघात् ॥ ३३ ॥
 प्रहैरशेषैः क्लितानुकूल्ये लभे पितृभ्यां रचिताम्यनुज्ञः ।
 गान्धैः कृतस्वस्त्ययनो मनीषी प्रातिष्ठत प्रेक्षितसन्निमित्तः ॥ ३४ ॥
 तमनु प्रस्थिता धन्या तादृशप्रेमशालिनी ।
 व्यद्योतत मनोवृत्तिः पित्रोरिव सहायिता ॥ ३५ ॥
 कक्षाभिधानैः सुहृदामुदारैरसंभृताध्वभ्रमसंपदेपः ।
 आवासमद्वैतरसालनेतुराकल्पमुर्व्याः पुरमभ्ययासीत् ॥ ३६ ॥

अथ तस्य नयनपथमासीदति शुनासीरवसतिरपि भूषितमहीतला, समधि-
 गतदक्षिणपथापि सर्वोत्तरस्वभावा, पावनतरानुभावापि पल्लवेषु कृतस्थितिः,
 अयोध्यापि भोगवती, विशालापि मथुरा, महोदयापि द्वारवती, वाराणसीव
 वरणोपवेष्टिता, वस्योकसारेव धनदोषशोभिनी, वारचधूटिकेय वशीकृत-
 धूर्तावतंसा, कंसारिर्मूर्तिरिव कमलाकरोपगूढा, रूपकपरम्परेव रुचिरविधि-
 विराजिता, संगीतविधेव सारङ्गनाटिकावती, पार्थसगृद्धिरिव पाञ्चालिका-
 च्छिता काञ्चीपुरी ।

स्पर्धा विधाय प्रभुणा गिरीणां संवर्धमानो द्विवि यत्र सालः ।
विचिन्त्य विन्ध्याचलशासिशक्ति तिष्ठन्निवाभाति भियार्धमार्गे ॥ ३७ ॥
आनन्दामृतनिधिमर्षचन्द्रमुद्रं भोगेन स्फुटमभिवेष्ट्य सालनासा ।
पूर्वार्धं भुजगपतेरिव स्थितस्य प्रोत्तुङ्गं विलसति गोपुरं वदीयम् ॥ ३८ ॥

यद्रोपुरं निशि समुच्छ्रितशृङ्गसीम-
विश्रान्तशीतकिरणच्छुरितं दधाति ।

पद्मासनस्फटिकपात्रपतञ्जलौघ-

संघ्राव्यमानकमलासचिवाद्धिलीलाम् ॥ ३९ ॥

गहीयसा गोपुरमन्दरेण प्रमथ्य सिन्धुं परिसामिधानम् ।
आसादितस्येव नवामृतस्य तृप्यन्ति यत्र स्थितिमादधानाः ॥ ४० ॥
प्रतप्तजाम्बूनदपेशलाभिः पराजिता यत्प्रमदातनूभिः ।

सौदामिनी साध्वसपारवदयादश्रान्ततारल्यमहो जिहीते ॥ ४१ ॥

कुचाञ्चले लोचनकोणभागे फचान्धकारेऽपि च कामिनीनाम् ।

जागर्ति यत्राहितसंनिधानाल्पिनाकिनो भीतमना मनोभूः ॥ ४२ ॥

शश्वत्प्रतोलीसरणीषु कामं परम्परा भ्राम्यति यत्र यूनाम् ।

शातोदरीलोकदरावलोकसंगोहनास्त्राहतिविह्वलेषु ॥ ४३ ॥

प्रविश्यतां विषश्चित्तमपश्चिमोऽयमाश्चर्यधीतमतिरेतदवादीत्—‘अशेष-
पजननयनयोग्यममुष्याः किमपि सौभाग्यम्, यदवलोकनलोलुपतया भृश-
मनेकपरीलराजशिखरगरविन्दलोचनोऽपि भगवान्प्रतिदिवसगधिवसति ।

वाणीसहचरस्यास्य चाजिमेषाध्वरक्षितौ ।

गोपुरावलिकूटेन भाति यूपपरम्परा ॥ ४४ ॥

अस्याः प्रभावेण जनस्य वाणी मन्दापि धाटीमधिगन्तुमीष्टे ।

विधेः प्रियोद्राहरणं किलात्र सप्त मन्धरा धेगवती भवन्ती ॥ ४५ ॥

प्रसार्य नानाविधपण्यजातं प्रातः क्षपायामुपसंहरन्ति ।

इयं पुरारेरनुयाति लीलां प्रपद्यसर्गप्रलयैकशीलाम् ॥ ४६ ॥

शरीरिणोऽस्या मजिसालगर्भप्रथेयानिष्कान्तिशतापदेशान् ।

विषोडुमहाय विमुक्तिकन्यामाहृष्य जन्मान्वयनुभुङ्गते किम् ॥ ४७ ॥

कल्याणसंतानतरुं कयापि श्लिष्टं जगन्मङ्गलरूपवल्लभा ।

आसीनमस्या चरणालवाले फलार्थिनः केऽपि भजन्ति घन्याः ॥ ४८ ॥

तत्पूर्वतीर्थयानोऽपि तत्र भूसुरनन्दनः ।

समवर्तत निर्व्यूढसर्वतीर्थावगाहनः ॥ ४९ ॥

अथ वेदशिरोनिष्ठानपि तीर्थतटीजुषः ।

अनङ्गीकृतकन्दर्पानपि सत्याञ्चितेक्षणान् ॥ ५० ॥

अपि माधुकरिं वृत्तिमञ्चतो भ्रमवर्जितान् ।

अपि नि.सामकारुण्यानक्षनिग्रहनिर्दग्धान् ॥ ५१ ॥

शाम्यद्विषयसंचारानपि प्रव्रजनाश्रयान् ।

राजहंससमारब्धसेवानप्यजडाशयान् ॥ ५२ ॥

रुपमंहसि विद्यासु लोभमात्मनि रागिताम् ।

अज्ञत्वमन्यनिन्दासु यतोऽपि जितपङ्क्तिपून् ॥ ५३ ॥

शर्वरीसमयारम्भानिव संभृततारकान् ।

भीमसेनभुजाटोपानिव दण्डितकीचकान् ॥ ५४ ॥

अनल्पभसितालेपविलसद्विग्रहाञ्छुचीन् ।

प्रावृट्प्रशमिताटाट्यान्वरहंसधुरंधरान् ॥ ५५ ॥

असमुत्तम्भितप्राशूनधौतविगलात्मनः ।

अखातगम्भीरतरानहिमाक्रान्तशीतलान् ॥ ५६ ॥

कदम्बमुकुलाकारैः कण्टकैरुपशोभितान् ।

.....तेरिव ॥ ५७ ॥

तत्र कुत्रचन स्थासूनवनीपावनाकृतीन् ।

वर्मन्दिनः प्रणम्यैष गाहते स महोन्नतिम् ॥ ५८ ॥

भृतकल्याणगुणानपि परकनकरनित्यजोऽपि सर्वज्ञान् ।

अपिना.....भवानपि महोरागीन् ॥ ५९ ॥

शैवालापसगम्भ्रमरहितान्प्रकृतिसमधुराजीवान् ।

विमलान्तरङ्गवार्ताभ्रातानिव गुण्यकामारान् ॥ ६० ॥

उन्मत्तपत्रपुष्पैरुत्पादितविभ्रमादनङ्गरिपोः ।

आदातुमीहमानानावृत्तमानन्दमिव च सर्वस्वम् ॥ ६१ ॥

सकलागममधुदिवसाञ्श्रीकण्ठासक्तकंसवैरिमुजान् ।

नवभूतिश्रीदृष्टान्पुरुषानभजत्परत्र सुधीः ॥ ६२ ॥

आर्यसेवी स निध्यातुमगादेकाग्रनायकम् ।

वर्धते सुकृतश्रद्धावार्धकं वरिवस्यताम् ॥ ६३ ॥

ततः क्रमेण समतिक्रम्य कतिचिदेष कक्ष्यान्तराणि साक्षादकृत । कृत-
केतरादरः स्वयंवरवल्लभ इति श्रुतिपल्लवाधराणिः, अगर्दकार इति भवरुजा-
तङ्कवाहिभिः, आहितुण्डक इति कालकुण्डलिना, वाडवशिखीति वार.....-
महार्णवेन, कूटपाकल इति कुसुमेपुदन्तिना, पुरंदरायुधमिति जलंधराचलेन,
करुणापयोधिरिति शरणाभिलाषिभिः, एकस्वभावमपि बहुधा विभावितम्,
आत्मविवर्तजगदभ्यागारिकम्, अखिलविध्यण्डमण्डलीखण्डनवैतण्डि-
कम्, अतिकरालकाकोलमुष्टिधयबन्धकविलासिनीकपोलमकरिकाभरणपश्य-
तोदरम्, अहरवधिनटनविभ्रमालंकर्मीणम्, अद्भुतगरिमकार्मणविविधके-
लिनिर्माणम्, चलतनयानयनपरमानन्दनाडिधमरूपधेयम्, आषीडपदनिवे-
शितसगरकुलभागधेयम्, असहायरसालतरविहारिणम्, आरन्वधगालभा-
रिणं त्रिपुरवैरिणम्

विध्यादिविहितान्वेषं निध्याय महसां निधिम् ।

अद्रिकन्याकुचाभोगमुद्रितं मोदते सः सः ॥ ६४ ॥

अभिवन्ध तमखिलमुवनवन्दनीयचरणारविन्दमकृत्रिमवचःप्रशस्तापदान-
गमस्तीपीत् ।

हन्त ष्टन्दःपारिजाताग्रभाजो माघन्मायामाक्षिकोत्सारपूर्वम् ।

यस्मात्सादं कर्तुमार्या यतन्ते माध्वीकं तद्भाति माकन्दमूले ॥ ६५ ॥

असदत्रिसुताददोषमूहप्रणदाद्वैतपदाधिकारस्तात्रीम् ।

यलयाङ्क निधेहि मूर्ध्नि कम्पां धृतया किं फलमभ्रगङ्गया ते ॥ ६६ ॥

व्यर्थः पिधातुमजिनादिविरागचिद्वैः

स्वीवश्यतां त्रिपुरशासनं ते श्रमोऽयम् ।

गात्रं तवैव कमनीयकुचाङ्गमस्या
विख्यापने विजयडिण्डिमतां दधाति ॥ ६७ ॥

सत्यं जितोऽसि मदनेन यतः सकम्पं
काञ्चीपदे कलयसि स्थितिमङ्गजारे ।

साहाय्यनिर्वहणसस्पृहकामकोटिः

शक्तिः किलैकसहकारवतोऽभिपङ्गे ॥ ६८ ॥

संपत्स्यै समिदुश्चयस्य परशुं भद्रं भरानीतये

पाकाय ज्वलनं जलाय तटिनीं पत्रोपकृत्यै वटम् ।

माकन्दं च फलाय मन्मथरिपो संगृह्णति त्वय्यभू-

त्कामाक्ष्या विक्रलेतरः परिकरो नित्यान्नविश्राणने ॥ ६९ ॥

भावना मे महादेव..... ।

नौस्तम्भलज्जा काकीव नान्यत्र लभते गतिम् ॥ ७० ॥

अपि च ।

भगवति शंभावनया शिवया सह शीलिते भृशं भावनया ।

तदधिगमोदस्तस्य क्लेशात्पुंसो भवेत्प्रमोदस्तस्य ॥ ७१ ॥

....देव्या पारेकम्पं क्ष.....या दयास्पदे व्यापारे ।

परिचितमधिकान्धितया पश्यदलीकं भजेयमधिकाञ्चित्तया ॥ ७२ ॥

वरभेकरसालपतिः श्रुतिरगुमेव स्फुटाधिकरसा लपति ।

वपुरसमा तारमतेः स्वीकृत्यामुप्य विश्वमाता रमते ॥ ७३ ॥

सुरभिरमाकन्दस्य स्फूर्जति मूले निविश्य माकन्दस्य ।

प्रमथेशो भाति शये भृतमृगपरशुर्जिताब्जशोभातिशये ॥ ७४ ॥

नाथशरीरं भायान्नगभुवि मृदितं नटत्परीरम्भायाम् ।

भीत्या फम्पारयतः ह्यावयितुं भुवनगोलकं पारयतः ॥ ७५ ॥

परिचितवेदान्तानां प्रणिहितमनसामुमाधवे दान्तानाम् ।

अलघुभ्राटव्यसनं विरचयतां केन्द्रवेशवाटव्यसनम् ॥ ७६ ॥

दक्षसभावस्कन्दे पटुरवतु शिवो निरूढभावः स्कन्दे ।

स्त्री कृतकरणीयस्य स्मृतिभवेतोविशत्यकरणी यस्य ॥ ७७ ॥

तमुपासे वासवतः परममरादपि च सारसे वासवतः ।
 अस्त्रितसारसनाभिं कमपि करासक्तकृष्णसारसनाभिम् ॥ ७८ ॥
 अतिरेकं दर्पस्य क्षपितवदक्षणा निजेन कन्दर्पस्य ।
 प्रशमितसन्नमदेनः स्मरत ज्योतिर्हृदावसन्नमदेन ॥ ७९ ॥
 पृथुकटकैलासस्य प्रसवसुगन्धैः पतिः स कैलासस्य ।
 भाति भवानीकान्तस्त्रिपुरान्धकमुख्यदानवानीकान्तः ॥ ८० ॥
 पटुरनुसार्थं नटने समर्ता सिंहस्य रंहसा यन्नटने ।
 मां भजमानं दयतां पशुपतिरातङ्कभाजमानन्दयताम् ॥ ८१ ॥
 सरसिजधामादिशते पदजुषि विद्यां पृथग्विधामादिशते ।
 विभवे विप्रसवाय प्रणतिरियं ध्वस्तविधिजविप्रसवाय ॥ ८२ ॥
 अधिफणिहारमरालः पतिरवतु कृपासरोविहारमरालः ।
 अघतटिनीरच्छा यं प्लवमेत्य तरन्ति गाङ्गनीरच्छायम् ॥ ८३ ॥
 वलदहिदाम वसानं त्वचमीडे देवदुर्हृदामवसानम् ।
 जगदतिसंधामाद्यन्नलिनशरह्योपलालसं धामायम् ॥ ८४ ॥
 पुरजेता मम नाथो रणदमितविपक्षराजमाणसमुदयम् ।
 ..... ॥ ८५ ॥

मतिभृङ्गि महेशाङ्घ्रिसारसं दोहलालसे ।

आश्रयानन्दमाध्वीकसारसंदोहलालसे ॥ ८६ ॥

शंभोरवतु मामेकसहकारतलासिका ।

ऋते गिरिभुवं तेन सह का रतलासिका ॥ ८७ ॥

सोऽव्याह्वहन्सुरोत्तंसमकरन्दरसं पदे ।

दिशन्नरि ध्वजारूढमकरं दरसंपदे ॥ ८८ ॥

वेदविदध्वान्तस्य व्यतिकरमबलादिसौहृदध्वान्तस्य ।

प्रमदाम्भोजहितेन प्रत्ययरविणाम्बिकाविभो जहि तेन ॥ ८९ ॥

तं भजे बुभुजे येन तरसा गरलं घनम् ।

यत्परैः सुकरं भद्रेतरसागरलङ्घनम् ॥ ९० ॥

राजतेजा गरादी न सविता नयशोधन ।

राजते जागरादीन सवितानयशोधन ॥ ९१ ॥

उषित समया रसालसाल स्वमुपासीदति या रसालसालम् ।

गिरिजा मुहुराहिताङ्गपालीप्रणय स्तौति गिरा हिता कपाली ॥ ९२ ॥

अद्वितीयाग्रमूलासिकालालस नृत्तलीलारसोच्चासिकालालसम् ।

मामकी दुर्मनोभावनागाहते श्रीगिरीश भिया भावना गाहते ॥ ९३ ॥

अमितविभव सर्वदैव तेषु त्रिजगति ते भव सर्वदैवतेषु ।

नतिरतिरसभावितायमानै स्फुटमिह धीरसधावितायमानै ॥ ९४ ॥

फणाभृति तवेश दोर्णवपटीरसालासिका-

रते नटति कम्पितार्णवपटी रसा लासिका ।

सतीं प्रणयसपदा समधिकामनङ्गाहते

सरान्तक तवान्तर समधिकामन गाहते ॥ ९५ ॥

इह खलु तामरसाक्षीगयवामतनो त्वमानतामरसाक्षी ।

इयमनुकम्पालय ते नतिरीश नमस्वतोऽधिक पालयते ॥ ९६ ॥

गिरिश गभीर हस्तस्फुरदायुधमत्र केऽपि भीरहस्त ।

सविधिकरोटीक ते वपु सरन्तो जगद्गुरो टीकन्ते ॥ ९७ ॥

लघु फलमाशासानश्चरतु जनो नेदमासुमाशा सा न ।

त्वयि शशिकोटीरमणे भक्ति याचेम कामकोटीरमणे ॥ ९८ ॥

प्रतिदिवस सारस्य प्रकटितविपरीतस्थिते ससारस्व(१) ।

इह सपदि व्याहार शिव इति हरतेऽधमस्तदिव्याहार ॥ ९९ ॥

अमित रसारम्भणत श्रान्य शिवनाम वेदसार भणत ।

स्वान्मम कालापनय स तु किल कल्याणसाधकालापनय ॥ १०० ॥

अविहितकृदकाण्डे दण्डितोऽभून्मनोभू

रकरुणममुनेति स्पर्धमानेव गौरी ।

सकुचयलयमुद्राशालि गात्र पुरारे-

ररुत मदनजैत्रस्तम्भमेकाग्रमूले ॥ १०१ ॥

प्रणयकलहशान्त्यै पादमूले विनम्रा-
दभिचलति कपर्दादभ्रगङ्गातरङ्गे ।

पुनरुपगतकम्पापूरगोहेन देव्या

दृढतरमुपगूढं ध्यायतेकाग्रनाथम् ॥ १०२ ॥

कुवलयदामकोमलवधूमयवामतनौ

भवतु भवे भवे मम भवेऽतिभवेऽभिरतिः ।

न तु भवने धने परिजने मदनेभमद-

प्रवचरितासु तासु वनितासु सुतादियु वा ॥ १०३ ॥

काञ्चीनगर्यामालोक्य कामकोटेः किमुन्नतिम् ।

रुद्रकोटिमधिष्ठाय रोचते मदनान्तकः ॥ १०४ ॥

इति स्तुवन्निहमकरमौलिसंनिधेर्जगत्प्रसूचरणसमीपमभ्यगात् ।

अलिर्यथा नवहरिचन्दनान्तिकादुदञ्चितध्वनिरुपकल्पवल्लिकाम् ॥ १०५ ॥

अपिचैकभागमधिजग्मुषी विभोरतितृष्णयेव परभागमाश्रिता ।

स्तनयोर्मनोजवसतामुपेयुषी परदेवता पथि सुधी दृशोरभूत् ॥ १०६ ॥

असौ पुनरसदृशप्रतिपत्तिमेटुरः प्रणिपत्य मातरमवाह्वनसगोचरगुणा-
माचिकुरचरणारविन्दमनुसंदधानो विष्टमरानन्दवीचिरिदमवोचत ।

सर्वात्मना स्तवे तव जननि जगत्यां न मादृशो निपुणः ।

निवहोऽपि नित्यवाचां मागत्यागेन भणति यद्रूपम् ॥ १०७ ॥

शम्बरैरिच्छपाणी शैलतनूजे तवासिता वेणी ।

उन्मदयौवनकुञ्जरशुण्डालतिका शुभाय मे भूयात् ॥ १०८ ॥

जननि तव मौलिचन्द्रो भिन्द्यान्मम बहलमान्तरं तिमिरम् ।

वेणीविपुंतुदेन मस्तगिवाधि न दृश्यते यस्य ॥ १०९ ॥

कान्तिविशेषाधीति कलयितुमन्ते यस्तन्नपि शशाङ्कः ।

बहति न ते वदनरुचिं भवति हि भाग्यानुसारिणी सिद्धिः ॥ ११० ॥

वदनधियो विषात्रा विधृतस्य विधुच्छलातपत्रस्य ।

मृगमदतिलकमिषेण च्छायावलयं चकाम्नि तव काले ॥ १११ ॥

उत्तेजितः किमुत्पलवाणो मदनेन भालशानेऽस्मिन् ।
 भाति यदियं भवानि त्वद्भूरूपेण तद्रजोरेखा ॥ ११२ ॥
 अधिकमसितोत्पलादपि धरणीधरपुत्रि तावकं नयनम् ।
 कर्णाश्रयेण कान्तिमदाद्यं यत्तदतिपीडनेन परम् ॥ ११३ ॥
 विषयमरुमार्गसीमाविभ्रमसंजातसंज्वरानसान् ।
 अम्ब कृपारसपूरैरभिविद्यापाङ्गसारणीमुक्तैः ॥ ११४ ॥
 निध्याय किं भवत्या नासाचाम्पेयमन्तरालगतम् ।
 नयनमधुवतमियुनं न कदापि मियः समाममं भजते ॥ ११५ ॥
 कान्तिसुधया करम्बितमाननचपकं तवाधिवासयितुम् ।
 नात्तामणिच्छलेन न्यस्तं किमु मल्लिकामुकुलम् ॥ ११६ ॥
 विरसा विद्रुमवल्ली तुल्या न भवेत्त्वदोष्ठविम्बेन ।
 यदमृतसेवनलोगादीशो धत्ते बहूनि वक्त्राणि ॥ ११७ ॥
 अवतु तव सितकलिका शिखरिकुलाधीशकन्यके मातः ।
 प्रणयकलहप्रसक्तिपु यदवधिरीशस्य भवति चाद्रूक्तिः ॥ ११८ ॥
 सरधोपचितरसे वा सारे वा कालकूटसोदर्ये ।
 मधुरिमधियं विमुञ्चति गिरिशः प्रस्तौषि यदि गिरमपर्णे ॥ ११९ ॥
 चितता भवत्कपोले विलसति ताडङ्कमौक्तिकच्छाया ।
 अधिकतया श्रुतिगलिता हरचरितकथासुधारसशरीव ॥ १२० ॥
 न नमय वदनसुधाकरममृतं निपतिष्यतीति सब्याजम् ।
 गिरिशेन केलिकलहे गुहुरुन्नमितं नुमो भवच्चिबुक्कम् ॥ १२१ ॥
 त्वत्कण्ठदत्तभङ्गः शङ्को भीत्या समेत्य हरिदीशम् ।
 भजते ततोऽपि भङ्गान्कापि न शर्मास्ति कुटिलहृदयानाम् ॥ १२२ ॥
 कण्ठसमुदञ्चितं तव कलरुतमपहृत्य सापतं मिरिजे ।
 प्रकटयति जनसमक्षं प्रायो हस्ताग्रताडिता वीणा ॥ १२३ ॥
 नखरमुमनोलसत्करकिसलयमम्ब तव भुजलतायुगलम् ।
 आलिङ्गति सहकारं निटिलद्वगभिधानमिति किलौषयिकम् ॥ १२४ ॥

आर्तान्क्षुधा पदाम्बुजसक्तानस्मान्समीक्ष्य वात्सल्यात् ।

धृतया स्तन्यसमृद्ध्या भवति किमन्ध्र तव पीनता कुचयोः ॥ १२५ ॥

मुखचन्द्रामृतलहरी मुक्तादामच्छलात्क्षरन्ती ते ।

कुचगिरिमृगमदकलिला नाभिसरो विशति रोमराजिमिषात् ॥ १२६ ॥

ज्यारोपणाय मध्ये घनुषो निहितस्य मारवीरेण ।

अटनीनिपीडनोदितमवटं त्वन्नाभिरिति घदन्ति जनाः ॥ १२७ ॥

उच्छ्रायशालिनोर्भरमुरसिजयोः सौढुमप्रवीणतया ।

ताम्यति तवावलमं सखा न ह्यन्यसंपदल्पानाम् ॥ १२८ ॥

वसतो वृषाङ्गभीत्या भवदीयश्रोणिपर्वतनितम्बे ।

रशनामिषेण रक्षावरणो मदनस्य वर्तते मातः ॥ १२९ ॥

मन्ये त्वदूरुकाण्डौ मन्मथतारुण्यवारणेन्द्रकरौ ।

कथमिह घटतेऽपरधा कदलीस्तम्भामिषङ्गलम्पटता ॥ १३० ॥

समरव्यतिकरसमये पश्चाद्भवतो भृशं निपङ्गस्य ।

दर्पहरणेन तावज्जङ्घाकाण्डस्य जननि का श्लाघा ॥ १३१ ॥

संपलयास्त्वदङ्गेः सक्ता बलीषु किसलयव्याजात् ।

यस्पलवा इतीदं नासौ नामैकदेशतो ग्रहणम् ॥ १३२ ॥

प्रकृतिकठोरपदावल्लिरेषा नुतिरेव गत्सगारंभ्रा ।

भवति भवदङ्घ्रिपल्लवशोणिमहेतुरिति शोभते वादः ॥ १३३ ॥

जननि त्वदङ्घ्रिचङ्कमलीलालेशापहारसंदेहात् ।

प्रायेण निगलबन्धं नरपतयः कारयन्ति नागानाम् ॥ १३४ ॥

श्रुतिशतशिरोविहारश्रमपरिस्त्रिनेव चरणरेणुस्ते ।

सुरवरशेखरमुमनोमकरन्दस्यन्दगाहनं तनुते ॥ १३५ ॥

असितकचमायसेक्षणमुल्लसितस्मितमुदारकुचभारम् ।

धनजधनमरुणचरणं फलये फागाक्षि तावकं रूपम् ॥ १३६ ॥

सुधाभजनविधायिनोऽपि सपदि समुदेति सौहिती न पुनरम्बांगुण-
कदम्बामृतशरीनिषेधणधुरीणमानसस्य । पुनरपि भ्रूसुरधुरंधरस्तदनुबन्धिनी-
मेव भारतीमभिधातुमारभत ।

कस्मिन्मुहूर्ते करपल्लवेन तवाददे काञ्चनदर्शिकेयम् ।
 यस्य प्रसादादयमिन्दुमौलिरैश्वर्यमव्याहृतमम्बु मुक्ते ॥ १३७ ॥
 धामास्य कैलासगिरिः करस्थो हेमाचलस्त्वं दयितान्नपूर्णा ।
 घृते हरो भिक्षुकतां तथापि लुब्धः समागच्छति केन तृप्तिम् ॥ १३८ ॥
 गिरीशहेरम्बकुमारवाहप्रस्तापशिष्टैरचलेन्द्रकन्ये ।
 धान्यैरपि प्रस्थमितैः कथं वा जगन्नयीषोपणमातनोषि ॥ १३९ ॥
 कम्पामपास्य ग्रथितोद्गमानां चञ्चुपुटप्रस्तविसाङ्कुराणाम् ।
 उद्गीवमोधेन मरालिकानामाकर्ण्यमानामरणसूत्रानि ॥ १४० ॥
 मृदुप्रकृत्योर्मणिनिर्मितायां पदाञ्जयोरर्पितयोः पदव्याम् ।
 तद्विम्बदम्भाह्वयमानघात्रीप्रारब्धपद्मास्तरणक्रियाणि ॥ १४१ ॥
 कुचामृतास्वादकुतूहलेन हस्तावकृष्टांशुकपल्लवाभ्याम् ।
 अभीष्टवस्त्वन्तरदानपूर्वमाख्यातसान्त्वानि कुमारकाभ्याम् ॥ १४२ ॥
 अनुद्रवच्छेकमृगीनिवृत्त्यै वितन्वतो हुंक्वृतिमाननेन्दोः ।
 साचीकृतप्रेङ्खितवेणिकास्तश्वासानिलाकृष्टमधुनतानि ॥ १४३ ॥
 मध्याय मन्देतरकम्पशालिपयोधरद्वन्द्वभरार्दिताय ।
 अनार्यशङ्काकुलितेन भर्त्रा प्रतिक्षणं प्रार्थितमङ्गलानि ॥ १४४ ॥
 अचिन्त्यमानस्फटिकाङ्गणोर्वीपुष्पोपहारस्सलनव्यथानि ।
 वेगोपयातानुचरीप्रणीतवेणीगलन्माल्यनिबन्धनानि ॥ १४५ ॥
 अभीक्षणमक्ष्णोः श्रवणारविन्दपरागपर्याकुलभावमाजोः ।
 प्रसादनाय प्रणयोत्तरङ्गं पिनाकिना दत्तमुखानिलानि ॥ १४६ ॥
 अद्वैतचूतप्रसवासवेषु पदे पदे प्रस्तुतमज्जनाभिः ।
 कम्पातरङ्गानिलकन्दलीभिराचान्तपर्माश्रुकणावलीनि ॥ १४७ ॥
 अजस्रमभ्यागतमण्डलाय प्रत्यग्रमन्नं प्रतिपादयन्त्याः ।
 आ मण्डपादा च महानसात्ते कागाक्षि नः पान्दु गतागतानि ॥ १४८ ॥
 किं च ।
 मध्ये नीषवनस्य प्रचलद्गीर्वाणतरुवनीपवनस्य ।
 शीलितमोहनगानां जननीं भज भङ्गनाय मोहनगानाम् ॥ १४९ ॥

पुरहरगिरिजातरसा चेतसि येषां चकास्ति गिरिजा तरसा ।
 वतिसरसं पद्यं ते रचयन्ति यशांसि तेषु संपद्यन्ते ॥ १५० ॥
 इयमुपनीताम्रतरावभिके सक्ता जपावनी ताम्रतरा ।
 मामिह पाकं पायान्नियतविधिं तन्वती कृपा कम्पायाम् ॥ १५१ ॥

बहुशो भाविता नासाशिखरन्यस्तलोचनैः ।
 बहुशोभाविताना सा भवानी परिपातु नः ॥ १५२ ॥
 घनसारसगन्धेन वदनेन स्मितेन च ।
 घनसारसगन्धेन ललितां ललितां भजे ॥ १५३ ॥
 अपत्यमगराजस्य भजमानसभाजनम् ।
 चन्द्रशेखरचाटूनां भज मानस भाजनम् ॥ १५४ ॥
 कलत्रभैशं दृग्भासा सन्नतामरसं सदा ।
 सेवे श्रितं पदोपान्तसंनत्तामरसंसदा ॥ १५५ ॥
 घातोऽसि देव्या बन्धूककलिकोपमदेहया ।
 गङ्गाधरे कृतप्रेम कलिकोपमदेहया ॥ १५६ ॥
 जनन्या गिरिशोद्गाढोत्कलिकालसमानया ।
 वयं धन्या वतसेन्दुकलिकालसमानया ॥ १५७ ॥
 अम्या तपोवनीभूतकम्पाकान्तारमालिका ।
 सेव्या शिवस्मृतौ वीतकम्पा कान्ता रमालिका ॥ १५८ ॥
 शिवा स्पृहावती कम्पावाहिनीपवनालये ।
 भासते सुमनोमारवाहिनीपवनालये ॥ १५९ ॥
 काशते बलयाश्रुस्य कमनी यतमानसा ।
 कान्तिसौगम्यशीलैः किं कमनीयतमा न सा ॥ १६० ॥
 समरच्छिन्नदैतेयसारवद्विपदन्तया ।
 देव्या जिनं कृतोपास्तिसारवद्विपदन्तया ॥ १६१ ॥
 अत्र गौर्या सदारब्धयागवासरसार्थया ।
 भूयते गीयते लोके या गवा सरसार्थया ॥ १६२ ॥

भजतः स्युरिमां विद्यां काञ्चीदा मोदराशयः ।

साधु जानाति यान्मातः काञ्चीदामोदराशयः ॥ १६३ ॥

धत्ते मुदा श्रियं गौरी तामसीमदमन्थरा ।

अस्याश्च प्रकृतिर्दूरे तामसी मदमन्थरा ॥ १६४ ॥

कलयामीन्दुकलया भूषितां तटभूषिताम् ।

कम्पायाः सोमि कम्पाया देवतां शश्वदेव ताम् ॥ १६५ ॥

कुन्दरान्नवरदा वरदानविज्ञारदा ।

शारदाविनुता पातु तापातुरमिमं शिवा ॥ १६६ ॥

जननी जगतीतीनां गिरिजा गिरि जाग्रती ।

महता महताटोपं तनुतां तनुतां शुचः ॥ १६७ ॥

रमणीयतमा शंभुरमणीयमुपासिता ।

कम्पातीरं गता नाभेः कं पातीरंमदाधिकात् ॥ १६८ ॥

धरा धरार्तिकृत्पयोधराधरास्तपल्लवा ।

परा परापनीतितत्परा पराकरोत्यधम् ॥ १६९ ॥

अभेयविभवे भवे सहृदया दयाधनमना मनाक्सभजने ।

जने धृतसुमा समाधिसुगभागमालिमहिता हितास्ति जननी ॥ १७० ॥

रयशालिकुच्चा लिकुच्चापजये वचसैव सुधा वसुधाधरभूः ।

कलसारसना रसना भुवि मे तनुतां नटनं नटनर्मसखी ॥ १७१ ॥

मुदितामुदितारुणविम्बनिभामगजामगजानुविधेयगतिम् ।

अधिकाञ्चि घनाभवने भवने रतिभाजमिहाकलये कलये ॥ १७२ ॥

महितया हितया जगतां त्रयीपथिकपालिकपालिजुपा गयि ।

करुणयारुणया क्रियतां नमत्सुरगवीक्षणवीक्षणनाटिका ॥ १७३ ॥

आर्तिभागशनदानवासनाशालिनी जनितदानवासना ।

तादृशी जगति तापसी मया सेविता कृतिरतापसीमया ॥ १७४ ॥

श्रये महस्तरुणिसंपदा मनाब्जदारुणं दृशि वशिनामदारुणम् ।

तनुप्रभाततिपरिभूतनिर्दलज्जपायनं विनतसमाजपावनम् ॥ १७५ ॥

शिवयागमेषु लसमानवार्तया निजशीलवागलसमानवार्तया ।
 स्वगुणोदयत्सकलभावलीलया जगती कृतारिकलभावलीलया १७६
 सेवन्ते नतिमिह हारमालिकायै शर्वस्य स्तनधृतहारमालिकायै ।
 तारल्यप्रकटिततादृशान्तरङ्गा धागीशादिमवनिता दृशां तरङ्गाः १७७
 हितोपसंपन्नवनीपकानना वितापसंपन्नवनीपकानना ।
 श्रिता भवानी तरसा लसन्निधौ सदा भवानीतरसालसंनिधौ १७८

अव्याजनिर्मलतरैर्नखरांशुपूरैः कम्पानदीप्रमदभिन्नगजेशयानाम् ।
 कर्माकरोति मनसा भवतीमिदं मे कं पानदीप्रमदभिन्नगजे शयानाम् १७९,
 सहेतिमस्तच्छविपल्लवेषु शयेषु तूनाच्छविपल्लवेषु ।
 त्वामन्व सिन्दूरविभासमानां ध्यायन्ति मध्येरवि भासमानाम् ॥१८०॥

सति सारहरन्यस्त्रायतमानसभावने ।

पाहि मामजहृत्सेवायतमानसभावने ॥ १८१ ॥

अन्व यस्य भवद्भास्यकलनादरसंभवः ।

स वेद तव संगीतकलनादरसं भवः ॥ १८२ ॥

अधिमस्तकभेजेन सह सारसमध्यगाम् ।

अम्बिके भवती पश्यन्सहसा रसमध्यगाम् ॥ १८३ ॥

त्वत्कृपा भुवने पुंसां कामाक्षि करसाधिका ।

त्वां विनानन्दलहरी का माक्षिकरसाधिका ॥ १८४ ॥

करोषि देवि दानैस्ते करवैभवनाटनम् ।

कदा ते किंकरीभूय करवै भवनाटनम् ॥ १८५ ॥

नाके बलन्ते नादान्तमनसः परमेश्वरि ।

ना केवलं ते नादान्तदीपिकायास्तु चिन्तकः ॥ १८६ ॥

भगवति कामाक्षि पतिप्रणयिनि भजते श्रियं न कामाक्षिपति ।

तय हि कटाक्षतरङ्गः करुणोर्मिनटीविण्डुटाक्षतरङ्गः ॥ १८७ ॥

स्थितिमधिकं पारम्ये फलयसि मातः स्वले च कम्पारम्ये ।

मिष्यति तय पद्मोक्षणतः मिष्यति पुंसामजादिपद्मी क्षणतः ॥१८८॥

जगद्दुदयस्थेमहतीः कर्तुं फाञ्चीपुरालयस्थे महतीः ।
 अतुलं चारित्रेऽघा रूपं निगमान्तसौधचारि त्रेधा ॥ १८९ ॥
 द्विपति पुरागारभसे रूपगधिगौलि धृतजलधिरामारभसे ।
 त्वमिव परा का रमिता तस्य शिवे दक्षिणेताराकारमिता ॥ १९० ॥
 इह पिवतः स्तन्यं ते कस्य न वाचः सुधाभृतस्तन्यन्ते ।
 अम्ब तदाशु भवत्या प्रदीयतामस्य सर्वदा शुभवत्या ॥ १९१ ॥
 शुभमनसा कमनेन द्युपतिसुताया गुहेन साकमनेन ।
 स्तनरसदायजुपो भे समयं गमय स्तुते सदा यजुपोभे ॥ १९२ ॥
 कार्या देवि चिकित्सा कुक्षिरुजः का दयापदे विचिकित्सा ।
 स्तन्यरसायनमस्ते तमसि प्रदिशाङ्घ्रिसारसाय नमस्ते ॥ १९३ ॥
 चिद्दुदधिराकारजने त्रिभुवनमातः कृतस्मराकारजने ।
 तव नुतिवाचा रचये प्रपदनभजहृत्प्रियोत्सवाचारचये ॥ १९४ ॥
 अञ्चितशंकरवाणि त्वत्पदसेवां दिवानिशं करवाणि ।
 मम न गिराजनि योगं वद घचनं ते वदन्ति राजनियोगम् ॥ १९५ ॥
 श्रितपत्तिमानसदेशे शश्वत्काश्यां भवद्विमानसदेशे ।
 भवतु शिवा सानुमति स्निग्धे तव देवि मन्निवासानुमतिः ॥ १९६ ॥
 इति विनिहितबुद्धिरीश्वरायां भवनमिवाद्रिपतेरसावयासीत् ।
 निजहृदयनिरूढकामकोटे रुचिततरा वरदोपकण्ठयात्रा ॥ १९७ ॥
 पार्श्वयुग्मगता यस्य प्रसूते गोपुरद्वयी ।
 अन्तरस्थितशैलेभवन्धनस्तम्भविभ्रमम् ॥ १९८ ॥
 कथं मनोविस्मयकारि तद्भवेदनन्तरं तत्र यदग्रणीः सताम् ।
 समाहितानन्तसरोवगाहनः स पुण्यकोट्या लभते स संनिधिम् १९९
 अथ सुमतिरयमधिरूढशिखरिकूटभागमवलोकयति स विस्मयवि-
 धायि विनयगौरवावर्जिताभिरापगाधेगसङ्घिवेतसविडम्बिनीभिरुत्तमाङ्गप-
 रंपराभिरन्योन्यनमनकर्माणि निर्मिमाणैरापाण्डरोर्ध्वपुण्ड्रमरीचिनिविडश-
 रीरतया श्वेतद्वीपविहरणोचितं परिणतिविशेषमिव गाहमानैः सत्वसमृ-
 द्धिमन्तरमन्तीं वहिरिव विभावयद्विरतित्वेलत्रोपजलधिपूरावगाहमिलित-

मिव बहलफेनपटलमाविभाणैरधिकण्ठमाशये च नलिनाक्षगुणमण्डितैः
 सारसविहंगमैरिव समाचर्यमाणलक्ष्मणाभिमतैः कमलाकरैरिव कमनीय-
 जलजचक्राङ्गशालिमिरम्बरकुटुम्बिभिरिव प्रकटामृताभिलाषैरल्ललिसनाथ-
 मौलिभिरस्तोकविस्मरस्तथैः परमभागवतसूरिभिराबध्यमानसेवानुवृत्तिमु-
 गयपार्श्वस्थितपरिजनकरावलम्बितैरनवरतविनृम्भमाणपतनोत्पतनकर्मभिर-
 लघुनिर्मलांशुडामरैश्चामरैः स्वकरुणारससुधापयोधिदीचिनिचयैरिव समा-
 चरितविजनोपचारमनधिगतवेषथुभिरपनिमेषचापलमात्मीयरूपसंपदमनुभव-
 द्विरिव दीपिकाप्ररोहैरवभ्रासितभूषणप्रपञ्चं काञ्चीमध्यमण्डलमाखण्ड-
 लनीलमिव लक्ष्यमाणमेकेन पाणिना वारणविरोधियादोनिपूदनाय
 पत्याहमविनियुक्तेति कन्दलितादिव मन्दाक्षभरादधोमुखी कौमोदकी-
 मवष्टभ्य तिष्ठन्तमिदमेव मदावलभयविदारणमित्यमयमुद्रानुबन्धिना क-
 रान्तरेण सुदर्शनमिव प्रदर्शयन्तं शुण्डालवरनिवेदितं पुण्डरीकमुकुलमिव
 समञ्चितं पाञ्चजन्यमापाटलाङ्गुलीदलशोभावगुण्ठितमचिरखण्डितप्राहरु-
 धिराङ्गमिव रथाङ्गमपि हस्तारविन्दयुगलेन संदधानमध्युपितनिकपमध्यामपि
 कनकरेसामलंकृतगगनाङ्गणामपि तरुणारुणकिरणधोरणीमम्बुदकृतावल-
 म्नामपि शम्पालतामधिक्षिपन्त्या वक्षोनिविष्टया लक्ष्म्या समाश्लिष्टवपु-
 मभिनवबन्धूकरोचिपि दन्तवाससि चन्द्रिकाशकल्पेशलं स्वीकृतवपै-
 कदेशमिव हसितलेशमुद्गहन्तं पुत्रागमपि भुवनमण्डलीतिलकं पूत-
 चारित्रमपि भुजङ्गभोगभुजं हरिमपि प्रथमानकरिदार्दगरिमाणमसमान-
 महिमशेषधि निरवधिविभूतिमनिमेषपतिम् ।

अङ्गत्विपामलनमेचकानां व्याजेन विस्तारयति स्फुटं यः ।

कठोरवक्षःस्यलकेलिमाजो लक्ष्म्या नवेन्दीवरपत्रशय्याम् ॥ २०० ॥

वेदाकरा नीलमणेखिलोक्तीविभूषणानामपि भूषणस्य ।

अलंक्रिया यस्य किरीटमुख्यैरनुग्रहः केवलमेव तेषाम् ॥ २०१ ॥

आपादचूडामरणेषु लक्ष्मीराभाति यस्य प्रतिविम्बिताङ्गी ।

आफन्म्य ह्न्मध्यमपूर्णकामा समश्रुवानेव तनुं समस्ताम् ॥ २०२ ॥

यद्भूषणेषु हरिनीलमलीमसेव

मुक्ताफलाम्भसि निमज्जति दृग्रमायाः ।

शोणोपलातपमुपैति जडीकृतेव

तप्तेव याति हरिदश्मतमालवीथीम् ॥ २०३ ॥

यत्कौस्तुभप्रतिभटोपलसंग्रहेच्छु-

रुद्धृत्य पूर्वजलधेर्मणिमम्बरस्य ।

नक्तंदिवस्फुरणहीनममुं विचिन्त्य

वेधा निरस्यति मुहुश्चरमाम्बुराशौ ॥ २०४ ॥

स्वबिम्बमन्तर्भणिराजमीक्ष्य जायान्तराशङ्किहृदः प्रियायाः ।

क्षणं समुद्यत्कलिकिञ्चितानां यः पात्रतामेति दृग्ज्वलानाम् ॥ २०५ ॥

उद्दामबाहुभरमुद्धृतकण्टकस्य

यस्योपधाय सुस्तप्तुसिजुपस्त्रिलोक्याः ।

क्षौमोत्तरीयमिव निःश्वसितप्रणुत्र-

मास्ते महश्चटुलमङ्गदमौक्तिकानाम् ॥ २०६ ॥

यस्य वरदस्य हस्तो रंहस्तो हृतपराग्रहस्तोमः ।

कटकं विर्भाति मानोत्कटकज्जमुखीविनोदसघटकम् ॥ २०७ ॥

शावककृष्टिपुरोगतिजगदभयत्यागदृष्टकौशलयोः ।

सव्यापसव्यकरयोर्घटते मणिकङ्कणार्पणं यस्य ॥ २०८ ॥

अन्तर्बहिरपि शुचयः कटकजुषो यस्य वृत्तकमनीयाः ।

द्वद्रतपरस्वरूपा मुक्तामणयो विभान्ति मुनय इव ॥ २०९ ॥

कटककुरुविन्दकान्तिस्थगितान्मणिदाममण्डलावस्य ।

करपल्लवः क्षणार्धं हारग्रहणाय हन्त संदिग्धे ॥ २१० ॥

सरसि विहृत्य वधूमिः संतरतो यस्य निर्जेरभस्य ।

कटकहरिन्मणिकान्तिः सृजति कराकृष्टकमलिनीशङ्काम् ॥ २११ ॥

मध्येरणं कटकमौक्तिकधामगौरो

यत्नन्दकः परिपतन्नरिकन्धरासु ।

वैमानिकायतदृशां वरणागतानां

सूते वरार्पितसुरद्रुममाल्यशङ्काग् ॥ २१२ ॥

रणे बलाकृष्टसुरारिलक्ष्मीवेणीव सा दीव्यति यत्कृपाणी ।

तद्धान्तजातीकुसुमानुकारं तन्वन्ति यत्कङ्कणमौक्तिकानि ॥ २१३ ॥

यद्विव्याभरणोच्चयस्य महिमश्लाघाविधाने तथा

हर्पात्कम्पयते फणादशशतीमाशीविषग्रामणीः ।

पर्यस्येत यथा धृतश्चिरमदः प्रत्युत्तरन्नाङ्कुर-

प्रौढालोकनिरर्थक्रीकृतमणीवृन्दातिभारश्रगः ॥ २१४ ॥

तदनु दनुशासनाय विनयोपहृतमौल्यानतिरसौ कल्याणिनेयः कौतुक-
विकसितेक्षणो नवनवाक्षराणि कतिचिदेवमसाक्षीत् ।

काचिन्नीला भासा करुणा विकसद्भुमावनीलामा सा ।

कृतरचनाम्नायततेः स्थितये लोकस्य वरदनाम्ना यतते ॥ २१५ ॥

स्फुरदपदानवलोऽपः सिन्धोरवगाद्य क्लृप्तदानवलोपः ।

नितरामायामी नः श्रियमनवद्यां तनोतु मायामीनः ॥ २१६ ॥

अरिजलजगदाधारं दूरं वचसामशेषजगदाधारम् ।

स्वीकृतकच्छपदेहं सेवेऽहं (तं) कृताब्धिकच्छपदेहम् ॥ २१७ ॥

बाहुषु सुरसालाभः प्रलयजलान्तःप्रणीतसुरसालाभः ।

किटिरुहनासावंशः पूर्णो भावः परस्य नासावंशः ॥ २१८ ॥

अधममितापं चास्यन्नमतां वक्रेण भास्वता पञ्चास्यम् ।

सृजदरिवशो दमितं भजत महस्तदसृगभिनवक्षोदमितम् ॥ २१९ ॥

निजपदराजीवेन न्यफृतदैतेयशेखराजीवेन ।

कालितमहामहिमानः कल्पयतां शर्म घनमहा महिमा नः ॥ २२० ॥

विरचितपरशुभरणद्या त्रिसप्तवाराधनीपरशुभरणद्या ।

संहृतकृतवीर्यजया श्रीपतिकलया भवाम कृतवीर्यजयाः ॥ २२१ ॥

पशुपतिचापलतायाः पाटयिता जयति पदमचापलतायाः ।

यः किल साकेतपतिः स्वयमटवीमाप पितरि साके तपति ॥ २२२ ॥

आदृतहालाहलया हृतमुष्टिकमुख्यदुष्टहालाहलया ।

श्रयत हरिज्यायस्या श्रेयःकलया सशस्तिरिज्या यस्याः ॥ २२३ ॥

धाम्नो वंशस्तस्य प्रकाशतां विश्रद्दारवं शस्तस्य ।

अतिसुकुमारमयन्तं मधुमयतां गोपसतितमा रमयन्तम् ॥ २२४ ॥

मुरलीं वादयमाना गोदं पशुपालनोत्सवादयमाना ।

सदृशी तापिञ्छेन स्फुरति कृपा शिरसि भूपिता पिञ्छेन ॥ २२५ ॥

हरिमभिजातोदन्तं वन्दे कृतबाणबहुभुजातोदं तम् ।

वक्षसि परमा यस्य क्रीडति लक्ष्मीरफेडपरमायस्य ॥ २२६ ॥

अधिगतकल्यन्तेषु म्लेच्छेषु सृजत्सु वृषमकल्यं तेषु ।

नटितभुजातरवारि ज्योतिरुपासे भयोपजातरवारि ॥ २२७ ॥

सार्धयन्वरदामिख्यां साधून्पुष्यत्ययं वरैः ।

सत्यव्रताधिका..... ॥ २२८ ॥

क्रन्दति करुणमिभेन्द्रे क्व वैनतेयः क्व वैनतेय इति ।

उच्यते सह फणिशयनादुच्चलतस्ते स पातु संरम्भः ॥ २२९ ॥

श्रीचाटुवाणीश्रवणान्तरेऽपि गर्जेव भेजे करिणः श्रुतिं ते ।

आपन्नरक्षाध्वरदीक्षितानां पुंसां न भोगाभिनिवेशयोगः ॥ २३० ॥

मधुपानुबन्धमनिशं मदान्धतां रसनाविपर्यसनमप्यचिन्तयन् ।

अतिभक्तिमेव करिणस्त्वमग्रहीर्गुण.....ता खलु गुणो महीयसाम् २३१

रमेश कारुण्यरसाम्बुराशेः समुज्जिहानो भवतः सवेगम् ।

चक्रारुणो नक्रतमित्तहारी बभार पद्मिन्यनुकूलभावम् ॥ २३२ ॥

भवत्सायुज्यलाभेऽपि भवादतिशयान्तरम् ।

भजते स न वेतण्डो भवन्सुक्तैकसंश्रयः ॥ २३३ ॥

यस्ते कटाक्षविधिरार्तिमिते गजेन्द्रे

यश्चास्य पीडनविधायिनि शिशुमारे ।

तत्तादृशोर्वरदराज तयोरिदानी-

साद्यं निधेहि मयि मद्गृजिने द्वितीयम् ॥ २३४ ॥

अजाश्वमेधाध्वरकल्पशाखिनः पचेलिमं तत्फलमच्युताकृति ।
अहो वताभिष्टुवतोऽपि सौहिती मनीषिणां मौलिमणेरवर्षत ॥ २३५ ॥

इति समरपुंगवस्य कृतौ चम्पूकाव्ये तृतीय आध्यातः ।

चतुर्थ आध्यातः ।

अन्तर्वाणिरसौ गेहमरुणस्तु नभोन्तरम् ।

तौ विष्णुपदसंसेवातत्परौ लब्धुमैच्छताम् ॥ १ ॥

तथा हि । तरलतत्कान्तिसंपद्विडम्बितजान्बूनदकुम्भमम्भोजसचिव-
विम्बमम्बरसौधशिखरमालम्बत ।

सुकारुचो मूर्धनि हर्म्यकेतोरासक्तमम्भोरुहबन्धुविम्बम् ।

तस्याः पुरोऽराजत दण्डशालि हिरण्मयच्छत्रमिवावभासे ॥ २ ॥

प्रादुर्भूतं प्राग्दिशा विप्रयोगादाविभ्राणो हन्त संतापभारम् ।

काले तस्मिन्कामुकः पद्मिनीनागन्यैर्भजे दुर्निरीक्ष्यामवस्थाम् ॥ ३ ॥

भूत्वा शृदुः पुरा पश्चात्तीव्रो याति दिनेश्वरः ।

प्रायो बहुसमृद्धानां प्रकृतिः किल भिद्यते ॥ ४ ॥

अपहत्य कुलान्यभीशुमाली जगदन्धंकरणानि शार्वराणाम् ।

प्रकटीक्रियमाणभीमभावः प्रतिपेदे परदुःसहं प्रतापम् ॥ ५ ॥

विभज्य विश्वंभरया नदीभिराशागणैरप्यनुभूयमानः ।

जज्ञे वियत्प्रान्तरयानजन्मा तापातिरेकस्तरणैरसद्यः ॥ ६ ॥

उपगच्छति येन साकमुच्चैरुदया(द्वी) जगदुष्णधाञ्जि तस्मिन् ।

अखिलाल्मनि तापमश्रुयाने तद्भूतसमिहास्ति किं विचित्रम् ॥ ७ ॥

अहह ततिरयोपदेहभाजामपि पुरतः स्वितिमीक्षितुं तदानीम् ।

अभजत भृशमक्षमामवस्थां त्रिभुवनचक्षुषि दर्शितप्रकोपे ॥ ८ ॥

निरतिशयतापनिर्वापणायेव कमलकुचलयकङ्कारविपिनानि किमपि परि-
ममर्श तरणिकरनिकरः । किमुत बहुदूरसरणिसंचरणारचितसंग्वरघनाः
पद्मजनाः । तत्क्षणं च नगरमक्षान्तमिहिरसंतापतया सेव्यमानकदलीगृहान्त-
रमभिनन्दमानशशिकान्तमणिवेदिकमधिरुक्षमाणसरसकुसुमाप्तरणमभ्यम्य-

मानकर्पूरालेपनमारभ्यमाणधारागृहासिकमासाधमानकासारखेलनमुद्गाव्यमान-
गन्धोदकयत्रशीकरासारमुद्गयमानलामेज्जकव्यजनमुपयुज्यमाननवलिकेरस-
लिलपरिचीयमानपाटीरपङ्कभेदुरवधूटीकुचाचलमजायत ।

कुचमण्डलमालिलिङ्ग कण्ठं जगृहे वक्रसरोरुहं चुचुम्बे ।

स्पृशति स्म नितम्बमारुरोह प्रमदानां जघनं श्रमाम्बुपूरः ॥ ९ ॥

तालवृन्तपवनादमिकानामुत्तरीयमरुदञ्जमुखीनाम् ।

प्रीतयेऽजनि ततोऽपि विसर्पन्वक्रसीमनि तदास्यसमीरः ॥ १० ॥

पयोधरोत्सारितकञ्चुकानां प्रासादवातायनसेवृिनीनाम् ।

स्त्रीणां जहार श्रममञ्जगन्धी सशीकरो वेगवतीसमीरः ॥ ११ ॥

वीचीकणैः पौरविलासिनीनां व्यत्यस्तवक्रश्रमवारिलेशः ।

स्वसौरभक्रीतशिरोजगन्धः क्षीरापगागन्धवहश्चचार ॥ १२ ॥

प्रतिसौधगवाक्षलक्षितप्रमदावक्रशता पुरी बभौ ।

मिहिरज्वरवारणोदयन्मृगलक्ष्मावलिभूपितेव सा ॥ १३ ॥

तदनु निर्गत्य सरोजनेत्रसदनादतनुशासनसमाराधनाय नवकुसुम-
निचयमवचिचीपुरयगवतरति सा विविधतरुकोटरक्रोडपरिक्रीडमानचिकोर्ड
पतनदलितनालिकेरफलपरिग्रहव्यग्रशावकपरिपदावध्यमाननियुद्धकोलाहलं
विटपितलनिपण्णविटजनोत्सङ्गनिद्राणुपुष्पलावीपरिष्कृतं दिवसकरभीतशीत-
लतानिरालङ्कवसतिं गजतुरङ्गसंद्रीहमन्दुरां चारुतरवीरुलटिनीनिबहनर्तनान-
र्तमहीं प्रमदोपगूढमिव भन्मथारूढहृदयं बहिरिद्धकण्ठकं च विन्ध्यमिव
नमेरुदिरचितामोदं व्याप्तनभस्थलं च पथिकशरीरमिव मियालोपहृतशोभं
मत्पमलौघपाण्डरं च पतिवरापरिगृहीतमिव भासुरमभूकमालिकामूपितं
प्रथमानमङ्गलं च राशिमण्डलमिव मन्दारमण्डितपुष्पबदलंकृतं च स्वर्लोक-
राज्यमिव सहस्राशसमन्वितं संभावितरम्भाविलासं च पार्थिवसदनमिव
पृथुलसालयलयितं क्रोडापरिपूरितं च दैत्यारिरूपमिव भद्रश्रियाञ्चितं धात्री-
निपेवितं च मञ्जनशीलमिव समधिकद्विजपक्षपातमाधितरसंतापदरं च वल्ल-
फीवाद्यमिव रुचिरप्रवालशोभितमभिरूप्यककुर्भं च फणिराजशयनमिव

कृष्णलाभासितं सदाभोगसहितं च गणिकासनाथमपि विमलस्वभावमविरत-
जपानुबन्धमपि बहुतरारिष्टं जातिविशिष्टमपि नकुलचरितान्वितं सरलोदित-
च्छायमपि कुरवकसमग्रं सुकवीरशोभास्पदमपि साध्वसद्वगन्तरं प्रकटित-
स्पर्शनमपि नवनीपकाभिराममुत्फुल्लचिरिविल्वमुल्लासहरितमल्लिकमुन्निद्रपुत्रा-
गमुन्मुद्रणातिमुक्तमुद्गिलकर्णिकारमुन्मेषशोभिकेसरमुज्जृम्भमाणचम्पकमुद्दि-
कासवासन्तिकमभिजातहसितकेतकमारब्धविदलनारग्वधमतितम्रमुचुकुन्दमा-
वृन्तविकचमाकन्दमाकलितजागराशोकमवबोधशालिनवमालिकं निखिलज-
ननयननिर्माणफलमुन्मीलयत् तारतम्यातिशयेन खाण्डवमपि निकर्षताण्ड-
वस्य वृन्दावनमपि मन्दाक्षसंपदो नन्दनमपि भूरिनिन्दनविधेरशोकवनिफा-
मपि निराकरणकर्मणो मधुवनमपि पृथुवृणावतरणस्य चैत्ररथमपि महात्रास-
परिणतेः पात्रीकुर्वाणमलिपटलजेगीयमानसरसर्तुसाधिमास्पदं परभृतकदम्ब-
पापट्यमानपञ्चशरविरुदप्रपञ्चं शुकशारिकानिकरजोधुप्यमाणपुराणपुरुपहृद्या-
वदानमुद्यानम् ।

पिकनिनदमयीं नयन्प्रयोक्तिं प्रसवरसप्रमदाश्रुविन्दुवर्षां ।

उपवनपवनस्तदाभिधावन्परिरभते स्म तमानतं सगन्धः ॥ १४ ॥

तत्र पुनरत्रभवानशेषमुमनोविकासहेतुरसौ वसन्त इव समन्ततो विटपिवा-
टीपु पर्यटन्भवितव्यशिवपदाम्बुजसंपर्कबहुमानसंमदादिव विस्मयमानमभिजा-
तकुमुममाददानो जयविशिखसंग्रहणशीलमकराङ्गविलासभूयिष्ठतनुरिदमाचष्ट।

मधुव्रतक्षोदसहं मदीयः सदोपभोगेऽपि ससौरभीकम् ।

पुष्पं प्रसूते भुवि कस्तूरूणामग्रेसरं केसरमन्तरेण ॥ १५ ॥

संदष्टा किमु कापि हानिरियता चाम्पेयलोलम्बयो-

रसाक्षीन्न परस्परं यदुभयोरम्भोजम्ः सौहृदम् ।

इमापलैरुपलाल्यते न शिरसा किं चाम्पकः फोरफो

मृद्धः किं कमलाकरेषु न मुहुः प्राप्नोति लीलासिकाम् ॥ १६ ॥

ललिता त्वं.....लतावलीपु जाते मुकुमारः समयेपु माधवोऽपि ।

प्रणयेषदि संगतिं भवत्या स भवेत्सर्वगुणाकरस्तदानीम् ॥ १७ ॥

हे कर्णिकार गुहुरीश्वरवल्लभत्वं

संतसहेगसमता च तवेति हृद्यम् ।

आमोद्गारमलिमानसलोभनीय-

माविष्करोपि न यदत्र परं व्यथा मे ॥ १८ ॥

भजतश्चपलोदये विकासं रजसा दूषयति स्वसेविनोऽपि ।

प्रमथेशपदार्चने निषेधो भवतः केतक युक्तमेव मन्ये ॥ १९ ॥

कर्पूरस्य पदे चिताग्निमसितं क्षौमस्य नागत्वचं

प्रासादस्य परेतभूमिमुदरं प्रत्यग्रमुक्तावुलेः ।

दिव्याहारभरस्य किंच गरलं देवेन संतन्वता

स्थाने काञ्चन पारिजातकुसुमं स्थाने भवद्धारणम् ॥ २० ॥

प्रमथाधिपार्चनायै बिल्व भवत्पत्रभङ्गरचनायै ।

मूलमनघेन पुंसा मुक्तिवधूपत्रभङ्गरचनायाम् ॥ २१ ॥

श्रीखण्डसालजगतीविदितानुभाव

तत्तादृशीं सहनतां तव किं वदामः ।

कामं यतः कठिनदारणदार्यमाण-

देहोऽपि गन्धनिबहेन जनान्धिनोपि ॥ २२ ॥

पौष्यैः कल्पयसे रसैर्मधुलिहां वृन्दस्य संतर्पणं

छायासंपदमातनोपि जनतासंतापनिर्वापिकात् ।

पुष्पासि स्वयमङ्कुरैः शुभगिरां पुंस्कोकिलानां कुलं

धान्यामत्र तत्रैव धूतविटपिन्पन्या महाभ्युन्नतिः ॥ २३ ॥

उद्यानादथ मञ्जनाय मुग्ना मध्याह्नहृद्येतर-

च्छायानायकसंज्वरप्रशमनोपायादुपायात्सारः ।

पाथोजावलिशीधुहृष्टमधुपत्रातप्रणादक्रिया-

संगीतोत्तरनृत्तकौशलमिलच्छृङ्गालि रङ्गस्थलम् ॥ २४ ॥

अधिगत्य च कासारमयमित्यभाषत ।

नीरजानि जलनीलिकाभरैः साकमेव सततं बकैः सह ।

मण्डलीमपि च मानसौकसां पुष्यति स्फुटमसौ जलाशयः ॥ २५ ॥

ग्राह्याञ्जिनीकण्टकपङ्कराशीनन्तर्दुरन्तानपि संदधानः ।
वहिर्गतैरम्बुजराजहंसैर्वध्नाति विलम्भमयं तटाकः ॥ २६ ॥

हे पद्माकर मा विपीद जगतीचेतःप्रियंभावुको
धत्ते यत्त्वयि चन्द्रमा विमुखतां तस्थैव तल्लाघवम् ।
सौहित्यप्रतिपादने तव पुनः शक्ताः परिष्कुर्वते
पृथ्वीमध्यममी पराकृततमोदर्पा रवेर्भानवः ॥ २७ ॥

अनन्तरमसावनियन्नणखेहपरवशानुचरो निजकरविलुलितोदकमवगाह्य
कमलाकरमवचितसरोजपट्टिप्लुताग्रहस्तः समुत्तीर्य वारितो निपेवितदिवस-
पन्धुरयमवनिस्तरधुरंधरो मन्दिराय मन्दमन्दमस्पन्दत ।

गत्वोपकार्या कलितेशपूजः स भुक्तवान्भृशुरभुक्तशेषम् ।
ब्रह्मोद्यपाठं प्रतिपद्यते स्म सुचर्ययार्याः समयं नयन्ते ॥ २८ ॥

तथा हि ।

एष दुर्हृदनुरोधहेतुकं भेदमात्मपतिना समं गतः ।
आपदामहह भाजनीमवन्पूरुपो भजति भूयसीं व्यथाम् ॥ २९ ॥
ईशवासरमणेरदर्शनादेघमानघनमोहशर्वरः ।
संनिहृष्टमपि शश्वदात्मनो हर्षशेवधिमसौ न पश्यति ॥ ३० ॥
बोधचन्द्रमसि पूर्णचिप्रहे मोहराहुमुपिताकृतौ सति ।
खानदानयजनादिकान्वसौ मोचनावधि मुदानुतिष्ठति ॥ ३१ ॥
आ रसातलतलादयं विधोरा च वासभवनाद्गतागतैः ।
खिद्यमानहृदयो गवेपते स्फारविथमसुखास्पदं पदम् ॥ ३२ ॥
आधिवीचिमदनादिसंसृतिव्याधिभेपजविशेषवेदिनम् ।
शर्मदं शरणमेयुषामयं ब्रह्मनिष्ठभिपजं प्रपद्यते ॥ ३३ ॥
देशिकोक्तिदृढकुक्षिकाकृते गाढविभ्रमकचाटपाटने ।
आगमान्तवमुमन्दिरान्तरादर्थमिष्टमनपोऽयगृच्छति ॥ ३४ ॥
पण्डितः पटुविचारशस्त्रिकाव्यन्तकोशमयवल्कसंहृतेः ।
सारमाकृतयते जगद्धनश्मारहात्किमपि नित्यनिर्मलम् ॥ ३५ ॥

मानतर्कमयवारिधारया क्षालितेषु गगनादिपांसुषु ।
 अन्तरङ्गफलकान्तरे सुधीरीशताद्रविणमीक्षते निजम् ॥ ३६ ॥
 पारदुर्विधसुखप्रकाशके तत्त्वबोधतनयोदये सति ।
 अस्य कर्मकरणाधिकारिता नानटीति न कदाचिदप्यहो ॥ ३७ ॥
 विश्वकण्ठकिफलं विशुद्धया वेदनच्छुरिकया विदारयन् ।
 अन्तरं रसमपुष्य निर्भमः सर्वथा निरुपमं समञ्जुते ॥ ३८ ॥
 विप्रयोगसमये स्वमायया विक्रियाशतमुपैति पूरुषः ।
 हन्त मुक्तिरमणीमवाप्य तामेष निर्विकृतिरेव तिष्ठति ॥ ३९ ॥
 मुक्तिसंगतिमहोत्सवो मुनेरीदृशोऽयमिति केन वर्ण्यते ।
 चेतसा सह यतो निवर्तते श्रेणिरागमशिरोगिरागपि ॥ ४० ॥

अपि च ।

चित्तेन वृत्त्या विषयेण संगान्मातृप्रमामेयदशां प्रपन्नः ।
 आत्मैक एव प्रतिभासते चेदतः किमन्तर्मुखतास्ति भिन्ना ॥ ४१ ॥
 निःसन्धिवन्धं निगमान्तवाचः परप्रतीचौरभिदां वदन्ति ।
 सा च स्वरूपानतिरेकिणी चेदहंप्रतीतेरपरो न योगः ॥ ४२ ॥
 अजादिकीटान्तमनर्थजातमध्यस्तमेवात्मनि बोधरूपे ।
 स एव चेदस्ति भवेन्निरुचिरतः परं किं पुनरस्ति साध्यम् ॥ ४३ ॥
 इतीदृशीमागमदेशिकाभ्यामधीयमानामवबोधनावाम् ।
 द्रढीयसीमित्य तपोभिरकः पारं परं याति भवाम्बुराशेः ॥ ४४ ॥

किं च ।

विना शृङ्गप्रपतनं विगमो न हि जन्गनाम् ।
 भास्वतो दर्शनमृते प्रशमस्तमसामिव ॥ ४५ ॥
 आधिपत्यसस्माद्गतोऽधिगन्तुं विश्वाधिकोक्तैर्विषयं प्रपद्ये ।
 कालमद्ब्रह्माहमयापनुत्स्यै कृतान्तशिक्षाकृतितं प्रपद्ये ॥ ४६ ॥
 शृङ्गारभृजृम्भणवारणाय प्रसूनकोदण्डरिपुं प्रपद्ये ।
 विनेतुमार्तिं विषयाध्यज्यां वटद्रुमाधोवसतिं प्रपद्ये ॥ ४७ ॥

मोहातिरेकस्मयमोषणाय पादार्दितापस्मरणं प्रपद्ये ।
 कर्माटवीपाटनकौतुकेन पाणौ विराजत्परशुं प्रपद्ये ॥ ४८ ॥
 विशुद्धविज्ञानविकासहेतोः प्रबोधमुद्राभरितं प्रपद्ये ।
 तापत्रयाटोपसमापनाय प्रालेयधामाभरणं प्रपद्ये ॥ ४९ ॥
 वैमल्यसंपादनवान्छयाहं मन्दाकिनीमाल्यधरं प्रपद्ये ।
 प्रसादलाभं परमीहमानो मुग्धस्मितोल्लासिसुखं प्रपद्ये ॥ ५० ॥
 व्यथामशेषां व्यपनेतुकामो नाम्ना मृडं नाथमहं प्रपद्ये ।
 ..... ॥ ५१ ॥

सर्वज्ञतासारभृतं प्रपद्ये निःसीमसौहित्यनिधिं प्रपद्ये ।
 अनादिवोधायतनं प्रपद्ये स्वतन्नतायाः सदनं प्रपद्ये ॥ ५२ ॥
 हरं प्रपद्येऽहमलुप्तशक्तिममेयसामर्थ्यमहं प्रपद्ये ।
 शिवं प्रपद्ये जनकं विधातुरीशं हृषीकेशगुरुं प्रपद्ये ॥ ५३ ॥
 इति प्रपत्तिमीशस्य तन्वते तत्त्वदर्शिनः ।

तत्कृतुन्यायरसिकास्तत्तादृशफलाप्तये ॥ ५४ ॥

तदनु तदनुवर्णितशास्त्रसमाकर्णनादिव विरक्तभावमापाद्यमानः कमापि
 शमप्रकर्षमुपदर्शयन्नरुणसारथिरवततार चरमगिरिशिखरम् ।

अस्ताद्रिशृङ्गादतिमात्रतुङ्गादात्माधिनाथं पतयालुमब्धौ ।
 द्रष्टुं नलिन्यो घृतभीतिभारा न्यमीलयन्नीरजलोचनानि ॥ ५५ ॥
 नभस्तमालद्रुमपल्लवाभा नव्या बभौ सान्ध्यमयूखरेखा ।
 अम्भोधिनिर्मज्जदभीशुमालिरथाप्रकौमुम्भपताकिकेव ॥ ५६ ॥

दिवसकरविप्रयोगतनीयसीनामाशाविलासिनीनामसितजलदानुकारिणी वे-
 णिकाघोरणीव तमिस्रपङ्क्तिरदृश्यत ।

श्रुतिवेद्म तामिन्धेण बन्दीकृत्य नियाघ्रिताः ।

ममा इव पतंगस्य दीपरेखा दिदीपिरे ॥ ५७ ॥

सपदि गगनपथादपसरता वास(र)करेण सरभसानुसरणोद्भटतमःप्रति-
 भटविभोषणाय विस्तारितानि परिष्करणमुक्ताफल्गनीय तारकापटलानि
 ददशिरै ।

तमिल्लकस्तूरिकयानुलिप्ता प्रदीपचाम्पेयकृतावतंसा ।
 वाटी हरिद्वीसकसज्जकानां बबन्ध चन्द्रागमनप्रतीक्षाम् ॥ ५८ ॥
 अत्रान्तरे सिन्धुरवापदेशादानन्दयन्सर्वदिगन्तराणि ।
 ध्वान्ताभ्यमित्रीणतुपारतेजः प्रयाणभेरिध्वनिराविरासीत् ॥ ५९ ॥
 आगत्य संकोचभृतः सरोजादिन्दीवरं यावदलिस्ततोऽपि ।
 मौनस्पृशो यातुमियेष तावदिन्दुस्तदुद्गोधकरो जन्मभे ॥ ६० ॥

विगतसफलाशाविकासकर्मणि परिहृतविषयानुभावे संमीलितसरोजच-
 क्षुपि तेजः किमपि दीपाकारमन्तरनुसंधाने कालकर्मन्दिनि पृथुलतमः-
 पटलभेदमुपपादयन्प्रबोध इव सुधाकरो भगवान्प्रादुरभूत् ।

धौरिन्दुनाधृतपुरस्तमिच्छा पश्चाच्च रिङ्गत्तिमिरा बभासे ।
 हतोत्तरीया हृदयेश्वरेण तन्वी नितम्बस्तिमिताम्बरेव ॥ ६१ ॥
 संध्यारुणं प्रागथ सान्धकारं पश्चान्नभः प्लावितमिन्दुभासा ।
 रेजे विराजत्कमजृम्भमाणरजस्तमःसत्त्वमिवान्तरङ्गम् ॥ ६२ ॥

महादने महसि तत्र सतिप्ररूढे
 वाराकराम्बुलहरी चवृषे यथेष्टम् ।

चन्द्रोपलाः सरसतामधुरुत्पलानि
 चक्रुः स्मितं किमुत यानि सचेतनानि ॥ ६३ ॥

न चेतुराणौ पुरुषौ नताङ्गीचशंखदोरःस्थलवामभागौ ।
 तादात्विकं तावपि न क्षमेतां कामोद्यमं का गणना परेषाम् ॥ ६४ ॥
 काङ्क्षयां तदा कामकलाजनीति किमद्भुतं तत्र कृतान्तशत्रोः ।
 तथा स्मरन्दग्धवतोऽपि देहे संदृश्यते शैलमुतास्तनाङ्गः ॥ ६५ ॥

तथाहि ।

विलासिनी काचन विप्रयुक्ता संतापिताङ्गी नवचन्द्रिकाभिः ।
 विगर्हणापूर्वमिदं विषण्णा जगाद चन्द्रस्मरगन्धवाहान् ॥ ६६ ॥
 फोदण्डदण्डः कुरुनन्दनेन मुक्तो रुपा मूर्ध्नि शशाङ्कमौलेः ।
 हिमधुते यत्त्वयि नापपात मदुच्छ्रितानां महिमा स एषः ॥ ६७ ॥

पान्थावलीभङ्गनसंचितेन दोषेण दोषाकरता तवेन्दो ।
 आलोकिते त्वय्यत एव चकैराशास्यते चण्डकरावलोकः ॥ ६८ ॥
 क्षपाकरक्ष्वेल विभावये त्वां हालाहलादप्यतिमात्रघोरम् ।
 स कण्ठ एव स्तिमितः स्मरारेरुपागमस्त्वं पुनरुत्तमाङ्गम् ॥ ६९ ॥
 धिग्धिविन्नलोकीजनगर्हणीयां चारित्र्यमुद्रां तव शम्बरारे ।
 भवन्तमेकं परिहृत्य के वा धनुर्भूतः स्त्रीषु पराक्रमन्ते ॥ ७० ॥
 मुग्धासु चेतोभव मादृशीषु मुहुर्भवान्यत्प्रकटीकरोति ।
 क्रुद्धे पुरद्रोहिणि पौरुषं स्तत्क वा विनिद्रातुमगात्तदानीम् ॥ ७१ ॥
 आखेटमध्वन्यवधूमृगेषु प्रपञ्चयन्पञ्चशरः किरातः ।
 पिकालिगीतिप्रचुरो वसन्ते महीं मरुद्वागुरया निरुद्धे ॥ ७२ ॥
 संभ्राम्यदिन्दिन्दिरचक्रनेमिसीमन्तिताशेषदिगन्तसीमा ।
 महीतलान्धंकरणः परागैर्मथ्नाति पान्थानतनोः शताङ्गः ॥ ७३ ॥
 तत्तादृशा दक्षिणतागुणेन विभावयन्विश्वसनीयभावम् ।
 मरुन्नवोऽयं यत मादृशीषु प्रभङ्गनत्वं प्रकटीकरोति ॥ ७४ ॥
 मध्येनितम्बं मलयाचलस्य स्पृष्टो नु दावामिशिखाकल्पैः ।
 विषोर्मिलञ्चालमुखच्युतो वा मन्दानिलः सौति ममाङ्गतापम् ॥ ७५ ॥
 उष्णः स्वभावादनिलार्भकोऽयमुपाधितः शीतलतां दधाति ।
 आलिङ्गनादस्य कथं घटेत पत्रावशोपः परथा लतानाम् ॥ ७६ ॥
 उष्णाच्छिदामुष्णानिषेवणेन भिषग्जनाः प्राहुरिति प्रतीताः ।
 कुम्भीनसा घोरविषोष्णशान्त्यै पिबन्ति बालानिलमुग्रवीर्यम् ॥ ७७ ॥
 हराक्षिकीलाभिहता रतीशप्राणानिला एव परं धरायाम् ।
 पटीरशैलानिलकैतवेन पान्थावलीहोपकृतो बलन्ते ॥ ७८ ॥
 स्वयं जगत्प्राणतया स्वधाम वियोगिनीविग्रहचक्रवालम् ।
 नभस्वतो निर्वहतः कृशानुरवाप्तजन्माभवदाश्रयाशः ॥ ७९ ॥
 भित्तो यतः शैत्यमतो विभर्ति नवः समीरो न तु शीतभावात् ।
 अस्याबलेहं सृजतामहीनां भिन्ना रसज्ञाः परमत्र मानम् ॥ ८० ॥

पटीरशैलेन्द्रफणाधरेभ्यो जनावलीजीवितमोपविद्याम् ।
 अभ्यस्यता चेदमुना गृहीता निद्रापि नैष प्रसरेद्विषादः ॥ ८१ ॥
 अयं भुजङ्गावलिपीतशेषः समीरपोतः स्वविकासहेतौ ।
 वियोगिनीजीवितमारुतानामसंशयं संग्रहणं तनोति ॥ ८२ ॥
 निरागसामध्वगसुन्दरीणामुद्वेगदानादुपजातरोपाः ।
 स्वच्छन्दमन्तः श्वसर्न निरुध्य मन्ये निगृह्णन्ति महानुभावाः ॥ ८३ ॥
 जगन्नयोपद्रवशातनाय पीताम्बुराशिः प्रथमो मुनीनाम् ।
 बालानिलाब्धिं च पिबेद्वेलेन न चेदयं नागम्पिलीढशेषः ॥ ८४ ॥
 अगस्त्यदिक्कारुतमापतन्तं वृष्टेरवग्राहमुशन्ति वृद्धाः ।
 अहो भवत्यस्य समागमेऽपि वियोगिनीलोचनवारिवृष्टिः ॥ ८५ ॥
 और्वं पयोधेरवलेपशान्त्यै समीरणस्यापि च सर्पजालम् ।
 विधिर्विदध्यान्न यदीयमुर्वी कथं न जायेत कथावशेषा ॥ ८६ ॥
 श्रीरामविश्लेषविपण्णसीताप्राणप्रतिष्ठापनवीततन्द्रः ।
 स्त्रीणामसुग्रासपटोः समीरादतो हनूमान्कथमाविरासीत् ॥ ८७ ॥
 विना जगत्प्राण भवन्तमेषा विश्वत्रयी न श्वसितुं क्षमेत ।
 ईदृश्विधेऽपि त्वयि खेदहेतौ वियोगिनीभिर्वद किं विधेधम् ॥ ८८ ॥
 धर्मच्युतस्योचितमाशुगस्य तीक्ष्णाकृतेर्देहिबधैकरस्यम् ।
 आविःसुधर्माश्रयणस्य ते तु दाक्षिण्यधन्याशुग तद्विगोयम् ॥ ८९ ॥
 भवन्तमाहुः प्रथमेशमूर्ति पदार्थशुद्धेः परमं च हेतुम् ।
 सदागतिं चात्र समीर किं ते युक्तं वियुक्ता युवतीर्निहन्तुम् ॥ ९० ॥
 प्ररूढमन्तः पथिकाङ्गनानां वियोगशोकानलविस्फुलिङ्गम् ।
 किं मञ्जरीगर्भरजःकरीपैः समीर संवर्धयतः फलं ते ॥ ९१ ॥
 गृणा न ते दक्षिणगन्धवाह तवापतारे तरवोऽपि धात्र्याम् ।
 वितन्वते व्यक्तशरीरकम्पाः प्रवालपाणिप्रविधूननानि ॥ ९२ ॥
 त्वामश्रुतां वाचि तपोधनानामाशीविषाणामपि यक्रसीम्नि ।
 विषाभिवृद्धिर्विदिता नभस्वन्नतो जगत्यामतिदारुणोऽस्मि ॥ ९३ ॥

सङ्घे भृशं क्रोशति पदपदानां कु(ह्र)रवाधायिषु क्रोकिलेषु ।
 अपहृवानो धृतिमध्वगानां भवान्विविक्ले पवमान बाल्यम् ॥ ९४ ॥
 आः क्रूरकर्मांसि फणाभृतोऽपि धरातलेऽस्मिन्स हि तीव्रदंशैः ।
 प्राणानिलानापिचति प्रजानां भवान्पुनः स्पर्शनलीलयैव ॥ ९५ ॥
 अये समीरानिशमध्वनीनवध्रुवधैः पातकमर्जितं ते ।
 बह्वीपवालव्यपदेक्षतस्रभल्लाग्रपातैरपि किं प्रशाम्येत् ॥ ९६ ॥
 भृगुप्रपातं बहुतीर्थसेवां दिने दिने दीप्तशिखिप्रवेशम् ।
 करोपि मन्दानिल कामन्नस्त्वं कुर्वन्मुहुः पान्थकुटुम्बहिंसाम् ॥ ९७ ॥
 मान्द्यैकभ्रमे मलयाद्रिवात मासद्वयीमात्रमवस्थितिं ते ।
 अचिन्तयन्हन्त कथं तनोपि पदे पदे स्त्रीवधपातकानि ॥ ९८ ॥
 प्राक्सेतुवन्धावसरे कपीन्द्रैरुन्मूलितश्चेन्मलयः समूलम् ।
 नृशंस मन्दानिल निर्दयं त्वां पश्यन्ति किं पान्थविलासवत्यः ॥ ९९ ॥
 मन्दं समागत्य ममांशुकाग्रमालम्बसे स्वेदमपाकरोपि ।
 अङ्घ्रौ पतसाहितचापलस्त्वं पराङ्गनास्पर्शभयं न किं ते ॥ १०० ॥
 मामङ्गनेति स्पृश मा समीर वियोगिनी व्यक्तमनङ्गनाहम् ।
 कन्या नृपत्यान्यकरग्रहार्हाः स्पृष्ट्वा त्वया किं फलमाप्तमासीत् ॥ १०१ ॥
 कृतावतारो हृदि गन्धवाह कन्दर्पनाराचगवाक्षिते मे ।
 प्राणान्गृहाणाशु यतो भवेयमभीकविश्लेषकथानभिज्ञा ॥ १०२ ॥
 मय्येव संनहसि मन्दवात कान्ते मदीये करुणां दधासि ।
 मृद्रासि चेन्मामिव निर्दयं तं स किं समायास्यति नान्तिकं मे ॥ १०३ ॥
 रणे शताङ्गस्य रयातिरेको जैत्रथ्रियं चापभृतः प्रसूते ।
 मन्दं रथं त्वामधिरुद्य मारो मन्ये महेशेन पराजितोऽभूत् ॥ १०४ ॥
 भवन्तमालम्ब्य रथीभवन्तं सखा रतेः शर्वजिगीपुरासीत् ।
 प्राप्ते रणे तं प्रतिपाद्य तस्मै चक्रे त्वया स्वाशुगतानुरुपम् ॥ १०५ ॥
 यदा रतीशं भगयानजैपीत्तदाप्रभृत्येव समीर मीत्या ।
 दिवानिशं आम्यसि दिञ्जुलेषु तथापि ते शाम्यति नैष दर्पः ॥ १०६ ॥

आयासि शीघ्रं हरिदन्तरेभ्यः शनैस्तु चण्डांशुमुवो दिगन्तात् ।
 कामारिभीतिः खलु तत्र हेतुः सा चेन्न हन्याज्जगतीमकाण्डे ॥ १०७ ॥
 मा मा मरुन्माणव वल्गनानि प्रकाममन्दप्रकृते विधेहि ।
 पदे पदे त्वन्मदभङ्गनाय जाग्रत्यमी जातरुषो भुजङ्गाः ॥ १०८ ॥
 तदनु मदनपीडां सोढुमक्षमतया तया हरिणशावेक्षणया प्रियतमय
 संप्रेषिता सखी समेत्य तमित्यभाषत—

सन्त्येव कान्तेषु समश्रुवाना रागातिरेकं ललना जगत्याम् ।
 नालोकितो न श्रुतिमागतो वा तस्या मृगाक्ष्मास्त्वयि भावबन्धः ॥ १०९ ॥
 आस्वाद्य शश्वन्मधुनोऽपि हृद्यां गुणावलिं ते कुटिलायताक्षी ।
 नितान्ततृप्ता नियतं सखीनामाहारवार्तामपि सा धुनीते ॥ ११० ॥
 वूरीकृतस्वद्विरहार्तिभारादुदित्वरोरुश्वसितैरिवास्याः ।
 इन्दीवराक्ष्या वदनारविन्दे संदृश्यते जातु न मन्दहासः ॥ १११ ॥
 मनोभुवो धूममयैरिवाक्षैरुत्पादितादूष्मलबाष्पपूरात् ।
 भीतेव तस्या मृशामायताक्ष्या निद्रा दृशोर्नैव पदं निधत्ते ॥ ११२ ॥
 पराञ्जुखी चन्दनपङ्कलेपवीटीक्रियामाल्यविभूषणेषु ।
 बाला विधत्ते भवदोष्ठविम्बमुधारसास्वादकृते तपस्याम् ॥ ११३ ॥
 दृष्टिकावर्धितज्ञेहृदीपितं मदनानलग्म् ।
 कामी निर्वापयामास कान्ताश्लेषसुस्तामृतैः ॥ ११४ ॥
 आलीहितोक्तिनिकरादनु दृष्टिकाना-
 माभाषणादनु मनोभवशासनाच्च ।
 अम्लानमानकलिकामपरो विलासी
 संप्रीणयन्प्रियतमामिदमावभाषे ॥ ११५ ॥
 पाठीन्केतुपरदेघतया त्वया कि-
 माज्ञापिते फवरिकारचनादिशृत्ये ।
 शंसायुना परिजनेन समुल्लङ्घ्ये
 पङ्केरुहासि तव केन वगूय कोपः ॥ ११६ ॥

यः शैशवात्प्रभृति पाणितले निवेद्य
 संवर्धितोऽजनि मया दयिते स कीरः ।
 आल्याति वाक्यमहितं त्वयि रोषवत्या-
 मित्यद्भुतं न विरुणद्धि यदात्मजोऽपि ॥ ११७ ॥
 बाले मया न गणिता भवदाहतेन
 ये मीनकेतनसमीरकिशोरमुख्याः ।
 आसीत्ततोऽपि मम भीतिरहो भवत्यां
 वैमुख्यभान्नि विपमो विधिदुर्विपाकः ॥ ११८ ॥
 मन्तुस्पृशो रचयितुं मम शिक्षणानि
 स्वातन्त्र्यमस्ति तव जीवितनायिकायाः ।
 कन्दर्पगन्धवहकैरविणीविटानां
 का वा कृशाङ्गि मम निग्रहणे प्रसक्तिः ॥ ११९ ॥
 आगःसमीक्षणकृतस्तव चेदमर्पः
 शोणाधरे विरचय स्वयमेव शिक्षाम् ।
 मां विप्रयोगिजनमारणवीततन्द्र-
 कन्दर्पपातकिंकरे न समर्पयेथाः ॥ १२० ॥
 पादारचिन्दतलताडनबाहुयन्त्र-
 निक्षेपतुङ्गकुचदुर्गनिवेशितानाम् ।
 कामं त्वया फनकगौरि समाहिताना-
 महो भवामि मयि चेदपराधशङ्का ॥ १२१ ॥
 प्रारभ्य पञ्चपदिनानि तव प्रसाद-
 मन्वर्थयत्रतिपत्तेरधिदेवतायाः ।
 ध्यानाशनघ्नजनजागरणादि कुर्वे
 प्रीतिर्न ते तदपि यत्स ममैव दोषः ॥ १२२ ॥
 शातोदरि भ्रुकुटिजैत्रधनुर्लताया
 भङ्गे कृतेऽपि सति कोपनया भवत्या ।

अश्रान्तमाशुगभरेण विचित्रकर्मा

मर्माणि हन्त मम कृन्तति पञ्चधाणः ॥ १२३ ॥

विश्वत्रयोदरभुवां विशिखत्रजानां

शश्वद्वचयं रचयतो मयि शम्बरारैः ।

नाणीयसा भुजमदेन नताङ्गि शङ्के

वेणीलता विरहिता तव मालिकाभिः ॥ १२४ ॥

क्रीडाचकोरशिशवोऽपि कृशाङ्गि नून-

मेते परं वयमिव त्वयि सापराधाः ।

मन्दस्मितामृतमरीचिकैरैरमीपां

तृप्तिं यदा रचयसे न तृपातुराणाम् ॥ १२५ ॥

तत्तादृशैः कुरवकीमवनं तपोभिः

प्राप्यं न मेरुपदवीमपि दूरभूताम् ।

हित्वा चकोरनयने भवतीमिदानी-

मभ्यर्थये तिलकभावमशोकता च ॥ १२६ ॥

माणेश्वरस्य पटुत्वाद्भुक्तः कुचाद्रि-

फस्तूरिकाभिरनुलिप्य भुजान्तरालम् ।

वेलातिलङ्घनचणप्रणयाभिरामा

रामा ददौ रदपटीं मुखवीटिकां च ॥ १२७ ॥

शक्रकोपशफलावलीसद्यवीटिका.....तिम.....ला बभौ ।

चक्रतुः प्रकटरागमेदुरस्वस्वमानसनिवेशनं मिथः ॥ १२८ ॥

पाणिना प्रसवसङ्गिनीमलिश्रेणिकामिव निगृह्य वेणिकाम् ।

सुभ्रुवो मुखसरोरुहासवं सेवते स्म स्रमरादरो विटः ॥ १२९ ॥

पादलोमपत्रिचुम्बने दृढ मेलनाप्रधिगता मिथस्तयोः ।

चारुताभरसमुद्गफश्रिय व्यानशे वदनमण्डलद्वयी ॥ १३० ॥

आत्मनेतुरनुरागसंपदः श्लाघनं विदधतीव संमदात् ।

गाढपीडितरदच्छदाशुना कामिनी व्यधित मौलिभूननम् ॥ १३१ ॥

अन्वकारि पुलकैरणूदरीबाहुनद्धपरिणेतृसंवृतैः ।

निर्भरस्तननिपीडनोद्धता शम्बरारिशरशल्यमण्डली ॥ १३२ ॥

मय्यमुप्य नितरां पचेलिमं मा स्म सौहृदमितश्चलत्विति ।

स्वस्तनाप्रमणिकीलयोर्युगं सा हृदि प्रियतमस्य संदधे ॥ १३३ ॥

अस्पृशत्करयुगेन कामिनः पश्चिमाङ्गमुपगूहने वधूः ।

न्यस्तमस्य हृदि मत्कुचाञ्चलं निःसरेद्भ्रुवमिहेति किं धिया ॥ १३४ ॥

चित्तजार्चनचिरात्ययैनसो भङ्गनाय भृगुपातसाहसम् ।

कर्तुमेप किमु कामुक्ते हठादध्यरुक्षदबलाकुचाचलम् ॥ १३५ ॥

या पुरा विरहिणी स्मराशुगौराप खेदमतिकोमलैरपि ।

सा वमूष चनितारतार्मटी(?)निर्दयप्रियविमर्दनक्षमा ॥ १३६ ॥

निर्विशङ्कनखसंनिवेशनः पाणिरोधरहितोष्ठचुम्बनः ।

स्वस्तिकोज्झितकुचोपगूहनः स्वैरलब्धरशनावमर्शनः ॥ १३७ ॥

विप्रलम्भविहितानुतापयोः संप्रहृष्टमनसोः समागमात् ।

तत्क्षणं तरुणयोस्तयोरभृङ्गिताशयपथो रतोत्सवः ॥ १३८ ॥

तदानीं च तरुणिममदानीतरमसमुत्प्लुत्य केलीतल्पतलादुद्वेलमेखलाङ्ग-
रविमान्यमानसंरम्भा निजनर्मसाचिवस्य समरविशेषसंनाहमसहमानेव तमधो
निपातयन्ती तव कितव दर्पातिरेकमुत्पाटयामीति तर्जयन्तीव परिहृतार्जव-
गुणां भ्रूवल्लीमादधाना दशनदष्टाधरोष्ठपल्लवमाविष्क्रियमाणफण्टग्रहणचण्डि-
मातिशया मानद, सपदि मारयामि भवन्तमिति सविकारमुदीरयन्ती श्रवणा-
वतंसकुमुमपरिमलाकृष्टमधुकरकुलवाचान्तया स्वबन्धुभिरिव दीयमानबन्ध-
भेदोपदेशा साटोपविधीयमानचपेटामिघातमायतवितायमाननिःश्वासपवनपरि-
वीतमाहितनयपिष्टातपांसुमुष्टिभिरपनीयमाननिरवधिविधेदमतिनिशितनस्त्रायु-
धवितीर्यमाणनानाविधमर्मवेदमाश्चर्यगरिमनिश्चलदिलोकनोर्हीवपरिसरगतप्र-
दीपज्ञानं किमपि विपरीतमदनरणरतिमुररीचकार शातोदगी ।

नस्मिन्विन्मगी तनुगुनिपुन्द्रे पराजयं प्राप्तमियातिमाग्रम् ।

हन्तारविन्देन नितम्बभारमाम्फालयामाम गृगेक्षणयाः ॥ १३९ ॥

संतुप्यता तादृशसाहसिक्यान्भीनध्वजेनेव कृता भृगाक्ष्याः ।
 पर्यस्तधम्मिल्लपरिच्युतानां बभूव वृष्टिः प्रसवावलीनाम् ॥ १४० ॥
 कुचौ कराभ्यां कुलशैलतुङ्गौ जग्राह कान्तो जलजैक्षणायाः ।
 प्रतापमानादनयोः प्रकम्पान्मध्यव्यथा मा भवतादिति व ॥ १४१ ॥
 सा भेस्सलामङ्गलवाद्यधोपैः कण्ठोदयत्काकुनिनादगीतैः ।
 वक्षोजन्तृचैरपि वारिजाक्षी चित्तेशयं दैवतमारराध ॥ १४२ ॥
 अस्या भृशं पौरुषमास्थितायाः प्रपेदिरे विक्रवतां प्रतीकाः ।
 भीरोरनीका चसे प्रकामं शैथिल्यमङ्गानि सल्लु श्रयन्ते ॥ १४३ ॥
 श्रान्ता पुनः सामिनिमीलित्ताक्षी फान्ता पपातो रसि कामुकस्य ।
 क्रीडासमावद्धवियातभाववीडादिवा मुप्य तनुं विशन्ती ॥ १४४ ॥

संभोगान्ते किमपि सुमनश्चापनाडिधमेन

प्रत्युसायाः प्रियतमहृदि स्त्रीमणे स्थैर्यसिद्धयै ।

गादोत्पीडावलयितकुचोद्धान्तकाश्मीरलक्ष्या-

त्प्रायो रेजे बलवदभितो घट्टिता हेमरेखा ॥ १४५ ॥

सुम्बनोद्धमितवीटिकापृष्ठपृष्ठितमियदृगुत्थिता वधूः ।

गात्रकामकरवालवलरीमाहवप्रकटितामथावृणोत् ॥ १४६ ॥

इति किल परमात्मनः सुखाब्धेर्विषयसमीरविसारितैस्तरङ्गैः ।

जगदिदमभिपिच्यमानमासीदमितभवज्वरयेदनानमिश्रम् ॥ १४७ ॥

बाधूलवंशधूर्वहस्तु बावदूको निर्वर्तितसाध्यकृत्यसतानमस्तुतनियमादप्र-
 वाहनिर्मज्जदलिलविषयाभिलाषोऽपि मानसपयनीतमकरकेतुशासनः सुसम-
 पेत् । तदनु दिगङ्गनादृढसमालिङ्गनचन्द्रिकाङ्गरागः प्रकटकलङ्ककैतवावृत्ति-
 चिरोपभोगपरिश्रान्तिगरिमविश्रान्ततनुलतां हृदन्तरेण विभावरिं दधानो
 दरनिमीलदानीलसरोजलोचनमारभ्यमाणनिद्रारसानुभूतिरियमुत्पलिनीति त-
 दुपगृह्णविषयिनीं करसंहतिमात्मनः शनैरुपसंहरन्प्रचुरविहारवैश्वरिप्लाव-
 मूर्तिरपराद्रिनिकेतशयनमजिहीत सुहिनदीपितिः ।

गगनमणिसौधशिखरादभिसरति दिशं निशाकरे चरमाम् ।

प्राप कुलिशायुपाशा परिपाण्डुदग्गां वियोगविशेष ॥ १४८ ॥

शीर्णपाण्डुरिमजीर्णपलाशा रूढसांध्यरुचिपल्लवपङ्क्तिः ।
 पूर्वदिग्गततिरम्बरलक्ष्मीभूषणं तपनगुच्छमपुष्पात् ॥ १४९ ॥
 आत्मनश्चिरमसंनिधिहेतोर्वैकृतं किमपि वारिधिनेमैः ।
 चिन्तयन्निय शनैरुपतस्थे लोकबन्धुरथ मध्यमलोकम् ॥ १५० ॥
 नभोमणिप्राङ्गणनर्मभाजस्ताराभिधाः केचन राजदाराः ।
 आलोकमार्गादरविन्दबन्धोरपासरन्नध्युपितोदयाद्रेः ॥ १५१ ॥
 दिशो दशानन्दयितुं विधाय तिरस्कृतिं ध्वान्ततिरस्करिण्याः ।
 महात्मा महसां स रश्मिराकाशरङ्गस्थलमाससाद ॥ १५२ ॥
 अर्कोदयात्प्रागधिगत्य बोधं प्राज्ञस्तु स प्रातरुपास्य संध्याम् ।
 पिनाकिसेवां प्रणयन्ननैषीन्निद्यात्रयं निस्तुलसत्ववृत्तिः ॥ १५३ ॥
 इति समरपुङ्गवस्य कृती चम्पूकाव्ये चतुर्थं आश्रागः ।

पचम आश्रासः ।

निष्काशिरैक्षिष्ट स निम्नगां तां पयस्विनीं पाण्डरफेनजालाम् ।
 सुपर्वधेनोः सुतवत्सलायाः स्तनान्तरात्सद्य इव प्रवृत्ताम् ॥ १ ॥
 शैवालपालिस्तटरीभिः यस्या निलीयते वीचिनिरस्यमाना ।
 हृत्मावगाहेन गणेन नृणां प्रक्षालिता पातकधोरणीव ॥ २ ॥
 सविलासविवर्तनेषु शश्वद्विवृतावर्तगगीरनाभिर्गर्तम् ।
 दधनी चलमीनदृष्टि गात्रं भजते रागवतीव या पयोधिम् ॥ ३ ॥
 पार्श्वद्वयप्रभवसारणिकासहस्र-

निःसार्यमाणलहरीकतया नितान्तम् ।

आमादितापि कृन्ता विद्धाति यस्याः

रास्यावन्दीकलनक्रीर्तिमुखेन शोभाम् ॥ ४ ॥

अपरमर्षणमग्रसंनतेरयमावर्तनमाचरन्मुषीः ।

अदभीषज्जन्तरापसत्कन्निभीत्येव फट्थितश्चिरम् ॥ ५ ॥

गन्धिनैरस्त्रिणे तस्याः कन्धिते नित्यकर्मणि ।

आदिष्टतपनो भामा प्रानिष्ठत ग धार्मिकः ॥ ६ ॥

श्रीनन्दिशैलद्विपदानधारा हारावलीमर्णवमेखलाया ।

पुण्याम्बुपूरामय भूसुरेन्द्र पिनाकिर्नी प्रापदसौ प्रपत्राम् ॥ ७ ॥

उरुभिस्तटकैतकैरुदन्वन्महिषी दीव्यति या मनोज्ञसूने ।

कलधौतपिधानस्नङ्गहस्तैरभिगुप्तेव महामटैरभीक्षणम् ॥ ८ ॥

अतिसनिहितोच्छ्रयावभङ्गे निपुणामाहितनीचतुङ्गभावाम् ।

अनुगच्छति या महीपतीनामनघा नीतिमदशितान्तरङ्गाम् ॥ ९ ॥

तत्र च पवित्रतरपाथसि प्रणीतमज्जनविधिरेष सज्जनशिरोमणि सरो-
गणविमुक्तसारणीपूरनिर्वर्त्यमानशालिनिचयसर्वधनक्रिय कुशसमिदाहृतिकुतू-
हलवशादप्रहारशतविनिर्गतैरवनिनिलिम्पमाणवककदम्बकै ससभ्रमविडम्ब्य
मानसप्लवनरहसा शम्बरकुलेन मुहुरलक्रियमाणजाङ्गलमहीभागमगमजल
धिपारगधीरजनमेधाभिभूतचण्डीशकुण्डलमतिलङ्घ्य च तुण्डीरमण्डल पाताल-
भुवनमिव फणिराजसमधिष्ठित विपिनान्तरालमिव व्याघ्रपदलाञ्छित कल-
शाब्धिहृदयमिव कैटभद्रेपिनिद्रागृहाञ्छित विपुलगिरिदुर्गमिव विमतभवभी-
तिसज्जरचण्डीरतिहरमहिण्डत पुण्डरीकपुरम् ।

प्रान्तरपञ्चे परिखासरम्यामुन्नेपवत्युज्ज्वलशृङ्गपत्रे ।

यत्रामितानन्दमय महान्त शिलीमुखा सीधुरस पिबन्ति ॥ १० ॥

तत्र च धरणीसुराप्रणीरनर्गलश्रद्धासमाहिततीर्थावगाहन सकौतुकमात्रान्त
चि(वि)त्सभान्तरो यवनिऋपनयनक्षणलक्ष्यमाणतेज पुञ्जसछादितदशदिशा
वकाशतया धारिदघटाविनि सृतममृतकरसहस्रमपहसन्त निपुणतरविनिहिते-
क्षणनिऋप्यमाणनिखिलप्रतीकतया मणिभवनमध्यदेशप्रविष्टमिव दृश्यमान-
भरुणसुतशिक्षणविधावपवृत्तदाक्षिण्यमपि दक्षिण चरणमधो निधाय तिष्ठन्त-
माटोपगारिष्ठविक्षेपभाविर्नी त्रिभुवनविपचिमभिःशङ्क्य सरयमुपसर्पता सव्य-
करपङ्कजेन कलिताविनिवारणामिव किञ्चिदाकुञ्चितमितरपदसरोजमुद्यम्य
नृत्यन्तेमेकहस्ततलविन्यन्तेन सरभसपरिभ्रान्तिसदीप्तहेतिना पवमानसचिवेना-
रि(नि)विष्टदेहतया विलसदष्टापदसालवेष्टित बैलासशैलमिव भासमान
मिषदेव नर्तनलयानुगुणमित्यन्यपाणिसतन्यमानमतिलटहडमरटात्कारक-

न्दलं परिच्छेदयतेव परं परशयसरसिजेन विरचिताभीतिमुद्राभिनीतिमादि-
नटमद्राक्षीत् ।

अवस्थिते मय्यपि गर्भदासे भागीरथी किं भवतैव धार्या ।

जगत्पते स्थापय तामिहेति मन्ये स नम्रीकृतगौलिरासीत् ॥ ११ ॥

आकर्णनव्रजनतीर्थवरावगाह-

निर्मात्यगन्धनिवहप्रहणावलोकैः ।

अन्येन्द्रियावलिमवेक्ष्य भृशं कृतार्था-

-मस्तौदमुप्य मृडमक्षमयेव जिह्वा ॥ १२ ॥

संनिधौ गम समस्तदेहिनां नृत्तमेव निखिलार्थसाधकम् ।

तत्कलैवमिति किं नु दर्शयन्पुण्डरीकपुरनाथ नृत्यसि ॥ १३ ॥

नालीकसंभवमुल्लामरनायकानां

सत्यादिलोकपतिभावसमृद्धिलाभम् ।

माघस्त्वदेकपरतग्रमुद्राहरन्ति

तेषां पुनः किमभिलष्य तनोपि नाट्यम् ॥ १४ ॥

अमितद्रुहिणाण्डमण्डलीनामधिनेतुः स्वगताणिमादिभृतेः ।

पटते सन्तु कामुकस्य गौर्यास्तव संसन्नटताण्डवानुबन्धः ॥ १५ ॥

साक्षिणोऽपि जगतां तव शम्भो दर्शनाय विचरन्प्रतितीर्थम् ।

अद्भुत्गात्मजगेवपणशीलं हन्त लोकमनुयामि विगूढः ॥ १६ ॥

तावर्कानपदतामरसार्चामायसानममकृद्धिदधानः ।

श्रीमद्राशिव कदा नु मुद्राहं चासरान्शणमिव व्यपेनप्ये ॥ १७ ॥

अमौ विद्यानिधेरस्य पार्श्वस्थितपतञ्जलेः ।

दिया किमियतीं श्रुत्वा म्नुतिं तृष्णीकतामयान् ॥ १८ ॥

अथ सुभपुद्गवः मद्यगिरिशङ्कुसदानितां बन्धरशनामिव मिन्धुराजपट-
मण्डपस्य विभिधनचरप्रमारितां ध्यापादबदागुरामिव पातकभग्नापदपरं-
पगायाः मैकननितम्बमद्भिनीं भेम्न्यामिव जगतीमृगीदृशो निगतिशयसन्नि-
सङ्केतिनिर्गुनचोर्नीविशङ्कटवशोत्रजपनपिभोभजानवेदनामिव प्रतिगुहुरु-
विषयनासदेगेन विनिःशगन्तीं बाहुदग्गमनरोदान्तरामिव पदे पदे तरङ्गकण

तटभूमिमवलम्बमानां कलिविजयकर्मविहितोद्यमस्य धर्मक्षमापतेः कटकसंनि-
वेशैरिव कलशाम्बुराशिकल्लोलपाण्डरैरमरनिकेतनप्रासादमण्डलैरविरहितती-
रदेशां लासिकामिव रभसविभावितभ्रमीसहस्रशालिनीं नारायणीमिव
नवकुवलयश्यामलां कौमुदीमिव कुमुदवनाभोदनीं वनमालिमूर्तिमिव वारि-
जसमञ्चितां पञ्चशरवैजयन्तीमिव पाठीनपरिशोभितां विलासवतीमिव विधु-
तफेनधवलचारुचन्दनामगाहृत कैवेरनन्दनाम् ।

स्पर्धावती वाढमिवाभ्रनद्या सहस्रधा चोलभुवि स्रवन्ती ।

समन्ततः संवसथानुपेत्य पुष्पाति पुत्रानिव या सवित्री ॥ १९ ॥

कदापि नैवात्र पदं करोतु दुर्भिक्षतादोषकथापि चेति ।

प्रवाहवाहापरिवेष्टनेन वध्नाति चोलक्षितिपालनं या ॥ २० ॥

रोधोवनीपिकरुतश्रवणैर्निकामं

सक्तेव या क्वचन संहृतलौल्यमास्ते ।

अन्यत्र तादृशविलम्बनजन्यमब्धे-

राशङ्क्य रोपमिव हन्त रयात्प्रयाति ॥ २१ ॥

स्वयमनुतटि यस्याः स्याद्दु संगृह्य तोयं

पृथुलफलघटीभिः प्रांशवो नालिकेराः ।

गगनमरुपदव्यां गच्छतो लेखपान्था-

श्चलदुरुदलहस्तैः सत्यमाकारयन्ति ॥ २२ ॥

अनन्तरमयमवनिवृन्दारकमणिः प्रचुरफणिवल्लीवेल्लितक्रमुफवनजालेषु
चौलेषु विश्रुतं मायाघनतमिस्रमार्तण्डमण्डलभुवनमपि च्छायावनं साधा-
रण्यपदवीविदूरमपि श्वेतारण्यं नारीव्यापारकमनीयसौधमपि गौरीमायूरं
मुक्त्यार्जनरसिकमोदैकहेतुमपि मध्यार्जुनं जृम्भमाणहरिहरावदानघोषमपि कु-
म्भघोषं संचरदनघशैवसंजयनमपि पञ्चनदं स्त्रीलाञ्छितदराङ्गनटननृत्तरङ्ग-
मपि श्रीवाञ्छं विमलाशयपुरुषपरिपदाशास्यमपि कमलालयमधिस्य, परि-
शीलयन्कियन्तमपि पन्थानमतिलङ्घ्य, कतिपयदिनैरमलफेनपटलभासुरामपां
श्रियमिव सरस्वतो वेलाचलस्तम्भयुगलावलम्बिनं पादाभिव दाशरथिवि-

स्यातिलासिकानाद्यस्य तिर्यगवष्टम्भयष्टिमिव तीव्रतरवातपरिभूतवार्धिमर्दन-
पटिमशालिनः कल्लोलकपटमल्लस्य वेत्रलतामिव जलधिवीचिनर्तकीनटनवि-
द्योपदेशकारिणः समीरणदेशिकस्य मध्यवंशमिव फणिराजमन्दिरसमावृति-
कृतो नीरधिद्वन्द्वनीप्र(ध्र)द्वयस्य बन्धनदारुभेदमिव सलिलमर्त्यशावकभृतो
वीचिमदूर्मिडोलाविशेषस्य विषमसमकरणविरचनाफलकमिव सगरकुलकीर्ति-
शालि.....पोपिणो वारिधिकेदारवसुमतीभागस्य सुबेलगिरिकीलसुदृढप्रसं-
जितां दामनीमिव धरणीगवी कमठचरमाङ्गकलितविनिवेशनां वैतानवेदिमिव
राक्षसाधिपविजयदीक्षानुबन्धिनो रामचन्द्रस्य तूलिकामिव त्रैलोक्यधामनि
रामचरित्रचित्रलेखनपटोः सरसिजासनाशिल्पिसार्वभौमस्य विधुंतुदमिव
दशकन्धरयशश्चन्द्रमसो युगंधरमिव पुरनिपृद्नस्यन्दनस्य कालदण्डमिव
धनकलुपमण्डलीनां नालमिव पौलस्त्यनगरारविन्दस्य वादनकोणमिव
वाराशिदुन्दुगेः स्थूणाप्रकाण्डमिव खरखण्डनप्रथापटमण्डपस्य दारणक-
फचमिव सरिदधिपदारुणो गुरुतरग्रावद्रोणीमिव वाहिनीशखुरलीधिहारस्य
गाथभावाधिगमकाण्डमिव दशवदनशौण्डीर्यतटिनीविलासिनः शिक्षाकशा-
मिव सिन्धुपतिभङ्गसैन्धवव्रातस्य नलसेतुमधलोक्य कौतुकाक्रान्तमना वच-
नमिदमाचष्ट ।

जनकतनयाधिनेतुर्जयहेतुर्यातुधानपतिजेतुः ।

सेतुसिधुवनकौतुकहेतुर्भवतां तनोतु कल्याणम् ॥ २३ ॥

दशमुखरघुवरयशसी तुलयितुमरविन्दजन्मना कृतयोः ।

सिंहलजम्बूद्वीपच्छलघटयोर्यष्टिरवतु वः सेतुः ॥ २४ ॥

रघुवरकीर्तिनटीमणिरङ्गगृहे जयति दीप्यमानस्य ।

आधारयष्टिमेतत्प्रतापदीपस्य सेतुमालम्बे ॥ २५ ॥

मामवतु रामसेतुर्मध्ये वाराकरस्य यो भाति ।

भूपैः पुरा स्तनद्भिः कियतीव स्थापिता क्षितिर्मितये ॥ २६ ॥

चलकङ्कणैः पयोनिधिगयने धेलावपूर्मिहर्त्तयः ।

आम्फालितोरुभागः स्वपितीव चकाम्नि सेतुराजोऽयम् ॥ २७ ॥

सेतुर्जयति यद्वाक्रमसंभ्रमलोलाः समुद्रकह्लोलाः ।

विश्वत्रयीविलङ्घनलाघवशिक्षारता इवाभ्रान्ति ॥ २८ ॥

पुष्पातु सेतुः प्रचुरां मुदं वो महीमुवेलान्तरमानदण्डः ।

वृद्धस्य सिन्धोरतिवेषमानतरङ्गपाणेरवलम्बदण्डः ॥ २९ ॥

कृत्तांशुकां यद्धटनेन धार्त्रीं द्रष्टुं घृतापत्रप एव रामः ।

ततान तत्संवरणानुकूलं यशोदुकूलं प्रथते स सेतुः ॥ ३० ॥

सेतुः श्रियं पुष्यतु यद्भुजेन सुवेलमालम्बत भूतधार्त्री ।

पौलस्त्यकीर्तिप्रकराम्बुराशौ विहृत्य वेलामिव द्यातुकामा ॥ ३१ ॥

यद्व्याजदण्डेन नरेन्द्रवर्यनिवेशितेनेव कृतान्निरोधात् ।

अपारयन्धावितुमविधमोगी विवेष्टे तं विनतोऽस्मि सेतुम् ॥ ३२ ॥

डिण्डीरनिर्मोकधरः स मुष्यादधानिलान्सेतुफणाधरो नः ।

निशाचराधीश्वरकीर्तिदुग्धं यः पायितोऽभूलभुणा रघूणाम् ॥ ३३ ॥

न केवलं येन पुरा रघूणां नाथो ललह्ये लवणाम्बुराशिम् ।

सीतापहरोपचितापवादसिन्धुं च हन्याद्वृजिनं स सेतुः ॥ ३४ ॥

हिनस्तु सेतुर्दुरितानि यस्मिन्मनोज्ञफेनांशुकमण्डलानि ।

आस्फाल्य वेलाद्रिशिलासु वीचिहस्तेन विस्तारयतीव वार्धिः ॥ ३५ ॥

भास्वत्करानीतपयोदकुम्भसहस्रसंभ्राह्मपयोभरस्य ।

उदन्वदन्धोरुपरिप्रदेशशिलामधीमो नलसेतुरेखाम् ॥ ३६ ॥

स्रपयन्पयसा यदम्बुराशिः परिलिम्पन्नवफेनचन्दनेन ।

मुहुरर्चयतीव रत्नसूनैस्तदुपासे हृदि रामसेतुलिङ्गम् ॥ ३७ ॥

मकरालयचेलमध्यभाजः परितो लक्षितफेनसक्तराशेः ।

क्षितिचक्रधरदृक्कस्य यष्टिं कलये कल्मषपेपणाय सेतुम् ॥ ३८ ॥

विनिवेश्य यदर्गलां पयोधौ नरकद्वारकवादिकायमाने ।

क्षितिजापतिरीशलिङ्गमुद्रां विदधे शर्म ददातु वः स सेतुः ॥ ३९ ॥

रघुवीरपदावलीसमर्चारचनायेव पयोधिना वितीर्णैः ।

स्वलदूर्मिरयोदितैः स्फुलिङ्गैरिव रत्नैर्विलसन्मुदेऽस्तु सेतुः ॥ ४० ॥

लघयत्वघराशिमेप सेतुः श्रयतां दीव्यति यः सुवेलमूले ।
 दृढदण्ड इवार्पितः समूलं परमुन्मूलयितुं पुलस्त्यसूनोः ॥ ४१ ॥
 नलसेतुमहं नतोऽस्मि सीतापतिकीर्तिप्रमदावलम्बनार्हम् ।
 बलद्विधपटीवृताग्रदीव्यद्वरणीमण्डलतालवृन्तनालम् ॥ ४२ ॥
 सुवेलशैलद्विरदेन माद्यता कृतः सलीलं क्षितिवाशितो(सिनो)परि ।
 करोतु वः सेतुकरो भवार्णवप्ररोहदंहोविसिनीसमुद्गृतिम् ॥ ४३ ॥
 नमामि सेतुं नटदूर्मिपाणिना तटे यदीये ततमौक्तिकावलिः ।
 चकास्ति बन्धुः सरितं रघूद्गहप्रशस्तिवर्णप्रकरानिवार्ययन् ॥ ४४ ॥
 श्रयामि सेतुं चलदूर्मिकाद्यलैर्विनिक्षिपन्त्यस्य तटे चराटिकाः ।
 विराजते राक्षसराजविद्विपो गणं गुणानां गणयन्निवारणवः ॥ ४५ ॥

परिचरितपुण्यपण्यावलीलाभविपाणिसरणिं पुरुहूतपुरकवाटसमुद्धाटन-
 कुघिकां राधवयशःक्षीरसागरमहाझपमर्णवनेमिवरवर्णिनीवेणिकामतितुङ्गप-
 दलिप्सुतनुभृदधिरोहिणीं दुरितसिन्धुसंतरणहेतुं सुकृततरणितोलनारित्रं ल-
 द्देशवाहुतेजकडङ्गरीयदूरीकरणयष्टिकां जलधियुगलसीमाविभागभित्तिं डि-
 ष्ठीरवसनपण्डविन्यसनलिङ्गिनीं प्रचेतोनिकेतनप्रासादमालिकां दुर्ललित-
 यातुधानसमाजधूमकेतुरामसेतुम् ।

वारिधिः समरवंशजन्मनां क्षामुजाममितकीर्तिशेवधिः ।
 यत्र दारुणि तिरश्चि लम्बते संपदे स नलसेतुरन्तु नः ॥ ४६ ॥
 सेतुरेप परिपातु पातकव्यालसंहतिविदङ्गपुङ्गवः ।
 यस्य पार्श्ववितर्ता सरित्पती पुण्यतश्चटुलपक्षविग्रमम् ॥ ४७ ॥
 पच्यमानपयसि स्फुटमौर्विज्वालय्या सरिदधीशकटाहे ।
 आसिकाविधिवृत्तोऽवनिदर्या नालमघत दशा नलसेतुम् ॥ ४८ ॥
 जलधिचक्रमिपाद्वल्यीशृने धनुषि दैवरघूद्गहसंहितः ।
 रचयनादपराशसगण्डनीजयमगौ नन्दमेतुशिलीमुखः ॥ ४९ ॥
 इष्टं सेतुः मौक्ति यद्गामवाणच्छिआकारे वाहिनीमनिवेशे ।
 भ्राभ्यङ्गीबीबाहुमुन्दा फेबन्धधेनी नृत्तं प्रौढतं संविधते ॥ ५० ॥

यातायातायामतुङ्गैस्तरङ्गैर्दृश्याद्दृश्यो दृश्यतां रामसेतुः ।
 वाताधृतं वार्धिकेलं यद्दूरौ भूयो भूयः स्थापयन्तीव धात्री ॥ ५१ ॥
 मृत्स्नाकृतं भेदिनीनामधेयं विन्यस्यान्तर्विश्वसृद्कुम्भकारः ।
 प्रायश्चक्रं प्रेङ्खयत्यब्धिरूपं यदृचा येन त्रायतामेष सेतुः ॥ ५२ ॥
 सेतुं वन्दे सिन्धुराजस्य गावः कापं कापं त्राग्णि यत्राङ्गकानि ।
 चारं चारं जन्तुदुष्कर्मवृष्यां दोहं दोहं पुण्यदुग्धान्य(ट)न्ति ॥ ५३ ॥
 मध्येपाथोराशि पातालमूलादुन्मग्नस्य क्रीडयोर्वीमिषेण ।
 भाति ग्रीवेवादिर्कूर्मस्य यो मां पापासक्तं पावयत्वेष सेतुः ॥ ५४ ॥

शीर्णाब्जकीकसभरं शिथिलप्रवाल-

वह्यान्ननालमवकीर्णवराटदन्तम् ।

भग्नोर्मिवाहु च पतद्भिरगैर्बभूव

यन्निर्मितौ जलधिवर्षं स सेतुरव्यात् ॥ ५५ ॥

कुण्ठीकृताशरकुलाधिपगर्वराशिः

खण्डीकरोतु भवतां कलुषाणि सेतुः ।

भारासहिष्णुरिव यस्य पयोधिरङ्ग

वीचीकरैर्विततशङ्खनलैः क्षिणोति ॥ ५६ ॥

अहाय सेतुरशिवानि विहन्तु यत्र

सक्तेतरेतरतरङ्गमुखौ चकास्तः ।

बेलातिलङ्घनविधापणबन्धनाय

श्लिष्यत्परस्परकराविव सिन्धुराजौ ॥ ५७ ॥

सेतुर्मुदे भवतु वो जलमम्बुराशे-

र्वीरेण यत्करणकौतुकिना विभेजे ।

सीतावियोगशिखिरावणवाहुधाम्नोः

कर्तुं पृथक्प्रशमनामभिकाहृतेव ॥ ५८ ॥

विषं जगद्गुरोरदादयं पुरेति रुष्टयोः

सुवेलगन्धमादनसराभियातिमृत्वयोः ।

निधाय मध्यसीमनि प्रमृद्रतोर्यदर्गलां

विरौति वाहिनीपतिः श्रियै स सेतुरस्तु नः ॥ ५९ ॥

उदञ्चद्वोपाभ्यामुदधिलहरीभ्यामुभयतः

कृतासङ्गः सेतुः कवलयतु पापानि भवताम् ।

भृतक्षोणीकन्यापतिविजयनिःसाणयुगली-

लसत्पार्श्वद्वन्द्वावलितकरिराजन्यविहृतिः ॥ ६० ॥

दक्षाः संगतलोकपातकविधौ ताटस्थ्यभाजो नृणां

चेतोभीतिविधात्रका मलिनतां संविभ्रतो भूयसीम् ।

तुङ्गाः पातकरागयस्तनुभृतां भृ(भ)ङ्गा इवाम्भोनिधेः

सङ्गाद्यस्य विनिर्दलन्ति शतधा तस्मै नमः सेतवे ॥ ६१ ॥

श्रीमदामयशोदुकूलकलनावेम्ने नतिं मौलिना

कुर्मो गर्हितकर्मदग्धजनताजीवातवे सेतवे ।

शश्वद्यत्र विनृम्भतो रघुपतेः स्यातिप्रतापाङ्कुरा-

न्व्यक्तान्मौक्तिकपद्मरागमिपतः सिञ्चन्निवाम्भोनिधिः ॥ ६२ ॥

मध्येवारिधि काञ्चनाचलमिलन्मध्या मही दृश्यते

पुंसां नौरिव कापि पुण्यपटली वाणिज्यलाभार्थिनाम् ।

लङ्का तन्निकटस्थितेव तरणिलघ्वी तयोरन्तरे

सेतुः पाश इव स्फुरन्वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ ६३ ॥

वलमानवीचिकरलीलया मिथः

पृथुकम्बुकन्दुकमिह प्रहिण्वतोः ।

निहितेव यः स्फुरति यष्टिरन्तरे

सरिदीशयोः स नलसेतुरीक्ष्यताम् ॥ ६४ ॥

लङ्काभिव्याप्तिभाटीचटुलरघुवरोदामद्रोर्धाममार्गे-

भ्रैलोक्यमामजाग्रदशयद्रनयशोरोधविष्कम्भकाण्डः ।

सेतुर्वः संतनोतु श्रियमुभयनदीवान्धवोपान्तलीला-

लोलत्कल्लोलमल्लद्विपयुगलसमीकर्भटीमध्यगितिः ॥ ६५ ॥

श्रीमत्कूर्मोत्तरेन्द्रक्षितिवलयमयैरादिमध्यान्तभागै-
 राग्रद्धे भूर्तिमम्भोनिधिवसनसमावेष्टयमानां दधाने ।
 पीठे यद्गोमुखाब्धे फनकधरणिभृल्लिङ्गमाभाति तुङ्गं
 पायाद्स्मानपायात्सुकृतनरपतेर्जेत्रकेतुः स सेतुः ॥ ६६ ॥
 धर्मकोटेस्तदा तस्य धर्मकोटिमभीप्सतः ।
 कथमात्माश्रयोऽप्यासीत्कार्ये न प्रतिबन्धकः ॥ ६७ ॥

अयं पुनरथिरूढगन्धमादनं रतिवन्धुशासनमभिवन्ध नुतिवन्धमौखरी-
 मविन्दत ।

नलसेतुबन्धतटकेलिशालिने नतिरस्तु शैलतनयाविलासिने ।
 सृजतीव यन्मकुटसिन्धुरन्धिना सहनर्मसंलपनभूर्मिनिःस्वनैः ॥ ६८ ॥
 यो वारिराशेरुद्ररात्तरङ्गमहोरगान्मौलिभृदोषधीशः ।
 आकृष्य भूयस्त्यजतीव सोऽयमास्तां मनस्यादिविपापहारी ॥ ६९ ॥
 यस्याद्दृहासेन्दुरुचा पयोब्धितीलां दधाने लवणाम्बुराशौ ।
 निद्राणनारायणनर्म धत्ते सेतुः स मां पुंगवकेतुरव्यात् ॥ ७० ॥
 रमतां हृदि रामनाथदेवो वितता वारिः.....गेहे ।

श्रियमञ्चति सेतुबन्धरेखा शयितोर्वीधरचापनिर्विशेषा ॥ ७१ ॥

चण्डैः प्रगृह्य चलवीचिकरैर्नराणां

पापावलिं पृथुषु सेतुशिलातलेषु ।

यच्छासनेन परिपातयतीव सिन्धुः

सोऽयं ममास्तु हृदि सोमकलावतंसः ॥ ७२ ॥

व्याकीर्णविद्रुमजटावलयं विमुक्त-

फेनाद्दृहासमवधूर्णितवीचिहस्तम् ।

संख्यासु नस्य नटन्तद्रुक्लिं सप्रदो

निर्माति शर्म वितनोतु स नीलकण्ठः ॥ ७३ ॥

आयात पातककृतो भवतामघानि

संक्षालयानि सहसेति यदग्रभागे ।

अम्भोधिरात्मभवसेतुविलङ्घनेन
सत्यापयन्निव चकास्ति मृडं तमीडे ॥ ७४ ॥

रामेश्वरो विजयते ललद्दूर्मिहस्त-
पर्यस्तशुक्तिपटलीकपटेन यस्मै ।

चूडामणीकृतसुधांशुकलान्तराणि
विश्राणयन्निव विभाति तरङ्गगाली ॥ ७५ ॥

पादावनम्रजनपङ्कपरंपराणां
संक्षालनामिव समुद्रजलैर्विधातुम् ।

श्रीरामसेतुतटसीगनि वासलीला-
माग्नेडयन्घटयतां मुदमद्रिधन्वा ॥ ७६ ॥

मुक्ताविद्रुमपद्मारागपटलीमुख्योपदामन्तिके
न्यस्यन्नेत्य सृजन्निव प्रणयिनीनिर्मोचनाभ्यर्थनाम् ।

भूयो याति मुखे बहङ्गलनिधिर्मङ्गं किलापाकृतो
येन प्रत्यहमेधते स भगवानेणाङ्कचूडामणिः ॥ ७७ ॥

जानकीकरसमूढवालुकामूर्तये मुपितराघवार्तये ।

रामनाथ इति नामशालिने शूलिने नटनशीलिने नमः ॥ ७८ ॥

तदनु पण्डिताखण्डलः पाण्ड्यधरणीमण्डनायमानमुखरुत्तरश्रीलास्यमुखर-
मुपगम्य ह्यालास्यनगरगणेषुगुणविशेषामशेषभुवनमातरमपि सवित्रीकृतम-
लयध्यजधरित्रीशवल्लभामपरयुचतिदुर्लभाभिरङ्गजनृपालपुंगवशक्तिभिरिव य-
क्षोजवृद्धिभिस्तिष्ठभिरुपशोभमानयौवनारम्भां विपुलसंरम्भविहितनिखिलदि-
ग्विजययात्रावसरनेत्रातिथीभवधिपुरविरोधिसंनिधितिरोहिततृतीयपयोधरभरां
सपदि मीनाक्षीमध्यक्षयन्प्रणिपातपूर्वमयमभिजातपथविहारिणीं वाणीमभाणीत्वा

हरमिव समाख्यातुं चित्ताय जाप्रतमप्रतो

रचयति कुचे तार्तार्यीके भुजान्तरमज्जनम् ।

सपदि विनतो लज्जासद्गातृदीयगवेपण-

प्रवण इव नः पायान्मीनाक्षि ते मुखचन्द्रमाः ॥ ७९ ॥

स्तनशिखरिणोः स्पर्धामुत्पाद्य तावकयोः पुरा
 कुलमहिधरो दृष्ट्वा तस्थौ तृतीयकुचात्मना ।
 अधिगतवतोः पश्चादैक्यं तयोः सविधादसौ
 निजपरिभवं प्रायो निर्धार्य देवि तिरोदधे ॥ ८० ॥
 तव गिरिसुते वक्षोजेषु त्रिषु स्मरशासिनो
 नयनसरसीजातैर्नातेषु सत्सु भक्तताम् ।
 दहनघटनत्रासाल्लिल्ये तृतीयपयोधरः
 समकुचददश्चिन्ता न्धादलीकविलोचनम् ॥ ८१ ॥
 पुरहरकरामर्शत्रासेन भूधरनायक-
 स्तव कुचयुगोपांते प्राप्य स्तनान्तरभूमिकाम् ।
 भगवति तिरोभूतः कापि प्रतिक्षणभाविनी-
 महह पुनराशङ्केशानस्य हस्ताविमर्शनाम् ॥ ८२ ॥
 भवति विमुखे धैर्ये पाणौ विमुञ्चति कार्मुकं
 सुरभिलशरेऽप्याजौ स्वीकुर्वति प्रतिकूलताम् ।
 परमवसर लब्ध्वा पृथ्वीधरेन्द्रशरासनो
 जननि भवतीमाविल्लज्जां करे जगृहे हरः ॥ ८३ ॥

इति सुमतिरयमभिदधानो दिगलितोपमानसंकथां रूपसंपदमखिलजगद-
 भिन्नाया विभावयन्पुनरिदमभाषत—

अम्ब कद्रम्बवनान्तरमन्दिरसंजातकेलिसंचारे ।
 भूरि पुरवैरिलीलासाक्षिणि मीनाक्षि देहि वाग्देवीम् ॥ ८४ ॥
 आचिकुरचरणपल्लवमनवधानां शिवे तवाद्धानाम् ।
 उपमां वदज्जघन्यैरुपमानैः क इव नापराधी स्यात् ॥ ८५ ॥
 तदपि भवदीयचिन्तासुकृतानि लब्धुमिच्छन्त्या ।
 मत्तया समाहितः परमयमारम्भः सवित्रि सहनीषः ॥ ८६ ॥
 विशिषदक्षिणेतरेकरपल्लवमन्यपाणिधृतकीरम् ।
 किमपि करणापयोधेरधिदैवतमाविरस्तु मम चित्ते ॥ ८७ ॥

कुलगिरिकुमारिके तव कुन्तलपरिमुपितसंपदो मेघाः ।
 कन्दन्ति नूनमेते क्षितिभृत्पादेषु क्लृप्तनिष्यन्दाः ॥ ८८ ॥
 जडमपि दोषाकरमपि समधिककौटिल्यमपि सुधासूतिम् ।
 शिरसा वहसि यदेषा जननि कलापक्षपातशैली ते ॥ ८९ ॥
 आपाटलाधरच्छविवालारुणकिरणपरिचयास्किं वा ।
 अनिशचिकस्वरमास्ते पार्वति भवदीयवदनतामरसम् ॥ ९० ॥
 कमलभवन्मुखभेदे कलमेदीशोऽपि देवि गीर्वांसाम् ।
 एकत्र पट्टपदावलिस्तिरथ भ्रूलता न चेद्दृष्टा ॥ ९१ ॥
 शशक्षमणो विशिष्टं शफराक्षि मुखं तवेति मे धिषणा ।
 यदिह विशेषकमिन्दोरसुलभममितैस्तपोभिरप्यास्ते ॥ ९२ ॥
 तव जननि लोचनद्वयमाभाति मदारुणीकृतोपान्तम् ।
 निजगतिनिरोपकारिणि कर्णयुगे किञ्चिदात्तरोपमिव ॥ ९३ ॥
 शर्वाणि ते कटाक्षः शक्तिं जगृहे नु कालकूटस्य ।
 गलकलितोऽपि स विकृतिं न दिशति नाधं यदेप मोहयति ॥ ९४ ॥
 श्यामापि विमलशीलं संततलोलापि संभृतस्थैर्याम् ।
 गौरि कुटिलापि ऋज्वीं तनुते श्रियमानतेषु तव दृष्टिः ॥ ९५ ॥
 तावकहसितविडम्बनसंभृतगाढागसां विधोर्भासाम् ।
 संभाष्यते चकोरीचञ्चूसंदंशकोटिभिश्छेदम् ॥ ९६ ॥
 दशनकिरणप्ररोहैस्त्रयीममृतैरिवाभिपिच्यन्ती ।
 श्लाघाचलितशिरस्कं गायति शश्वघशांसि कामरेः ॥ ९७ ॥
 भवदीयफण्टनालीपरिवादिन्यामलीकद्वकान्ते ।
 तन्तीगु.....र्दपत माङ्गल्पहेमसूत्राणि ॥ ९८ ॥
 शालाहलानलाकुलहरगलसंतापकन्दलीहरणात् ।
 घूमो भुजद्वयीं तव तनुरुचियमुनातरद्गुगलीति ॥ ९९ ॥
 फलयामि.....ननि श्यामो यदंशुसंद्रोहः ।
 गृह्णति कपोलगूले मङ्गलद्वेषतंसमतिदारी ॥ १०० ॥

परिणतदाडिमधीजभ्रमचुम्बितपन्नरागमणिमुद्रम् ।
 विभ्रमशुकमालोक्य स्मेरमुखीं त्वां भजामि मीनाक्षि ॥ १०१ ॥
 आनन्दपारवश्यादपि विस्मृतमन्तरान्तरा गेयम् ।
 हैमवति यद्विरा पुनरनुसंधत्से स मां शुकः पाथात् ॥ १०२ ॥
 अङ्गुलिभिरम्ब तन्त्रीताडनसमये तव स्फुरन्तीभिः ।
 संगीतविभवसंभृतपल्लवनिवहेव भासते वीणा ॥ १०३ ॥
 माग्दयं विलीनो गीतिरसेनेति किं नु मीनाक्षि ।
 कुचगिरिमलाबुरुद्धं कुरुपे वीणाविनोदवेलायाम् ॥ १०४ ॥
 मध्येगानसुधाम्बुधिमज्जनमभिशङ्क्य किं नु वा धन्ये ।
 वीणावादनकेलिपु कलयसि कुचयोरलावुविन्यासम् ॥ १०५ ॥
 त्वं बलकी च देवि द्वे सख्यौ कृतपरस्पराश्लेषे ।
 चारुस्वने भवत्यौ सृजत इवान्योन्यकेलिसंलापम् ॥ १०६ ॥
 स्फीते महःप्रवाहे मज्जनलीलाकृतः स्मरेभस्य ।
 उत्पतिताचिव कुम्भावुरसिजभारौ तवावभासेते ॥ १०७ ॥
 तव तरुणि मानमायी कोऽपि न रोमालिरस्य मणियष्टिः ।
 न कुचौ करण्डयुगं मौक्तिकमाला न कन्दुकश्रेणिः ॥ १०८ ॥
 शिशुतां विजित्य मध्यमसीम्नि निखातो नवेन तरुणिम्ना ।
 रोमलतिक्रात्मना तव राजति जम्भारिमणिजयस्त्वम्भः ॥ १०९ ॥
 कुचगिरिचरद्भवाशयकरिपातनजातकौतुको मदनः ।
 तावकगभीरनाभीदम्भादम्ब ध्रुवं चकार बिलम् ॥ ११० ॥
 कुचयुगलभारपीडा कुरुते तनुतां तवावलग्नस्य ।
 अविवेकिनः समुन्नतिरन्तिकभाजां विपादनायैव ॥ १११ ॥
 त्रिवलीमयेन यौघनदर्वीकरवेष्टनेन किमपणं ।
 भवदीयतनुपटीरन्नततीग्ध्यो विगाहते तनुताम् ॥ ११२ ॥
 कथमतितरां कठोरैः करहिशिरःकदलिकाण्डतूर्णरैः ।
 जननि जघनोरुजङ्घं तुलयन्ति धुतोपमानसङ्घं ते ॥ ११३ ॥

भवमहिषि तव पदाभ्यामिदमधरीकृतमिति ध्रुवं वेधाः ।
 कलयति कमलमधस्तात्सर्वे कुर्वन्ति सत्समाचरितम् ॥ ११४ ॥
 नखरनिकरच्छलोदितनूपुरहीरोपलप्रतिच्छायाः ।
 अङ्गुलिदलापदेशाद्भ्रान्ति भवचरणकिरणनिप्यन्दाः ॥ ११५ ॥
 कमलकलहोद्यमो वा हिमगिरिहेलाविधानवाञ्छा वा ।
 यमिहृदयवारिजस्थितिकलना वा तव पदं करोत्यरुणम् ॥ ११६ ॥
 हंसास्त्वया मदालसविभ्रमगत्या विभीषितस्वान्ताः ।
 मातः पयोदमालां प्रेक्ष्य भवच्छङ्कया पलायन्ते ॥ ११७ ॥
 निर्माय निर्मले तव केवलदृङ्गारकन्दलैरङ्गम् ।
 उडुराजखण्डमौलेरुपदीकुरुते स किं मनोजन्मा ॥ ११८ ॥

श्रुतिश्रमविनोदिभिः शुकरवैरभिन्वक्त्या

पुरारिगुणसंपदा पुलकितैकगण्डस्थलम् ।

कदम्बविपिनान्तरे कलितसंनिधानं चिरा-

न्महः किमपि दृश्यते मरकतोपलश्यामलम् ॥ ११९ ॥

अनन्तरमुपसृत्य सुन्दरेशमारचितसंनतिरिदममन्यत—

अभीष्टसिद्धयै हरिणाङ्गशेखरं विनौमि हालास्यपुरीविहारिणम् ।
 विभोश्चतुःपष्टिविलासकारिणः कियन्मदीयावनकेलिकौशलम् ॥ १२० ॥
 जरद्रवारोदणशीलिना त्वया कदर्यते हन्त नरे(गे)न्द्रकन्यका ।
 हयावलीविक्रयिणस्तवेश किं तुरङ्गमः कोऽपि बभूव दुर्लभः ॥ १२१ ॥
 गिरिद्वयपाणिषु माधुर्योपितां बलयभूषणमर्पयता त्वया ।
 शफरदृकरपद्मवसंपदा कथय तेषु कलापि किमीक्षिता ॥ १२२ ॥
 उच्छूलसिन्धूदकरोधहेतुमृत्क्षेपकर्मावसरे विनघ्रात् ।
 संसेत गङ्गा यदि मस्तकात्ते का वा दशा स्यान्मधुरानगर्याः ॥ १२३ ॥
 उरसिरुहत्रयरूपामुपहृत्य तव त्रिवर्गसंपत्तिम् ।
 अजनि शफरेक्षणा स्वयमानन्दधनापवर्गसंसिद्धिः ॥ १२४ ॥
 अथ निर्गत्य मधुरापुरादधिगत्य च कवैरजां समरमृगयादलितदनुजसा-

रङ्गयूथमपि श्रीरङ्गनाथ परिकल्पितपूजापुण्यतन्त्रिमपि गजारण्यपतिं चिरमु-
पास्य नि सत सहचरलोकमवलोक्य वाक्यमिदमारयातवानवनीसुरशाकिर ।

कलशार्णवान्तरङ्ग कावेरीसङ्गि मन्महे रङ्गम् ।

यदिह घनपीनतुङ्गे पुरुषो निद्राति भोगिपर्यङ्के ॥ १२५ ॥

चारुऋवेरजाक्षरसमीरणपारणया पोषघने शयान भुजगेशमहाशयने ।

श्रीमहिलामनोज जलदामलधामनिधे त्व गुरु भङ्गल मम तरङ्गय रङ्गपते १२६

हृद्यमरुद्धाहृद्यवर्तनसक्तमते प्रौढगजाटपीनटनपाटवरूढरुचे ।

सभृतसर्पदा विहितकञ्चुविडम्बनया साधय बोधग्न माशु मम चेतसि भृतपते ॥

अज्ञातापचयक्रम द्विजवरैराम्बाद्यमाने रसे-

ऽप्यर्थ वारिदनीलमर्षमुदयन्मार्तण्डनिम्ब्यारुणम् ।*

मूले सखकुमारिकातटपरिष्कारम्य जम्बूतरो

रद्राक्ष फलमेकगीक्षणकृतामश्रान्तवृत्त्यानहम् ॥ १२८ ॥

ससारी म्यन्दनी वा जलधिरदानया लोचनी शेखरी वा

नेत्रा नीलोत्पलानामुदधिपरिवृढेनालयी तूणवान्या ।

पर्यङ्की कङ्कणी वा फणिधरपतिना सखभूभृत्कुमारी

मध्यालकारलीलावसतिरवतु मा देवतासर्वभौम ॥ १२९ ॥

वृद्धाचलाधिपमुपास्य ततो विपश्चि

दाराभ्य शोणगिरिसङ्गिनमङ्गजारिम् ।

नत्वा विरिञ्चिपुरनायकमप्ययासी

न्यग्रोधकाननपुरी निजवासगूमिम् ॥ १३० ॥

अनेकतीर्थोदनवैभवेन समापतन्तीं सशरीरबन्धाम् ।

काचित्तप सिद्धिमिवैष कन्यागन्या गहीयानथ पर्यणेपीत् ॥ १३१ ॥

अनवगुणकलापैरन्यनारीदुरापै

रनुसृतनिजचित्त हैमवत्योस्त्रिवेश ।

द्वयमिदमनुरुन्धन्दक्षिण सारसाक्ष्यो

रधित मुहुरमान्तीमन्तरानन्दवृद्धिम् ॥ १३२ ॥

इति समरुपायगङ्गी यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये पद्यम आभाम ॥

पष्ठ आश्वासः ।

ताभ्यामसौ धर्ममण्डूरीभ्यां समाचरन्संशयगोचरेषु ।
निर्धारणाय श्रुतिनिर्विण्णेषं प्रमाणमासीत्परमङ्गभाजाम् ॥ १ ॥
तस्य तीर्थभजनोचितयात्रामादिशच्चिव सुदीपितिकस्य ।
स्मेरपाटलपरीमलवीचीमोदितालिमुखरः समयोऽभूत् ॥ २ ॥
मल्लिकाकुमुमगण्डलगौरो मारवाहुमद्रमान्धविधायी ।
दीप्तचण्डकरदीधितिरागात्कालकाल इव कश्चिदनेहाः ॥ ३ ॥
ग्रीष्मसंज्वरकृतामत्तिप्रीडामब्जिनीपतिरिवासहमानः ।
मेदुरामविरतं मिहिकाभिर्विश्रवःसुतदिशं विजगाहे ॥ ४ ॥
उत्थिपद्भिरटवीतरुकाण्डानुद्भटैरपरदिक्पवमानैः ।
भग्नरहसि पतङ्गशताङ्गे द्राधिमानमलभन्त दिनानि ॥ ५ ॥
मेदुरे करसहस्रनिपीतैर्मेदिनीतलजलैरहिमांशौ ।
भारकुण्ठितजवै रथवाहैः प्रादुरास गरिमा दिवसानाम् ॥ ६ ॥
व्योम्नि दावदिखिधूमवितानैर्मांसले स्वरगरीचिहयानाम् ।
मार्गमार्गणवृत्तातिचिलम्बाद्दीर्घतां समजय(गम)न्दिदसानि ॥ ७ ॥
अस्फुरच्छिखरिगहरगर्भव्यापिहेतिरटवीहुतबाहः ।
उद्गतैरिव विशन्नजधूमैरुद्भवं जलमुचामभिगङ्गय ॥ ८ ॥
भारिवैद्युतलतापरिणत्यै धीजसंततिरिव प्रविकीर्णा ।
व्योमसीम्नि विपिनज्वलनानां विस्फुलिङ्गपटली विजन्मभे ॥ ९ ॥
शोपितेष्विह जलेषु नितान्तं श्लेषलोफसलिलान्यपि पातुम् ।
दारुणैर्वसुमती फरजालैर्दारितेव तपनेन पफाल ॥ १० ॥
मस्थितेन मधुमासनृपेण प्रापिता वनमहीनिचिराणि ।
पावकावलिरिव प्रचकाशे पाटलीकुमुमकोरकपङ्क्तिः ॥ ११ ॥
अंशुमान्दिकपिशाच्यरमध्ये व्यक्लिमाजि मधुवैरिणि फाले ।
अद्भुताय किमिदं यदमुष्मिस्तर्जुनस्य मुदुराम विक्रासः ॥ १२ ॥
मापचेन विहितोपचयानां मार्दवं किमन्यप्रकराणाम् ।
आजहार शुचिराशु निधातुं किं निरीपकुमुमन्तवकेषु ॥ १३ ॥

दारुणातपभिया स्तनसीमामाश्रित शिशिरमञ्चुरहाक्ष्य ।
 सान्द्रचन्दनरसै किमरक्षन्शस्यते हि शरणागतरक्षा ॥ १४ ॥
 तालवृन्तमभितो हिमधारास्यन्दनिर्भरसिताश्रवलक्षम् ।
 नृत्यति स्म निकटे युवतीनामास्यदास्यकृदिवैन्दवविम्बम् ॥ १५ ॥
 अम्बुजव्यजनमञ्जमुखीनामाश्रयक्षपि मुहुर्भरुदासाम् ।
 धर्मवारिकणजालममुष्णात्का व्यवस्थितिका चपलेषु ॥ १६ ॥
 पर्ययेण वृत्तपातमधोऽधो वापिकाजठरवारि विरेजे ।
 चण्डभानुकरसज्वरभीत्या गन्तुकाममिव गर्भमवन्व्या ॥ १७ ॥
 उन्नदद्भ्रमरमुच्छ्रितपद्म भासते स्म पटल नलिनीनाम् ।
 साध्वसात्करमुदस्य सवित्रे शसदात्मसरसामिव शोषम् ॥ १८ ॥
 क्रीडितु सरसि तीरगताना वक्रराजिररुचद्वनितानाम् ।
 सादरेव जलजेषु विधालु सर्वसनहनसाहसकेलिम् ॥ १९ ॥
 अम्बुगाहनकृतामवलानामङ्घ्रिपङ्क्तिरपनूपुरनादा ।
 लक्ष्यते स्म सरसीरहलक्ष्मीगोपणाय भृतमूकदशेव ॥ २० ॥
 प्रक्रमे सलिलकेलिफलाया नाभिदग्ममपि सारसमम्भ ।
 श्रोणिभि पुनरुरुरुहदग्म मुश्रुवामजनि सभ्रमेहेतु ॥ २१ ॥
 प्रापिते सरसि पद्ममुखीना क्षीभमूहजुचजुम्भनितम्बे ।
 अब्जसत्ततिरधोमुखयीक्षा लज्जितेव लहरीषु मम(ज्ज)जे ॥ २२ ॥
 वीचिलोत्पपहाय सरोज वक्रसीमनि पतत्रपि वध्या ।
 पद्मदन्तदुपगृह्ननहृष्यद्येतसा सहचरेण शशसे ॥ २३ ॥
 अङ्गना फलिलमञ्बु सरस्या जुर्वते स्म जुचकुङ्कुमपद्मे ।
 रञ्जयन्ति विदुषामिव भावैराशय किमु जलम्य मृगाक्ष्य ॥ २४ ॥
 पादयावकमुरोजपटीर चक्षुरज्जनमपि क्षपयन्तम् ।
 वीक्ष्य रौपविवशा इव हस्तैस्ताटयन्ति वनिता म्म तटाङ्गम् ॥ २५ ॥
 कातयन्प्रवरवारिभरेण ह्याविते सति पयोधरजुम्भे ।
 हृदतो मृगदशा मदनेम रोदमातपट्टत विममर्च ॥ २६ ॥

अक्षमा अपि विहर्तुमगाधे कामिनां करगृहीतवलम्बाः ।

वालिकाः प्रसृतपाणिपदाब्जं पाथसि प्लवननर्म वित्तेनुः ॥ २७ ॥

कैश्चिके सलिलसंगिनि तासां कान्तचित्तमजनिष्ट रसार्द्रम् ।

शुष्यति प्रचितशोषणमस्त्रैराङ्गजैर्नियमिते च निबद्धम् ॥ २८ ॥

नीलयुन्तलनियन्त्रितमल्लीसूनकन्दुकभरा सुदृगाली ।

वारिदोदरवलद्विधुविन्वामावलिं क्षणरुचामनुचके ॥ २९ ॥

अथैष पित्रोरमितैस्तपोभरैरुपेयुषोः स्वर्गमुपाजितैः स्वयम् ।

गयागिरःसीमनि कृत्यमास्तिकः स्वधर्म इत्याचरितुं समैहत ॥ ३० ॥

द्युसिन्धुकादीतदधीश्वरेषु प्रारभ्य या बाल्यममुष्य भक्तिः ।

करावलम्बप्रतिपादनं सा गयाप्रयाणाभिरतेरत्तानीत् ॥ ३१ ॥

लमे शुभे स निरगाद्रचितः सुरेन्द्र-

संतर्पणः सहजनिर्मलशीलशाली ।

दुष्कर्मत्रमितजनागमदूषितानि

तीर्थानि पावयितुकाम इवाखिलानि ॥ ३२ ॥

वलिभोजिवकोटयोजैवात्पतिपत्नाटनयोः प्रतिक्षणम् ।

किरणच्छलतोऽसितार्जुने किमभातां पुरतोऽस्य निन्नगे ॥ ३३ ॥

अनुपदमपश्यदयमपसञ्च्यपार्धतः सहसा विनिःसृतं धरणीतलादुपरि
बाहुमध्यमादनतितुङ्गे नभसि विहितचङ्कमतया संनिष्कृष्टोदयामिष्ट.....

मनश्चरगाचक्षाणमदक्षिणभागविटपिशाखाशिखरधिरचितोपवेशतया भजनीय-
देशभाविनीमद्यितामुन्नतिमभिव्यञ्जयन्तं कमपि खञ्जरीटकस्वगम् ।

अम्बरे मण्डलभ्रान्तिमपदिश्य गरुत्मतः ।

तमागतवतम्बातुं हरेश्चक्रमदृश्यत ॥ ३४ ॥

उशीद्रमाणिनयमरीचिकोर्मिहल्लीसशीलच्छवि हृष्टकाद्रौ ।

वल्लीससं धाम वशीन्द्रलोक्तह्रीनमेकं मतिमाननंसीत् ॥ ३५ ॥

स्थितस्य मध्ये गिययोर्विभाति यद्वावली यस्य समं तदास्यैः ।

विन्वान्तिरिन्द्रोरिव भानुमालिस्पर्षामृतद्वादशविप्रहस्य ॥ ३६ ॥

अभिवन्द्य च तं भगवन्तमिदं नयनमनानीत् ।

गन्धश्रेणीसान्द्रकङ्कारचूड गन्दम्बेरोदारवक्त्रारविन्दम् ।
 अन्तर्याणिध्येयमाघ्रायगेय वन्दस्वैन वाणि वल्लीसहायम् ॥ ३७ ॥
 दीनपालनमहाव्रतकतौ दीक्षितेयमधिहृत्काचलम् ।
 वैनतेयतनयाधिरोहिणी वासना विहरते पडानना ॥ ३८ ॥
 कालिकागिरिशयोगसाधित गाढमभिजठरे समाहितम् ।
 गालित पयसि सौरसैन्धवे काञ्चनीकृतशराटविं रुचा ॥ ३९ ॥
 शीलितोपचयकृत्तिकापय स्वीकृतिप्रकटितातिवैभवम् ।
 व्यालिहामि मनसा भवामये मज्जता किमपि पारद रसम् ॥ ४० ॥
 इहेश्वरादेकमुखप्रवृत्तेरीपलभा ... रीरितार्थ ।
 कङ्कारशैलाधिपतिं कथ वा भजन्ति सदशितबाहुमुख्यम् ॥ ४१ ॥
 कनीनिकाशुग्रथिताक्षमाला पडाननी भाति पडाननस्य ।
 अम्भोरुहश्रेणिरिवासिताब्जदलसजा गाढतर निबद्धा ॥ ४२ ॥
 त्रिसध्यमाविष्कृतरक्तसध्यके धराधरेऽस्मिन्निदमन्यदद्भुतम् ।
 यदेकनालोपरि शश्वदीक्ष्यते समग्रबोधाकलिता पटम्बुजी ॥ ४३ ॥
 कलापिनीना नटनान्तरेषु कपोल[डो]दोलायितकुण्डलानि ।
 नालीरुसदोहनदन्मिलिन्दपालीकन भ्रूपरिशोभितानि ॥ ४४ ॥
 कङ्कारमाघ्रातुमिवेक्षणाभ्या गाढावलीदश्रवणान्तिकानि ।
 नेत्रद्वयीसीमनिवद्धसेतुनर्मम्पृशा नासिकयोज्ज्वलानि ॥ ४५ ॥
 न्यस्तस्य दम्बोपनिवारणाय विन्दो सगन्ध तिलक वहन्ति ।
 प्रियाधरोष्ठामृतपारणायामुच्चरहपूर्विकया युतानि ॥ ४६ ॥
 उपासकेभ्यो युगपत्प्रणीतपद्दर्शिनीव्याकृतिसभ्रमाणि ।
 कङ्कारसौरभ्यघने कपोले स्वैर शिवाभ्या कृतचुम्बनानि ॥ ४७ ॥
 रसाभिलाषेण रह प्रियाभ्या पर्यायपीताधरपल्लवानि ।
 धन्यो जन पश्यति तारकारेर्मुस्तानि मुग्धम्भितरुन्दलानि ॥ ४८ ॥
 कुमारमीडे सुरगर्वयोगादुपोदसरम्भमुपेत्य यम्य ।
 त्रिलामदासेन भवान्विचेष्ट शत्रो जयस्तम्भ इवावस्तम्भे ॥ ४९ ॥

अहरलङ्घ्यविधेयशतस्य वा निशि निपेविततल्पतलस्य वा ।

उपनिपन्मुखवेद्यमुद्रेतु मे मनसि पण्मुखवारिरुहं महः ॥ ५० ॥

नीलावनीमृन्निमसौरिधाटीलुलायकोलाहल्लुप्तधैर्यं ।

फाले स्मरामः करुणाभिरामविलोकनं तारकवैरिणं तम् ॥ ५१ ॥

यस्त्रीवक्त्रारविन्दे मदकलमधुपद्मातसंपातरीत्या

तुल्यानां जृम्भणानामहमहमिकया गुम्भने दुर्निवारैः ।

हृद्यामुद्गावयद्विर्दिशि दिशि.....पङ्क्तिमिन्दीवराणां

कल्याणं वः फटाक्षैः कलयतु करुणाशालिभिः कार्तिकेयः ॥ ५२ ॥

स्तनंधयोऽपि शर्वाण्या दैत्यं दारित्तवानसौ ।

स्वतो धारयतः शक्तिं किं वयो गण्यते बुधैः ॥ ५३ ॥

सर्वागमोपदेष्टापि शबरीमयमग्रहीत् ।

अस्य भिल्लाग्रणीसूनोरथवा किमनौचिती ॥ ५४ ॥

श्रयत भवानीतनयं शतमखरिपुजैत्रवैभवानीतनयम् ।

निरवधि कारुण्येन ध्यासं हृदि वपुषि चाधिकारुण्येन ॥ ५५ ॥

सेनानीरजनि करश्रेणिपराभूतशौणनीरजनिकरः ।

परनलिनीरजनिकरः परमशिवानन्दवाप्पनीरजनिकरः ॥ ५६ ॥

प्रशस्तलीलाविभवोपनीतकुशस्थलीकूलञ्जरीविशेषम् ।

कूपालतोपन्नमुपात्तवेधःकपालमाराधयदेव देवम् ॥ ५७ ॥

इमं परीपाकमिहापराधादम्भोजयोनेरपि पश्यतेति ।

अदःकपालेन सुरालयेषु भिक्षामटन्यः प्रकटीचकार ॥ ५८ ॥

तदनु निःशङ्कं मूधरोत्सङ्गसीम्नि शीलित.....गासादितरागसंपदावे-

शतया शैलेशतनुमुवा सततमाकेशचरणमवलोकनीयरामणीयकं नागेशम-

भिवन्ध नरपालमन्दिरद्वारमासाद्य दूरादेव नृपसदसि मागधकुलनिगद्यमान-

मग्निजातपद्यजातमार्यमिश्रः सहर्षमश्रीपीत् ।

वर्धस्वामितसार सारसविधेयालोकलोकत्रयी-

गेयप्रौढिविशेषशेषनिभवाङ्गैपुण्यपुण्याकृते ।

सग्रामाङ्गणधीर धीरत सता कोदण्डदण्डक्षत-

प्रत्यर्थिस्मयसङ्गसगतमहीरामाक मारुप्रभो ॥ ५९ ॥

पनजयकृता दानेनानेकदित्कटलङ्घन

स्यदनिरतया कीर्त्या नीत्या निरस्तकलङ्कया ।

सरसफलया चात्रे सतानरलचिरन्तना

ननघचरिताव्राजङ्गेगीयसे क्षितिनायकान् ॥ ६० ॥

जनितनलिनीशङ्कावेशे हरिन्मणिकुट्टिमे

शशधरकलामुद्यद्विन्वा निशासु समतत ।

बिसधिपणया केलीहसा स्पृशन्ति मुखाञ्चले

प्रतिबुधगृह यत्तन्माकप्रभो तव वैभवम् ॥ ६१ ॥

श्रीमन्मार्कक्षितिधर भवत्कीर्तिसैल्ययोपा

मेरुस्तम्भे अमणनटनप्रक्रिया सविधत्ते ।

तस्यास्तादृग्विलसितजुपो रलताटङ्कभूषा

युग्म तिग्मच्छविरिति शशीत्यम्बरे बम्भ्रमीति ॥ ६२ ॥

चक्राणा विदधाति सोऽतिरुदन तेषा शरण्यस्त्वय

राजा विष्णुपदाक्रम वितनुते सोऽय तु तस्यार्चक ।

आस्ते सोऽहिभयैकभाजनमय तस्यानभिज्ञस्त्विति

त्यक्त्वा त परिकर्ममौक्तिकमिपात्त्वामेव तारा श्रिता ॥ ६३ ॥

तव मारुविभो धराधिपैरवलेपाद्रुतागिवन्दनै ।

इह दिव्यपि चानुभूयते बहुशस्त्रीपरिरम्भसभ्रम ॥ ६४ ॥

पार्श्ववर्तिजनताप्रतिनिम्बव्याजतो विमतराजसमाजम् ।

सङ्गरे कवलित ङिल धत्ते साल्व मारु तव पाणिट्टपाण ॥ ६५ ॥

वमथुनिकरेण धमुषा सिञ्चति मारुनृप तव गजश्रेणी ।

अत्मपदाहतिलीलानिर्मितमूर्त्तानिवारणार्थैव ॥ ६६ ॥

श्रीमानक्षितिपालशेखर भवद्वेतण्डवर्णानिलो

नेप्यत्यागु कुतोऽपि तुलपटलीरीत्या हरिद्वारणान्

आलोच्यैवमचक्षलस्थितिकृते तेषां किमम्योजम्:

क्षोणीमण्डलभारमेव सततं कुम्भस्थलीषु न्यघात् ॥ ६७ ॥

घाटीहेलायु घोटीसुरपुटदलितक्षुण्णरेणूपगूढ-

र्दानैर्जन्वालितासु त्रिदशकरटिनां गण्टभित्तिस्थलीषु ।

लम्बा नीलारविन्दच्छदरुचिरलिनां धोरणी कज्जलेन

व्यालिप्ता जैत्रवर्णावलिरेव भवतो भासते माकनूप ॥ ६८ ॥

अध्यासीना समन्तात्क्षितिभरणकृतामावलिः सिन्धुराणां

वातेरश्रान्तलोलश्रयणपुटमहातालधृन्तोपजातैः ।

काष्ठानामन्तराले किमपि विसरतस्त्वत्प्रतापानलस्य

प्रायः संधुक्षणानि प्रणयति नितरां माकराज क्षितीन्द्र ॥ ६९ ॥

विपक्षलक्ष्मीः क्रियते त्वया महीवराहवन्दी प्रमदासमञ्जसा ।

रिपुं च माकेन्द्र करोषि किंकरं वराहवं दीप्रगद्गासमञ्जसा ॥ ७० ॥

प्रकल्पते त्वत्करवालयष्टी रविप्रभाचारिजयापनाय ।

न हि प्रवर्तत कदापि लोके रविप्रभा चारिजयापनाय ॥ ७१ ॥

इह महिमा कनकपटः पट्टपटितं...ठा साल्वमाक नकपटः ।

विहरति मानवलोके विलसत्कारुण्यवीचिमानवलोके ॥ ७२ ॥

पापनृकण्ठीरवतः प्रथितादुदितं दिशासु कण्ठीरवतः ।

एत्य धरा माकेशं हृष्यति हृष्टकृष्ट्यैरिरामाकेशम् ॥ ७३ ॥

चारिजनामी राजति सोऽयं कृतस्वाचारिजनामीः ।

जहिहि स्कन्धावारे वसतिं तरसा दिगन्तिकं धावारे ॥ ७४ ॥

हेमाकल्प क्षमाकण्ठकहरपटिमा कल्यारामाकटाश-

स्तोमाकापः सुमाकर्कशभणितिललामा कथं वर्ण्यतेऽसौ ।

क्षमाकूर्परममाकल्पनलटह्यशःप्रौढिमा कर्मरूढ-

स्थेमा कारुण्यसीमा कनदनवशुणो माकराजक्षितीन्द्रः ॥ ७५ ॥

अनन्तरमथमवनिभृदन्तिकारुभिमुसमापनद्विरागच्छत सरयमाशिपो व-
दत नूपतेः श्रीमदवलोकनकुत्तुहली नृपतिरयमास्त इति निषेदयद्विरावसरि-

कपुरूपैरावेद्यमानसरणिरवगाह्य धरणीशमन्दिरमतिलङ्घ्यं कतिचिदपि कक्ष्या-
 (क्षा)न्तराणि कविवुधबन्धुसचिवमित्रसामन्तमण्डलीशोभिनि काञ्चनास्थान-
 मण्डपे मणिमयचतुस्तम्भमध्यमवितर्दिकायामतिमृदुलतूलमालिकामांसलममृ-
 तफेनपटलीविनिर्मलमादिपुरुषमिव शेषमास्तरणविशेषमध्यासीनं वारविलासि-
 नीकरकमलडो(दो)लायमानचामरद्वितयभासुरपार्श्वभागतया कलशजलधियुग-
 लीकल्लोलयुगला''''रुद्रसन्तमरविन्दिनीबन्धुमपह्(स)न्तं कौमुम्भपटखण्डपरि-
 कलितमालतीप्रसवशालिना भौलिबन्धेन संध्यामयूखसंवलिततारकमम्बरतलै-
 कदेशं विडम्ब्यन्तमस्तोककुङ्कुमस्थासकपिशङ्गमश्रीचितरङ्गितां मूर्तिमावृण्वता
 कण्ठाभरणमुक्ताफलदीप्तिवृन्देन गन्दाकिनीपूरपतनगौरवपुपं सुमेरुमवधीरयन्तं
 पीतवसनपरिपीतफटिप्रदेशतया पुष्करजालसंवृतनितम्बभूमिसुदयक्ष्माभृतम-
 धिक्षिपन्तं फलकल्पशाखिनः किसलयान्तरालकन्दलितेन कुसुमकोरकेणेव
 कुरुविन्दमध्यवर्तिना कुलिशोपलेन परिशोभमानमहं वीरकङ्कणं मणिबन्ध-
 सीमनि महनीयमुद्गहन्तं मकरध्वजमिव मार्गणोपदर्शितसौमनस्यं पाकशा-
 सनमिव प्रतिरोधिवलविभेदनं पुरवैरिमित्रमिव समस्तागिलपितपूरणधुरी-
 णसंनिधानं द्वितीयहरमिवातृतीयलोचनमन्यमिव शतमन्युमितरमिव घदान्य-
 पादपमपरमिव कुसुमाकरमत्रिकुलपवित्रीकरणकुशलचरित्रसंपदं कोनाम्बागर्भ-
 कुञ्जगृहसंचारकेलिपञ्चाननं पापजगतीपतिप्राचीनमुकृतपरिपाकं माकनरलो-
 कनायकमवलोकयन्मनस्येवमकरोत् ।

यो भोगिप्रवरोऽप्यजिह्वचरितः श्रीशोऽपि हृष्यदृषो

भास्वानप्यरिदुःसहः कुवल्याधीशोऽप्यदोपाकरः ।

सर्वज्ञोऽप्यनलीकट्टिचरलोऽप्यक्षीणपक्षावलिः

सोऽयं माकनृपो विचित्रमहिमा स्वैरं विजेजीयते ॥ ७६ ॥

तदनु संमदादुत्थाय पार्थिववरिष्ठेन समुचितासन्नविष्टरे समुपवेशितोऽय-
 मतिविचक्षणो दीक्षणमुद्यम्य हस्तं नृपकुलमणेरस्य नमदांस्तलसामन्तभूपते-
 राणिपं प्रायुङ्क्त ।

फलयाणाकर माकराज भवते कारुण्यसंशीलना-

दांदिरेय जनार्दनो वितरतादालोकनः संपदम् ।

पारावारसुतासनाथमभितो वाहान्तरान्तःपुरं

दोष्णां यस्य चतुष्टयी चिरघृतैः पातीव दिव्यायुधैः ॥ ७७ ॥

लक्ष्मीनित्यविहारकैटभरिपो चक्रावलीरञ्जन-

च्छयावल्लभ कीर्तिवृद्धिकलनाधाराधराभ्यागम ।

दोषापोषणपूर्णचन्द्र सुमनोविस्फूर्तिपुष्पाकर

श्रीव(म)न्साल्वकुमार माक भवतः श्रेयांसि संप्रार्थये ॥ ७८ ॥

सकलभवद्गुणसङ्घशाघाचातुर्यविवृतिकलनायाम् ।

जगति फणिराज एकः शिष्यत इत्येव शेषतां धत्ते ॥ ७९ ॥

पारं भवद्गुणौघानां वाणी व्रजतु मे कथम् ।

अपर्याप्तस्थितिर्येषामपि ब्रह्माण्डमण्डलः ॥ ८० ॥

तदपास्य भवद्गुणावलीस्तवघाटीरुचिमेतदद्य नः ।

पृथिवीश भृशं निवेदने प्रकृतार्थस्य मनः प्रवर्तते ॥ ८१ ॥

स्थितिगुप्तिमलब्धसंगतिं क्षितिपालाधिगमे फलं विदुः ।

मनुजेशधुरीण भादशामुचितं तेन तवोपसर्पणम् ॥ ८२ ॥

मुवि ते तु बुधैरवस्थितैरनवाप्तं न किमप्यवेक्ष्यते ।

अपहाय पुरा कृताधिकं सुकृतं दुष्कृतशोधनक्षमम् ॥ ८३ ॥

तदिमां मनुजादिवन्धुतां तव पार्श्वे विनिवेदय सांप्रतम् ।

अविमुक्तमुपासितुं व(रै)रविमुक्तं वयमाद्रियामहे ॥ ८४ ॥

परिपाहि मदीयवान्धवान्विपये ते विहितस्थितीनिति ।

कथनं खलु सिद्धसाधनं क्षितिसंत्राणकृतस्तवान्तिके ॥ ८५ ॥

इति तमभिलपन्तं हृष्टचेता नरेन्द्रो

भृतमुदमुपचारैः प्राहिणोदस्युदारैः ।

पथि खलु विदधानो भावबन्धं विशुद्धे-

र्वलवदिह सपर्याभाजनं कस्य न स्यात् ॥ ८६ ॥

अथ विनिर्गत्य निःशङ्कदुर्गमुबो निखिलदुर्गतजनस्वर्गतरोरनर्गलशौर्यवि-

स्मारितभार्गवस्य भर्गतनूभवस्यैव दुर्गाप्रयादलब्धविविधाभिलषितवर्गस्य भो-

गिवरनिराकृतिपटुविवेकशालिनो माकराजमहीपाकशासनस्य मुजनतातिरे-

कमनुचिन्त्य मुहुर्मुहुर्मुदमनुसंदधानस्तदवलम्बिभिरेव वचनगुम्भनैरनुचरस-
माजमपि सभाजयन्सरोजलोचन इव सहचरीद्वयेन कियद्दूरमिव गत्वा स
लब्धवर्णाः सुवर्णमुखरां निर्दणयन्निदमवर्णयत । इयं खलु

हुंकृत्य भृङ्गनिनदैरुपगृह्य वीची-

हस्तैः शिशूनिव जनानदसीयपङ्कम् ।

प्रक्षाल्य हंसरसितैः परिसान्त्वयन्ती

मोदं प्रसूरिव मुहुर्मुहुरातनोति ॥ ८७ ॥

उचरेण सरिदुत्तमामिमां तुङ्गशृङ्गदलितद्युसिन्धुना ।

चक्षुपोरुपदया चिराय नो भूयते भुजगराजभृता ॥ ८८ ॥

अत्र कुञ्जगृहासीनकेलिकाराङ्कलालिताः ।

विष्णोः कर्माणि गायन्ति विद्याधरमृगीदृशः ॥ ८९ ॥

अहो वृषधरमहीपतेरमुष्य महिगा ।

पङ्कपनीतैरिह सत्प्रसूनैः कुणिः खजो गुम्भनमातनोति ।

अम्भोजनाभस्य कथामवाचा प्रस्तूयमानां बधिरः शृणोति ॥ ९० ॥

अथ तदानीं

पद्मासझायमाने मणिमुरसि वह्नकौस्तुभं वास्तुभूमि-

र्भासामासारदानोन्मुखघनमुपमागर्वनिर्वापिकानाम् ।

स्तुत्यः श्रुत्यावलीभिर्नियमधनजनस्वान्तकान्तारलीला-

कुम्भी कुम्भीनसाद्रेरधितटममुनालोकि लोकैकनेता ॥ ९१ ॥

असौ पुनरुरसा विशङ्कटेन विधृतवनमालिकं वैङ्कचे(टे)शमभिवन्द्य
निर्मलमनाः सपरितोपमिदमभापत ।

साधूनां हृदयान्तरालसरणौ पुष्पन्परिष्कारतां

कुक्षेः सीमनि दर्शनीयविभवां कुर्वन्नगन्मण्डलीम् ।

आख्यामञ्जनभूभृतो निजतनुच्छाया.....इं त्वर्थय-

ऋोऽप्यास्ते मणिरिन्द्राकुचतटीशाणोपलोत्तेजितः ॥ ९१ ॥

षष्ठेन्दीवरयोरनङ्गन्नरयोरुत्तेजिते यहृशौ

मद्यो यस्य समस्तशब्दकुहनामाणिक्यशाणोपलः ।

यन्नाभीसरणिश्च सूक्तिजननीश्चश्रूपदस्थायिनी
 पायान्मां हृदयंगमस्मरकलातत्त्वं तदेतन्महः ॥ ९३ ॥
 अञ्जनाचल.....सर्वैरपि जनैरयम् ।
 तटे गुहतटाकस्य मुकुन्दो मुहुरीक्ष्यते ॥ ९४ ॥
 अवतंसेन विटुपां प्रशशंसे ततोऽमुना ।
 स्वामिपुष्करिणीतीरभूमिभूपामणिः.....॥ ९५ ॥

अद्विप्रभिन्नतटहाटकशैलशृङ्गरिङ्गद्रजोनिचयकुङ्कुमलिप्तगात्रः ।
 घोणाहृताम्बुनिधिदुन्दुभिधोपहृष्टः पायान्महीपरिणयाभिमुखो(वराहः) ॥९६॥
 अम्भोनिधेरलघुनिध्वसिताभिपङ्गाद्विभ्राम्यतो अमिविलोकनकैतयेन ।
 पृथ्वीपुरःप्रणयिनोचितगूपरीक्षां कुर्बन्निवादिमकिटिः कुरुतां मुदं नः ॥ ९७ ॥

(व्या)धृतदेहरभसव्यपसार्यमाणा-

माशासु वारिलहरीमपदिश्य सिन्धोः ।

जीयात्सृजन्निजसमागमभाविपृथ्वी-

व्रीडापनोदनतिरस्करिणीं वराहः ॥ ९८ ॥

आद्यं नमामि.....भजन्समुद्रो

यद्रोमकोटिपु कुशाग्रहिमाम्बुरीतिम् ।

तत्कालसंगतधरापरिरम्भकर्म-

धर्मोद्विन्दुविहृतिं घटयांनभूव ॥ ९९ ॥

अम्भोधि कूल.....चोरदैत्य-

मुस्ताक्षतिप्रभवमोदपरंपराभिः ।

भूदारतां प्रकटयन्पुरुषः पुराण-

स्तत्तादृशीमिह तरङ्गयतु श्रियं वः ॥ १०० ॥

कोलस्तनोतु कुशलानि चिरंतनो मे

येन क्षितौ प्रथममीपदुदञ्चितायाम् ।

अस्या विषादविगमाच्छ्रुसितैरिवाब्धे-

रहाय बुद्ददकदम्बकमाविरासीत् ॥ १०१ ॥

आधारधुर्यं जगदण्डकपालवन्ति
 पाथोमिषेण फणिसन्दिरमण्डपस्य ।
 उर्वीशिलामुपरि निक्षिपता व्यतानि
 येनाम्बुमानमिव तेन वयं सनाथाः ॥ १०२ ॥

प्रान्तक्षरज्जलधिवारिभरामुदस्य-
 न्योणाञ्जलेन धरणीं कुहनावराहः ।
 तादृकृतिव्यतिकरश्रमवारणाय
 धारागृहान्तरमिवाधिगतः पुनातु ॥ १०३ ॥

मखं शुभानि विदधातु महाबराहो
 दंष्ट्राहितेन विलसन्बलयेन धात्र्याः ।
 संरक्षणादिव चराचरमण्डलीना-
 मासादितेन महतातपवारणेन ॥ १०४ ॥

अङ्गं महीवरतनोरधिरोपिताया
 व्यापारयन्निजदृशा वदनारविन्दे ।
 आद्यः पुमानभयमुद्रिकयादसीय-
 मस्यन्हठोद्धरणभीतिमिवावतान्नः ॥ १०५ ॥

मवाब्धिरुद्धयसो जनानां पदाब्जमेतद्भजतां ममेति ।
 वक्तोव यः सपिथनिवेशितेन वरप्रदेनापि फराम्बुजेन ॥ १०६ ॥

तदनु श्लेषाचलभूपामणेररविन्दलोचनस्य चरणारविन्दपरिचरणपुण्य-
 परिणतेरिव नयनसरणिमवगाहमानमन्तिकनिप्यन्दमानसिन्धुपवनकन्दलप्रा-
 सतुन्दिलशिथिलबन्धस्य फणिराजपरिकर्मणः प्रतिक्षणट्टीकृतौ कृतदक्षिणं
 दक्षिणकैलासकटकतटसीमनि शिलावटमूलबद्धरतिं कालदृस्तिपतिमासेवमानो
 भूदेवानन्दनः सानन्दमिदमवादीत् ।

अग्रे लताप्रथितपटलीकल्पितच्छायमास्ते
 सिक्तं दन्तावलकरजलैरर्चितं मोगिरलैः ।
 भिल्लाभीशोपहतपिशितामोदवक्त्रारविन्दं
 भाग्यं पृथ्वीधरपतिमुता "योरदितत्वम् ॥ १०७ ॥

पायादपायरहितं परिणममुक्ता-
 दायादकायमतिवेलदयाविधेयम् ।
 दूरे चिरंतनगिरां दुरितापहारि
 पारेसुवर्ण.....कटं महो नः ॥ १०८ ॥

ब्रह्मादयोऽपि भवदासिकृते यतन्ते
 यत्नं विनापि ययुराटंविफादयस्त्वाम् ।
 आतः कृतान्तविजयिन्नतिचित्रशीलं
 त्वां मन्महे न सुलभं च न दुर्लभं च ॥ १०९ ॥

प्रत्यग्रपुष्करपयःकलिताभिपेके
 नागे नटद्रुणततावपि लृतिकायाम् ।
 प्रीतिस्तवास्तु भगवन्नभवत्कर्त्तुं वा
 लुब्धद्विजिह्वविपयः प्रणथानुबन्धः ॥ ११० ॥

अन्योपचारविधिरस्तु महान्णुर्वा
 भावत्कहर्षपदमान्तर एव भावः ।
 गौरीश ते मणिगुणप्रतिपादनेन
 प्राप्तौ गतिं किल समां फणितन्तुवायौ ॥ १११ ॥

त्वद्भावतोऽपि तुहिनांशुकिशोरमौले
 धन्या भृशं भवति तावकभक्ततैव ।
 श्रीकालहस्तिपुरसीमनि यत्त्वयापि
 भक्ताग्रिमस्य जगृहे फणिनः स्वरूपम् ॥ ११२ ॥

निर्मोकपट्टसितमङ्गमसह्यवेगः
 क्ष्वेलानलो दुरवबोधतरं पदं च ।
 सर्वं यतः सममहेर्भवतश्च शूलि-
 अन्न्योन्यरूपपरिवृत्तिरतः किमासीत् ॥ ११३ ॥

देव त्वया यदिह दक्षिणरौप्यशैले
 द्यालद्विपेन्द्रतनुरष्टविधा वितेने ।

तद्युक्तमेव कलये तव नीलकण्ठं
 पद्माननं च यदुद्यन्ति भवन्तमार्याः ॥ ११४ ॥
 घोरस्वभावजटिलः क्व वनेचरेन्द्रः
 ज्ञान्तोपसेव्यसरणी सुगमा क्व मुक्तिः ।
 अन्योन्यमेलनविधावनयोः प्रवीणा
 तत्तादृशी जयति देव तवानुकम्पा ॥ ११५ ॥
 प्रालेयभानुशकलादपि पादुकाया-
 माकाशसिन्धुसलिलादपि वक्रतोये ।
 देवीमुखामृतरसादपि दष्टमांसे
 को वा गुणस्तव कुतूहलहेतुरासीत् ॥ ११६ ॥
 हातुं पुलिन्दपतिरात्तकिरातभाव-
 मासीद्भवन्तमधिगम्य महाकिरातः ।
 किं कालहस्तिनगरीश तदद्भुताय
 प्राग्वासना बलवती खलु देहभाजाम् ॥ ११७ ॥
 अङ्गान्नरार्चनविधेरपि ते गरीयः
 पादारविन्दपरिपूजनमेव शम्भो ।
 दत्त्वा मुखे दशमगाद्विषमेक्षणत्वं
 भिन्नः पदे तु हरिराप्तमुद्गर्शनोऽभूत् ॥ ११८ ॥
 व्याधः समर्पयतु नाम विलीढशेषं
 मांसं विवेकविरहेण मनोभवारे ।
 अङ्गीकृतं कथमिदं भवताथवैत-
 त्संभाव्यते त्वयि वनेचरसार्वभौमे ॥ ११९ ॥
 पाणिग्रहव्यतिकरादुपरि प्रज्ञाना-
 मुच्छिद्यसंकरमुद्यन्ति जना जगत्याम् ।
 प्रागेव मुक्तिपरिणीतिविधेरथं या-
 मासीत्किमेव शयरागमसंप्रदायः ॥ १२० ॥

स्पृष्टं शिरः शबरपादुकयेति मन्ये
तस्मिन्नमर्त्यतटिनीं विभूषे तथापि ।

दद्यामिपग्रहणदर्शितचापलस्य
नेहास्ति कापि तव निष्कृतिरन्तकारे ॥ १२१ ॥

गङ्गागाण्डिवचापयोर्मदभरक्षेपाय चूडापदे
गण्डूपाम्बु च पादुका च शबरोत्तंसस्य वज्रे त्वया ।
पद्माक्षस्मयभङ्गनाय दृगपि प्रत्याददे कस्य वा
दर्पापाकृतये महेश जगृहे दद्यावशिष्टामिपम् ॥ १२२ ॥

त्वन्मस्तकाहितपदन्यसनादिदोष-

संशोभकस्तकृते शबरो वभार ।

चर्माभ्वरं कटितटे भसिताङ्गराग-

मङ्गे कपालमधिपाणि जटाश्च मौळी ॥ १२३ ॥

सन्तु प्राणिवधैकतानमतयः शश्वन्मदान्धीकृता

जिह्मव्यापृतयोऽथवा जनिभृतः स्फारीभवद्भ्रान्तयः ।

मुक्तिस्तान्ब्रूणुते स्वयं यदि कृपा गुग्धेन्दुचूडाल ते

तत्र व्याधगजाहिकीटपतयो दृष्टान्तकाष्ठापराः ॥ १२४ ॥

यामि प्रीतिमहं परान्नभजनैरुच्छिष्टभोजी भवा-

न्मूर्धाहं चरणौ स्पृशामि धनिनां त्वं पादुकाशेखरः ।

सेवेऽहं घनपापकर्दमनर्दीं त्वं यक्रतोयाप्लुतो

युक्ता किन्तु मदीयदोषगणना श्रीकालहस्तीश ते ॥ १२५ ॥

सत्कर्माचरणात्मिकां प्रथमतः संपाद्य नान्दीं तप्तः

प्रादुर्भाव्य समस्तभक्तिगरिमप्रस्तावनाकौशलम् ।

द्रागुत्सार्य तमःपटीमथ वृते दीपेन विद्यात्मना

चित्ते मे नटनं विधास्यसि कदा श्रीकालहस्तीश्वर ॥ १२६ ॥

गण्डूपाम्बुनिमज्जनाय यद्भूद्भ्रूणावतंसस्य ते

चूडालङ्कृतिकल्पनाय विधृतज्योत्स्नावतः पादुका ।

तृप्त्यै भक्षितशेषमामिषमपि त्रैलोक्यकुक्षिभरे-

विद्यार्थीश मुदे तवास्तु तदियं वाणी लघिष्ठापि मे ॥ १२७ ॥

मिह्लाग्रणीचरणपल्लवपादुकायै

सेयं क्रियासमभिहारवती नमस्या ।

वेधः करोटिविधुखण्डवियन्नदीनां

सेहे न या गिरिशशेखरस्ताभिमानम् ॥ १२८ ॥

अस्त्येव यद्यवतरेन्मम दृष्टिमागं

नैवास्ति चेन्न तटिनीभरणं घटेन ।

इत्थं विधेर्विमतिमीश किरीटलक्ष्म्या

यस्याः स्मृतिर्हरति सावतु पादुका नः ॥ १२९ ॥

श्रातं यया हरजटावनचारकेल्यां

वेधःशिरः प्रतिहतेः शबरारङ्घ्रिपद्मम् ।

सा पादुका पडरिवर्गविनिर्जयाय

संनद्धतां भवतु संप्रति नः शिरसम् ॥ १३० ॥

अपि च—

जगन्मण्डलीयं त्वयि स्वप्रकाशे नटन्ती रवेरंशुजाले नदीव ।

अविद्याविलासाकृतिविंधया ते भव.....भवत्यन्तकारे ॥ १३१ ॥

मनोहारिशब्दादिभिर्व्यज्यमानानहं किंचिदालिख यस्यैव लेशान् ।

सुसत्त्वेन जानामि संसारपीडां तमानन्दवाराकरं त्वामुपासे ॥ १३२ ॥

.....कणस्फूर्तिहेतुः सुखादिप्रपञ्चोऽपि सर्वप्रियत्वेन भाति ।

परप्रेमभारास्पदत्वेन तादृक्प्रमोदाकृतिप्रत्यगर्थोऽसि शम्भो ॥ १३३ ॥

न कर्तास्मि नानाविधानां क्रियाणां प्रसक्तोऽपि नैतत्फलास्वादानेषु ।

सदानन्दविज्ञानसान्द्रस्वभावो भवानेव सोऽहं भवामि स्मरारे ॥ १३४ ॥

यथा मातृवाक्येन राधेयभावं परित्यज्य कर्णः पृथासूनुरासीत् ।

तथा तत्त्वमस्याद्रिवाक्येन जवं समुत्सृज्य रूपं त्वमेवाहमस्मि ॥ १३५ ॥

भवन्तं वदन्त्येकमेवाद्वितीयं प्रणीतेतरालापसीमावचांसि ।

अतः साधयेदावयोर्भेदमत्तामयं कल्पितः किं नु संसारबन्धः ॥ १३६ ॥

यथा शुक्तिकादेरिदं तानुविद्धं समारोपितं वस्तु सर्वं चकास्ति ।
 तवानङ्गजेतस्तथा सत्तयेदं समालिङ्गितं दृश्यजातं विभाति ॥ १३७ ॥
 गुणे कल्पिताया यथा कुण्डलिन्या जनत्रासकम्पादिसंपादकत्वम् ।
 तथा संसृतेरीश नानाविधार्थक्रियासाधकत्वं त्वदारोपितायाः ॥ १३८ ॥
 त्रयीमौलिना देशिकस्यापि वाचा समावेदिता संगनिर्मुक्तता मे ।
 न सा बाध्यते नाथ मिथ्याभिमत्या महारत्नदीपप्रभा वात्ययेव ॥ १३९ ॥
 असङ्गत्वधीरात्मनीयं मदीया हृदाधत्त कर्त्रादिभावप्रतीत्या ।
 सुधांशुपले शुद्धतासंविदस्मि जपोपाधिकारुण्यबुद्ध्यैव नैति ॥ १४० ॥
 सदा शुद्धबुद्धो विमुक्तस्वरूपस्त्वमेतादृशोऽहं च तर्कागमाभ्याम् ।
 अभेदेऽपि सत्यावयोरन्तरात्मन्नहो मे मुखस्फूर्तिरल्पेयमास्ते ॥ १४१ ॥
 चिरामेण सर्वेन्द्रियव्यावृ(ष्ट)तीनां सुपुष्पावपि क्षीणशोकोदयायाम् ।
 सहाविद्यया संमदस्थानुभूतिः सफाकोलमाध्वीकसेवासमाना ॥ १४२ ॥
 धिसर्पन्महाभोहवेगान्धकारे निरस्येह निःसारसंसारकूपे ।
 भृशं क्लेशयित्वालमापन्नबन्धो शिव त्राहि मामीश कारुण्यसिन्धो ॥ १४३ ॥
 दुरन्तव्यथाहेतुभूतस्य दुष्टवणस्येव शस्त्रेण वैद्यो दयालुः ।
 हृदो दुःसहं ग्रन्थिमीशान् भिन्दन्प्रबोधेन मे देहि मोदातिरेकम् ॥ १४४ ॥
 षधूयुग्मवाताशनव्याधल्लतानराधीशनत्कीरनागार्तिहारिन् ।
 त्वं(ऽ)मानयैनं जनिव्याधिपीडाविहस्तीकृतं कालहस्तीश देव ॥ १४५ ॥
 तुषारद्युते .....

.....पवादं मया ते वितीर्णा कलामालिकेयम् ॥ १४६ ॥

एकदापि रचितेक्षणामणौ तौ तदैव भवताभिरक्षितौ ।

पार्वतीश पदयोस्तवानिशं दत्तदृष्टिमपि मामुपेक्षसे ॥ १४७ ॥

इत्यादि कीर्तयन्नयमत्यादरादुपेत्य धीराग्रिमो माराभियातिशरीरार्ध-
 हारिणीमाराध्य मातरं शतपत्रमुकुलसच्छाश्रताजुपी मस्तकमुवि हस्तौ
 निधाय समस्तोपनिषदधीधनुरभिलाभि .....

विष्वद्रीचि मरीचिमद्भुचिभरे वीचीव वारां त्रयी

लोकानां यदवेदनादुदयते यद्वेदनान्मीलति ।

सत्यानन्दसुधासमुद्रलहरी सा काचिदेका ....

.....सि त्वमेव परमा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४८ ॥

नित्यानित्यविवेचनादिमजुपो नित्यैर्वचोगुम्भनै-

रासैः स्वस्य तवापि चैक्यमुभयोरापाततो जानतः ।

कल्याणे तव इक्षपथे निपततः कस्यापि पुण्यात्मनो

जिज्ञासा त्वयि जायते भगवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १४९ ॥

विध्याद्यासु विधासु कापि भवतु श्रोतव्यवाक्ये विधा

....कर्मविचारक....घटनया प्रत्यग्विचारस्य च ।

लिङ्गैः पङ्क्तिरूपक्रमप्रभृतिभिर्वेदान्ततात्पर्यधी-

राधेया त्वयि तद्विमर्शकल्या ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५० ॥

कार्योत्पत्त्यनुकूलवेदनतया कर्त्र्या भवत्याः पुनः

साक्षादेव निदानतां त्रिजगतीद्वारं तु मायापरम् ।

मृद्वचन्मसृगत्ववच्च कलशे सत्तामृतस्ते तत-

स्तस्या जाड्यजुषश्च संगतिरिह ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५१ ॥

कुम्भीजन्मनि कुम्भकार इव भूमतेव भूमिस्थितौ

हेतुः किं जगतोऽन्य एव जननस्येन्नोरुपादानतः ।

इत्थं भ्रान्तिमुदित्वरीं शमयितुं लक्ष्मादुरेकं जग-

ज्जन्मादित्रयहेतुतां तव शुधा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५२ ॥

पीलतां व्यणुकादिकार्यनिवहप्रारम्भकत्वं यथा

नानारूपजडात्मना परिणतिर्यद्वत्प्रधानस्य वा ।

तद्वन्निर्द्वयनिर्विकार.....स्ते तद्व्यासंभवा-

द्यालस्य सगिवास्य कारणमसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५३ ॥

देहान्त.करणस्पृहामुरमुये रज्जूरगाद्वाधिम-

प्रत्येकाध्यसने च जीववपुषा पुष्णाम्युपादानताम् ।

आकाशाग्निसमीरवारिधरणीमुरये तु साधारणे

रूपेणैव महेशितुम्बिजगती ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५४ ॥

नित्यामस्तसमस्तभेदविसरां नित्यन्दचित्कन्दली-

मानन्दैकरसामगम्यसरणीमाझायवाचामपि ।

मूर्तिं जीवमहेश्वरौ विदधती मायावशेनात्मन-

स्तद्वद्वानुगता विशुद्धचिदसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५५ ॥

निष्प्रत्यूहमिपत्स्वरूपधिपणासंसिद्धसर्वज्ञता

सर्वोत्पादयितृत्वसर्वभुवनाधिष्ठातृताप्रेसरैः ।

कल्याणैरुपशोभितां गुणगणैः कैवल्यलक्ष्मीमयीं

दिव्यामीशदशमवाप्य जयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५६ ॥

मायाराहुविलीढबोधशशिना चक्षुर्मुखाक्षोदयं

नानावृत्तिमुखावलोकनमिलर्त्किचिज्ज्ञताशालिना ।

उन्नीलहृहुशोकवेगगरिमोद्विमेन जीवात्मना

वध्नासीव भवाब्धिमज्जनविधिं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५७ ॥

छायावल्लभशीतभानुहुतमुद्गक्षत्रतारादयो

भान्तीं त्वामनुमान्ति केवलचिदालोकातिरेकीकृते ।

चेतोवृत्तिपदार्थभेदकभवन्मातृप्रमामेयता-

धुर्या मासयसि त्वमेव भुवनं ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५८ ॥

ऐक्ये व्यक्तिमुपागते सति बहिश्चद्वृगाभावथ

प्रेङ्खद्वृत्तिवशेन साक्षिविपयावच्छिन्नचैतन्ययोः ।

प्रत्यग्बोधमयेन दीपमहसा संबन्धमाध्यासिकं

प्राप्तेन प्रकटीकरोषि विपयाञ्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १५९ ॥

सन्त्येवावरणादिशक्तिसहिता मूलप्रकृत्यंशका

मूलाज्ञानपदाभिपेकविधिना संभाविताः सूरिभिः ।

बाह्यैर्वृत्तिभिरीक्षणादिकरणोद्भूताभिरैकैकश-

स्तैरुद्यन्निखिलव्ययस्थितिरसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६० ॥

सामान्यग्रहणात्तदंशविपयाविधानिवृत्तावपि

स्रक्षुल्येतरभागसंवृत्तिविधाजाप्रत्तमोवस्थितेः ।

सम्वातंधयशुक्तिरौप्यमरुभूरिङ्गन्मरीचापगा-

पूर्वाध्यासशतानि संकलयसि ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६१ ॥

अस्पृष्टैर्भ्रमवञ्चनादिकलयावच्छेदनिन्द्रापैरैः

संसर्गाविषयप्रभैकजनकैश्छन्दोगिरां मौलिभिः ।

दुष्टां प्राथमिकीं दृगादिजनितां बुद्धिं मिदागोचरा-

मस्यद्विर्घटते तद्द्वयमिति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६२ ॥

तत्त्वावेदनतश्चिरंतनगिरा प्रच्याविताध्यक्षधी-

रज्ञानव्यतिरिक्तदोषमहिमाजन्यं प्रपद्यास्पदम् ।

नानाकार्यपरंपराखनुगतां सत्तां तवातन्वती

व्यत्यस्तामिव बोभवीति सफला ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६३ ॥

आदर्शाहतिसंनिवृत्तनयनव्यालिक्षमानं यथा

, कण्ठस्य मुखमेव न प्रतिमुखं मिथ्या पदार्थान्तरम् ।

चैतन्यप्रतिबिम्ब एव मुकुरे जीवोऽपि नायामये

त्वद्रूपादतिरिच्यते न हि तथा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६४ ॥

प्रक्षीणादिकथा समस्तजनिमत्प्रत्यक्षताशालिनी

विक्षेपप्रतिरूपशक्तियुगलीविख्यापितप्रक्रिया ।

मन्दीभूतनिरुत्तिमार्गगमना मायाभिधा किंकरी

किं ते दुर्घटमेव नो घटयति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६५ ॥

स्वच्छन्दारुणवन्धुजीवसुमनोगुच्छाङ्कपालीवशा-

दच्छायां तु यथा सुधाकरमणावध्यस्यते शोणता ।

संसारप्रवणस्वभावभरिताहंकारसान्निध्यतः

शुद्धानामपि संसृतिस्त्वयि तथा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६६ ॥

दृष्टिं सृष्टिमुशन्ति केचिदपरे दृत्तुस्यकालां तु ता-

मभादिक्रमतस्त्वया प्रथमतः सृष्टस्य दृष्टिं परे ।

लोकानां मृगतृष्णिकाम्बुलहरीताधारणं सर्वथा

रूपं बोधनिवर्त्यमेव भवति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६७ ॥

जन्म श्रोत्रियसंततौ शुभतरे काले व्रतस्वीकृतिः .

साङ्गाम्नायसमागमो गुरुमुखादारग्रहः सत्कुलात् ।

निष्कामाचरणं च कर्मविततेर्निष्पद्यते कस्यचि-

त्त्वज्ज्ञानादरहेतुशुद्धि(द्व)विधये ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६८ ॥

वर्णां स्नातककाननस्थितिजुपां धर्मैश्च कर्मन्दिनां

संन्यासैरपि कर्मभिः समुचितैः पादोद्भवादेरपि ।

निष्पन्ना निखिलाप्यपूर्वपटली वेगाद्विलम्बादपि

त्वद्विद्याजननोपयोगमयति ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १६९ ॥

आधानाहितसंस्क्रियोज्ज्वलतरे निष्पादिते पावके

यागोऽपूर्वगिव त्वदेकविषयध्यानक्रियाशीलनात् ।

चित्तेनातिपचेलिमेन सहिता सा तत्त्वमस्यादिवा-

क्त्वत्साक्षात्कृतिमादधाति विमलां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७० ॥

ग्रीवावस्थितमेव रत्नस्वचितं त्रैवेयकं विस्मृते-

रन्विच्छ(प्य)न्गुरूपो यथासवचनादासैव तन्मोदते ।

अज्ञानस्थगितां सतीमपि तथा त्वद्रूपतामात्मनः

प्राप्यैवागमतः प्रहृष्यति सुधीर्ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७१ ॥

त्रय्यन्तश्रवणे तदर्थमनने तद्भाषनायां च स-

न्संप्राप्तादपरोक्षसंविदुडुपात्संसारपारं गतः ।

यार्वा...श्चविमुक्तिं खेलति मजन्विम्बेशतां त्वन्मय-

ब्रह्मानन्दरसानुभूतिललितां ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७२ ॥

वस्तुन्याहितचित्तमौपनिषदे वैधेषु वा ज्ञाप्रतं

गानाकर्मसु रक्षसीति यदयं नैसर्गिकस्ते गुणः ।

देहात्मभ्रमधूसरं जनमिमं त्यक्त्वात्मनीनक्रियं

यद्युत्तारयसे यश्चस्तव तदा ज्ञानप्रसूनाम्बिके ॥ १७३ ॥

वृत्तान्तास्तमुधं दयैकरससंवृत्तान्तरङ्गं त्रयी-

सिद्धान्तं स्फुटमात्मसंविदपृथक्सिद्धां तन्माश्रितं

अध्वान्तप्रणयानुबन्धिनि महत्यध्वान्तधाम्नि स्थितं
 शुद्धान्त-करणाञ्चितं पशुपतेः शुद्धान्तमन्तर्भजे ॥ १७४ ॥
 अपि च । श्रीमन्नराजमणिपञ्जरकेलिशारि
 च्छन्दःशिखासदनमङ्गलदीपरेखे ।
 नानागमोपवननाट्यकलामयूरि
 देवि त्रिलोकजननि त्रिपुरे नमस्ते ॥ १७५ ॥
 ....त्रयीपुरहरार्धभिदादिरूपे
 श्रीकामराजमनुशेखरवर्णभागैः ।
 क्लृप्ताननस्तनजगत्प्रकृतिप्रतीके
 कल्याणि हैमवति कामकले नमस्ते ॥ १७६ ॥
 आपाटलं कुटिलकुन्तलमायताक्षं
 शोणाधरच्छवि सुधाकरबिम्बवक्रम् ।
 कुम्भस्तनं सृणुगुणाशुगचापहस्तं
 रूपं विधाय कृतलोकहिते नमस्ते ॥ १७७ ॥
 मध्येपयोम्बुधि मरुद्गुमनीपघाम्नो
 रलान्तरीपतिलकस्य ललामभूतम् ।
 क्लृप्तं वदान्यमणिभिर्गृहसार्वभौम-
 मास्थाय शश्वदनुभूतरते नमस्ते ॥ १७८ ॥
 दीप्ताणिनादितनुदि.....रु-
 व्याप्तान्तरालभुवि विभ्रमशालिकायाम् ।
 मञ्चाग्रणीभवदजादिसदाशिवान्त-
 पञ्चामरीधृतशिवाङ्कगते नमस्ते ॥ १७९ ॥
 प्राचीनसूक्तिरसदिग्दिवसाधिनाथ
 .....लोचनदलेषु सरोरुहेषु ।
 तत्तत्फलाहिततरङ्गितमानसाभि-
 राराधिते मतिमदावलिभिर्नमस्ते ॥ १८० ॥

आनन्दवाष्पमकरन्दमृताक्षिपद्भि-
रंशेषु.....रपुनर्भवाय ।

अन्तर्महाकमलकाननमम्ब. धन्यैः
संभाव्यमानचरणाम्बुरुहे नमस्ते ॥ १८१ ॥

निद्राविधौ निरवधिक्षुधया धरादि
पर्वावलीविलसितामतिलङ्घ्य पद्याम् ।

ली.....रभिपिक्तलोके
शर्वाणि कुण्डलिनि चन्द्रकले नमस्ते ॥ १८२ ॥

गीर्देवताहरिवधृगिरिजादिशक्ति-
साम्राज्यपीठनियतस्थितिजागरूके ।

शुद्धान्तसुन्दरि परस्य सुधांशुमौले
ज्ञान.....जनयित्रि शिवे नमस्ते ॥ १८३ ॥

ततश्च विपश्चिदेप निर्गत्य दुर्गत्यरुणकरधोरणीसंत्रासगरिमानुबन्धिभि-
रन्तर्मुखजनैरनवरताक्रान्तगह्वरगृहान्तमहरवसान..... नटन्महानटपाद-
तलाभिघातपरिपीडितशरीरतया भूरितरगैरिकपुञ्जपिञ्जरीभवदमितनिर्झरी-
कैतवेन परितो दरीमुखशतैः क्षतजलहरीरिव समु.....न्तं जलघरपरंपरा-
पिहितशिखरनितम्बभागतया शाम्बरीसंलक्ष्मौलिचरणस्य पार्वतीपरिणे-
तुरनुकुर्वाणं निखिलसंसिद्धिनिर्वाहनैपुणी(प्य)चर्वितसकलकुलशैलगर्वतति-
ममजत श्रीपर्वतम् ।

सरिद्वाराः सप्त विधाय मध्ये विभेदनं यस्य विनिःसरन्त्यः ।

विपाटयामो वृजिनप्रपञ्चमेवं जनानामिति दर्शयन्ति ॥ १८४ ॥

पाटलाञ्चितपदं शरीरिणां घोरतापहरदानकोविदम् ।

मल्लिकार्जुनमसोढमन्मथं तत्र तं शुचिमसावसेवत ॥ १८५ ॥

यस्य सायमुरुत्तरहसा पूर्णनं गुरुतरं समेयुषाम् ।

वासना...तिकरादहर्निशं ज्योतिषां सुरपथे परिग्रमः ॥ १८६ ॥

तदनु धरणीसुराधिपो भवनाशिनि तटप्रकटितरसन्निधानं(?) निधानमिव
निखिलनियोगिनां व्यक्तिभिदालेशवञ्चितेऽपि वपुषि व्यञ्जित.....रुपमृगजा-

तियुगसमवायमनपायशौर्यवडवानलहेतिशोपितदनुजाधिराजभुजमहोजलनि-
धिमलोकयदहोबलपतिम् ।

सर्वान्तर्यामिभावे मम निगमाशिरःसंप्रदायैकलक्ष्ये
दृष्टान्तस्तम्भगर्भो न परमिदमपीत्येव संदर्शनाय ।

हृन्मध्यं दानवेन्द्रोः सपदि विदलयन्पाणिजैः कृणिताग्रैः
प्रहादाहादकारी समहृत जगति स्फीतमत्याहितं यः ॥ १८७ ॥

तदनु पाशायुधप्रसाधितमाशावकाशमवगाहमानः प्रकटितसेवमानजन-
दुरितभङ्गमुद्रामधिगम्य तुङ्गभद्रां सुमतिरित्ययमवोचत ।

मातर्भवत्येव महावराहवक्रावतीर्णा न वसुंधरापि ।
त्वमेव कामं न हि तुङ्गभद्रा किंतु त्वया सापि कृतानुपज्ञा ॥ १८८ ॥

महा नितम्बमिव गौरवमाननीय-
सद्वाचलं समधिरुह्य सुधीरयासीत् ।

वेलागतं तदनु वीचिमतः प्रतीचो
लीलानिकेतमृषभध्वजवल्लभायाः ॥ १८९ ॥

लम्बालकान्तललितामलिके पटीर-
जम्बालिकान्तधवलच्छविमङ्गकेषु ।

बिम्बारुणामधरभासि विनम्य धीमा-
नम्बामथैप वचनैरधिनोन्मनोज्ञैः ॥ १९० ॥

हस्तैश्चतुर्भिरभयं चरमब्जचक्रे
संबिभ्रती त्रिनयना नवचम्पकाङ्गी ।

पीताम्बराञ्चितफटी नवचन्द्रखण्डा
काचित्सरोजनिलया करुणाविरास्ते ॥ १९१ ॥

चण्डि प्रसाधयति यत्प्रियवामभागं
सौभाम्यचिह्मिदमेव न किं भवत्याः ।

अध्यास्य किं गुरुरमुष्य किरीटसीमां
ससोऽथवा भवति नातिशयः सपत्न्याः ॥ १९२ ॥

दिङ्मूलचुम्बिनि दृढं विमलस्वभावे
 मातर्भवन्मणिकिरीटमरीचिपूरे ।
 अर्धेन्दुनावगधिरुह्य मदीयभावः
 स्वच्छन्दसंचरणकेलिविधिं विधत्ताम् ॥ १९३ ॥
 कल्याणि ते मुसविधुस्मितकौमुदी च
 नेत्रारविन्दकरुणामधुनिर्शरी च ।
 वक्षोजकुम्भगलितामृतवाहिनी च
 तन्वन्तु नखिविधतापकलापशान्तिम् ॥ १९४ ॥
 चक्रं नितम्बफलकेन तवात्तगन्धं
 शङ्खं च कण्ठविजितं विभृषे कराभ्याम् ।
 आर्या गुरोरिह लघोरथवा निकाम-
 मङ्गीकृतस्य परिपालनमाद्रियन्ते ॥ १९५ ॥
 प्राप्यं जनेन परमं वरमेतदेव
 पादाम्बुजं परमितो न च किंचनेति ।
 व्याकुर्वतोस्तव वराभयमुद्रिकाभ्यां
 सेयं युगाय करयोः शिरसा नमस्या ॥ १९६ ॥
 अस्तोपमर्दलवमादियुगावतारे
 धृत्वोदरस्य तव सूतवतखिलोकीम् ।
 गातः कथं कथमिवेह महानुभावाः
 सद्भाव एव सततं प्रथयन्ति चिन्ताम् ॥ १९७ ॥
 सन्मार्गरोधरसिके शमवत्प्रणीत-
 न्यकारभाजि नवमन्मथपत्रिगित्रे ।
 अक्षानुपङ्गमलिने हृदि मामकनि
 शर्वाणि विन्ध्य इव ते चरणौ निधेहि ॥ १९८ ॥
 भूकाम्बिके सुहुरपान्तजपस्य कामं
 रागस्पृशो रचितपल्लवसौहृदस्य ।

भक्तस्य मे पदयुगस्य भवेत्तवैव

श्लाघ्या गतिः सकलहंसकुलैर्दुरापा ॥ १९९ ॥

साकारा सुखकन्दली पशुपतेरेका मनोहारिणी

स्तोकालोकमुधाकृतस्मरवधूशोकामिनिर्वापणा ।

त्रैकाल्यप्रतिपत्तिदोहनविधौ या कामधेनुः सतां

सा कारुण्यतरङ्गिणी मनसि मे मूकाम्बिका दृश्यते ॥ २०० ॥

इति सपदि हिमाचलेन्द्रकन्यां पशुपतिनेत्रचकोरपौर्णमासीम् ।

समजनि भजतोऽस्य साधुमौलैरकृतकभक्तिसुधाम्बुधेः समृद्धिः ॥२०१॥

इति समरपुगवस्य कृतौ चम्पूनाम्बे षष्ठ आश्वासः ।

अथ सप्तम आश्वासः ।

अथ मनीषिमणिरप कुमुदिनीरमणकोरकापीडसेवादरादिव शैबलिनी-
पतिना प्रतिमुहुरधिष्ठिताभ्यर्णं गोकर्णमधिगम्य मन्मथपरिपन्थिमत्रैक-
साधकानघवैदिकजनानात्मीयनयनयोः पन्थानमुपनीय चिन्तामिमामतानीत् ।

इह केचन शास्त्रवेदिनो भवद्दुःखमपरम्परादृशः ।

तदपायकृते जपक्रियामधिगोकर्णममी वितन्वते ॥ १ ॥

पारेपारावारमाविर्भवन्तं देवं मारामित्रमाराध्य धीरः ।

सोऽयं भूयो भक्तिपीयूषवर्षादाचोत्कर्षां भारतीमित्यवादीत् ॥ २ ॥

अनुतटमनिशं महाबलो न यदि भवानिह नाथ तिष्ठति ।

जलधिरभिभवेदयं तदा जगदभिक्षुत्तदिगन्तराक्रमः ॥ ३ ॥

अथवा लघुरेष सिन्धुरास्तां प्रतिविध्यण्डममी पितामहाद्याः ।

स्थितिमादधते धृतप्रकम्प्रास्तनुभूशासन शासने त्वदीये ॥ ४ ॥

सृजसि स्मरजेतरासिकामिह गोकर्णमिते निकेतने ।

दिशसि श्रयतां तु देहिनां कथमाभोगकरम्भितं पदम् ॥ ५ ॥

अयं खलु तदनु संख्यावदग्रणीरतिलङ्घ्य सद्यधरणीधरमतिस्त्रिख-
दनुचरषटासमावृतो विविधनीवृदावलिमवगाहमानः प्रबलवाहिनीकुलानि

पावनस्थलानि च पदे पदे निशामयन्कुशाञ्चलपरिहसनमतिरतिमात्रपेशलां
सूक्तिमभिधातुमाद्रियत ।

वरदापदाब्जमकरन्दकन्दलीं वरदापगामधिविगाह्य निर्मलाम् ।

अधुना निजामवयवार्थदुर्विधामभिधां समञ्चति मलप्रहारिणी ॥ ६ ॥

वीचीहस्ता विपुलपुलिनश्रोणिरिन्दीवराक्षी

फेनोदारस्मितविलसिता बन्धुरावर्तनाभिः ।

चक्रोरोजा सरसिजमुखी चारुहंसप्रचारा

पारावारप्रथमगृहिणी भासते कृष्णवेणी ॥ ७ ॥

महाबलेशमकुटीतटजाते तरङ्गिणि ।

सकृष्णापि त्वया शश्वदकृष्णा हन्त मेदिनी ॥ ८ ॥

दोलायितं बालसमीरणेन वीचीदुकूलांशुकमुद्रहन्तीम् ।

पृथ्व्या स्वयं भीमरथीभवन्त्या पताकिकां भीमरथीमुपासे ॥ ९ ॥

पुरुषत्रयमौलिभागभूपामणिनीराजितमञ्जुपादपीठाम् ।

तुलजापुरवासिनीं तुरीयामवलम्बे जगदम्बिकां भवानीम् ॥ १० ॥

फञ्जराजिगलितैरनारतं पिञ्जराम्भसि नवीनकैसरैः ।

पञ्जरासरिति क्लृप्तगाहनः किं जरायुवसतिं प्रपद्यते ॥ ११ ॥

नीलग्रीवजटा विगलितां निर्माल्यमालामिव

ब्रह्मक्षोणिभृदुत्तमाङ्गविततां पृथ्वीपरिष्कारिणीम् ।

आत्मीयैरधिवासितं विदधतीमम्भोनिधानं रसै-

स्लामद्याहमगण्यपुण्यसुलभां द्रक्ष्यामि गोदावरीम् ॥ १२ ॥

पात्रगा पटुधियामिव संपत्कान्तसिन्धुरमिता करिणीव ।

गौरिवाञ्छितपयोधरभारा गौतमी हरति लोचनजाड्यम् ॥ १३ ॥

तापसाघदलनाय निर्गता गौतमी हरति कल्मषं नृणाम् ।

चातकार्तिशमनोद्यता जलैरभपङ्क्तिरभियिञ्चति क्षमाम् ॥ १४ ॥

त्रिनयनजटाराजद्राजक्षमारहकोरक-

व्यतिकरघनामोदा गोदावरीलहरीभराः ।

पशुवधमहाकालीनालीढगौतमपातक-

प्रशमकुशलारम्भाः संभावयन्ति वसुंधराम् ॥ १५ ॥
जगत्पतेरस्य जटाच्युतेति विधेहि गोदावरि मा विपादम् ।
सरोपगौरीचरणाहतीनामलम्भनादाप्नुहि मोदमेव ॥ १६ ॥

स्वेलान्तर्लीलासुभगतरवालानिलवल-

तरङ्गालीतुङ्गातरलतरमृङ्गा तत इतः ।
तटिन्यास्ते धन्या तरुणकमलिन्याकरतया
प्रणीता वैनीतावलिभिरभिवीता शतधृतेः ॥ १७ ॥
पवित्रामद्राक्षं बहलकमलामोदमधुरैः
समीरैर्यवन्यश्रममपनयन्तीं नवनवैः ।
अतिप्रेम्णा भर्तुश्चरमजलधेरर्पितमुखीं
पयोष्णीमुष्णीपप्रतिमलहरीं विन्द्यनृपतेः ॥ १८ ॥
कलितापीडा कमलैर्महिता पीयूषमधुरतापीना ।
जनतापीतजलेयं मम तापं हरतु मलिनतापीडाम् ॥ १९ ॥
सुधांशुकन्या स्वदतां जनानां तापं च दूरे तनुतां पयोष्णी ।
कथं त्वमप्यम्ब कठोरधातुस्तनूभवे तापि तथाविधासि ॥ २० ॥

अक्ष्णोर्वर्षत्यमृतलहरीमाश्रमैस्तापसानां

नित्योदञ्चन्निगमपठनैरुल्लासचीरभागा ।

अश्मत्रातैरचलधनुषो लिङ्गभूतैरभूतां

मज्जन्नानामनुजपटलीशर्मदा नर्मदा मे ॥ २१ ॥

पूजनीयविभवासु मृतले जाग्रतीषु शतशो नदीष्वपि ।

किं त्वयैव वितनोति केलिकामर्णवस्त्वमासि येन नर्मदा ॥ २२ ॥

कुचपरिणातिभाजः क्षोणिविन्वाधराया

विगलितमिव यस्मादुत्तरासङ्गचेल्म् ।

नटयति मुदमम्भो नार्मदं शृङ्गसीमा-

मधिवसति महाद्रेरस्य नाहिष्मतीयम् ॥ २३ ॥

पुरी जयत्यर्जुनभूपतेरियं वहन्निमां विन्ध्यवसुंधराधरः ।
 त्रिविष्टपालम्वतया धृतस्मयं नगाधिराजं न तृणाय मन्यते ॥२४॥
 माहिष्मतीमण्डनमार्तिहारि जनस्य दोस्तन्मसहस्ररम्यम् ।
 सप्तार्णवीमुद्रितराज्यलक्ष्मीविलासगेहं किमपि स्मरामि ॥ २५ ॥
 अवतारविशेषमब्जनाभेररुणोष्णीपमनल्पहेमभूपम् ।
 कृतधीर्यतनूज्वेषमीडे जगतीपालनकर्मनिर्निमेपम् ॥ २६ ॥

यदीयभुजमण्डले घरणिरेत्य लीलारतिं
 विशङ्कटतरे.....विसृजति स्म दौस्थ्यव्यथाम् ।
 परीक्षणकपोपलः स दशकण्ठब्राह्मणां
 जगन्माहितशासनो जयति कार्तवीर्यार्जुनः ॥ २७ ॥

रेवा यस्य परं दुरासदमुजासेतौ न माति स्म सा
 तेजोवार्धिरपि क्षपाचरपतेस्त्रैलोक्यकूलंकपः ।
 सप्तद्वीपनिखातयूपपुलकच्छन्नावनीविग्रहः
 सोऽयं हैहयनायको विजयते शूरक्षितीशाम्नीः ॥ २८ ॥

काचिन्महाकालनिकेतनस्य पुरामरातेर्भुवि राजधानी ।
 श्रिया विशालां जनतामवन्ती चकास्त्यसावुज्जयिनी पुरीणाम् ॥ २९ ॥
 भूर्तिं देहि ब्रूहि नामानि शंभोराद्यं विद्यां लीलयेत्याचरन्ती ।
 देव्या साकं ध्यायत ध्यायतेति ध्यायन्त्यस्यां देवतं केऽपि धन्याः ॥३०॥
 अस्यां मरालीततिरद्रिकन्याकेलीगतिप्रार्थनसापराधा ।
 निवारितान्तर्गमनेव नित्यमास्ते बहिः खेयरतिच्छलेन ॥ ३१ ॥
 श्रीडाजुपामत्र कृशोदरीणामारज्यमाना घुमृणाङ्गरागैः ।
 सृप्रा जगत्पातकसंहतीनामुत्पातसन्ध्येव पुरः समिन्धे ॥ ३२ ॥
 अस्यां निरस्ता दिवसान्तनृत्यत्पिनाकिपूजापटहप्रणादैः ।
 निर्याति नृणामिव दुष्टतालिः सौधेषु फालागरुधूमरेस्ता ॥ ३३ ॥
 आरूढकर्मन्दिपथा इवास्यामाविर्भयञ्ज्ञडृतितारनादाः ।
 आरामवीथीप्वनुवह्निगेहमटन्ति भृद्ना मकरन्दमिशाम् ॥ ३४ ॥

स्वयं विशालाप्यवकाशहीना दुष्कर्मलेशस्य शरीरभाजाम् ।
 उच्चैर्महाकालमुपाश्रितापि कदापि नैपाञ्चति काललक्ष्याम् ॥ ३५ ॥
 स्थितं संनिधानेऽपि धीसूक्तिदूरं निराकारमप्यर्धनारीशरीरम् ।
 अधिष्ठानमप्यस्य विश्वस्य शश्वन्महाकालवास्तव्यमव्यान्नहो नः ॥ ३६ ॥
 अस्याः सिन्धोरूर्मिहस्तावलम्बादेनःसिन्धोरेत्य पारं भवामि ।
 निर्विन्ध्याया निर्मलाम्भःप्रवाहे निर्मज्याहं निर्गतः क्लेशविन्ध्यात् ॥ ३७ ॥
 चर्मण्यत्याः साधु खण्डीकृतांहोमर्मण्यस्या मज्जतां वारिपूरे ।
 कुम्भीपाकाद्धोरपीडाविपाकार्त्किं भीतिः स्यात्किंचिदप्यङ्गभाजाम् ॥ ३८ ॥
 इदं तावदिह दृश्यते मन्दाकिनीविहितमहितसांगत्यमलधुसलिलपूरसा-
 तत्यवितीर्णजलधिसौहित्यमशिशिरकरापत्यम् ।

क्षितिरोमलता कलिन्दमृत्करिकालायसशृङ्खला स्रवन्ती ।
 भवतापपरीतमानसानां नवतापिच्छवनीयमाविरास्ते ॥ ३९ ॥
 घृणमौक्तिकसंहतेर्विधात्रा वणिजा भूविपणौ विसारितायाः ।
 परभागकरी षटीव नीला प्रतिमाति घुमणेरियं कुमारी ॥ ४० ॥
 मिहिरांशुविलीनमेघमार्गद्रवनिप्यन्दततौ परं क्लिप्तास्याम् ।
 यमुनेति कलिन्दजेति सिन्धोरवलेति प्रथते नृणां विमोहः ॥ ४१ ॥
 नतिरस्तु गभस्तिमालिसूनोर्नरकद्वारमहायसार्गलायै ।
 जनसद्गतिनर्तकीमसारप्रतिसीराकृतये प्रकाममस्यै ॥ ४२ ॥
 असितोत्पलमालिकामवन्या जनतापुण्यशिखाबलाभ्रपङ्क्तिम् ।
 शिशिरामवगाह्य सिन्धुमेनां जनितापं विजहाति जीवलोकः ॥ ४३ ॥
 अनुवारमवासवारिकेलेरसिताया सुरशासनस्य मूर्तेः ।
 अयमाविशदंशुमालिकन्यामभिरामः किमु नीलिमातिरेकः ॥ ४४ ॥
 अतिवेलरसोदयानुभाद्रात्कलयन्ती निजकामुकाभिसारम् ।
 असितावरणांशुकं किमेपा सहजश्यामलफच्छलेन धत्ते ॥ ४५ ॥
 अभिपिञ्च कलिन्दकन्यके मामतिनीलच्छविनैव वारिणा ते ।
 सहसा भवितासि तावताह शरदिन्दीवरवान्धवावदातः ॥ ४६ ॥

दिशि वासमवाप्य दक्षिणस्यां सहजन्मा तव शास्ति पापशीलान् ।
 भवती तु परिष्कृतोत्तराशा कृपया कल्मषमेव देहभाजाम् ॥ ४७ ॥
 जननि त्वदवेक्षणं जनानां निरयश्रेण्यनवेक्षणे निदानम् ।
 भवदम्भसि मज्जनं तु भद्रे पुनरुन्मज्जनकारणं भवाब्धेः ॥ ४८ ॥
 जननामयभेपजैः श्रुतीनां पटवासैस्तटरेणुभिर्भवत्याः ।
 चरणाम्बुजवासितैर्मुंरारैरनुलितोऽपि भवामि नीरजस्कः ॥ ४९ ॥
 रविनन्दिनि नीलरत्नयोस्ते तटसीमाजनुपोस्तयोः किलैकम् ।
 अभवत्परिकर्म विन्ध्यभूमेरपरं गोपवधूपयोधराणाम् ॥ ५० ॥
 हसितौपधमोहिताशयानामनुतीरं तव वल्लवाङ्गानानाम् ।
 बहुशो हरति स्म भीविबन्धानतिसंधापट्टरादिमः स चोरः ॥ ५१ ॥
 तटमम्ब तवैनदेव शाङ्गी निजवंशीविनदात्तैरसिञ्चत् ।
 अत एव पुरीयमत्र भान्ती मधुरेति व्यपदिश्यते जगत्याम् ॥ ५२ ॥
 महतीषु पुरीषु कामगेषा मधुरेत्यत्र किमाविरास शाङ्गी ।
 अवतारमहोत्सवेन शौरैरथ चेयं मधुरा किमासु जज्ञे ॥ ५३ ॥
 जनिकापथचङ्कमालसानामलघुश्रान्तिकलापमङ्गलाजाम् ।
 अमृतार्पणलीलया हरन्ती नगरीयं मधुरा भवेन्न केपाम् ॥ ५४ ॥
 धरणीतिलकं तरी भवाब्धेः खनिरिन्द्रानुजगारुडोपलस्य ।
 दिशति प्रमदं दृशोरियं मे रजनीशान्वयराजराजधानी ॥ ५५ ॥
 यदुवंशयशोनिदानभूमिः शिशुताविभ्रमसाक्षिणी मुरारेः ।
 नवमुक्तिवधूविवक्षुलोकप्रतिबोधाङ्कुरपालिकेयमास्ते ॥ ५६ ॥
 अबकर्णयितुं यशो मुरारैरसकृत्पौरजनोपगीयमानम् ।
 गलितावरणैरियं गवाक्षैः परिफुल्लश्रुतिसंपुटेव भाति ॥ ५७ ॥
 यमुनालहरीसमीरधूतैरियमाभाति शतैस्तटाकिकानाम् ।
 उपकण्ठमुपेयुषां जनानामधसंधातमिवापसारयन्ती ॥ ५८ ॥
 निजभक्तिनिरूढमानसानां धनसंसारविपादखण्डनाय ।
 अरविन्दविलोचनः किलास्यां परिजग्राह भवानुबन्धलीलाम् ॥ ५९ ॥

चिरकालधृतं हृदा जगत्याः किमपि प्रौढविपादकारि शल्यम् ।

भगवानिह फंसनामधेयं बलसंदंशिकया समुज्जहार ॥ ६० ॥

इह धन्यतमैरलोकि रेखासरसीजातरथाङ्गशङ्खचिह्ना ।

अनुवीथि पदावली मुरारेरकुतोजन्मसरस्वतीविचैया ॥ ६१ ॥

मनुजो नहि मादृशो जगत्यामनुकम्पालवदुर्विधान्तरङ्गः ।

चिरशीलितमप्यधर्मजातं वहिरुत्सृज्य पुरीमिमां विशामि ॥ ६२ ॥

इत्यादिवचनरीतिमुखरिताननो हरितालनिभवसनभरितात्मकटितटं हरि-
नीलमणिभङ्गसंकाशरोचिपमवनतपरिपदतिहर्षविरचनाय समुद्यन्तमिव कमपि
तडित्वन्तमानकदुन्दुभेरात्मजमभिवन्ध संक्रन्दनमुकुन्दशातोदरीद्वन्द्वसंवाद-
रूपमरधिन्दलोचनस्तुतिकलापमभिरूपशेखरोऽयमेवमकरोत् ॥

विधाय केलिं वियदापगाथां यान्त्योत्तटीमिन्द्रमुकुन्दपत्न्योः ।

पटीविपर्यासवशेन जज्ञे प्रगल्भयादप्रतिवादमङ्गी ॥ ६३ ॥

पटे सुरेन्द्रप्रमदैकधार्ये कुतोऽन्यथा मुद्बसि गोपभीरो ।

तथैव मोहो दयितं मुरारेरशेषवन्धादधिकं वदन्त्याः ॥ ६४ ॥

मृगाक्षि शौरैर्महिमातिरेकनाह्वयाति राज्यानधिकार एव ।

बलेखिलोकीमपहृत्य बाले गोत्रारये दत्तवतः क्व राज्यम् ॥ ६५ ॥

ज्यायोबलात्साधयतोऽनुजस्य कार्याणि मुग्धे चत् कः प्रकर्षः ।

त्राणं गवां तन्वति मत्सहाये दृष्टं बलं दुर्ललिते नघोनः ॥ ६६ ॥

गोपालबाले कुलिशासुधेन कृपा व्यधायीति किमेष दोषः ।

ममानुकम्पा क्व नु मातृगर्भं दम्भोलिना दारयतो बलारेः ॥ ६७ ॥

दिवौकसां दानवजातिमात्रे स्पर्धा निसर्गप्रभवा हि सत्ये ।

पौलोमि तर्हि त्वयि पाकशासी वैरानुबन्धात् कुतो विधत्ते ॥ ६८ ॥

नारीवधं नर्मसखस्तथैव शतक्रतुः संविदधीत किं वा ।

अकार्यमप्याचरणीयमेव वितन्वता विश्वकुटुम्बरक्षाम् ॥ ६९ ॥

स्वकुक्षिपूर्त्यै कृतचोरवृत्तेर्दूरे जगन्नाणधुरंधरत्वम् ।

पुंसः स्वकीयोदरपोषणं च तस्य त्रिलोकीपरिपोषहेतुः ॥ ७० ॥

मर्त्याङ्गनागर्भपुटीमितेऽस्मिन्करोषि मिथ्यागरिमाधिरोपम् ।

विश्वत्रयव्यापितनोरनेन का हानिरुन्मीलति कैटभारेः ॥ ७१ ॥

किं किं शुभे केशवशाम्भरीभिर्विमोहिता त्वं न समर्थयेथाः ।

भजन्तमुत्सृज्य जनं परेषु धार्ष्टीं निवध्नाति तदीयमाया ॥ ७२ ॥

आनन्दामृतसर्वस्वमाशास्यममरैरपि ।

आभीरपतिगेहान्तमभिव्यक्तमुपासहे ॥ ७३ ॥

पयःपयोधौ बहुकाललीलया वितायमानादिव वासनावलात् ।

हरिर्विहायानकदुन्दुभेर्गृहान्वजे मुधाब्जे विहरन्स पातु नः ॥ ७४ ॥

जङ्घोपरि न्यस्य कृते जवेन संक्षालने संविहितां जनन्या ।

प्रदक्षिणान्भःपरिषेकरक्षामन्तर्हसन्वीक्ष्य हरिः पुनातु ॥ ७५ ॥

स्तनं जनन्या धयतेव संमुखं प्रसारितः पातु करो बलिद्विपः ।

निशाचरीगम्य निरीक्ष्य मारितां प्रयाहि मा भीतिमितीव शंसितुम् ॥ ७६ ॥

वन्दे मुकुन्दं पदपङ्कवाभ्यां वाचालमङ्गीरमनोहराभ्याम् ।

प्रहारलीलां गनसि प्रणेतुमभ्यस्तडो(दो)लाफलकाभिघातम् ॥ ७७ ॥

जानुद्वयीचङ्गमणेषु धात्र्यां पाणिं निधायैकमुदस्तवाहुः ।

तमाहरिष्ये तरुमिन्द्रलोकादिहेति शंसन्निव शौरिरव्यात् ॥ ७८ ॥

अपि त्रिलोकीमग्निमीत यस्त्रिधा समाहितैरङ्घ्रिसरोजविक्रमैः ।

स माधवो नः परिपातु संचरन्करौ समालम्ब्य पितुर्गृहाङ्गणे ॥ ७९ ॥

अमेयमप्यकृतकभारतीशतैरगोचरं यमिवरचेतसामपि ।

गृहाङ्गणे किमपि यशोदया गुणैरुल्लखले कलितमुपास्महे महः ॥ ८० ॥

आकुञ्च्य पादाभ्युजमेकमन्यदुत्क्षिप्य नृत्यन्तमुदमचूडम् ।

पाणिद्वयीपायसगव्यसारौ पश्यन्तमीडे पशुपालडिम्भम् ॥ ८१ ॥

कराम्बुजस्तम्भितकिङ्किणीरवं पदे पदे कल्पितपार्श्ववीक्षणम् ।

शनैःशनैराकलिताङ्घ्रिचङ्गमं विनोमि शीरेर्धजगव्यमोपणम् ॥ ८२ ॥

विज्ञातुमामोदवशेन मोषं गव्यस्य गोपाङ्गनया कयापि ।

निजाननेन्दोर्निकटोपनीतं जिघ्रन्मुकुन्दो यदनं स जीयान् ॥ ८३ ॥

गृहे भदीये कियदद्य गव्यमहारि शंसेति कयापि पृष्टे ।
 पयोधरौ पाणियुगेन तस्याः स्पृष्ट्वेयदस्तीति भणन्विटोऽव्यात् ॥८४॥
 कलशीनिहितं पयः कथं वा परिपीतं भवतेति राधयोक्ते ।
 अधरानृतपारणाममुप्या विदधानं विभुमेवमित्युपासे ॥ ८५ ॥

हैयङ्गवीनहरणाकुलघोषयोपि-

दाक्रोशनाटितरुपः पुरतो जनन्याः ।

व्यत्यस्तपाणिविधृतश्रवणानि चित्ते

नाथस्य केलिनमनोन्नमनानि भान्ति ॥ ८६ ॥

लताङ्गि महं रचयाञ्जलिं पटीमहं दिशामीत्यवकर्ण्य भापितम् ।
 कृतेऽञ्जलावेककरेण राधया शिरो विधून्वन्निशशुरस्तु संपदे ॥८७॥
 रक्षाकरं मङ्गलमारचय्य संप्रेषितः सानुनयं जनन्या ।
 कस्तूरिकाकृतमालपत्रो नासाञ्चलेनापि मणिं दधानः ॥ ८८ ॥
 काञ्चीगुणोदारकटिप्रदेशो मायूरबहोज्ज्वलमौलिबन्धः ।
 वहन्करे वेत्रविषाणवंशान्पाथेयशिवयाकलितांसभागः ॥ ८९ ॥
 पवित्रयन्त्रद्विपयोरुहाभ्यानाभीरपल्लीभवनाङ्गणानि ।
 बहिर्नयन्पीतनिबद्धशाबं कुलं गवां गोष्ठगृहान्तरेभ्यः ॥ ९० ॥
 भ्रूलीलया काञ्चिदपाङ्कितेन परां दरस्मेरमुस्तश्रियान्याम् ।
 कर्तुं रहः केलिकलां वनान्ते समाह्वयन्घोषसरोरुहाक्षीम् ॥ ९१ ॥
 पित्रा कियद्दूरमिवानुगम्य वात्सल्यनिधेन विसृज्यमानः ।
 वनाय शृङ्गिण्यवनाय चाद्यो विद्योततां चेतसि पूरुपो मे ॥ ९२ ॥
 किरीटसंदानितकेकिपिच्छं वशीकृताभीरवधूपपञ्चम् ।
 कदम्बगुच्छाहितकर्णपूरं कुर्वे हृदन्तः कुहनाकिशोरम् ॥ ९३ ॥
 हेलावलहीवमितत्रिमङ्गीवक्राम्बुजव्यापृतवंशनालम् ।
 व्यत्यासविन्यस्तपदं पुरस्तादास्तामवस्थानमनङ्गशैरेः ॥ ९४ ॥
 वंशीमुपासे यमुदेवसूनोरारज्यनानामधरांशुपूरैः ।
 शृङ्गारगीतामृतसेचनेन रोहत्प्रवालाभिव लोभनीयाम् ॥ ९५ ॥

वंशीसुधां वर्णय वाणि शौरेरास्वादितामर्कसुतामरालैः ।
गलन्मृणालीकवलच्छलेन वृषेस्तदुद्गारमिवादधानैः ॥ ९६ ॥

आह्लावयेयुरपि नः श्रवसी कदाचि-
त्कंसाभियात्तिकलहंसवरामृतानि ।

प्रादुर्मवत्किसलयच्छलतः प्रसार्य
जिह्वां महीरुहकुलैरपि सेवितानि ॥ ९७ ॥

अनुमवेयमहं किमु जातुचिन्मुरभिदो मुरलीनिनदामृतम् ।
किसलयाञ्जलिशालिमुखाञ्जलैः किमपि सेवितमन्यभृतैर्द्विजैः ॥ ९८ ॥

आपाटलान्यह्लुलिपलवानि व्यापारयन्तं विवरेषु वेणोः ।
नादामृतैर्नन्दगवीकुलानां मोदान्मृजन्तं कलये मुकुन्दम् ॥ ९९ ॥

खुराहतिक्षुण्णमुवां पशूनां परागजालैः परिधूसराङ्गे ।
मुद्गद्दिगन्ते मुरलीनिनाद्रेः स्निह्यत्यनन्ते मम शेमुपीयम् ॥ १०० ॥

दृढानि गोपीघृतिबन्धनानि हठाद्रपाकुर्वति हासलेशैः ।
अनीदृशे मे मतिरागमान्तवनीचरे वैणविकावतंसे ॥ १०१ ॥

विम्बाधरं बन्धुरमन्दहासं लम्बालकासङ्गिललाटदेशम् ।
विरामकालेऽपि न विस्मरामि मुखं रणद्वेषुसखं मुरारेः ॥ १०२ ॥

हसितस्पृशि हारिकण्ठनाले परमानन्दसरःप्ररुद्धमूले ।
अधरच्छविकेसरामिरामे श्रुतिसौरभ्यनिधौ शुचां विरामे ॥ १०३ ॥

प्रजयोपिदपाङ्गभङ्गवीते मकरन्दायितमञ्जुवेषुनाद्रे ।
परिलक्षितशृङ्गिर्णापरागे रदमुक्कारमणीयगर्भभागे ॥ १०४ ॥

अमितप्रणयावगाहिनीभ्यां रनिताघ्राणविधां रमावनीभ्याम् ।
कुरु मानसराजहंसलीलां कुहनगोपमुखाम्बुजे विशालाम् ॥ १०५ ॥

बनादिनान्ते मजमात्रजन्तममङ्गशृङ्गारवपूरिताशम् ।
श्रवःकद्रम्बस्तबकेन साकं मनागिवास्लानमुक्त्वारविन्दम् ॥ १०६ ॥

यराङ्गनादन्तपटमतीति सरोपराधासमुदीक्षितेन ।
विम्बोष्ठमध्ये भृशपाटलिता विन्यन्नवंशीजनुपा विमान्तम् ॥ १०७ ॥

वृन्दावने प्रीणितया कयापि संभावितं सप्रणयावलोकैः ।
 संकेतभ्रूवञ्चितया तु गोप्या संताडितं दारुणदृष्टिपातैः ॥ १०८ ॥
 भ्रूक्षेपमन्दस्मितदृक्तरङ्गैः पुष्पन्तमन्तः स्मरमङ्गनानाम् ।
 आभीरवृद्धाननुकम्पयाद्रैरालापभेदैरनुमोदयन्तम् ॥ १०९ ॥
 नन्देन क्लृप्ताभिगमेन गाढमालिङ्ग्य दोर्भ्यामभिगम्यमानम् ।
 आविःस्तनक्षीरमिलिन्दभाजा यशोदया सादरमीक्ष्यमाणम् ॥ ११० ॥
 शोभाविगोसंचरणप्रदेशान्संकेतयन्तं सवयोजनानाम् ।
 अग्नेचलद्रोकुलमन्बुजाक्षमालम्बतां बालकमाशयो मे ॥ १११ ॥
 गोवर्धनव्यञ्जितकौशलेन गोवर्धनच्छत्रमुदस्य दोष्णा ।
 गोपायिताभीरकुलाय वर्षाद्रीपायितायास्तु स ते प्रणामः ॥ ११२ ॥
 ऋजूकुर्वन्नपि हरिलियकामसृजन्पुनः ।
 दृगन्तकचभारेषु त्रिषु वक्रां धिनोति नः ॥ ११३ ॥
 भवभीतिपराकृतेरुपायं शृणु चेतः श्रुतिभौलिसंप्रदायम् ।
 परिशीलय भावनां सुरारेः कुरु दारादिकुतूहलानि दूरे ॥ ११४ ॥
 प्रसूरियमसौ पिता मम सुतो नताङ्गीति किं
 विमोहमरुगाहनव्यतिकरेण वा ताम्यसि ।
 यद्ब्रह्मवधूटिकाजठरशुक्तिमुक्तामणौ
 मनो भज विनोदनं मधुविदारके द्वारके ॥ ११५ ॥
 अशौरिकुलपावनानरुतनन्दगोपालका-
 नकालियविमर्दनानकरनीतगोवर्धनान् ।
 अकंसमदभङ्गनानकलितावनीरङ्गना-
 नवाणभुजदारकानलमुपास्य वृन्दारकान् ॥ ११६ ॥
 अल्लनवृषभाम्बुरैरिशिलिपिच्छकाभाम्बुरै-
 रगव्यरसलालसैरपटुरासलीलारसैः ।
 अगोभरणदीक्षितैरकमलानुवादीक्षितै-
 रभृङ्गसचिवालकैरलमशान्बरीबालकैः ॥ ११७ ॥

कृष्णस्य वृन्दावनकन्दरान्तराभीरदारामिरतेः कथाभिः ।
 अलं विमुक्त्यै कृतमर्चनायामायासभौरमरान्तराणाम् ॥ ११८ ॥
 वनमालिवशीकृताशयानां पदविन्यासपवित्रितो वधूनाम् ।
 यमुनातटरेणुरेव पुंसामलमंहो विनिहन्तुमङ्गसङ्गी ॥ ११९ ॥
 परःसहस्राणि परस्य धाम्नः सन्त्येव रूपाणि जगद्धिभूत्यै ।
 मृग्यो मृषा गोपविलासवीर्यलावण्यसौरभ्यलवोऽपि तेषु ॥ १२० ॥
 पशुपैरपि बाह्यदृष्टिशीलैर्दृष्टे दृश्यरथाङ्गशङ्खचिह्ना ।
 अधिनन्दनिवासमागमान्तैरपि मृग्या पदपङ्क्तिरञ्जनभिः ॥ १२१ ॥
 उरुमक्तिसुधारसोर्मिलानामपनेतुं जनिखेदमङ्गभाजाम् ।
 स्वयमादृतसंभवानुबन्धे महनीये स्मृतां मनो मुकुन्दे ॥ १२२ ॥

किंच—वन्दे महः किंचन वंशनालीशृङ्गाङ्कुशाजिह्मगचापहस्तम् ।
 गुञ्जारुणं कापि ततोऽपि नीलं वर्हावलीवालमृगाङ्कचूडम् ॥ १२३ ॥
 शृङ्गाटमध्ये कृतसंनिधाना मुखारविन्दे मुरलीं दधाना ।
 ममास्तु चित्ते महनीयशीला विद्या मुरद्वेषिविचित्रलीला ॥ १२४ ॥
 इदं मर्दशद्वयमेवमेव कृतव्यतीहारमजायतेति ।
 विभावयन्ती विनिमाय पादौ विद्या परा वेणुमती समिन्धे ॥ १२५ ॥
 कुहचिज्जयकुञ्जरप्रचारं परतो भावितराजहंसयानम् ।
 कटिरीमनि वाससी वसानं कनकाद्भासिकुसुम्भरागशोणम् ॥ १२६ ॥
 हृदि कौस्तुभमेकतो दधानं परतस्तुङ्गपयोधरोपरुद्धम् ।
 गिरिधारणकर्कशैकपाणिं कुसुमादप्यतिकोमलान्वहस्तम् ॥ १२७ ॥
 हरिणाधिपकोकिलावलेपान्दापयन्तं निजकण्ठनादभङ्गचा ।
 कचिदुज्ज्वलकुण्डलाभिरामं पटुताटङ्कपरिष्कृतं कुतोऽपि ॥ १२८ ॥
 विनतार्तिहरं विलोचनाभ्यां कमलेन्दीवरगर्वमोचनाभ्याम् ।
 धृतचित्रकदम्बसरोरुहा(भ्यां) निटिले निर्जितवालचन्द्रभासि ॥ १२९ ॥
 प्रियकस्तवकासितोत्पलाभ्यां प्रतिपन्नश्रवणावतंसकृत्यम् ।
 शिरसा शिखिनःशिखण्डमालां शशिखण्डं च सहैव लालयन्तम् ॥ १३० ॥

बलभिन्मणिवन्धजीवशोभ धृतपाशाङ्कुशपुष्पवाणचापम् ।

मुरलीवरमूर्च्छनासु शश्वहन्मनीयासु निनद्धमौलिकम्पम् ॥ १३१ ॥

गिरिशार्धगृहान्तरे विहारान्कलयन्त नवकल्पशास्त्रिमूले ।

परित परिवारदेवताना प्रकरेणाहितसेवनानुबन्धम् ॥ १३२ ॥

इतरेतरयोगमेयुपाभ्यामतिहृद्यन्मकरन्दशर्कराभ्याम् ।

कृतिन खलु केऽपि भावयन्ते भवशान्त्यै परसविदोरभेदम् ॥ १३३ ॥

रुचिराद्भुतरूपसविधान परमानन्दसुधापयोनिधानम् ।

उपित पथि योगिना विधेये तदह धाम विचिन्त्य तत्र लीये ॥ १३४ ॥

पुण्यस्थानाग्रगण्यादथ यदुनगरादेप तस्मान्मनीषी

स्थाष्वीशास्य धरण्यामभजत किमपि क्षेत्रमुच्चै पवित्रम् ।

सद्य ससिद्धिहेतु समधिकतपसा पुष्कर दुष्कराणा

सोमावास प्रभास सुगतियुवतिसचारिका द्वारका च ॥ १३५ ॥

अथ द्रुताभीष्टकरा शतद्रु पाशापहन्ता भजतो विपाशाम् ।

धरावतीर्णा धरणीधरेन्द्रादिरावता चेष निषेवते स्म ॥ १३६ ॥

सामोगा चन्द्रभागा जगदखिलमिद पावयन्ता च सिन्धु

सेवित्वाथो निवृत्त परिचितधनदारामगन्धादिगन्तात् ।

मौढ जालन्ध्रपीठाभिधमनघपदन्यासधन्य भवान्या

हृद्य प्रापद्यतासौ हिमवति किमपि स्थानमानन्दशाली ॥ १३७ ॥

असौ पुनरनेकतटिनीसरोवनीनगरप्रदेशेषु विरचितभ्रमणोऽपि परमपाव-

नपय पूरनिप्यन्दिनीं शृङ्गिणीमिव पुगवकिशोरकखिदशतरङ्गिणीं निशाम-

यन्किमपि चिन्तातिशयसदानिताशयो व्याहर्तुमिति गिर प्रावर्तत ।

इश्वाकुसतानयश पताका मुक्तामणि ता मुनिरुण्ठशुक्ते ।

तुर्वर्ष्यं क्रुश्यामवनीवशाया निर्वर्णयिष्यामि षड्वा सवन्तीम् ॥ १३८ ॥

विद्याम्बुजश्रेणिदिभातवेला मायातमश्चन्द्रमरीचिवीचीम् ।

मुक्तालता मुक्तिविलासवत्या भागीरथी चेतसि भाजयामि ॥ १३९ ॥

गङ्गासुषामे गगनापदेशकासारध्वलीकलहसपङ्क्तिम् ।

स्वयवरासक्तिसमेतमुक्ति पधुकराम्भो नमधुयमालाम् ॥ १४० ॥

किरीटिकोदण्डकृतप्रहारमणोल्वणीभावविशङ्कयेव ।

यामोषधीक्षेण समं महेशो दधाति गौलौ तटिनीं नुमस्ताम् ॥ १४१ ॥

भागीरथी सावतु या गिरीशजटाटवीपर्यटनोपजातात् ।

आशाभ्रमान्मार्गमजानतीव भगीरथस्यन्दनमन्वयासीत् ॥ १४२ ॥

फ्रीडांपराधशमनाय नतस्य शंभो-

श्रुडापदे विहरणं समवेक्ष्य यस्याः ।

फोपातिरेकमयते कुलशैलकन्या

सा पावनी दिशतु संमदमन्नगङ्गा ॥ १४३ ॥

अम्बरगालितमासीद्ब्रह्माण्डपटे वलिद्विपा यस्मात् ।

तस्मादतीव पूतं जज्ञे किल सौरसैन्धवं सलिलम् ॥ १४४ ॥

द्युसिन्धुरुर्व्या दुरितानि हन्तुमादौकते वीवधगूढरूपा ।

प्रकाशसंचारविधौ भयेन कुतोऽपि धावेयुरितीव बुद्ध्या ॥ १४५ ॥

समुद्धृता वीवधसंपुटीषु भागीरथी भाग्यवतां जनानाम् ।

आरोहणं मूर्धनि संविधातुं प्रायो विधत्ते पदमंसभागे ॥ १४६ ॥

गङ्गा निजं वारि विगाहमानाञ्छरीरिणः कालहरीकरोति ।

सुधांशुमौलेः स्वमदापहस्य गर्वापहाराय कृतोद्यमेव ॥ १४७ ॥

विष्टपत्रयतमःपरिपाटीखण्डनाय कलितावतरापि ।

अभसिन्धुरखिलानपि लोकानन्धकारयति हन्त किमेतत् ॥ १४८ ॥

निमज्ज्य गङ्गाम्भसि निःसरञ्जनः पयोदनीलप्रतिमागतं गलम् ।

विलोक्य जम्बालविलेषशङ्कया करोति म्रूयोऽपि च गाढमज्जनम् ॥ १४९ ॥

मातेति पूर्वं महयन्विधत्ते सुरापगायां सुकृती विगाहम् ।

कान्तेति पश्चात्कलयन्नसौ तां कौटीरकौटौ कुरुते विचित्रम् ॥ १५० ॥

स्मेराम्भोरुहशीधुसारलहरीनिप्यन्दमुष्टिघयो

रोधोदेशविकासिकैतकरजोविस्तारकुक्षिभरिः ।

वीचीनर्तितराजहंसवनितासंगीतसर्वकपो

मर्त्यानां हरति श्रमं सुकृतिनां मन्दाकिनीमारुतः ॥ १५१ ॥

कदा तरङ्गे गगनापगाया निमज्ज्य गाढ निवसामि तावत् ।

प्रविश्य यावत्प्रतिहृत्प्रतीक समूलमुन्मूलयते स तापान् ॥ १५२ ॥

अथि नगराजनन्दिनि घनसुकृतसारकन्दलनिप्यन्दिनि परतत्त्वविज्ञान-
पाथोनिधानकौमुदि भगवति भागीरथि,

निम्नगासु न ते तुल्या नीचेषु न च मे सम ।

मयि प्रपातन मातर्बिधातु किं विलम्बसे ॥ १५३ ॥

अनन्तरमन्तर्वाणिरयमतिदुरन्तभवखेदसतानभीपित पिपासित इव
पीयूषकन्दली परिशुष्यदमेयसखसमूह इव प्रत्यग्रवर्षधारा प्रतिभटानुद्भुत
इव प्रचलत[मा]भित्रवाहिनी जिह्वागधिपाभिभूत इव जीवातुमूलिका कल्लोलिनी
रमणलहरीविपक्त इव कामपि महातरिं तीव्रनदीपूरनीयमान इव तीरभूमिं
धर्मागित्त इव कर्पूररसनिर्झरी निर्धनलोक इव निक्षेपसततिं जगतीधराधी
शशिखरान्तरादधिहरिद्वारमापतन्तीममृताशनसरित्तमुपलभ्य निर्भरानन्दस-
भ्रान्तमानसो मौनमहासीत् ।

पय प्रवृत्तिशृङ्गिण्या ब्रह्माण्डोधसि सभृतम् ।

जगदर्भकजीवातु गङ्गेति परिगीयते ॥ १५४ ॥

विध्यादेशकरी सेय विविधप्रत्ययाचहा ।

आगमेरञ्चिता भाति शब्दविद्येव जाह्ववी ॥ १५५ ॥

उद्धिधीर्षु सगरजानसौ स्वर्गादवातरत् ।

गणयन्ति न हि क्लेश परार्थैकपरायणा ॥ १५६ ॥

गिरिशस्य पुरा केशान्परिगृह्णोर्मिपाणिना ।

पादावलम्बिनी पश्चादासीज्जाड्यादसौ नदी ॥ १५७ ॥

ईशमुक्ता गिरिदरीरियमाप पदे पदे ।

भगीरथस्य तन्वाना भाव भूयन्तपोविधौ ॥ १५८ ॥

पर नापूरि जाह्नव्या भगीरथमनोरथ ।

पारावारोऽपि नि सीमपरिणाहविभूषित ॥ १५९ ॥

त्रिविभ्रमपदोद्भूता त्रिलोकीभियमानशे ।

कारणन्यानुकुरते कार्यं हि गुणसपदा ॥ १६० ॥

अनन्तपथगाप्येषा हन्त त्रिपथगामिनी ।
 भगवत्पादजातापि शुक्ला वर्णेन शोभते ॥ १६१ ॥
 नदी नवसुधाधारा वसुधावासवत्यपि ।
 प्रतिकूलप्रवृत्तेयमनुकूलापि देहिनाम् ॥ १६२ ॥
 गङ्गोरगी गिरीशस्य जटाफन्दरनिःसृता ।
 विषोदग्रा वितनुते पापमण्डूकपारणाम् ॥ १६३ ॥
 आस्ते किमावृता गाङ्गे दाहशक्तिरिहाम्भसि ।
 निर्दह्यते यतो नृणामस्य सङ्गादघाटवी ॥ १६४ ॥
 आपगाया जगत्यस्याः कोऽपि शीतलतागुणः ।
 पातकानि प्रकम्पन्ते यस्या नामश्रवादपि ॥ १६५ ॥
 ननु त्रिपथगावारि समस्ताम्भोविलक्षणम् ।
 सिक्तः कूलाङ्कुरो येन कल्पते मूलवृक्षये ॥ १६६ ॥
 कोऽपि निर्जरवाहिन्या गुणासङ्गी शरोत्करः ।
 चलङ्गवेन तनुते पडरिच्छेदनं नृणाम् ॥ १६७ ॥
 अनादिमलसंघातहरणैकपटीयसीम् ।
 अन्नगङ्गामपि नदीमन्यामपि गृणन्त्यहो ॥ १६८ ॥
 विध्यण्डपुटनिष्पन्नो वियद्गङ्गामयो रसः ।
 अजरामरणां सिद्धिमाधत्ते सेवितो नृणाम् ॥ १६९ ॥
 शिरांसि भजतामाशु सिन्धुरेपाधिरोहति ।
 विवरीतुं प्रवृत्तेव विश्वमूर्धन्यतां निजाम् ॥ १७० ॥
 अस्यामिहावतीर्णायामाविरास्ते भवाद्वयम् ।
 कालमन्मथयोः शश्वत्कदाचिन्न शरीरिणाम् ॥ १७१ ॥
 विमुक्तिविश्राणनसुर्यमावबोधाय बद्धा भुवनान्तराले ।
 काशीपतेः क्षौमपताकिकेव लेखलवन्त्या लहरी समिन्धे ॥ १७२ ॥
 इयं प्रसन्ना हृदये जले च तीरे प्रवाहेऽपि च दीप्रहंसा ।
 अभीष्टदाने गमनेऽपि शश्वदपास्तमान्द्या तटिनी चकास्ति ॥ १७३ ॥

आपन्नसत्त्वेव वियन्नदीयमाविर्भवत्केतकवर्हशोभा ।

वीचीकरालम्बितपार्श्वभित्तिविजृम्भमाणश्चसनं प्रयाति ॥ १७४ ॥

कूलद्विजा कुन्दसगन्धमूर्तिः स्वादुस्तुपारा सुरभिः सरोजैः ।

इयं प्रसूतेः फलमिन्द्रियाणां मन्दाकिनी पुप्यति मामकानाम् १७५

तदनु भुवनोपतापदमनोपचितरंहसि सुमनोनदीजले कलितावगाह्नो
बुधजनोत्तंसमणिरतिमनोहरं वचनोपहारमतनोत् ।

त्रिमार्गगे वाञ्छनसातिदूरः स कोऽपि जागर्ति तव प्रकर्षः ।

यदन्यतीर्थातिशयप्रसङ्गे विश्राम्यति त्वय्युपमानभावः ॥ १७६ ॥

दानाय मुक्तेर्धृतकङ्कणायां मयि स्थितायामपि केऽपि मर्त्याः ।

क्लिश्यन्ति चेतः श्रुतिचिन्तयेति क्लृप्तादृहासेव विपाण्डरासि ॥ १७७ ॥

ब्रह्माण्डरन्ध्रात्पतनं सुमेरौ नानानगेन्द्राभिहृतीश्व गुर्वीः ।

अचिन्तयित्वा भुवमागतासि पातुं सुतानम्ब भवाब्धिमग्नान् ॥ १७८ ॥

हिमाचलं प्राप्य जटाकलापादीशस्य नेत्रानलतापितेव ।

प्रपद्यसे भज्जदनेकलोकभवाग्निकीलाकुलितेव सिन्धुम् ॥ १७९ ॥

अम्ब त्वया भेषजमत्यपूर्वमशिक्षि कस्मादिदमग्नसिन्धो ।

भवज्वरं यद्विषमं प्रकृत्या शीताम्बुसेकेन नृणां क्षिणोपि ॥ १८० ॥

ब्रह्मन्हरे हर भवादवतेति देही

जल्पन्निमज्जति जले तव जह्नुकन्ये ।

निर्माहि पाहि निजहीति निदेशमेषां

तन्वद्बुदञ्चति क एष तवानुभावः ॥ १८१ ॥

गगनतटिनि तावकं गरिम्णा सलिलमशेषजलातिशायि मन्ये ।

न विद्युजति निमज्जतां नराणागिदमधिरुक्ष सकृद्यतः शिरांसि ॥ १८२ ॥

भरणे निजवर्ष्मणोऽपि खिन्ना भयतीं जाह्ववि देहिनो भजन्ती ।

किमिदं निदधाति मूर्ध्नि तेषामहृदाशेषजगत्कुट्टुम्बभारम् ॥ १८३ ॥

त्रिदिवसवन्ति भवदम्बुमाधुरी सकलातिशायिविभवेति मन्महे ।

अवलिख जातुचिदिदं यतो जना विमुखीभवन्ति जननीकुचापृते १८४

अयि तावकं चरितमद्भुतोदयं सुरभीकरोति सुरलोकनिम्नगे ।
पद्मुन्नतं भजनसङ्गिनो जनालयसे यतः स्वयमधोनिपातिनी ॥ १८५ ॥

चेलं चर्म निकेतनं पितृवनं पात्रं शिरो लेपनं
भस्मालंकृतिरस्थिजालमनुगा वेतालपारम्परी ।

भिक्षापर्यटनं च वर्तनमहो नृणां भवत्सेविनां
मातर्वृहि कथं त्वदीयभजनं कुर्वे सुपर्वापगे ॥ १८६ ॥
आकण्ठं सलिले निमज्ज्य पुलिनाभोगोपधाने शिरः

कृत्वा शैलमुतापते सुररिपो गङ्गाधरेत्यालपन् ।
गृह्णन्कर्णपुटे शिवेन कृपया प्रव्याहृतं तारकं
तीरे जाह्नवि तावके तनुपरित्यागं विधास्ये कदा ॥ १८७ ॥

त्वद्रोधोभुवि भूस्त्वदम्बुनि जलं त्वत्केनभासि प्रभा
त्वद्दीचीपवने मरुत्त्वदुदकावर्ताम्वरे चाम्बरम् ।
इत्थं देवि मदीयदेहजननी भूतावली लीयतां

त्वत्संबन्धिनि जह्नुनन्दिनि महत्येपा मम प्रार्थना ॥ १८८ ॥
इति स्तुत्वा नमःसिन्धुमेप धीमानमोदत ।

मनसा फलिताशेषमनोरथसगृह्णिना ॥ १८९ ॥
इति रामस्फुगवकृता यात्राप्रबन्धचम्पूकाव्ये सप्तम आश्रयः ।

अष्टम आश्रयः ।

पत्या प्रकाश्यमानं क्षेत्राणामयमुपास्य केदारम् ।

सकलमहितं फलानि स्वकुलव्राणक्षमाणि लभते स्म ॥ १ ॥

उच्चैर्महागिरिविहारमुपेत्य धीमा-
त्रीहारसंवृतिनिवृत्तिदिनावतारे ।

प्राहृष्यदादिपुरुषं बदरीवनान्तः

पश्यन्करोद्गमिपद्मदराविशेषम् ॥ २ ॥

तदनु कारुण्यलवनवविश्रुतकामरूपां कामरूपान्तराहितकामपीठस्वितिं
कामपि परदेवतामाराध्य नरदेवदुर्नयनाटिकाविभाजनपाटवानुचर्तिभिरालाप-
विस्तारैरसौपीत् ।

त्वद्भूलीलानुसारिन्निपुरहरणदृक्किङ्कराधोक्षजाज्ञा-
 निर्वोदृ ब्रह्मचिन्तासमुपनतजगद्धोरणीकोणभाज ।
 उर्व्या कापि प्रदेशे कस्तिपयविपयाधीशतामेत्य मत्ता
 न त्वामञ्चन्ति भूपा समयविपमता किं ब्रवीम्यद्रिकन्ये ॥ ३ ॥
 नत्वा पृच्छामि किञ्चिद्भगवति भवती वाच्यमेतत्कुतश्चि
 त्पुण्यात्पट्टाभिपेकव्यतिकरसमयप्राप्तिमात्रेण राज्ञाम् ।
 सौजन्य क प्रयायात्क मतिरुपरमेत्क नजेत्साधुवाद
 सौलभ्य कापसर्पेत्क पुनरपसरेदातुरेप्वार्द्रभाव ॥ ४ ॥
 भूजाने जय जीव कोऽत्र पुरत शब्दायते वार्यता-
 मायुष्मन्नहमेव कोऽसि कथय त्व वा त्वदीयाश्रित ।
 आस्ता तद्भवदीयनाम किमह डित्थस्तथा वा तदि-
 त्यभ्यस्तानपि खेदयन्ति गिरिजे भूपा भवद्ब्रञ्चितान् ॥ ५ ॥
 आयाहि प्रातरोहि ह्यलमनवसरो याहि मे देहि सद्य
 सर्णान्येतत्पिधेहि प्रतिभुवमथवा ब्रूहि नो चेदपेहि ।
 इत्येव द्रष्टुकामा नरपतिहतफानेतदासन्नभृत्यै-
 रायात्यन्ते नितान्त जननि तव पदद्रोहिणो देहभाज ॥ ६ ॥
 ह्य शर्वर्या समज्याविषटनसमये हे बुधा युष्मदर्थ
 राज्ञोऽवोचाम किञ्चिद्ब्रह्मसि स च तदा प्रीतचेता इवास्त्र ।
 इत्थ बागीशसार्थानयि जननि भवद्ब्रञ्चितान्ब्रञ्चयन्तो
 मन्दा कुर्वन्ति केचित्पितृपतिनगरीमार्गपाथेयवन्धम् ॥ ७ ॥
 आकर्ण्यस्माकमभ्यागमनमवनिभृद्वित्रिकस्यान्तराणि
 प्रोहृष्ट्याभ्येत्य नीत्वा बहुमतिमतनोदर्धपीठीजुषा न ।
 इत्थ मिथ्यावचोमि पटव इव जना वञ्चयन्ति प्रपञ्च
 केचिज्जानन्ति नैते भवदुपजनितानन्धिके विप्रलम्भान् ॥ ८ ॥
 अथ प्रात सभायामखिलनृपतिषु प्रेक्षमाणेषु पीठा-
 दुत्थायास्मत्कराभ्रादवनिभृदुपदामप्रहीत्वाग्निनेति ।

एतादृक्त्वेन जात्वप्यवनिपतिम[वि]ज्ञातवन्तोऽपि केचि-

द्राजाभिज्ञा इवाज्ञास्त्वयि सति विमुखेष्वैन्द्रजालं सृजन्ति ॥९॥

नीहाराहार्यकन्ये तव पदकमलध्यानमुद्राविधानै-

रत्यर्थं वर्तयन्ते जनुपि सफलतां केऽपि घन्या धरण्याम् ।

अद्राक्षीदीपदस्मान्नृपतिरधिगतप्रीतिरथेति सार्थं

मन्वाना जन्म यान्ति प्रतिमुहुरितरे निर्वृतिं दुर्विवेकाः ॥ १० ॥

मातर्देतेयवैरिप्रमुखसुरचरैः शश्वदध्यासितायां

भावत्कागारवाद्याङ्गणभुवि वसतिप्राप्त्युपायं विहाय ।

हा हा मोहाद्यतन्ते जगति तनुभृतो नैकनिष्ठयूतवीटी-

जम्बालैर्द्वेषितायां नरपत्तिभवनद्वारि कर्तुं विहारम् ॥ ११ ॥

धिकारः सौविदलैश्चिरविततवहिवेदिकावासकाश्यं

याच्जादैर्न्यानुरोधः करितुरगकुलेष्वाकुला पर्यटाट्या ।

निर्हेतुर्दण्डपातो भृशमुलगरुपा मेदिनीनायकेने-

त्येवंरूपेण मातः परिणमति नृणां स्वल्पदाब्जापराधः ॥ १२ ॥

त्वत्पादाम्भोजपूजाविरचनविमुखीभापदोपावतीर्ण-

क्षोणीभृत्सेवनानां पुरुषपरिपदामद्रिराजन्यकन्ये ।

नाहारो नैव निद्रा न सुखरसिकता नार्चना देवतानां

राजद्वारोपकण्ठेष्वपि तु तत इतः पर्यटाश्रयैव कृत्यम् ॥ १३ ॥

त्रैलोक्यश्लाघनीये धरणिधरकुलोत्तंसवंशे प्रसूतिः

शुद्धान्तैर्धर्मभाक्त्वं त्रिभुवनभरणोल्लासिनधन्त्रमालैः ।

लोकानां मातृता चेत्यखिलमपि शिवे हृद्यमेतद्भवत्या

भूपद्वारासिकार्यै पुनरपि तु सतां सृष्टिरेकैव कष्ट ॥ १४ ॥

आवासं दुर्गुणानां फमपि नृहतकं भूपतित्वेन सृष्ट्वा

तद्देहद्वारि याच्न्नामदह रचयितुं यद्विनिर्मासि धीरान् ।

सोऽयं सर्गस्वभावः किमु तव जननि श्रुतिं किं विभ्रमो वा

नैर्नृप्यं वा किमाहो किमुत ददतरद्वेषिता वा जुषेऽतु ॥ १५ ॥

तस्याः को वा निपेधं सृजति गिलति चेदावृत्तिः सस्यजालं
 मर्यादालङ्घिनी चेज्जलनिधिलहरी को नु वा तां निरुन्ध्यात् ।
 किं च त्वं शैलकन्ये कुटिलनृपगृहद्वारवेदीविहार-
 क्लेशोदन्यावदान्या भवसि यदि सतां कस्तव स्यान्नियन्ता ॥ १६ ॥
 भूभृत्सेवाविधानं बुधजनविततेः शास्त्रदृष्टेः पिधानं
 दुष्कृत्येषु प्रधानं दुरितमिपविपोन्मेपपाथोनिधानम् ।
 ब्राह्मण्यस्यावसानं प्रसरदपयशोवल्ल्युपघ्नप्रदानं
 सत्यस्वापोपधानं सति किमु बहुना त्वय्युपेक्षानिदानम् ॥ १७ ॥
 भुक्ते प्राचीनचित्ते गरिमजुपि ऋणे भिक्षुतायां धृतायां
 संमाने हीयमाने नृपसदसि बहिर्द्वाररोषेऽपि जाते ।
 कोऽयं मायानुभावस्तव सति विलसत्यर्थलाभातिलोगा-
 द्धावं धावं बुधानां ततिरटति मुधा राजधान्यामधन्या ॥ १८ ॥
 विन्यस्ताञ्जलिना प्रणम्य शिरसा याचे दया चेद्बुधा-
 नास्थानीनरकान्तरे क्षितिभुजां कामाक्षि मा मा क्षिप ।
 यद्यस्मिन्क्षिपसि व्यपेतकरुणालेशा तदा शालिका-
 द्वाराध्यासनदुर्दशां वितर नो गुर्वीं दुरुर्वीपतेः ॥ १९ ॥
 नैतत्सर्गतिसाधनं न च कुलाचारं(रो) न चाज्ञा गुरो-
 राम्नायैर्विहितं च कर्म यदिदं भूपावमोपासनम् ।
 प्राग्जन्मन्यचलात्मजे कृतभक्तपादापराधा वयं
 पातं केवलमात्मनः स्वयमहो कर्तुं प्रवर्तामहे ॥ २० ॥
 मूर्धा पर्यटने कृतेऽपि करुणामुद्रा न चेत्तावकी
 न प्राप्येत नरैर्गुवाकफलमप्यन्तर्घुणास्वादितम् ।
 जानन्नप्यमुमर्थमर्थपटलीसंपादनाकाङ्क्षया
 हा धिक्कष्टमनुद्रवामि धरणीपालाधमानम्बिके ॥ २१ ॥
 त्वच्चिन्तां कलयामि चेत्त[दधुना] प्रत्यूहजाग्रन्मनः-
 क्षोभोत्पादनचञ्चुरौदरशिखिज्वाला समुज्जृम्भते ।

कर्णो मध्याह्नदीन समयमनुसरत्यम्बुदः स्वर्गमात्रे
 सन्तानस्यागशाली वयमपि तु मुहुः सर्वतो दानशौण्डा ।
 इत्युर्वापालगर्वप्रलपितगरलज्वालजालानि पातु
 कर्णाभ्या किं नु सृष्टा वयमवनिघराधीशकन्ये भवत्या ॥ २९ ॥
 कुम्भीपाकादिनानाविधनिरयकुलेष्वातल सनिमज्जा-
 व्यापारे नास्ति भार सरसिरुहमुवो यावदायुर्विरामम् ।
 क्षमापालद्वारि किंतु क्षणमपि वसति शक्यते नैव कर्तुं
 तस्मादस्मद्विपक्ष जनमपि न कदाप्यम्ब तस्या निषेहि ॥ ३० ॥
 आस्थानी गाहनीया नृपनिकटजुपो रजनीया मनुष्या
 भूपाल सेवनीय स च बहुलघनैरापनीयो मयेति ।
 चिन्ता सत्यज्य सोऽह तव पदनलिनोपासनामात्रकृत्य
 भ्रेहद्भाव कदा वा वद जननफलान्यम्ब सपादयिष्ये ॥ ३१ ॥
 यास्यामो राजधानीं कथमपि नृपतेरन्तिक तत्र को वा
 नेप्यत्यस्मानकस्मात्प्रचुरधनभरै प्रीणनामन्तरेण ।
 दृष्टे वा राशि कृष्टा चिरवसतिमृते नाज्जसा वाञ्छितासि-
 स्तस्मादङ्गेशलभ्या द्रुतफलजननीमद्रिजा न त्यजाम ॥ ३२ ॥
 लक्ष्मीकुर्वे किमुर्वीसहचरहतकानम्बिके तावकाङ्घ्रौ
 जाप्रत्यश्रान्तमन्त करणभुवि ममाभीष्टविश्राणनाय ।
 त्वद्भृत्यद्वा स्थवीटीचिपिटकपटसवाहकक्रीतदासी
 दासेयप्रेष्यचेटीमुतजनसदृशा किं नु ते राजक्रीटा ॥ ३३ ॥
 कामाक्षि त्वत्कटाक्षव्यतिकरकलि नामोदसाम्राज्यलक्ष्मी-
 पर्याप्तस्नान्तवृत्तेर्नहि मम गणनागोचरै ते नरेन्द्रा ।
 सेवाहेवाकृमाजा तव जननि जगत्पञ्जमूर्वा हरिर्वा
 त्र्यक्षो वा लक्ष्यकोटी चित्सितुमनल केऽपि मूढा नृक्रीटा ॥ ३४ ॥
 त्वद्धानैकावधानप्रणयनमुलमानन्दलीढान्तरात्मा
 नाह मूपानुपामे पुरहरसुतनो सपदे किंपचानान् ।

पुंसां चिन्तालताभिर्हृदि तव चरणोपपत्तामद्रिकन्ये
 नात्रध्यन्ते कतीभाः कति कति तुरगा गेहवाखाङ्गणेषु ॥ ३५ ॥
 कुर्वन्तु सैरमुर्व्या कतिचन समयक्षेपणं भूपगोह-

द्वारावस्थानधारापरिचयरचनोदीतरागा वराकाः ।
 त्वद्वचानारम्मलब्धोदयनिरतिशयानन्दनिप्यन्दसिन्धो-
 रन्तःस्त्रच्छन्दचारैर्जननि वयममी कालजालं नयामः ॥ ३६ ॥

म्लिखद्गुपालदत्तद्विरदवस्वघटामांसलसिन्धुमुग्ध-
 स्कन्धाभोगाधिरोहक्रमत्तमरतमल्यातिसंप्राप्तितोऽपि ।

देवि त्वद्भृत्यशालारजकवशजुपामन्वये रासभाना-
 गुद्भूयानेवभारोद्धहनगतितरां युक्तमित्येव मन्त्रे ॥ ३७ ॥

साकं मृतायकेन प्रचुरमणिभरोद्ग्रामरं सामरस्या-
 दध्यारुक्षासनार्थं युगपदभिसुखीभूय संलापतोऽपि ।

न्यघट्नात्रं निषेधप्रसूतकरतलं निर्भरोत्कम्पमन्त्र
 त्वद्रेहद्वाःस्थवेत्रप्रहरणसमयत्रासदैर्न्यं परं नः ॥ ३८ ॥

आन्दोली चतुरन्तयानतुरगधेतातपत्रद्विप-
 प्रायां संपदमावहेति गिरिजे न त्वां कदाप्यधये ।

याने केवलमेतदेव बहुधा त्वत्पादपङ्केरह-
 द्वन्द्वाराधनचातुरीगुणनिकासामाग्यसिंहासनम् ॥ ३९ ॥

तदनु स्नाहेनजगतीधरादवतीर्य स पुनरार्यमिध्रो निजयचःस्रुतिधौततत्त्वा-
 ययोधकर्दमनिकरस्य सगरसुताहुतिहुताशनीकृतप्रवलरूपः कपिलगुनेराश्रम-
 पदमुपाश्रयत ।

अमिषिचय भसितराशीन्पुरहरनिर्मान्व्यसलिलपूरेण ।

निरवापयत्पिन्त्रां भगीरथो यत्र निरयवाभामिम् ॥ ४० ॥

जट्वाय पत्युरद्वामपदाय मतानगृपितवतीच ।

श्लिष्यति मुरग्यन्ती नर्मसप्तं यत्र नयनयोर्निकरः ॥ ४१ ॥

सत्र च जलधिमध्यक्षयशिदमयादीत् ।

भागीरथीनिप्रथिताभिधानां फांश्चिन्कुमारीमुपनीय गीरीम् ।

अस्यै वरायातिसृजन्पितृणां चक्रे मुदं चण्डकरान्वयेन्दुः ॥४२॥
 अहस्करापत्यसरस्वतीभ्यामभ्यर्गमादाय विमुच्यमाना ।
 अमुं नवोद्वेव'...ख द्युसिन्धुरावद्धभङ्गा पतिमभ्युपैति ॥ ४३ ॥
 वारं वारं प्रौढवातानुपङ्गाद्वेगेनायं वेपते वीचिमाली ।
 कुम्भीयोनेः कुक्षिवास्तव्यमग्निं ध्यायं ध्यायं त्रासमृच्छन्नियोक्षैः ॥४४॥
 मन्थानशैलमथितोऽपि घटीभवेन

अस्तोऽपि दाशरथिना कृतवन्धनोऽपि ।

उहामवाडवहुताशनपीडितोऽपि

गम्भीरतां न हि कदाचिदयं जहाति ॥ ४५ ॥

अथ नीलाद्रिमासाद्य कृती स कृतवन्दनः ।

अस्तौदित्थं जगन्नाथमघनिर्माथकर्मणे ॥ ४६ ॥

चरितं तव प्रथीयः शक्यं मितया न मे गिरा स्तोतुम् ।

नासामग्निर्न भवितुमर्हति मानाधिकं रत्नम् ॥ ४७ ॥

अतिलघुनापि च वचसा मधुमथन तव प्रणौमि महिमानम् ।

तुभ्यं त्रिभुवनवपुषे तुल्यं कथमर्प्यते माल्यम् ॥ ४८ ॥

मम यन्मनुष्यजन्मनि भवत्सपर्यापराञ्छुखीभवन्म् ।

स'...नैवनीतनिर्गमसमये मन्थानगुणभङ्गः ॥ ४९ ॥

अन्यार्थमपि भवन्तं परिचरता प्राप्यते गतिः पुंसा ।

आमोदमेणनाभेराजिघ्रति किं न पणितापि ॥ ५० ॥

भवतः प्रपद्यमानश्चरणौ पदवीं समश्नुते परमाम् ।

को गन्धगजाधिरूढः क्षुद्रं प्रतिपद्यते द्वारम् ॥ ५१ ॥

प्रकृतिजयिनस्त्वदद्वेः पातकराशिरपि किमु भवेत्क्षयम् ।

अस्त्रमरविन्दयोनेश्चटकोपरि किं नु संयेवम् ॥ ५२ ॥

ईषलभा मनीषिभिरीहितसंपत्प्रसादविषयैस्ते ।

हैयङ्गवीनसङ्घं ह्यादधतो न खलु घृतचिन्ता ॥ ५३ ॥

करुणागुणपरिणाहः कंसारे तव निसर्गसंसिद्धः ।

आधीयते न केनचिदमृतरसौघस्य मायुर्यम् ॥ ५४ ॥

अनुपदमतिलङ्घ्य जनपदशतानि विबुधप्रणयः स पुण्यस्वलीपु शस्तं
गयाक्षेत्रमयासीत् ।

वृश्यते तटिनी यस्मिन्नद्भुताकारशालिनी ।

अपि फल्गुः स्वयं पुंसामफल्गुफलदायिनी ॥ ५५ ॥

अधिमौलि गयामरद्विपो विबुधैर्यत्र कृते पदार्पणे ।

भुवनत्रयमस्तके पुनः पितरो हन्त पदं वितन्वते ॥ ५६ ॥

फटितटिघटिततटिनिभांशुकं रमाधवं छविजितमारमाधवम् ।

जगन्मयी प्रणमति यत्र मौलिना गदाधरं किसलयगं गदाधरम् ॥ ५७ ॥

तत्र च विहितकर्तव्यकलापोऽयमंभिरूपो विनिर्गत्य ततः समग्रगुणसं-
भूतेन कुटुम्बिनीयुगेन विविधतीर्थसमूहमवगाहमानो विमानितद्विबिपदा-
हारसंपदं व्याहारमुदजृम्भयत ।

अहस्करेऽप्यलघुतमिसतस्करे कुमुद्वर्ती समधिगता कुमुद्वतीम् ।

पवित्रितद्वितिरियमत्र चक्षुषी पुनः पुना रमयति मे पुनःपुना ॥ ५८ ॥

संध्याटपीचारविवृद्धमूर्तिः कुर्वन्मुहुः कूलविद्वहलीलाम् ।

खैरं प्रपर्दन्निह शोणभद्रो गयामसौ गच्छति संनिवेशम् ॥ ५९ ॥

शर्वाणीचरणसरोजवान्तलाक्षाजम्बालभमजनिहेतुधातुशाली ।

विन्ध्याद्रिवितरति मे नितन्वसीमाविस्तारस्वगितदिगन्तरः प्रहर्षम् ॥ ६० ॥

जध्यास्ते रुचिरममुष्य शृङ्गमेका सा काचित्रिभुवनसंज्वरापहरी ।

निर्व्याजप्रणिहितनीलकण्ठहर्षा वपन्ती कमपि रसं बलाहकाली ॥ ६१ ॥

फल्याली हृतमधुकैटभावलेपा लोकान्धंकरणमुलायदर्पहरी ।

चामुण्डा शकलितरक्तवीजद्रम्भासुम्भाणी जयति निमुग्गसूदनीयम् ॥ ६२ ॥

विश्वस्माद्रपि धरणीधरेन्द्रकन्ये विन्ध्योऽयं निरवधिभागधेयशाली ।

आक्रान्तास्त्रिलभुवनापि यस्य नाम्ना विख्याताः परमसि विन्ध्यवासिनीति ॥ ६३ ॥

देवि त्वत्पदरुचिर्दृशितातिरागा तुङ्गेषु द्रुमविटपेषु लम्बमानाः ।

सैलेऽस्मिन्नाततमवाप्सुसत्वमाजो दृश्यन्ते धृतनियमा इव प्रवालाः ॥ ६४ ॥

कुब्जत्वं दधदपि कुम्भयोनिभक्त्या विन्ध्याद्रिविबुधनिवासतोऽपि तुङ्गः ।
 संचारं सदयगिरीशपाणिपद्मस्पृष्टान्यामिह धितनोपि यत्पदाभ्याम् ॥६५॥
 मच्चित्ते ..... महिपासुरोत्तमाङ्गे विन्ध्याद्रेरधिशिखरं च विद्ममातः ।
 निःशङ्कं निहितपदाब्जया भवत्या काठिन्यं क नु वद काममन्वभावि ॥६६॥
 वेलायां विपमकृतान्तवाहघण्टासंरावश्रवणसमाहितव्यथायाम् ।
 मञ्जीरकणितमनोहरं पुरस्तादास्तां नश्वरणसरोजमम्बिकायाः ॥ ६७ ॥
 पारीन्द्राः परिभवमापिता निकामं मध्येन स्मरहरवल्लभे भवत्याः ।
 तत्तादृक्तिमिरतरङ्गितासु मन्ये बध्नन्ती(न्ति) स्थितिमिह ..... भ्यतो गुहासु ६८
 उत्तुङ्गा बलवदुदारकान्तिभाजो वर्तन्तां शतमिह धारणेन्द्रकुम्भाः ।
 सोढारस्तव कुचभारवत्किमेते पद्मास्यप्रसभविमर्दसंप्रमाणाम् ॥६९॥
 शर्वाणि स्तनभरसंपदा परं ते विन्ध्याद्रिविगलिततुङ्गतावलेपः ।
 व्रीले(डे) न क्षितिमभजद्विजस्तु भेजे प्रख्यातिं शिव शिव भाग्यरीतिरेया ७०
 संत्रातुं जनमिह सर्वाहंसकेभ्यो वात्सल्याद्ब्रह्मसि वरायुधानि हस्तैः ।
 हन्तैतद्भगवति साहसं यतोऽमी रज्यन्ते नवसुमनोजिवृक्षयापि ॥ ७१ ॥
 चन्द्रस्ते वदनमिषेण शैलकन्ये विन्ध्याद्रौ वसति विधुंतुदैकभीत्या ।
 पर्यन्तभ्रमणमिष(पा)त्तरक्षुधीक्षावित्रासव्यतिकरविद्रवत्कुरङ्गः ॥ ७२ ॥
 त्वद्विम्बाधरतुलना शिवे तदानीं प्रादुष्यादिह सहकारपल्लवेषु ।
 धात्रा चेन्मकरन्दसारधारानिप्यन्दः कुसुमवदेषु निर्मितः स्यात् ॥ ७३ ॥
 स्वच्छन्दं विलसतु चन्द्रिकाङ्कुराणामुद्भेदः किमपि सुधारसोद्गमश्च ।
 वक्रेन्दौ तव वरवर्णिनि स्मरारेराश्वर्या न किमिह सूतिरम्बुजानाम् ॥७४॥
 अस्यद्रेरनुवनमध्यमम्बुजातैर्वेत्तण्डत्रजकरदण्डपातभीतैः ।
 सारङ्गैरपि चकितैर्वनेचरेभ्यः सर्वस्वं निहितमिव स्रकं त्वदक्ष्णोः ॥७५॥
 फुल्लासु क्षितिरुहपुष्पमञ्जरीषु भ्राम्यन्ती ततिरिह भाति षट्पदानाम् ।
 पृथ्वीभृत्प्रियतनये विलोकयन्त्याः कान्तारश्रियमिव ते कटाक्षमाला ॥७६॥
 पाठीनध्वजपरिवन्थिकायमायाकैलासक्षितिधरकालमेघपङ्के ।
 मातस्ते हतजनिमार्गपर्यटाख्यानिष्टे मयि निपतत्वपाङ्गधारा ॥ ७७ ॥

स्वामभ्रच्छविमिह वीक्ष्य नीलकण्ठास्तुप्यन्तः सपदि वितन्वते कलापान् ।
 स्वत्केशद्युतिविसरापहारशङ्कां निर्माष्टुं निपुणमिव प्रदर्शयन्तः ॥ ७८ ॥
 उद्भिन्नस्मितलवमुल्लसत्कपोलं लोलाक्षिभ्रुवमतिलोभनीयनासम् ।
 विम्बोष्ठं भृतमणिकुण्डलाभिरामं बक्रं ते जननि वयं न विस्मरामः ॥ ७९ ॥
 विनिर्गतानविहितपुण्यदुर्लभत्रिमार्गागासलिलविगाहनाय नः ।
 पदे पदे बहलविपत्तिशङ्कया विपीदतः सुखयतु विन्ध्यवासिनी ॥ ८० ॥
 अपि च ।

रक्षति दुर्गा यन्तं विपदः स्वगुणान्कृपामृदुर्गायन्तम् ।
 समहृत कासरदनुजं तमपि च या मुम्भमन्तिकासरदनुजम् ॥ ८१ ॥
 देवी सा मे दुरितं क्षपयतु कृपया हरिखसा मेदुरितम् ।
 शक्तिपु परमा नन्दं जनकं किल या निनाय परमानन्दम् ॥ ८२ ॥
 शुचमिह नोपलभन्ते वपुः सरन्तो वलार्दनोपलभं ते ।
 स्थितमनिदानवलक्षे हर्यक्षे चण्डि ललदानवलक्षे ॥ ८३ ॥

अपि च ।

स्कन्धादवप्लुत्य हरेः सलीलमाक्रम्य पद्मचामवनीलुलायौ ।
 संधित्सया चापगुणैर्निपङ्गादुदधिपं मार्गणमुत्क्षिपन्तीम् ॥ ८४ ॥
 प्रहारकेलिस्पृहया रथाङ्गनेमिग्रहल्यग्रनिजाग्रहस्ताम् ।
 तिर्यङ्मुखीं पाणिधृताञ्चलस्य कम्बोः समुद्धोषणकर्महेतोः ॥ ८५ ॥
 उदस्तहस्तोपहितत्रिशूलनिर्भियमानं निजपश्चिमाङ्गात् ।
 निर्गच्छतो निर्जरशात्रवस्य चर्मासिपाणेः शिरसश्छिदायै ॥ ८६ ॥
 आलम्ब्य केशानवधूय खेटं पाणावधिक्षिप्तकृपाणवल्लीम् ॥
 दरोच्छ्वसन्मध्यमदृष्टिरिहृदमिस्फुलिङ्गाबलिभीषणास्याम् ॥ ८७ ॥
 विश्वत्रयापद्धिनिवारणाय संनाहमेवं समरे दधानाम् ।
 किरीटचन्द्रांशुकृताभिपेकामम्बामहं भावनयावलम्बे ॥ ८८ ॥
 तमसामर्दिनि विधृतमसाधिपं तमसा जाह्नवीपूरं तमसा विगाहते ।
 निजंतुं दुरितावलीं सति कलौ निःसीमवीर्योदयां
 देवो मेलयति स्म यत्र सुदृढं तिस्रो महावाहिनीः ।

हन्त सत्यपि रघूद्वेहे गिरा प्रस्तुवन्ति कवयः परानपि ।
 यस्य वक्तुमपदानमेव या प्रादुरास भुवि पद्मरूपिणी ॥ १०८ ॥
 तद्विना दशरथावनीसुहृन्मानिनीजठरशुक्तिमौक्तिकम् ।
 वावदूकजनवाञ्छुस्वस्य किं विद्यते भुवि विभूषणान्तरम् ॥ १०९ ॥
 संयमिप्रवरसाधितस्य किं पायसस्य परिपाकवैभवात् ।
 माधुरीमधिगतो महियर्सा राघवो रमयते ममाशयम् ॥ ११० ॥
 वक्तव्या दिविकृतत्रिशङ्कुना निर्ममो निखिलशस्त्रविद्यया ।
 आधिशङ्कुभरमापयन्दिषामाशयेषु रघुनायकोऽवतात् ॥ १११ ॥
 पादरेणुपरमाणुयोगतः सिद्ध्यता युवतिसृष्टिकर्मणा ।
 साध्यन्नपि मतं मुनेः कथं जानकीपतिरतर्कमार्गगः ॥ ११२ ॥
 कुर्वतो दृढगुणप्रकृष्टतानात्मनो दशरथाद्गजन्मनः ।
 गौरवं न सहते स्म कार्मुकं कामशासनकरोपलालितम् ॥ ११३ ॥
 धर्मनिर्मथनकर्मठं हठात्कल्पयन्नपि करातिपीडनम् ।
 मेदिनीहृदयहारिभिर्गुणैर्मेदुरो जयति मैथिलीपतिः ॥ ११४ ॥
 प्रक्रमं रचयतः प्रनर्तितुं विक्रमस्य किल विघ्नशान्तये ।
 ग्लेशचापतृणभङ्गमाचरन्नेष दाशरथिरेव सेव्यताम् ॥ ११५ ॥
 दो.प्रतापशिखिनः समिन्धने दोहलीय निजबाहुलीलया ।
 काकपक्षधर एव कार्मुकं पाटयन्पशुपतेः स वर्ण्यताम् ॥ ११६ ॥
 आप भङ्गमवनीसुताभ्रुवः पूर्वमेव पुरवैरिकार्मुकम् ।
 लर्कवंशसुकृतैरयं पुनः कीर्तिमागवतु केलिमानुषः ॥ ११७ ॥
 हन्तुमुद्यमवतो निशाचरानद्रहास इव रामतेजसः ।
 पूरयन्दश दिशः पुनातु वो भैरवः शिवधनुर्भिदारवः ॥ ११८ ॥
 मैथिलीहृदयमञ्जशायिनः सौखशायनिकशेखरः प्रभोः ।
 पातु वो रघुवतंसदोर्लताभज्यमानभवचापनिखनः ॥ ११९ ॥
 आत्मवैरिधनुरार्तिनानटद्वीरचोदितविदेहजार्पिताम् ।
 दृक्तरङ्गवरणोत्पलमजं धारयन्नवतु वो रघूद्वहः ॥ १२० ॥

जातरूपफलके शनैः शनैरङ्गसंगतिभियापसृत्वरीम् ।
 मन्दमन्दमपदेशपूर्वकं मैथिलीमनुसरन्त पातु वः ॥ १२१ ॥
 वार्धिनेमिजनुपो वधूमणेराशये शयकुशेशयेऽपि च ।
 कौतुकस्य कलयन्निबन्धनं नन्दनो दशरथस्य पातु नः ॥ १२२ ॥
 मैथिलीपरिणयोत्सवे मुखं मन्दहासमधुराधरं विभोः ।
 घर्मवारिकणहृद्यमस्तु मे [मङ्गलाय] शुभिकाविभूषितम् ॥ १२३ ॥
 आश्रमप्रसृमरे शनैर्जवादाहितापसरणे कथंचन ।
 संगते सदसि मङ्गलाय मे जानकीरघुवतंसयोर्भ्रुवौ ॥ १२४ ॥
 मैथिलीमनुकुलावतंसयोः पुष्पती पुलकजालमङ्गके ।
 शोभनस्तुतिमया शुभाय मे कल्पतां सुदृगल्लुकाकपि (?) ॥ १२५ ॥
 भाविनि त्रिदशवैरिभङ्गने साधिव मे कुरु सहायतामिति ।
 याचमान इव जानकीकरं पाणिना परिमृशन्मुदेऽस्तु सः ॥ १२६ ॥
 चम्पवल्लिकरपीडने रुपः शान्तये किमुपलाधिरोहणे (?) ।
 जानकीपदसरोजमामृशन्पाणिना रघुपतिः प्रसीदतात् ॥ १२७ ॥
 हन्त दृश्यमपरं मदागमः शंसति ध्रुवमितीर्ष्ययेव सः ।
 तत्प्रदर्शनविधौ धराभुवि मन्दवर्षवचनो धिनोतु माम् ॥ १२८ ॥
 मैथिलेन्द्रमहिलाभिरेकतः स्थापितौ सदृशतादिदृक्षया ।
 .....माहितस्त्रितौ चिन्तयामि जगदादिदम्पती ॥ १२९ ॥
 मैथिलीसहचरं मनः सखे सर्वदैव तदवेहि दैवतम् ।
 पोरजन्मकुहनापयोनिधेस्तारकं तव तनुप्रतारकम् ॥ १३० ॥
 सन्तनामहं धीशसम्मतपरं (?) देवता विगणयामि नैव ताः ।
 राममेकमभिरामवैभवाराममाशरविराममाश्रये ॥ १३१ ॥
 तमालच्छायालः सततमनुकूलमनुभृतां
 वचः केलीशे..... (?) विशगतमधुलीमधुरिमा ।
 जगन्नेता सीतापतिरहितजेता गुणगर्णः
 स नाथो हृत्गाथो जनुपि रघुनाथो विजयताम् ॥ १३२ ॥

श्रेयानेषं निरीक्ष्यते स शिविराभोगः प्रयागाभिधो

धीराः स्वैरमिह प्रयान्ति पदवीं देहत्यजं शाश्वतीम् ॥ ८९ ॥

देहिनामिह तदस्थितिस्पृशां पुण्यमात्मजमिमाः पुनः पुनः ।

स्फारविस्मयकृते परस्परं संगताः प्रसुवते सरिद्वराः ॥ ९० ॥

अन्योन्यमायाभिभिरुर्भिहस्त्रैरास्कन्दकर्मण्यनयोः सपत्न्योः ।

साक्ष्यं न साधीय इतीह सा किं सरस्वती संबृतमूर्तिरास्ते ॥ ९१ ॥

जाह्नवीरविमुतारजतायःशृङ्खलायुगलसंहतमेनम् ।

क्रीडितुं स हि विमुक्तियुवत्या केलिमञ्चमयमञ्चति लोकः ॥ ९२ ॥

यियासतामत्र निमज्ज्य नाकं हित्वा तनुं मुक्तिमभीप्सतां च ।

वैवस्वतीविष्णुपदीमिषेण वेदोपदिष्टाध्वयुगं चकास्ति ॥ ९३ ॥

निर्वापितानामिह विष्णुपद्या नृवर्गकान्तारभवानलानाम् ।

विसृत्वरी धूमपरम्परेव विराजते चण्डमरीचिकन्या ॥ ९४ ॥

सहजमलिनं विद्यावर्त्म स्वभावमलीमसा

विधिपदविका चित्रः पन्था विमिश्रितयोस्तयोः ।

इति पृथगवस्थित्या संमेलनेन च देहिना-

मिह विवृणुतो नानामार्गान्द्युसिन्धुकलिन्दजे ॥ ९५ ॥

निर्माति घर्माशुमुताभुजङ्ग्या निर्मोकशङ्कामिह गान्धमन्धः ।

यां वीक्ष्य लोकाः समवर्तिलोकयान्नाकभामप्यवधीरयन्ति ॥ ९६ ॥

अनेकदेशोन्मिपदभ्रसिन्धुप्रवाहखण्डामिव भानुकन्याम् ।

पश्याम्यविद्यामिव तत्र तत्र प्रभिद्यमानां विषयप्रकाशैः ॥ ९७ ॥

उन्नेतुमुद्वेलभवाब्धिममान्कृतोद्यमान्यां कृपया शिवाभ्याम् ।

प्रसार्यमाणाविव बाहुकाण्डौ पश्यामि नद्योरनयोः प्रवाहौ ॥ ९८ ॥

वेगाविद्धसरोजकुम्बलकुचं विशिष्यधीचीमुजं

फुल्लेन्दीवरद्वष्टि बुहुदनिभाविर्भूतरोमोद्गमम् ।

द्युत्यत्फेनविषाण्डुकुमुभे दूरात्समभ्यागते

गाढालिङ्गनमत्र हन्त तनुतो गङ्गाकलिन्दात्मजे ॥ ९९ ॥

कापि प्रस्तुतदोर्मृधे इव मिथो वीचीभरैराहतै-

रैरैरात्तजयश्रियाविव कुतोऽप्यन्योन्यक्लृप्ताक्रमैः ।

विद्राणे इव साध्वसेन कुहचिद्वञ्चक्तापसारत्वरै-

स्तन्वाते सरितौ विडम्बनमुभे तत्तादृशानां नृणाम् ॥ १०० ॥

कालिन्दीसुरनिम्नगे विलसतः कालावदाते ययो-

रंशूनामिव संतती तनुभृतामन्तस्त्रमिसापहे ।

पुण्यैरथ पुराकृतैर्घयममी तत्तादृशौ तावुभौ

वेणीमाधवशूलटङ्कगिरिशौ वीक्षामहे चक्षुषा ॥ १०१ ॥

वामे भागे वरतनुमयं शूलटङ्केशमीडे

संध्यानृत्तभ्रमणरचनासङ्गिनो यस्य कण्ठात् ।

सस्तां मुक्तास्तजमिव महाक्लृष्णसर्पाञ्चितार्था-

ममे पश्याम्यमरतटिनीमर्ककन्योपगूढाम् ॥ १०२ ॥

मुवनत्रयपारवर्ति पुंसामधिगन्तुं पदमाहितस्पृहाणाम् ।

अनुभूतचरादिविप्रयागादयनं नेह परं सुवि प्रयागात् ॥ १०३ ॥

इत्यालपन्नयमुत्तीर्य सुरधुनीमनीदृशसंपत्तिपेशलान्कोसलानवलोकयन्ननघ-
गुणपरिभूतधनदपुरुहूतपुरमजिहीत साकेतम् ।

विमलां प्रकृतिं विवृण्वती सततं भावितसर्वमङ्गला ।

यदलंकरणाय करुपते हिमवन्मानसतंभवा नदी ॥ १०४ ॥

.....
.....

प्रदिशति यत्र कौतुकमशीतकराभिजन-

प्रभवजनाधिनाथहयमेघवितानमही ॥ १०५ ॥

तत्र रा रामगर्त्रं प्रणिपत्य नुतिमित्पतानीत् ।

कल्पयत्यवनिकर्णजन्मनो यद्बहि श्रवणहर्षवैभवम् ।

संभवे जनकमोदसंपदामात्मजोक्तिरयते निदानताम् ॥ १०६ ॥

सनुनैव मुवचं प्रचेतसो वस्तु यर्णयितुमाद्रियामहे ।

रापदैकमुगमे रणाद्गणे व्याशृतं क्लृप्त वलीमुखैरपि ॥ १०७ ॥

भणिगणपरिणद्धे मण्डले पुष्पकान्तः-

• सुरतरुतलमज्जि स्वर्णपीठे निपण्णौ ।

विसरमुपहसन्तौ विशुद्धम्मोदभासां

मनसि मम रमेतां मैथिलीरामचन्द्रौ ॥ १३३ ॥

सकृदेव शरीरिणः प्रपन्नान्भवदीयाः स्म इति प्रजल्पतोऽपि ।

परिपालुमभीतिलम्भनेन प्रतिपन्नत्रतमस्ति दैवतं नः ॥ १३४ ॥

अपि च ।

तमुपास्महे तपोधनमहिभार्जितपायसार्थपरिपाकम् ।

पङ्क्तिरथपार्थिवेन्दोरन्तिमऋणभागमोचनं द्रविणम् ॥ १३५ ॥

भक्तिपरितोपिताशयकं कालिके कलितोपदेशविभवेन (?) ।

त्रिजगदरिष्टविदारणदीक्षादृढबद्धर(ल)क्ष्यतां यातम् ॥ १३६ ॥

सुस्तं तस्य सुफेतं प्रभदनतनुमेदिनीप्रतप्तस्य (?) ।

आशरकुलाशनोद्यमभाजः(जं) प्रा(वा)णाहुतीकृतसुबाहुम् ॥ १३७ ॥

अपि भै[ग]वदङ्घ्रिजसा संहितचिरलक्ष्मिनिर्यमिसंसारम् ।

परिणीतधरणितनयं पशुपतिचापाधिरोपणपणेन ॥ १३८ ॥

दैत्यभिदो धनुषा सममात्तभृगुप्रवरशक्तिसर्वस्वम् ।

त्रातारं वसुधाया अन्ते सह सीतयाऽनुभूतसुखम् ॥ १३९ ॥

जगति परिप्रद्योग्या न खलु श्वैश्वरिति प्रतीत्येव ।

धरणिमनपेक्ष्य साकं तत्सुतयाव्युपितचित्रकूटतटम् ॥ १४० ॥

खवशमुपेयुपि विभवे विमुखस्य आतुरर्पितेन करे ।

चरणत्राणेन चिरं कारितचन्तं क्षमापरित्राणम् ॥ १४१ ॥

आत्मीयादपि चास्त्रादतिरभसभृतो जवातिरेकेण ।

विस्मैरितामिदैत्य(?)व्यञ्जितकरुणं कृतागसि खगेऽपि ॥ १४२ ॥

ना(सा)क्रमवगाहमानं जनकापत्येन दण्डकारण्यम् ।

चेतस्त्रपोधनानां शीतलमम्बश्च...दायाः (?) ॥ १४३ ॥

१. भगवतः स्वस्येति व्याख्येयम्. २. नियमोऽस्यास्तीति नियमी मुनिः. अत्र गौतमस्तस्य संसारोऽहल्येति बोध्यम्. ३. श्वधूः पृथिवी. ४. निस्मापितादितेयमिति संबधति.

सेतुमिवारिमिवाब्धे(?) श्लेदितवन्तं निशाचरीनासाम् ।
 प्राग्(ह)तविराधपदविं चारितरक्षश्चतुर्दशसहस्रम् ॥ १४४ ॥
 उन्मीलितखरदूषणमुर्व्या रिपुयशस्तिरोधानाय ।
 चिरकालविरहसीदन्मातृसदेशोपनीतमारीचम् ॥ १४५ ॥
 सदयोदयं सपक्षे पत्रिणि दशकण्ठयानपक्षेऽपि ।
 हनुमन्मुखेन संहितसुग्रीवं स्वप.....भाजकबन्धे (?) ॥ १४६ ॥
 सालान्सप्तमहीद्रा(ध्रा)-फणिपतिभवने च पत्रिणैकेन ।
 दारित्यन्तं तरसा सर्व्यरविस्त्रम्भसम्पदं साकम् ॥ १४७ ॥
 विमतश्चापदमृगयाविधिशीलतया विधाय निजमूर्तिम् ।
 दत्तहृतिर्मनन्दनदीपकमृगवञ्चितात्मने हरये(?) ॥ १४८ ॥
 हरिणपदाना हरिणप्रतिघादिव दूरतः प्रयातायै ।
 मणिमणि(गण)मुद्रां प्रेषितवन्तं प्रेयसीमिव वयस्याम् ॥ १४९ ॥ (?)
 प्रस्प(स्र)मरमहः पुरेहे(?)मुदृशश्चूडामणौ समीरभुवा ।
 संप्रापितेऽपि संनिधिमाचितमोहान्वकारसंदोहम् ॥ १५० ॥
 भुज(भव)जलधिकर्णधारं भजतादे(मे)नं क्रियान्मवाब्धिरिति ।
 सरुया विभीषणेन प्रतिपचिकृताङ्घ्रिपाथोधिम ॥ १५१ ॥
 दयया हृदयमरातेरनुजं राज्याभिषेकसलिलेन ।
 प्लावितवन्तम(न्तं ह्य)धिकं पुवगमटानां च हर्षवाप्सेण ॥ १५२ ॥
 सेतुपथेन जितवति सुग्रीवभटे तटं सुबेलस्य ।
 अवधि जगति वृन्दं तान् प्रापितवन्तं प्रतापयशसी से(?) ॥ १५३ ॥
 अखिलजगदन्तरङ्ग..... ।
 आत्मन इवाश्रमस्थितमहिरवन्तं धनुर्गुणस्यापि ॥ १५४ ॥ (?)
 छादितसकलदिगन्तैः कपिभिः पुर एव कलितरोद(घ)स्य ।
 निजतेजस इव तापान्निर्याताय द्विपे प्रपदिष्टवधम् ॥ १५५ ॥ (?)
 हुतबहक(के)(नि)प(प्प)तितां स्वकीयचारित्रशुद्धि(द्ध)विस्रता(म्भा)म् ।
 अधिरोप्य पुष्पकं पुनरायान्तं स न (सहैव) साकेतम् ॥ १५६ ॥

प्रकृतिविरचिताभिषेकपाथ. प्रमुदित..... ।

सकलगुवनगाय(?) शासनाङ्गा मधिगतमखण्डिता समृद्धिम् ॥ १५७ ॥

इति श्रीबाधूलकुलविष्णुस्यातिरात्रयाजिन समरपुङ्गव-
दीक्षितस्य कृतो यात्राप्रबन्धेऽष्टमाश्वास ।

अथ नवमाश्वास ॥

.....

..... निजभाववचं क्रियाभि. ।

सभिद्य यत्र सुमन सरिता रमन्ते

सागे(के)[तके] च (?) सरयूरपि गोमती च ॥ १ ॥

नेदीयसीमतिचिराय निजैस्तपोभि-

वाराणसी प्रति ततो वल..... ।

क्षेत्सान्तराज्यततिरेकमिव सह(?)

स्वेन व्यदायि जगतीतलपर्यवाद्या (?) ॥ २ ॥

प्रदक्षिणप्रक्रमजन्मनोर्व्या क्लेशेन काशीमुपतिष्ठतीति ।

कृपावती प्रह्वममस्य गङ्गा वातेन वीचीजनुपा व्यनैपीत् ॥ ३ ॥

अनन्तरमवनीसुरधुरधरेण गच्छता पथि स्वच्छन्दमानन्दनिजभरेण (?)

.....भ्यधायि । आ कथमग्रत एव ह्यखुरक्षुण्णमेदिनीक्षोद-

मेदस्त्रिभावमासेदुपि समुदये दिशामनुकूलपवनदोलायिताञ्चलै .....

.... शतश. शताङ्गपीता ....

....कावेरीव समावेद्यमानसरणि परिपदियमालक्ष्यते । अथ खलु माघचतु-

र्वशीवासरे वाराणसीनगरवास्तव्यस्य शर्वरीरमणचूडामणे रामाराधनाय

भक्तिपरवतीय प्रस्थितवती । अहो पुनरमुप्य वासरविशेषस्य वैभवातिशय ।

जनयति शिवरात्रिप्रतसकल्पो विश्वसृष्टिसकल्पम् ।

जागरणं चार्याणा सङ्गजगद्धारभरणजागरणम् ॥ ४ ॥

आश्रितगिरीशपार्श्वरपनीतनिमेषवर्तनायातै ।

पदरि(?)समाक्रमचकितेश्वतुरैरतिवाद्यते शिवरात्रिः ॥ ५ ॥

अवाप्तुमिच्छा यदि वामहर्निशं प्रजाग्रतोः पङ्कजयोः सगन्धताम् ।
 विधीयतामस्तनिमेपमुद्रणं दृशौ युवाभ्यां शिवरात्रिजागरः(रे) ॥ ६ ॥
 अनिमेपता जनानामनिमेपत्वाय भवतु शिवरात्रौ ।
 इह पुनरभक्तभावो हेतुः कथमीश भक्तभावस्य ॥ ७ ॥
 शिवरात्र्युपविधेः शीलं यामि.....यतकृतीनाम् ।
 शिवजगत्कदम्बककरोपि वृक्षये.....नालम् ॥ ८ ॥(?)
 .....औपवस्त्यमविशातरात्रिः.....हसा हसन् जनः ।
 अत्र सिञ्चति यतोति रामणौ कालकूटगरलेन हारिणा ॥ ९ ॥(?)
 ये स्थाणुतां गिरिशयोग्यदला(लो)पहारै-
 र्विस्वद्रुमस्य शिवरात्रिदिने दिशन्ति ।
 संसारिणामुदयते [भविकं हि] तेषा-
 मात्मीयकर्मफलमत्र न को नु मुक्ते ॥ १० ॥
 अहो गम पचेलिमानां प्राचीनतपसामनुभावो यदस्मिन्नहनि विस्मया-
 त्तिरेकमुपहरिष्यति मदीयं चक्षुषोरसदृशप्रभावसाधीयसी वाराणसी ।
 अभ्यर्च्ये जम्भरिपुणापि वितीर्थमाणं
 सर्गानिकाममपि गणाय मत्पतीक्ष्णान् ।
 अस्मत्पितृन्नियतमद्य निजाग्रहस्तं
 न्यस्त्रार्प्यपात्रमुपयास्यति नाभिजन्मा ॥ ११ ॥ (?)
 कथमिवैतस्य कथयामि महिमानमानन्दकाननस्य ।
 कैलासशैलादपिकामशत्रोश्चेतोविनोदोपचयप्रदात्री ।
 काशी भवाशीविपवैनतेय(सत्) पाटिका पाटयते तमांसि ॥ १२ ॥(?)
 विभर्ति चन्द्रः शशमित्यकीर्तिं कुले निरूढामपनेतुकामः ।
 वाराणसीजाङ्गलवर्त्मचारी प्रायेण चन्द्रं विभृते शशोऽपि ॥ १३ ॥
 अधिकाशि तरङ्गरामिपस्पृहया संहरति.....बलिमृगम् ।
 अजिनग्रहणाय राहोर्हरिणश्चायममुं मृगादनम्(?) ।
 काश्यामुमाकामुकराजधान्यामैधर्म्योभेन कृतासिकानाम् ।
 कैभिर्दिनेरेव वयस्यफोटी संस्येयतामेति पनं शिवोऽपि ॥ १४ ॥

अखण्डमैश्वर्यमपेक्षमाणाः कथं नु काशीं पुरुषा भजन्ति ।

भवन्ति यस्यां बहुसंपदोऽपि भिक्षाकमध्ये प्रथमं गणेयाः ॥ १५ ॥

यातुं कुत्र सखे व्यवस्यसि(त्ति) महाम्या(भवाना)नन्दवन्यन्तरे
मा गाः केन ततो गतस्य न मया दृष्टं परावर्तनम् ।

कस्मात्तत्र समेयुषां वसुभृतां वर्ष्यादिपूर्वस्थितिं

कोऽप्युत्सार्य बलात्प्रयच्छति निजं रूपं किराताग्रणीः ॥ १६ ॥

अविद्यायां द्वेषं चिरपरिचितायां घटयते

निरुन्धे तत्सूनोरपि च मनसो लालनविधिम् ।

न कामक्रोधादीनपि तु सहते तस्य तनया-

नहो पुंसः काश्यामभिनवजनिः प्रेमगरिमा ॥ १७ ॥

अहो भाग्यं काशीवसतिरसिकानां तनुभृतां

यतो भोगानेते चिरमिह समास्वाद्य विविधान् ।

अलभ्यां ब्रह्मादेरपि समधिकानन्दभरितां

भजन्ते देहान्ते परमशिवरायुज्यपदवीम् ॥ १८ ॥

पुरा भोगत्यागः श्रवणमथ वेदान्तवचसा-

मथोद्बोधः पश्चादमृतमिति शैलीसुलभता ।

यदर्चामाहात्म्यात्सकृदुपगता निग्रहवता-

मलं मुक्त्यै काशीपुरमुचि निचासः क्षणमपि ॥ १९ ॥

आहितनरकावज्ञान् विमुक्तरमाविलासपरितुष्टीन् ।

उच्चैः स्थापितगोत्रानुपास्यते(स्महे) चेतसा महापुरुषान् ॥ २० ॥

वरणो(र्णो)ज्ज्वलम(प्र)सिद्धां करिमुखजलपाति(लि)तां पुरीं पुरुषाः ।

भैरवदुर्गाधिष्ठितमध्यामध्यासते स्वरक्षायै ॥ २१ ॥

वसतिरविहता परस्य पुंसो भवति तपोभरवैभवेन काश्याम् ।

जगदवनपरायणस्य शंभोः स्फुरति कृपालहरीव यत्र गङ्गा ॥ २२ ॥

[चाराणमी] चासविदामविज्ञां दिशन्तु देवा मम भैरवाद्याः ।

दिने दिने सादरमानतीनां शतं शतं प्राभृतयानि तेषाम् ॥ २३ ॥

निरुपप्लवनिर्मलस्वभावं परमानन्दघनं प्रबोधसान्द्रम् ।

गिरिजागिरिजापयोः स्वरूपं परिपश्यन्त्यधिकाशि भाग्यभाजः ॥ २४ ॥

आरूढशार्करमपावन्नहनि(?)मास्त्रिष्टपार्श्वमुनया हरिणाङ्कचूडम् ।

भमार्धमूर्तिरुदके भणिकर्णिकायाः पुण्यैः कदा पुरत एव विलोकयिष्ये ॥ २५ ॥

अस्तीति निर्घार्यमकृत्रिमोक्त्या निरञ्जनैरेव निरीक्षणीयम् ।

आश्चर्यमानन्दनिधिं कदा वा द्रक्ष्यामि तीरे भणिकर्णिकायाः ॥ २६ ॥

भो भो मन्मथलोभमत्सरमदव्यामोहरोषाः सुखं

१) युष्माभिः क्षपितानि भूरिदिवसान्यस्मासु क्लृप्तासिकैः ।

देशानघ यथामनीषितमितो याता न जानीमहे

यास्यामो भवतामगम्यविषयामेतर्हि वाराणसीम् ॥ २७ ॥

तदनु धरित्रीसुधाशनपवित्रीक्रियमाणसमाश्रितजीववर्गगपवर्गफलप्रदान-
फलपलतोद्यानमविमुक्तमवलोकयन्नतिनाकमुखभरतरङ्गितो गिरं कृतनवीनमा-
ध्वीकदूपणां साध्वीगिमामभापत ।

वाराणसि त्रिपुरवैरिकरारविन्दा-

देकं त्वया विधिशिरो हृतमामनन्ति ।

आसेदुपे सविधमङ्गभृते कदा वा

वेद्यःकरोटिविततां प्रवदानि मालाम् ॥ २८ ॥(?)

इदं खलु त्रैलोक्यमहनीयमभ्यर्णवितृणा(?)मधिकर्णपुटं वर्णयतः प्रणव-
मपर्णासहायस्य वक्त्रेन्दुविगलितैर्विद्यासुधार.....विव विहितपरिपूरणं
निर्वैलं भवतापनिर्वापणक्षममालक्ष्यते परमपावनतीर्थसमुदयाग्रेसरं च कृतं
सरः ..... ।

अतिकलिलनायिन्यामा नाफमा च रसातला-

द्रिह भरपरीवाहैर्देवालयं पुरतो मया ।

उरुविमलताहेलुः पाथः प्रसन्नमुपेयुपी

निखिलजगतीमान्या संवर्ष्यते भणिकर्णिका ॥ २९ ॥(?)

स्वयमास मुदर्शनं स्तनित्रं स्तननेऽस्यासुरशाखिलैव कर्ता(?) ।

अभिपूर्तिविधायितभ्रयांमस्त्रिदयं (?) तावदगोचरे जुतीनाम् ॥ ३० ॥

परस्य पुंसः प्रसृताधिराजादारान्मदीयं मुहुरापतन्ति ।
 आश्लिष्यती भामवमूर्मिहस्तैः सर्वस्य रम्यः सहजः स योगः ॥ ३१ ॥
 कैवल्यमानक्षमतैकराज्यवैराज्यमूलानवधार्थं दोषान् ।
 गङ्गानया ह्युत्तविभेदलेशं मेघावती हेलनमादधाति ॥ ३२ ॥

नियतं विमर्ति निटिलेक्षणायिता-

मपसार्य मूर्तिमगजेव जाह्ववी ।

अत एव भागमदसीयमेककं

मणिकर्णिका किमपि मण्डयत्यसौ ॥ ३३ ॥

कल्लोलमन्दपवनैर्गगनोपगीय-

मासेवते जनमिमां(वा)ति(न्ति)मयाव(न)काले ।

भूरिश्रवापनयपूर्यममुप्य मूर्ध्नि

निक्षिप्यमुद्यमवतीव निजाम्बुभारम् ॥ ३४ ॥ (?)

उदयिता(?) किलेन्द्रियोपघाते विपमे जीवितविप्रयोगकाले ।

इह दैवतमेकमाविरास्ते जलदश्यामलकंधरं(रो)जनानाम् ॥ ३५ ॥

अत्रामूर्त्विजहाति राः शिव शिवेत्याकर्ण्य कण्ठध्वनौ

देवीं भूपयितुं गृहीतमनघं धृतैव सारं करे ।

आदावप्यतिसंभ्रमेण भगवानर्धेन्दुचूडामणिः

सर्पादेय(व)विमुक्तियामदृगलंकारं विधास्यन्निव ॥ ३६ ॥

ओंकारमन्न(न्न)विपरीतमुपैतु पाणि-

मालम्ब्य शैलजनुपो मुहुरद्रिधन्वा ।

पाशावमोचनकरी परमोत्त(क्त)विद्या

सैषी(वे)ति किं प्रकटनाय शरीरभाजाम् ॥ ३७ ॥ (?)

तीरेऽस्थाः स्थिरशयनस्पृशां जनानां

तत्तादृग् विपभजने ततो दृमाणाम् ।

आनन्दद्रविणभरापणो विधद्धः

पार्वत्याः पतिरधमर्णलोफशैलीम् ॥ ३८ ॥ (?)

श्रमातुराणां चिरकालबन्धादत्रामृतास्वादकृते पशूनाम् ।

तेषामधीशो दयमानचेताः पाशापनीतं(तिं) प्रसमं विधत्ते ॥ ३९ ॥

मेहुद्रथामीशुभरापवेशादत्रोपदेशावंसरे महेशः ।

६ कुतर्कघोषाविलमङ्गभाजां कर्णान्तरं लक्ष्यतीव तोयैः ॥ ४० ॥

त्रयीरहस्यं विचिंतं तपोधनैरनेकवर्णास्पदमेकमक्षरम् ।

शरीरिणामत्र शशाङ्कशेखरो व्यनक्त(क्ति)प(पु)र्यामपि वेद्यमप्युभे(?)॥४१॥

अस्तं कलानामिह पौडशानामादाय दोषाकरमण्डलस्य ।

सतारकस्फूर्तिरहो समग्रमस्यामृतं पुष्यति कालकालः ॥ ४२ ॥

जन्तुः शृणोतीह वृषाङ्कवक्त्रादौकारमुत्तम्वितपश्चिमान्धः ।

वामाकृते राशिदधूमवन्त्याः प्रकाशनेमि हृदि वाति लज्जाम् (?) ॥४३॥

भगवदरज्जतोरन्तः अन्तः प्रणवाम्यतं (?)

स्वमुखशशिः सारं श्ली विसारयतीह सः ।

.....

.....लियमानमिव स्थितम् ॥ ४४ ॥

विद्याविक्षतिसंभ्रमेण मुकुटाद्विश्वेश्वरोऽपि स्थिता-

मादत्ते मुहुरैन्दवीमिह कलामाधातुकामः पथि ।

कांचिन्मौक्तिककुञ्चिकागिव नवां सद्यः प्रसन्नेप्सित-

स्पीतागोदनिदानकोशभवन[द्वा]रार्गलोद्घाटिकाम् ॥ ४५ ॥

६ चूडाशशिभुतविपक्तमुधैकलेश-

व्याजादिह प्रण[य]दानविधौ पिनाकी ।

मध्येल्लाटफलकं मनुजस्य दृष्टिं

७ कर्तुं पुरा किमपि कल्पयतीव चिह्नम् ॥ ४६ ॥

इह पतिरखिलानामेकहस्तैऽवलम्बन्

८ समयमुरगियाय(?)शङ्कया ब्रह्मरन्ध्रम् ।

परिकलयतु मत्तः पाणिनान्येन जन्तोः

९ अरणमपि च गृह्णन्स्वन्दयत्युक्तिसारम् ॥ ४७ ॥

तारकार्धविवृतं तनुभाजां कुर्वतः कुमुदिनीविटमौलेः ।
 श्वायते चतुरतामिव चञ्चन् दक्षिणेतरवपुःस्तनकुम्भः ॥ ४८ ॥
 वपुरर्पयतीव विश्वभर्त्रे जन्ता जीवितमोचनच्छलेन ।
 प्रणवाक्षर(वर्णना)पदेशादुररीकारमिवातनोति सोऽपि ॥ ४९ ॥
 प्रणवमयमेव तिलकं प्रियामुखे लिखति वासनातिशयात् ।
 अनुसंधातुमिवेशामनुनेप्यन्नहह करुणविवशतां नीतः ॥ ५० ॥
 त्वरितमभितो धावं धावं कृपातिशयात्प्रभो-
 रतिमुकृतिनां कर्णेप्योकारमत्र विवृण्वतः ।
 अनभिवलपतः.....

स जयतितरां शश्वन्निःश्रेयसार्पणविभ्रमः ॥ ५१ ॥

असौ पुनरत्र निर्वर्तितावगाहविधिरतिवादितार्धनिदाघसंज्वरो निर-
 ज्ञनहृदयसङ्घनिःशङ्कविह्वलितमन्दिरं चिरंतनसुन्दरीसीमन्तसरणिमौक्तिकं
 समस्तजगन्नमस्क्रियासंकेतशालिकान्तारमङ्गजानुरागसागरहरिणाङ्कपरिणता-
 ननं शुभणिमरीचिकोच्चयदुर्जयतमोनिपूदनमनतिकपायचेतसामदृश्यगतिं
 पश्यतिस्म विश्वपतिम् ।

पुरत्रयी येन पुरा व्यघायि मन्दारमाला भवता रणेन ।

मन्दाकिनी यापि च मौलिभागे मन्दारमाला भवतारणेन ॥ ५२ ॥

निध्याय च निटिललोचनबद्धानतिरिदमवोचत ।

स्वर्धुनी प्रकृतितो जलाकृतिः कालिकाश्रितकुटुम्बघातिका ।

धूर्जटे त्वमपि धूर्तशेखरो हा तथापि कथमाश्रयन्ति वः ॥ ५३ ॥

विश्वेश्वरत्वं निखिलेश्वरणामात्रलक्ष्मीं फलमेकरूपम् ।

सर्वेश्वरः प्राणिषु तुल्यवृत्तेः कथं नु सेवां तव कल्पयामः ॥ ५४ ॥

लोके महान् लुब्ध इति प्रवादो मुदा न ते मुग्ध शशाङ्कमौले ।

यतः समीपे तव याचकानां प्राणप्रहाणावधिरिष्टलाभः ॥ ५५ ॥

किं तस्य ते वञ्चि गिरीन्द्रकन्याकान्तस्य कर्णे जनुत्तोऽनुभावम् ।

यस्यैकदेशे निहितेऽपि या(म)र्त्या भवन्ति दारप्रमुखे पराञ्चः ॥ ५६ ॥

गात्रिकेषु महितो भवान् यतो देहिनस्त्वदुपदेशवैभवात् ।
हालहालमपि पातुमीशते नेतुमा[भ]रणतामहीनपि ॥ ५७ ॥

अन्या माध्यमपीतदेहपतनत्रासं...धापालिता

देहेप्तेकपरिक्षयेऽपि भवतां त्राताऽस्मि देहाष्टकम् ।

त्रप्यन्ता इह संक्षिता दधत इत्यर्धं जगत्प्राणिनां

व्यक्तं वक्तुमिव प्रकाशिततनुं काश्यां भवं तं नमः ॥ ५८ ॥

सान्द्रानन्दपयोधिबर्धकचिधुं संसारविन्ध्याटवी-

दावामिं सनकादितापसमनोधामप्रदीपाङ्कुरम्

वेदान्तोपवनान्तरालसततव्यापारकेलीशुकं

काशीकल्पलताफलं भज मनः काल्यायनीकागुकम् ॥ ५९ ॥

कान्तया सह शुभालकान्तया मूर्तयेव कूपयैकमूर्तये ।

सर्वदाय नतिरस्तु सर्वदा नाकिनेत्रमणये पिनाकिने ॥ ६० ॥

सेवित्वा चिरमचलात्मजासनायं

विश्वेशं विसृमरसंपदान्तरङ्गम् ।

धन्योऽयं तदनु शनैःशनैरयासी-

दावासं त्रिभुवनमातुरन्नदान्याः ॥ ६१ ॥

कृतावनतिरम्बायै सतामयतु(म)पश्चिमः ।

अपारकरुणामेगामुपातिष्ठत सूक्तिमिः ॥ ६२ ॥

इष्टातिथिं कृतकलामनसौरभेयी

शृष्टान्नहारसृगनाभिमुत्तैरुदाराम् ।

सेत्राकृतं मयि गृहं श्रियमावहन्ति

सौवानना पशुपतेरिह संनिधत्ताम् ॥ ६३ ॥ (?)

दर्वीशरावौ कृतकङ्कणाभ्यां संविभ्रती पाणिसरोरुहाभ्याम् ।

पट्टांशुकं पाटलमुद्ग्रहन्ती कानित्पुरस्तात् [करुणा] मगास्ताम् ॥ ६४ ॥

त्वमन्नपूर्णासि कृशासि मध्ये श्यामासि संफुल्लजपाभिरामा ।

छन्दोवनस्याप्यवनप्रसक्ता वन्दारुनन्दारलताप्यपर्णा ॥ ६५ ॥

निरस्तवेलानियम विमुक्तचिरन्तनागन्तुजनव्यवस्थम् ।
 व्यसेपवेध कृमिभेदचिन्त(१) गगात्मजे नौमि तवान्नदानम् ॥ ६६ ॥
 अपोभिरष्टादशभेदशालिरसैरिह त्वामतिरञ्जयित्रीम् ।
 न स्तोतुमीष्टे नलिनासहो(नो)ऽपि वाच रसैर्वासयिता तदर्थैः ॥ ६७ ॥
 आर्ये मुहु केवलमर्थमन्नै पुष्पासि वाच न पुन कदापि ।
 भवस्त्वरूपप्रतिपादने किमत प्रयातीयमशक्तिमत्त्वान् ॥ ६८ ॥
 प्राचीनवाचापि पर दुरापा त्वामीडितु यत्त्वरते रसज्ञा ।
 निदानमस्मिन्भवदीयदर्शानिपेशदिव्यान्नरसाभिलाष ॥ ६९ ॥
 न स्तोति क्लृप्तान्नमयादिपोषा..... . .... ।
 सविभ्रतः स्तीयशरीरमात्र जनस्य का वा जगति प्रशसा ॥ ७० ॥
 त्वामोषधिप्रस्थपतेस्तनूजा प्राचीनभिक्षारूपरिपुवाक्षीम् ।
 अकिंचनाभ्रेसरमध्यगोया वय कथ विश्वसिमोऽन्नदात्रीम् ॥ ७१ ॥
 न विद्यते पाकसमुद्यमस्ते नैकत्र (वा) भोक्तृजना मिलन्ति ।
 जगन्नयीतृप्तिकर तथापि चित्रीयते देवि तवान्नदानम् ॥ ७२ ॥
 केलीवृत्ते श्रीरिव सारस वा वाणीव पाणौ मणिवल्लकी वा ।
 दधासि चेदम्ब विधूय दर्वा कथ त्रिलोकी कुशल लभेत ॥ ७३ ॥
 वैषम्यशाली बलते जनेषु पदाब्जयो शारदयो प्रसाद ।
 हिताशनेरेषयितु त्रिलोकी दधे नु (१) जागर्तु तवाम्बिकाया ॥ ७४ ॥
 अवस्थिता भर्तुरमुक्तपार्श्वमार्तात्तिथीनामवन च भोज्यै ।
 भवानि कर्तु यदतिप्रवीणा गुण क्लिष्य कुल्पालिकानाम् ॥ ७५ ॥
 आर्तिस्पृशाम्भ्य सुखासु(नु)भूते(ति)सपादि नानारिलदेहभाजाम् ।
 आहारदाने नियमस्तवायमर्थे परेषामनघाय तत्ते ॥ ७६ ॥
 अश्रेयलोनावनगम्भ भोज्यै वर्तय्यमित्येव करोषि बुद्ध्या ।
 तामालिदो (१) दासजनाभिपोषमावश्यक प्राहुरधीश्वराणाम् ॥ ७७ ॥
 स्वार्थ मिय सर्वमितीरयन्ती शृपेतरा वागपि सा शृपेव ।
 आदिदय किं पुष्यसि विश्वमन्ते स्वमन्व सप्रातसमस्तफामा ॥ ७८ ॥

कार्या न किं कान्तपदाब्जसेवा नास्ति श्रमः कापि न किं करीति ।
 अङ्गानि धन्ये स्नयमङ्गभाजां दर्शामसंत्यज्य धृतां दधासि ॥ ७९ ॥
 त्वमेव दर्वादिधतः क्षुधार्तान्पुष्पासि म्यस्यापि दासलोके ।
 स्वपुत्ररक्षाविषये सचित्री परत्र न प्रत्ययमादधाति ॥ ८० ॥
 संतर्पयस्यन्व सदान्नदानैरागन्तुलोकानपि पार(ल)यन्ती ।
 आद्यस्य भिक्षोरनपायि नित्यं जानानि धिनार्तिजनप्रयासान् (?) ॥ ८१ ॥
 भैक्ष्याय मातः प्रतिवीथि काश्यामितस्ततो यान्तमतिक्षुधा गाम् ।
 व्याहृत्य वत्सेत्यनुवेलमनैर्विधेहि सौहित्यविशेषभाजम् ॥ ८२ ॥
 दर्श्या प्रपञ्चे तव रक्ष्यमाणे विहाय चिन्तां रमते वृषाङ्कः ।
 सधर्मिणी चेच्चरितानुरोधात्कुटुम्बिनः शर्म कुतस्ततोऽपि ॥ ८३ ॥
 प्रपञ्चमनैः परिपोषयन्त्यामार्ये भवत्याममृतांशुमौलेः ।
 भिक्षाटनं प्रामवजृम्भितेषु क्रीडाविभेदेषु गणयेयमासीत् ॥ ८४ ॥
 भ्रातु(मात)र्भवप्रार्थनदैवमिन्दोरग्लान्तकृसाश्रयणस्य काश्यम् ।
 क्षेप्तुं भिवोर्भिक्षुकृतां च मातः क्षमेतरा त्वं कथमन्नपूर्णा ॥ ८५ ॥ (?)
 अज्ञातमन्यैरमितान्नदानादैश्वर्यमैशं भवती न्यनः (व्यनक्ति) ।
 प्रकाशभावं प्रमदामुखेन प्रयाति गुप्तोऽसि(पि)मृशं किलार्थः ॥ ८६ ॥
 आस्तां नि.....इगदानं वस्तां त्वचं वा विमु(वपु)रस्य भृतिम् ।
 कथं विधत्तामखिलं किलेदं सत्यन्नपूर्णे तव संविधाने ॥ ८७ ॥
 ईर्ष्या किमाशाय गिरं वितीर्य गणे सुराणां.....तौधे । (?)
 दिवानिशं देवि सुधान्नवृक्षा धिनोपि यधीष्यपि विष्टपानि ॥ ८८ ॥
 जगन्मुखारोपणकृत्कपालं पतिर्दधावित्ययशः प्रमार्ष्टुम् ।
 किमन्व गृह्णासि करेण दर्वां प्रतिक्षणं विश्वजनप्रतीक्ष्याम् ॥ ८९ ॥
 प्रेलोष्यकुक्षिभरिणा हरेण ताभ्यां च लम्बोदरपण्मुखाभ्याम् ।
 अधिष्ठिते धाम्नि तवात्नभूमा जयत्ययं देवि जनार्तिहारी ॥ ९० ॥
 तयास्पदं दातुमरुद्धीना(?)माक्रान्तमुद्यानममर्त्यसालैः ।
 वेदमाभिचिन्तामणिभिः प्रणीतं विथाणनेनास्य किमन्व भारः ॥ ९१ ॥

सर्वातिथि(र्थां)स्त्वं खलु सर्वकालं निश्चिन्तमन्नानि दिशस्यपर्णे ।
 न तत्र हेत्वन्तरमन्तरेण न्यग्रोधमालोम्रजपं मियं ते ॥ ९२ ॥
 मातर्विशालाक्षि महार्हचेलन्नगङ्गरागप्रभृतौ स्वभूतिम् ।
 सदोपयुङ्क्ते यदि शैलधन्वा कथं तदा ते घटतेऽन्नदानम् ॥ ९३ ॥
 त्रैलोक्यसंतर्पणदानजन्मा दूरे गिरां त्वत्सुकृतातिरेकः ।
 आस्ते कपर्दी यदनुग्रहेण वेधोमुखामर्त्यविरामसाक्षी ॥ ९४ ॥
 सष्टं प्रतिष्ठापयितुं जगन्ति हतुं तिरस्कर्तुमनुग्रहीतुम् ।
 पितामहाद्याः प्रभवन्ति यते सदित्रि दर्वीविभवः स एषः ॥ ९५ ॥
 समाप्य नाथे सवनं द्वितीयमारब्धदीनागमनप्रतीक्षे ।
 नवीनमलं नगजे भवत्या प्रदीयतां प्राघुणिकाय मह्यम् ॥ ९६ ॥
 अपास्य पाण्मातुरमर्धपीतवक्षोजमभ्यागतवत्सले त्वम् ।
 आगत्य वेगादमृतौदनं मे पिनाकपाणिप्रमदे प्रदेहि ॥ ९७ ॥
 आनर्षमाणीकृशरापमध्यादार्तेन (?) कार्तस्वरदर्विकायाम् ।
 भैक्षेण दाक्षायणि पावनेन मनोरथं पूरय मामकीनम् ॥ ९८ ॥
 संतन्वतेव स्वमणीकलम्पटे.....पुपदेशात्कृशतानुयोगात् । (?)
 हस्तेन कात्यायनि हन्त कामं विश्राणय थान्तिविनोदनं मे ॥ ९९ ॥
 हैयङ्गवीनस्तुतिशालिहस्तनखंपचं नव्यसितानमार्घम् ।
 करस्फुरत्काञ्चनभाजनात्ते भवानि दिव्यं दिश पायसान्नम् ॥ १०० ॥
 दृशोऽनुकम्पारसदीर्घिकाया नीलारचिन्दैरिव निर्जहानैः (?) ।
 अपाङ्गपातैरनुगृह्य मातरामोदयान्नैरिममन्नपूर्णे ॥ १०१ ॥
 श्रान्तः क्षुधा सायमहर्मुखे वात्यन्नं दिश द्वारमुपैमि यावत् ।
 शिञ्जानमञ्जीरपदं समेत्य प्रयच्छ मे पार्वति तावदन्नम् ॥ १०२ ॥
 आविष्कृतप्रार्थनमप्यकाले वीतक्षुधं मां गिरिजे विधेहि ।
 प्रतीक्षते किं पृथुको जनन्याः स्तन्यामृतासारसमृद्धिवेलाम् ॥ १०३ ॥
 अवश्यकर्तव्यतयानुवेलं महान्ति कर्माणि सदा दिशन्ति ।
 पर्याप्तमन्ध प्रतिपादयान्नं कर्तुं न किञ्चित्क्षमते सुमुक्षुः ॥ १०४ ॥

नित्यान्नदे मे निजमूर्तिभारमचिन्तयित्वाशनमर्पयेथाः ।

आदाय दर्वी क्वचिदासिकायै जगज्जनन्याः समयः कुतस्ते ॥ १०५ ॥

दूरे क्षिपन्ती गुणदोषचिन्तामिष्टाशनैरेधय मामनव्यम् ।

निजे तनूजे किल निर्गुणेऽपि व्यनक्ति वात्सल्यभरं सवित्री ॥ १०६ ॥

अत्रार्थिनं मां यदि चेद्भूतोपि कृपापराची गणये किमन्यत् ।

..... ॥ १०७ ॥

दर्वीपायसभाजने कलयता युग्मेन हस्ताब्जयो-

रप्रत्यूहविभावितत्रिजगतीभिक्षाकनेत्रोत्सवा ।

शाचालाभरणं महानसगृहादन्नोपहारेच्छया

निर्यान्ती परदेवता मम मुहुश्चिन्तापथं गाहताम् ॥ १०८ ॥

स्तन्यास्वादकृते निरुध्य पुरतः संतन्वते प्रार्थनां

सेमान्ये सति पूर्वकायमसकृत् खित्वा दिशन्ती स्तनौ ।

अस्तस्वेदपयःकणां(णा)प्रणयिनो हस्तेन वक्रादुमां(मा)

मृष्टान्नार्पणमर्थिनां विदधती(ती)मेधा महा(या)लम्ब(म्ब)ते १०९

स्मेरस्मेरमलीकचित्रकपरामर्शी श्रमाम्बोर्लवं

दिव्यास्ते व्यजनानिलाद्धरचलोत्सं दधाना मुखम् (?) ।

चेतो मे न जहातु सा भगवती कृत्वातिथेयी कृपा-

माशी[राशि]परा गिरीशवसति प्रत्याव्रजन्ती जनैः ॥ ११० ॥

दृढभक्तितरङ्गितक्रमामथ मश्यन्नधिकालि देवताः ।

अविगाढपरं मनोगिरामधितानन्दममन्दमास्तिकः ॥ १११ ॥

आर्यध्वकसरोवगाहनियमैरश्रान्तयात्राक्रमै-

रस्नाकं द्विजनौहितीचिरचनैरावश्यकैरध्वरैः ।

विषाव्याकरणैश्च शिष्यसदसे विश्वेशमाराधयन्

वापूलान्वयमौलिरावसदसौ वाराणसीमृद्धिमान् ॥ ११२ ॥

प्रालेयाद्रिसुतासहायभजनप्रेमानुबन्धमृष्टो

विद्याशीलविनीत.....पो विधाणनासद्दिने ।

खैणपराङ्मुखाय ... करुणामूर्ति ... संविभ्रते

. मूर्ध्ना संनतिमग्रजाय महते मोदान्मुहुः कुर्महे ॥ ११३ ॥

इति श्रीवाधूलकुलजलधिकीस्तुभस्यातिरात्रयाजिन. साहित्यपुरो. वनकाठपाठ-
विद्दाङ्गस्य चेट्टेशसुमत्तिसहधर्मिणीरुष्यनन्तन्मागर्भशुक्तिमुक्तामणे.

समरपुङ्गवदीक्षितस्य कृती चम्पूकाव्ये यात्राप्रबन्धे
परिपूर्तिशोभितविलासो नाम नवम आश्वासः ॥

दीप्तस्मृहाय विरजस्तमसे समस्त-

शास्त्र[श्रुति]स्मृतिविदे समदर्शनाय ।

सिद्धाशिपे भगवदङ्घ्रिसमस्तभक्ति-

सान्द्रप्रसन्नमनसे सदसे नमोऽस्तु ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

